

ГОЛОСПВЬСЬКИЙ ЛІС ПІД КИЄВОМ.
Прочане йдуть на прощу до Київо-Печерської Лаври.

Фото з 1915 р.

КАЛЕНДАР

Українського Голосу

на **1949** рік

Піоніри...

Ди Нешонал Грейн Компані . . . піоніри студійовання контролі буряну хемікаліями, є горді зо своєї участі в піднесенню канадійського неограниченого рільничого багатства.

Через посильне студійовання і експерименти, розвій нової солюції і прилади мрачного срицовання зробило можливим. Нешонал Грейн є доставці хемікалій на широкі розміри для контролі буряну на канадійських фармах з вислідом багатших і дорідливих зборів.

National Grain

Піоніри Контролі Бурянів Хемікаліями

CALGARY

EDMONTON

WINNIPEG

REGINA

SASKATOON

The EMPIRE Hotel

коло С.Н.Р. Стації в Виніпегу

Кімнати відновлені та ново умебльовані.

Гарна й вигідна реставрація в готелі. Просторі салі на спільні обіди, весілля і бенькети — під управою
Гео. МАРІЯН і Ник. МАРІЯН.

Управитель готелю — **Іван ТУРКЕВИЧ**

Телефон 96 928

КАЛЕНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ”

1949

РІЧНИК XXXII.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ В КАНАДІ
ВИНИПЕГ, МАН.

**Printed and Published by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited,
210 - 214 Dufferin Ave., Winnipeg, Manitoba.**

Printed in Canada

Рік 1949

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Рік 1949 є роком звичайним і числить 365 днів.

Календарна весна починаєсь 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ніччю.

Літо починаєсь 22 червня; літна перемога дня над ніччю.

Осінь починаєсь 23 вересня — тут приходить осіннє зрівнання дня з ніччю.

Зима 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

Ріжні способи числення часу.

Християнська рахуба починаєсь від народження Христа — тепер маємо 1949-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 961 рік.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту, отже тепер маємо 7459-ий рік.

Жидівський рік, що почавсь в осени 1948 року, є 5709 роком. В осени 1949-го в вересни почнесь 5710-ий рік.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків що до свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоби знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасті наші два роки.

Магометани (турки) числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувають трошки назад. Так, що з зими вертаєсь до літа, а там знов до зими.

КАЛЕНДАРНІ СПРАВИ.

Мясниця від Різдва до Мясопустної неділі 7 тижнів і 3 дні.

Мясне пущення 27 лютого (14 лютого церковного).

Сирне пущення 6-го березня (21 лютого церковного).

Благовіщення в четвер 7-го квітня (25 березня церк.).

Великдень 24-го квітня (11 квітня церковного).

Вознесення в четвер 2 червня (20 травня церковного).

Зелені Свята 12 червня (30 травня церковного).

Петра і Павла в вівторок 12 липня (29 червня церковного).

ПОСТИ.

1. На Святий Вечір Різдва (Навечеріє Різдва).

2. На Святий Вечір Йордану (Навечеріє Богоявлення).

3. Великий Піст — від понеділка по Неділи Сиропустній до Великої Суботи перед Великоднем.

4. Петрівка завсігди від понеділка по Неділи Всіх Святих (1-ій по Зелених Святих) до передодня (навечерія) свята Петра і Павла (від 9 червня до 11 липня).

5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже до передодня Успення Пресв. Богор.

6. В день пам'яті Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серп. церк.).

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.

8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Сирний тиждень до неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ.

1. Всі середи і п'ятниці крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.

4. В Петрівку.

5. В Спасівку.

6. В день пам'яті Усічення Голови Івана Хрестителя.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ЛАТИНСЬКІ СВЯТА В 1949 РОЦІ

Новий Рік в суботу 1 січня.

Трох Королів 6 січня в четвер.

Запустна неділя 27 лютого.

Попелець 2 березня (марта).

Благовіщення 25 березня в п'ятницю.

Неділя Цвітна 10 квітня.

Великдень 17 квітня.

Вознесення 26 травня в четвер.

Зелені Свята 5 червня.

Божого Тіла 16 червня в четвер.

Петра і Павла 29 червня в середу.

Преображення 6 серпня в суботу.
Успення Богородиці 15 серпня в понеділок.

Різдво Богородиці 8 вересня в четвер.

Всіх Святих 1 листопада в вівторок.

Перша неділя Адвенту 27 листопада.

Непорочне Зач. 8 грудня в четвер.

Різдво Ісуса Христа 25 грудня в неділю.

Український Великдень тиждень по латинським.

УРЯДОВІ СВЯТА КАНАДИ.

День Нового Року.

Великодні П'ятниця.

Домініон Дей 1-го липня.

День Праці, 2-го вересня (в понеділок).

День Подяки, оголошують.

День Різдва Христового.

Свят тих не треба розумити в строго релігійнім значінню. Це свята державні, отже державні інституції, банки і школи спиняють тоді свою діяльність.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ.

Рядові Голоси — „Голос” в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових груп, є 8, і береться їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони зуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по зелених Святах і так голоси йдуть, повторюючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до п'ятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г), яке Утренне Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена пам'яті Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також зуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангелієські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє о-

крема Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береться Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ.

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5: 20—33.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамей) 1) Ісаїї 35: 1—10; 2) Ісаїї 55: 1—13; 3) Ісаїї 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ.

Богородиці — Филип. 2: 5—11.

Ангелам — Жид. 2: 2—10.

Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.

Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.

Святителям — Жид. 13: 17—21.

Преподобним — Галат 5: 22—6: 2.

Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.

Ісповідникам — Ефес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамей). (Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР.

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28 — 19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ І АПОСТОЛИ.

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Среду — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15: 20—28.

П'ятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамей) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-слов'янською мовою, перші п'ять книг звуться: 1. **Битіє**, 2. **Ісход**, 3. **Левит**, 4. **Числа**, 5. **Второзаконіє**. А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги звуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванні Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старослов'янський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царств**, а в українській мові ті чотири Книги звуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванні.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс — Ісаїя, Ер. — Єремія, Ез — Езекиїл, Прип — Приповістки Соломона, Ек — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто уважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відносяться.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15

Михайла — 1) Іс. Навина 5: 13—15; 2) Суд 6: 2—7, 11—24. 3) Іс 14: 7—20.

Воведення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік. Вас. — 1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс 35: 1—10. 2) Іс 55: 1—13. 3) Іс 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітєння — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс 6: 1—13. 3) Іс 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірні) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — Іс 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілїї — 1) Цар 17: 1—16. 2) 1 Цар 18: 1—21. 3) 1 Цар 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоїл 2: 23—32 (до: „спасеться”). 3) Ез 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили”).

Цвїт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф 3: 14—19. 3) Зах 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс 2: 2—3 (до: „стежками Його”). 2) Іс 62: 10—63: 1—9. 3) Зах 14 1 (до: „Господень”) — 4 (до: „на схід сонця”), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ.

що приходять при означуванні Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.

Утр. Єв., або УЄ — Утреннє Євангеліє.

Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа

Ап. — Апостол.

Діян., або Ді — Діяння Апостолів.

Жид. — Жидів, Рим. — Римлян, 1 Кор. — Перше до Коринтян, 2 Кор. — Друге до Коринтян, Гал. — Галат і т. п.

Євангелісти: Мат. або Мт — Матей; Мар., або Мр — Марко; Лу — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт 2: 1—12 значить: Матей 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читаєсь від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуєчої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1949

має 31 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Звич.
Квіт. Р. С.
Дні
тижня
Церк.
Кал.

1 | С | 19 | **Грудень, 1948.** Преп. Ілії та Ігнатія Печ., муч. Евтихія

Нед. Св. Отців: Гол. 3. УЄ 6. Літ. Жидів 11: 9-10, 17-23, 34-40. Єв. Матея 1: 1-25

2	Н	20	Нед. Св. Отців. Свящч. Ігнатія Богоносця, Філогенія
3	П	21	Муч. Юліанії Никомид., смерть Петра митр. Київ.
4	В	22	Влмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризогона, мч. Зоїла
5	С	23	10 муч. в Криті; Павла еп. Неокес, Теоктиста Новгород
6	Ч	24	Святий Вечір (Навеч. Різдва). Муч. Євгенії, Василиси
7	П	25	РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА
8	С	26	СОБОР ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Стефана. Гол. 4. УЄ 7. Літ. Діян. 6: 8-15; 7: 1-5 і 47-59. Єван. Мат. 21: 33-42

9	Н	27	Стефана. —Нед. по Різдві. Преп. Теодора архієп. Цар.
10	П	28	Св. 20,000 мучеників в Никомидії спалених; мч. Петра
11	В	29	14,000 дітей убитих Іродом, преп. Івана Печерського
12	С	30	Муч. Анисії діви, преп. Теодора Царг., муч. Зотика
13	Ч	31	Преп. Меланії Римлянки; преподобного Геласія
14	П	1	Січень, 1949. НОВИЙ РІК —Обрізання. Василія Вел.
15	С	2	Преп. Сильвестра Печер., свмч. Теогена, Теодотії.

Нед. перед Йорданом: Гол. 5. УЄ 8. Літ. Ап. 2 Тимотея 4: 5-8. Єван. Марка 1: 1-8

16	Н	3	Нед. перед Йорданом. Преп. Малахія, муч. Гордія
17	П	4	Сбор 70-ти Апостолів: Якова, Марка, Луки і других
18	В	5	Святий Вечір перед Йорданом. Піст.
19	С	6	ЙОРДАН (БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ)
20	Ч	7	Собор Івана Хрестителя. Муч. Атаназія Аталійського
21	П	8	Преп. Григорія Печерського, преп. Георгія, Домніки
22	С	9	Мч. Полієвкта і Неарха; Петра еп. Севастійського.

Нед. по Йордані: Голос 6. УЄ 9. Літ. Ап. Ефесян 4: 7-13. Єван. Матея 4: 12-17.

23	Н	10	Нед. по Йордані. Григорія еп. Нис. преп. Дометіяна
24	П	11	Преп. Теодосія Вел. преп. Теодосія Антіохійського.
25	В	12	Сави архієп. Серб., муч. Татіяни, преп. Евпраксії
26	С	13	Муч. Ермила і Стратоника, Якова еп. Нізівійського
27	Ч	14	Св Отців вбитих в Синаї й Раїфі; преп. Стефана.
28	П	15	Преп. Павла Тивейського, преп. Івана Кущника
29	С	16	Поклонення Кайданам ап. Петра; Леоніли і внуків її

Неділя 31 рядова: Голос 7. УЄ 10. Літ. Ап. I Тимотея 1: 15-17. Єван. Луки 18: 35-43

30	Н	17	Нед. 31 рядова. Преп. Антонія Вел., Архила ісповід.
31	П	18	Атанасія і Кирила архієп. Александрійських

Різдво Христове. УЄ Мат. 1: 18-25. Літ. Ап. Галат 4: 4-7. Єван. Мат. 2: 1-12
Собор Пр. Бог. УЄ Мат. 2: 1-12. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єван. Мат. 2: 13-23.
Новий Рік. Василія. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Ап. Колос. 2: 8-12 і Жид. 7: 26-8: 2.
 Єван. Луки 2: 20-21, 40-52 і Луки 6: 17-23.
Йордан. УЄ. Марка 1: 9-11. Літ. Ап. Тита 2: 11-14 і 3: 4-7. Єв. Матея 3: 13-17
Собор Предтечі. — Діян. 19: 1-8. Єван. Івана 1: 29-34.

Записки:**НОРТ ВІНІПЕГ КО-ОПЕРАТИВА ЛІМІТЕД**

ЗАСНОВАНА 1932 Р.

Вугля, Дрова, Фарби, Хліб і Пейстрі.

Членство \$5.00

УКРАЇНСЬКЕ, ЧИСТО КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО.

Ярда: 1042 Селкирк евню, Телефон: 55 919

Пекарня: 1069 Селкирк евню, Тел. 55 919—висилає хліб поза Вінніпег.

ЛЮТЕНЬ -- FEBRUARY

1949

має 28 днів

1949

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА

Свчч. Кал. н.о.	Дні тижня	Церк Кал.
--------------------	--------------	--------------

1	В	19	Січень. Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	С	20	† Преп. Евтимія Вел., муч. Інни, Пімми, Рімми
3	Ч	21	Преп. Максима Іспов., мч. Анастасії, Неофіта, Євгенія
4	П	22	Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея, муч. Мануїла
5	С	23	Свмч. Климента еп. Анкирського, муч. Агафангела

Неділя 32. Голос 8 УЄ 11. Літ. Ап. 1 Тимотея 4: 9-15. Єван. Луки 19 1-10

6	Н	24	Нед. 32 рядовая. Преп. Ксенії, муч Вавили, Тимотея
7	П	25	† Григорія Богослова археп. Царгород., м-ці Филицати
8	В	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів: Аркадія, Івана
9	С	27	† Перенесення мощів Івана Золотоуст., муч. Димитрія
10	Ч	28	Преп. Ефрема Печ. митр. Переясл., Ефрема Сиріна
11	П	29	Перенесення мощей Ігнатія Богоносця, Лаврентія Печ.
12	С	30	ТРОХ СВЯТИХ: Василя Вел., Григорія Бог. і Івана Зол.

Нед. Митаря і Фарисея: Голос 1. УЄ 1. Літ. Ап. 2 Тим. 3: 10-15. Єв. Луки 18: 10-14

13	Н	31	Нед. Митаря і Фарисея. Никити еп. Новгородського
14	П	1	Лютий. Муч. Трифона, м-ці Перпетуї, муч. Сатира
15	В	2	СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЕ. Муч. Йордана, Гавриїла
16	С	3	Симеона Богопримця і Анни пророчиці, Власія
17	Ч	4	Преп. Исидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія Вол.
18	П	5	Теодосія Угл. арх. Чернігівського, муч. Агафії
19	С	6	Вукола еп. Смирн., муч. Доротеї, Христини, Калісти

Нед. Блуд. Сина: Голос 2. УЄ 2. Літ. Ап. 1 Коринтян: 6: 12-20. Єв. Луки 15: 11-32

20	Н	7	Нед. Блуд. Сина. Партенія Лампсакійського і Луки
21	П	8	Влкмч. Теодора Страчлата, прор. Захарії, Сави арх.
22	В	9	Преп. Панкратія затворника печер., муч. Никифора
23	С	10	Преп. Прохора Печ., священмуч. Харлампія, Порфірія
24	Ч	11	Муч. Власія еп. Севастопольського, муч. Георгія
25	П	12	Мелетія еп. Антіох., Антонія патр. Царг., прп. Євгенія
26	С	13	Преп. Мартиніяна, Зої й Фотини, Евлогія арх. Алекс.

Нед. Мясопуст. Гол. 3. УЄ 2. Літ. Ап. 1 Корин. 8: 8-31; 9: 1-2. Єван. Матея 25: 31-46

27	Н	14	Нед. Мясопустна. Рівноап. Кирила, учителя Словян
28	П	15	Преп. Пафнутія Печерського, апост. Онисима

Трох Святих: УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Жидів 13: 7-16. Єван. Матея 5: 14-19
Стрітєння Господне. УЄ Луки 2: 25-42. Літ. Жидів 7: 7-17. Єван. Луки 2: 22-40

Записки:**ДР. П. ГУЦУЛЯК****ДЕНТИСТ**

веде свою канцелярію під ч.
270 Physicians & Surgeons Bldg.

86 BLOOR STREET West
TORONTO, ONT.

Телефон КІ 6727

Вечорами тільки за попереднім
умовленням.

Phone 55 204

Dr. M. Kanchier**DENTIST**

407 Selkirk Avenue
Winnipeg, Man.

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1949

має 31 днів

1949

Всвіт.
Календ.
Дні
тижня
Церк.
Кал.

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

1	В	16	Лютий. Мч. Памфила пресвитера Кесарії і з ним Павла
2	С	17	Преп. Теодора мовч. Печер., влмч. Теодора Тирона
3	Ч	18	Льва еп. Рим., Флавіяна патр. Царгор., Агапита еп.
4	П	19	Еп. Архипа, Филимона, Апфії, преп. Доситея, Равули
5	С	20	Льва єпископа, преп. Агатона чудотв. Печерського

Неділя Сироп. Голос 4. УЄ 4. Літ. Ап. Рим. 13: 11-13 і 14: 1-4. Єван. Матей 6: 14-21

6	Н	21	Нед. Сиропустна. Преп. Тимотея, Евстафія архієп.
7	П	22	Початок Вел. Посту. Муч. Маврикія, Федора, Филипа
8	В	23	Свщмч. Полікарпа, преп. Івана, Антіоха, Мойсея
9	С	24	Перше і друге знайдення голови Івана Хрестителя.
10	Ч	25	Тарасія архієпископа Константинопольського
11	П	26	Преп. Порфирія еп. Газського, муч. Севастіяна. Івана
12	С	27	Преп. Тита Печерського, Григорія Декаполита

1 Нед. Посту: Голос 5. УЄ 5. Літ. Ап. Жидів 11: 24-26, 32-40 і 12: 1-2. Іван 1: 43-51

13	Н	28	1 Нед. Посту. Преп. Василія, Марини, Кира, Нестора
14	П	1	Березень. Препмч. Евдокії, муч. Нестора і Травімія
15	В	2	Преп. Теодота еп. Киринейського, Арсенія
16	С	3	Свщмч. Евтропія, Клеоника і Василиска, преп. Піями
17	Ч	4	Преп. Герасима Вологд., мч. Павла і сестри Юліанії
18	П	5	Муч. Конона, преп., Марка пост., муч. Івана
19	С	6	Аморейських 42 муч.: Милісена, Теодора, Теофіла

2 Нед. Посту. Голос 6. УЄ 6. Літ. Ап. Жидів 1: 10-14 і 2: 1-3. Єв. Марка 2: 1-12

20	Н	7	2 Нед. Посту. Свщмч. Херсон.: еп. Василія, Ефрема
21	П	8	Преп. Теофілакта ісповідника, свщмч. Теодорита
22	В	9	† 40 муч. Севастійських: Акакія, Александра, Домни.
23	С	10	Муч. Кондрата, Кипріяна, Дионісія, Павла, Никифора
24	Ч	11	Софронія патр. Єрусал., муч. Піонія, Евфимія патр.
25	П	12	Теофана іспов., Григорія Двоєслова, Симеона Богон.
26	С	13	Никифора патр. Царгор., муч. Христини, Александра

3 Нед. Посту. Хрестопок. Гол. 7. УЄ 7. Літ. Жид. 4: 14-16 і 5: 1-6. Мар. 8: 34-38 і 9: 1

27	Н	14	3 Нед. Посту—Хрестопоклінна. Ростислава кн. київ.
28	П	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила, Никандра
29	В	16	Серапіона арх. Новгород., муч. Трохима, ап. Аристовула
30	С	17	† Преп. Олексія чоловіка Божого, мч. Марини, Павла.
31	Ч	18	Кирила арх. Єрусалим., муч. Трофіма і Евкратія

Записки:

CHILDS BUILDING
Cor. Portage Ave & Main St.

Телефон Бюра 925 075   Резиденції 52 502

ДР. ВОЛ. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

M.D. (Man.), L.M.C.C.

ОПЕРАТОР, ЛІКАР, АКУШЕР.

Маємо апарат Рентгена для знимання ЕКС-РЕЙ (X-RAY)
Пересвітлювання Флуороскопією
і Радіатермія (Short Wave Therapy)

Адреса канцелярії:

DR. V. F. BACHYNSKI

506 Childs Bldg.

Winnipeg, Man.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1949

має 30 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Знач. Кал. н.о.	Дн тижня	Церк. Кал.
--------------------	-------------	---------------

1	П	19	Березень. Муч. Хризанта і його нареч. Дарії, Іларії
2	С	20	Отців Івана, Сергія, Патрикія

4 Неділя Посту. Голос 8. УЄ 8. Літ. Ап. Жидів 6: 13-20. Єван. Марка 9: 17-31

3	Н	21	4 Нед. Посту. Ап. Якова, Хоми патр. Царгородського
4	П	22	Свщмч. Василя пресв. Анкирського, муч. Дросиди
5	В	23	Преп. Никона Печер., свщмч. Никона еп. і 200 учен.
6	С	24	Поклони. Преп. Артемона еп. Секевкійського, Якова
7	Ч	25	БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.
8	П	26	Собор Арх. Гавриїла, преп. Василя Нового, Малха.
9	С	27	Матрони Солунської, преп. Івана Прозорливого

5 Неділя Посту. Голос 1. УЄ 9. Літ. Ап. Жидів 9: 11-14. Єван. Марка 10: 32-45

10	Н	28	5 Нел. Посту. Преп. Евстратія постн. Печерського
11	П	29	Преп. Марка еп. Аретусійського, муч. Кирила діяк.
12	В	30	Преп. Івана Ліввичника, преп. Зосима, муч. Захарії
13	С	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони митр. Київського
14	Ч	1	Квітень. Марії Єгипетської, преп. Геронтія Печер.
15	П	2	Преп. Тита, муч. Амфіяна, Едесія, Полікарпа Алекс.
16	С	3	Преп. Микити іспов., Іліріка, муч. Еппидифора, Дія

Нед. Цвітна. УЄ Мар. 21: 1-11, 15-17. Літ. Ап. Филип. 4: 4-9. Єван. Івана 12: 1-18

17	Н	4	Неділя Цвітна. Преп. Йосифа Многоболізного
18	П	5	Муч. Агатопода і Теодула, преп. Марка, Теодори Сол.
19	В	6	Евтихія арх. Конст., Methodія учит. Словян, мч. 120
20	С	7	Юрія еп. Мелетинського, муч. Руфіна, Акилина
21	Ч	8	Ап. Іродіона, Агава, Руфа, Асинкрита, Флегонта, Ерма
22	П	9	Муч. Евпсихія та інших 270 мучеників, Вадима
23	С	10	Муч. Терентія, Африкана, Максима, Зенона, Теодора

Великдень: Ап. Діяння 1: 1-8. Єван. Івана 1: 1-17.

24	Н	11	ВЕЛИКДЕНЬ — ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСЕННЯ.
25	П	12	СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК. Василя ісповід. Парійського
26	В	13	СВІТЛИЙ ВІВТОРОК. Свщмч. Артемона Лаодикійс.
27	С	14	Мартина ісповід., муч. Азата і 1000 з ним замучених
28	Ч	15	Ап. Аристарха, Трофима, муч. Сави, Василиси
29	П	16	Муч. Каліди, Ніки, Нунехії, Харієси, Теодори, Галини
30	С	17	Свщмч. Симеона єпископа Перського

Благовіщення. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єван. Луки 1: 24-38.

Світлий Понеділок. Ап. Діян. 1: 12-17, 21-26. Єван. Івана 1: 18-28.

Світ. Вівторок. Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35.

Записки:**А. Т. ВАВРИНЮК**

**АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК,
НОТАР І Т. Д.**

Перепроводжує всякі судові справи —
карні, цивільні, спадкові і розводіві.

Адреса:

А. Т. WARNOCK, K.C.
Barrister & Solicitor
Ramsay Block, Tel. 63
DAUPHIN, MAN.

Central Meat & Grocery

79 MAIN STREET

FLIN FLON, MAN.

**РУЧИМО
ЗА УСЛУГУ І ВДОВОЛЕННЯ**

В. П. ПЕРЕПЕЛЮК І Сини
Власники.

ТРАВЕНЬ -- МАУ

1949

має 31 днів

1949

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА

Знач. Кал. н.о.	Дні травня	Держ. Кал.
--------------------	---------------	---------------

Нед. Томина. Гол. 1. УЄ Мт. 28: 16-20. Літ. Діян. 5: 12-20. Єв. Івана 20: 19-31.

1	Н	18	Квітень. Нед. Томина. Преп. Івана, іспов. Косми еп.
2	П	19	Преп. Івана Ветхопещерника, преп. Трофима патр.
3	В	20	Муч. Гавриїла отрока, преп. Теодора, Анастасія ігум.
4	С	21	Свщмч. Теодора і матері його Филипії, муч. Діоскора
5	Ч	22	Теодора Сикеота, ап. Натанаїла, Луки
6	П	23	† Великмч. Георгія (Юрія) Побідоносця , муч. Лазаря
7	С	24	Преп. Сави Печ., муч. Стратилата і 70 його воїнів

Нед. Мирон. Г. 2. УЄ Мр. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мр. 15: 43-47 і 16: 1-8.

8	Н	25	Нед. Мироносиць . Ап. Марка, Македонія патр. Царг.
9	П	26	Свщмч. Василя еп. Амасійського, св. Глафіри діви
10	В	27	Преп. Стефана еп. Волод. Вол., Симеона свояка Госп.
11	С	28	Ап. Ясона і Сосипатра, Кирила еп. Турів., муч. Дади
12	Ч	29	Муч. 9 в Кизику, Теогніда, Рута, Антипатра, Теостиха
13	П	30	† Ап. Якова Завед., Никити Новгород., муч. Максима
14	С	1	Травень. Свщмч. Макарія митр. Київ., преп. Пафнутія

Нед. Розсл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15

15	Н	2	Нед. Розслабленого . Перен. мощей Бориса і Гліба
16	П	3	Смерть преп. Теодосія ігумена Печ., мч. Тимотея
17	В	4	Пелагії діви, свщмч. Сильвана, Еразма, Никифора іг.
18	С	5	Муч. Ірини, муч. Неофіта і Гая, преп. Адріяна і Міхея
19	Ч	6	Преп. Йова многострад., Йова Почаївського чудотв.
20	П	7	Зявлення Чесного Хреста в Єрус., муч. Акакія, Івана
21	С	8	† Ап. Івана Богослова, Арсенія Вел., Арсенія Печер.

Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Ів. 4: 5-42.

22	Н	9	Нед. Самарянки . Перен. мощей св. Миколая чудотв.
23	П	10	Ап. Симона Зилота, преп. Ісидора, блаж. Таїсії
24	В	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
25	С	12	Епіфанія еп. Кипру, Германа патр. Царгородського
26	Ч	13	Муч. Гликерії, діви і Лаодикія, Юрія іспов. Макарія
27	П	14	Никити затв. Печ., муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона
28	С	15	Пахомія Вел., Ісаїї еп. Ростовського, Ісаї Печерського

Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9: 1-38.

29	Н	16	Нед. Сліпородженого . Преп. Теодора освяч., мч. Віта
30	П	17	Ап. Андроника з 70-ти і помічниці його Юнії, Стефана
31	В	18	Муч. дів: Александри, Текуси, Фаїни, Клавдії, Юлії.

Юрія. УЄ Луки 12: 2-12. Літ. Діян. 12: 1-11. Єван. Івана 15; 17—16; 1-2

Записки:**Др. І. ВЕРХОМИН**

Тел. Дому 25884

ЛІКАРІ і ОПЕРАТОРИ

Dr. J. VERCHOMIN

Др. Н. Д. ГОЛУБИЦЬКИЙ

Тел. Офісу 24543

Х-РЕЙ і ФІЗІО-ТЕРАПІЯ

Dr. N. D. HOLUBITSKY

Union Bldg. — 10023 — 102 Ave. — Edmonton, Alta.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1949

має 30 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Зв'яз. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.
---------------------	--------------	---------------

1	С	19	Травень. Свщмч. Патрикія еп., Акакія і Менандра
2	Ч	20	ВОЗНЕСЕННЯ . Муч. Талалея, Александра, Астерія
3	П	21	Рівноап. Константина і Єлени, преп. Касіяна
4	С	22	Муч. Василиска, Маркела, Кодра, мучениці Софії

Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.

5	Н	23	Нед. Св. Отців. 1-го Всел. Собору в Нікеї, 325 року.
6	П	24	Преп. Симеона дивногорця, преп. Никити стовпника
7	В	25	† 3-те знайдення голови Івана Хрест. мч. Келестина.
8	С	26	Ап. Карпа і Алфея з 70-ти, муч. Аверкія й Єлени
9	Ч	27	Свщмч. Терапонта Серб., преп. Ніла ст., мч. Теодори
10	П	28	Преп. Никити іспов. еп. Халкид., муч. Еликоніди
11	С	29	Препмч. Теодосії діви, Александра патр. Александ.

Зелені Свята: Гол. 7 УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Ів. 7: 37-52 і 8: 12.

12	Н	30	ЗЕЛЕНІ СВЯТА — ПРЕСВ. ТРОЙЦІ. Преп. Ісаакія
13	П	31	ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА. Еп. Ерма з 70-ти, муч. Ермея
14	В	1	Червень. Муч. Юстина филос., мч. Юстина, Харитини
15	С	2	Влкмч. Івана Сучавського. Никифора патр. Царгород.
16	Ч	3	Муч. Лукіяна і з ним Клавдія, Ігнатія, Павла
17	П	4	Митрофана патр. Царг., Марти і Марії сестер Лазаря
18	С	5	Блаж. Константина митр. Київ., муч. Аполона, Никан.

Нед. 1. Гол. 8. УЄ 1. Літ. Жид. 11: 33-40; 12: 1-2. Мат. 10: 32-33, 37-38; 19: 27-30

19	Н	6	Нед. 1 по Зел. Святах—Всіх Святих. муч. Висаріона
20	П	7	Муч. Теодота Анкирського, муч. Киріякії, Калерії
21	В	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана
22	С	9	Кирила арх. Александр., муч. Теклі, Марти і Марії
23	Ч	10	Преп. Силуана схимомонаха Печер., Тимофія
24	П	11	† Ап. Вартоломея і Варнави з 70-ти, муч. Теопемпта
25	С	12	Преп. Онуфрія Вел., Петра Атоїс., пуст. Івана

Нед. 2. Голос 1: УЄ 2. Літ. Ап. Римлян 2: 10-16. Єван. Матея 4: 18-23

26	Н	13	Нед. 2 по Зел. Святах. Муч. Акилини, преп. Анни
27	П	14	Смерть князя Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	В	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії.
29	С	16	Преп. Тихона Луховського, муч. Тигрія презвитера
30	Ч	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

Вознесення: Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53

Понед. Зел. Свят: Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван. Матея 18: 10-20

Івана Сучавського: УЄ Ів. 80: 1-10. Літ. 2 Петра 3: 1-18. Єв. Ів. 19: 25-27 і 21; 24-25

З а п и с к и :**Dr. W-Grenkow**

ДР. В. ГРЕНЬКОВ

ДЕНТИСТ

Веде свою канцелярію
під числом• 484 Stradbroke Ave.
Winnipeg, Man.

Телефон офісу 44 127

EMEL'S

Ladies' Apparel

583 Selkirk Ave.   Winnipeg.

Добір найпристойнішого ви-
робу Плащів — Суконок —
Спортових одінь.Спеціалізуємо Роблення-до-
міри ковтів і сутів.

П. Емельниченко, властитель

ЛИПЕНЬ -- JULY

1949

має 31 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Кал. н. с.	Дні	Церк.
Фебг	ФЕВН	Кал.

1	П	18	Червень. Преп. Леонтія канон. Печер., муч. Емерія.
2	С	19	† Ап. Юди, брата Господнього, преп. Паїсія Велик.

Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.

3	Н	20	Нед. 3 по Зел. Св. Память угодників землі Волинської
4	П	21	Муч. Юліяна Тарсійського, преп. Юлія пресвітера
5	В	22	Свщм. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії.
6	С	23	Муч. Агрипини діви, муч. Евстахія, Гая й Урбана
7	Ч	24	РІЗДВО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ. Муч. Орентія,
8	П	25	Преп. Февронії, Леоніди, Лівії й Евтропії
9	С	26	Преп. Давида Солун., Івана еп. Гот., Дионісія Печер.

Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Ап. Римлян 6: 18-23. Єван. Матея 8: 5-13.

10	Н	27	Нед. 4 по Зел. Св. Преп. Самсона станноприемця
11	П	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскина
12	В	29	Св. ПЕТРА і ПАВЛА АПОСТОЛІВ.
13	С	30	† Собор 12-ти Апостолів муч. Михаїла, Мелітона
14	Ч	1	Липень. Косми і Даміяна безсріб., Антонія Римлян.
15	П	2	Положення Чесної ризи Діви Марії у Влахерні.
16	С	3	Муч. Акинта, Марка, преп. Анатолія затв. Печер.

Нед. 5. Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.

17	Н	4	Нед. 5 по Зел. Св. Андрія архiep. Крит., муч. Теодота
18	П	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, муч. Анни
19	В	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, мч. Ісавра діяк.
20	С	7	Преп. Томи Малейна й Акакія Синайс. муч. Киріякії
21	Ч	8	Влкмч. Прокопія, св. Теодосії
22	П	9	Свщм. Панкратія еп., Теодора еп., муч. Андрея і Прова
23	С	10	† Преп. Антонія Печерського, муч. Леонтія

Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.

24	Н	11	Нед. 6 по Зел. Св. Смерть укр. княгині Ольги
25	П	12	Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла, св. Вероніки
26	В	13	Собор арх. Гавриїла, преп. Стефана, Саваїта.
27	С	14	Ап. Акіли з 70-ти і дружини Прискили, муч. Юста
28	Ч	15	† Володимира Великого князя України
29	П	16	Свщмч. Антиногена, муч. Юлії діви, муч. Павла і сестер
30	С	17	Влкмуч. Марини, преп. Леоніда, муч. Сперата

Неділя 7. Голос 6. УЄ 7. Літ. Ап. Римлян 13: 1-7. Єван. Матея 9: 27-35

31	Н	18	Нед. 7 по Зел. Св. Івана і Памви затвор. Печерських
----	---	----	--

Різдво Івана Хрестителя. УЄ Луки 1: 18-25. Літ. Ап. Рим. 13: 12-14: 4. Луки 2: 1-12.
Петра і Павла: УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12: 1-9. Єв. Мат. 16: 13-19
Володимира Великого. УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Гал. 1: 11-19. Єван. Івана 10: 1-9.

Записки:**The West Hotel**

R. J. FLETCHER, Proprietor

One Block from C.P.R. Station

Cor. Main & Sutherland Sts.

Phone 54 122
Winnipeg, Man.

ВЕСТЕРН КООПЕРАТИВА

Лимитед

269 JAMES AVE.

Telephone 22 995

Winnipeg, Man.

Фабрика виробу ріжного
рода робучих руквиць.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1949

має 31 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Свщч. Квц. н.о.	Дні визна	Цорк. Квц.
--------------------	--------------	---------------

1	П	19	Липень. Преп. Макрини, сестри Василя Вел., преп. Дія
2	В	20	† Ілї пророка. Зн. моц. Атанасія ігум. Берестейського.
3	С	21	Преп Онуфрія мовчальника й Онисима Печерського
4	Ч	22	Рівноап. Марії Магдалини, свщч. Фоки
5	П	23	Муч. Трохима, Теофіла й 13-ти з ними, Аполінарія
6	С	24	† Муч. Бориса і Гліба, преп. Полікарпа археп. Печер.

Нед. 8. Голос 7. УЄ 8. Літ. Ап. 1 Коринтян 1: 10-18. Єван. Мат. 14: 14-22

7	Н	25	Нед. 8 по Зел. Св. † Успення прав. Анни, Олімпїади
8	П	26	Преп. Мойсея чудотв. Печерського, свщч. Ермолая
9	В	27	Пантелеймона влмч., преп. Наума, Анфіси ігуменї
10	С	28	Апост. з 70-ти: Прохора, Никанора, Тимона і Пармена
11	Ч	29	Муч. Калиника Кил., муч. Серафїни дїви
12	П	30	Ап. з 70-ти: Сили і Силуана, Крикента, Еленета
13	С	31	Прав. Евдокима Капад., муч. Уліти, прав. Йосифа

Нед. 9. Гол. 8. Утр. Єван. 9. Літ. 1 Кор. 3: 9-17. Єван. Матея 14: 22-34.

14	Н	1	Серпень. Нед. 9 по Зел. Св.—Хрещення України
15	П	2	Перенес. мощей первомуч. Стефана, блаж. Василя
16	В	3	Преп. Ісаакія, Далмата, Фавста, преп. Косми отшел.
17	С	4	Сім молодців в Ефезі спляч.: Максиміліяна, Івана і др.
18	Ч	5	Муч. Евсїгнїя, Кантидія, Кантидіяна, Василїска
19	П	6	ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЕ — СПАСА.
20	С	7	Преп. Пімена пост. Печер., муч. Марина воїна, Атерія

Нед. 10. Голос 1. УЄ 10. Літ. Ап. 1 Корин. 4: 9-16. Єван. Матея 17: 14-23

21	Н	8	Нед. 10 по Зел. Св. Преп. Григорія іконописця Печер.
22	П	9	† Ап. Матея, муч. Юліяна, Маріяна, Івана, Фотія
23	В	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста епис., муч. Романа.
24	С	11	Прпмч. Василя і Теодора Печер., мч. Евпла, Неофіта
25	Ч	12	Муч. Фотія, Памфила, Капитана, Аникити
26	П	13	Тихона, еп. Воронїзьського, муч. Конкордія, св. Ірини
27	С	14	Перенес. мощей Теодосія Печ., прор. Михея муч Лукія

Нед. 11 по Зел. Св. Успення Пресв. Богор. Голос 2. УЄ Луки: 1: 39-49, 56. Літур. Ап. Корин. 9: 2-12; Фил. 2: 5-11. Єван. Матея 18: 23-35 і Луки 10: 28-42; 11: 27-28

28	Н	15	Нед. 11 по Зел. Св.—УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОД.
29	П	16	† Нерук. образ Ісуса Христа, муч. Дїюмида
30	В	17	Преп. Аліпїя іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа.
31	С	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Івана і Георгія патр.

Ілї: УЄ Луки 11: 47-54. Літ. Ап. Якома 5: 10-20. Єван. Луки 4: 22-30.
Преображення Госп. УЄ Луки 9: 28-36, Літ. Ап. 2 Петра 1: 10-19. Єв. Мат. 17: 1-9.

З а п и с к и :**Т. Р. БІГОРА, В. А.**

Український Адвокат і Нотар
Офіс над Bank of Toronto
31-A Queen St. — St. Catharines
Office: 5-7585 — Res.: 2-1453

В суботу пополудні — в Гримсбі
від год. 2—5, під ч.

14 Ontario St. — Tel. 261 R.

**The Merchants Wholesale
Limited**

Одинокий Гуртовий Склад Обува
і Ткацьких Товарів
під управою членів
Українського Походження

в
EDMONTON, ALBERTA.

Гео. Дідух, управитель.
В. А. Чумер, секретар.

ВЕРЕСЕНЬ - SEPTEMBER

1949

має 30 днів

1949

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА

Св.ч. Кал. н.с.	Дні святки	Церк. Кал.
--------------------	---------------	---------------

1	Ч	19	Серпень. Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 муч.
2	П	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра пресв., Мемнона сотника
3	С	21	Преп. Аврамія, ап. Тадея з 70-ти, муч. Васси

Нед. 12. Гол. 3. Утр. Єван. 1, Літ. 1 Корин. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.

4	Н	22	Нед. 12 по Зел. Св. Муч. Агатоника, Зотика, Теопрепія
5	П	23	Свщмч. Іриней еп. Ліонського, Калиника патр. Царг.
6	В	24	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Евтихія.
7	С	25	Ап. Тита з 70-ти, ісп. Вариса і Евлогія, еп. Едеси
8	Ч	26	Муч. Адріяна і Наталії, препод. Тифоя
9	П	27	Преп. Пімена пост. Печер., Пімена Вел., Осії ісповід.
10	С	28	†Знайдення мощів Йова Почаївського, преп. Сави

Нед. 13. Ускіп. Гол. Ів. Хрест. Гол. 4. УЄ 2. Літ. Ап. 1 Коринтян 16: 13-24 і Діян. 13: 25-32. Єван. Матея 2: 33-42 і Марка 6: 14-30.

11	Н	29	Нед. 13 по Зел. Св. — Ускінов. голови Івана Хрест.
12	П	30	Александра, Івана і Павла патр. Царгор., преп. Врієна
13	В	31	† Пол. Пояса Богород. Івана митр. Київ., Генадія.
14	С	1	Вересень. Початок Церк. Року. Симеона стовпника
15	Ч	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царгородського
16	П	3	Свящм. Антима еп. Никомир. і з ним Теофіла, Петра
17	С	4	Муч. Вавили еп. Антіох., прор. Мойсея Боговидця

Нед. 14. Гол. 5. Утр. Єван. 3. Літ. Ап. 2 Корин. 1: 21—2: 4. Єван. Матея 22: 1-14.

18	Н	5	Нед. 14 по Зел. Св. Праведного Захарії й Єлисавети
19	П	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа
20	В	7	Предпр. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канівського.
21	С	8	РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. Муч. Руфа і Руфіяна
22	Ч	9	Богоот. Якіма й Анни, муч. Северіяна, Теодосія
23	П	10	Муч. Минодори, Митродори і Нимфодори, ап. Лукія
24	С	11	Преп. Теодори Олександр., муч. Серапіона, Кронида

Нед. 15. Гол. 6. Утр. Єван. 4. Літ. 2 Корин. 4: 6-15. Єван. Матея 22: 35-46.

25	Н	12	Нед. 15 по Зел. Св. Свщмч. Автонома еп., прп. Атанасія
26	П	13	Предпразд. Воздвиження Ч. Хреста, Корнилія сотн.
27	В	14	ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОД.
28	С	15	Влкмч. Никити, преп. Филотея, муч. Порфирія
29	Ч	16	Влкмч. Евтимії, Китрияна митр., Состена, Віктора
30	П	17	Муч. Віри, Надії і Любови і матері їх Софії, Агатоклії

Різдво Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воздв.: УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 1: 18-24. Єв, Івана 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35

Записки:**ДР. Ю. Е. ДРАГАН**

M.D., C.M., L.M.S.C.
Лікар, Акушер і Оператор
Член Домініальної Ради Лікарів.
З практикою по шпиталях
в Рочестер, Філадельфії,
Бостоні, Нью Йорку
та Балтімор.
601 Canada Building,
SASKATOON, SASK.
(Коло сіенарської стації)

М. Н. ГРИГОРЧУК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК ітд.
Перепроводжує всякі судові
справи, карні, цивільні
і тестаментальні.
Адреса:
M. N. HRYHORCHUK, B.A., LL.B.
Box 81, Ethelbert, Man.

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1949

має 31 днів

1949

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА

Завч. Кал. н.с.	Дні місяця	Церк. Кал.
--------------------	---------------	---------------

1 | С | 18 | Вересень. Преп. Евменія еп., муч. Кастора, Арідни

Нед. 16. Голос 7. УЄ 5. Літ. Ап. 2 Коринтян 6: 1-10. Єван. Матея 25: 14-30

2	Н	19	Нед. 16 по Зел. Св. Муч. Трохима, Саватія і Доримед.
3	П	20	Влкмч. Евстафія Плакиди, з ним Теоістії, Агапія
4	В	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Ефес.
5	С	22	Преп. Отців в печерах Антонія в Києві, прор. Йони
6	Ч	23	Зачаття св. Івана Хрестителя, мч. Андрея, мч. Ксантипи
7	П	24	Пермч. Теклі, прав. Никандра, Корпія, Аврамія
8	С	25	Преп. Евфросинії, муч. Пафнутія і 546 з ним, Руфа

Нед. 17. Гол. 8. Утр. Єван. 6. Літ. 2 Корин. 6: 16-18' і 7: 1. Єван. Мат. 15: 21-28.

9	Н	26	Нед. 17 по Зел. Св. †Івана Богослова, муч. Хири
10	П	27	Муч. Калістрата і 49 воїнів з ним, преп. Саватія
11	В	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея.
12	С	29	Преп. Киріяка отшел., Теофана Милостивого
13	Ч	30	Михайла 1-го митр. Київського, смч. Григорія Вірм.
14	П	1	Жовтень. ПОКРОВ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.
15	С	2	Андрея Христа ради юродивого, свщмч. Кипріяна

Нед. 18. Голос 1. УЄ 7. Літ. Ап. 2 Коринтян 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11

16	Н	3	Нед. 18 по Зел. Св. Преп. Дионісія затворн. Печер.
17	П	4	Свщмч. Еротей, Володимира Новгород., преп. Еладія
18	В	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра.
19	С	6	Ап. Томи з 70-ти, мч. Ерогідиди діви, муч. Макарія
20	Ч	7	Муч. Сергія і Вакха, преп. Сергія Печер., Юліяна
21	П	8	Преп. Пелагії, св. Таїси, преп. Трифона, св. Пелагії
22	С	9	†Ап. Якова Алфеевого з 12-ти, преп. Андроника

Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-32 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36.

23	Н	10	Нед. 19 по Зел. Св. Муч. Евлампія й Евлампії
24	П	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. Печ., Теофана еп.
25	В	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника, преп. Косми Святог.
26	С	13	Муч. Карпа, преп. Веніямина Печер., преп. Никити
27	Ч	14	Преп. Параскевії Серб., Николая Печер., мч. Назарія
28	П	15	Преп. Євтимія нового, прпмч. Лукіяна пресв. Антіох.
29	С	16	Муч. Лонгіна сотника, Леонтія, Дометія, Терентія

Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.

30	Н	17	Нед. 20 по Зел. Св. Память Отців 7-го Всел. Собору
31	П	18	†Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст., Йосафата іг.

Покров Богор. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Луки 10: 38-42; 11: 27-28.

Записки:**ЛЕВКО Г. ФАРИНА****ОКУЛІСТ**

Веде Канцелярію під адресою:

202 UNION BUILDING**Edmonton, Alberta.****Телефон 28631****ЕКЗАМІНУЄ ОЧИ—
ПРИПАСОВУЄ ОКУЛЯРИ.****Union Drugs****PRESCRIPTIONS****10025 - 102nd Ave. Union Bldg.****EDMONTON, ALBERTA.****Phone 21397****Н. ІВАСЮК, B. Sc.
Аптекарь.**

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1949

має 30 днів

1949

У К Р А І Н С Ь К І С В Я Т А

Вмч.
Кал. н.ф.
Дні
тижні
Церк.
Роз.

1	В	19	Жовтень. Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона.
2	С	20	Вдмч. Артемія, муч. Евора й Евнея, преп. Матрони
3	Ч	21	Преп. Іларіона Вел., Іларіона Печерського.
4	П	22	Рівноап. Аверкія еп. Єропольського, муч. Александра
5	С	23	Ап. Якова, брата Господ. з 70-ти, Ігнатія патр. Царг.

Нед. 21. Гол. 4. Утр. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15

6	Н	24	Нед. 21 по Зел. Св. Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печ.
7	П	25	Муч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, муч. Анастасія
8	В	26	ДИМИТРІЯ ВЕЛИКМ. Преп. Теофіла, муч. Лептини.
9	С	27	Преподобного Нестора Літописця, муч. Нестора
10	Ч	28	Муч. Терентія й Неоліни та дітей їх, муч. Параскеви
11	П	29	Препмч. Анастасії Римлянки, муч. Феліцитини
12	С	30	Муч. Зиновія і Зиновії, ап. Тертія, Марка, Юста

Нед. 22. Голос 5. УЄ 11. Літ. Ап. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31

13	Н	31	Нед. 22 по Зел. Св. Преп. Спиридона й Никодима Печ.
14	П	1	Листопад. Косми і Даміяна та матері Теодотії
15	В	2	Муч. Акиндіна, Пигасія, мч. Домни, преп. Маркіяна.
16	С	3	Муч. Акепсима еп., Йосифа пресв., Айтала діякона
17	Ч	4	Преп. Йоаникія Вел., Ахила Печер., мч. Никандра
18	П	5	Муч. Галактіона й Епістими, Григорія арх. Алексан.
19	С	6	Павла, архієп. Царгор., дів: Тукеси, Александри

Неділя 23. Голос 6. УЄ 1. Літ. Ап. Ефесян 2: 4-10. Єван. Луки 8; 26-39

20	Н	7	Нед. 23 по Зел. Св. Св. 33 мч. в Мелітині, Єрона, Ісихія
21	П	8	СОБОР АХИСТР. МИХАІЛА і др. Ангелів, преп. Марти
22	В	9	Онисифора іспов. печер., Матрони царгор., мч. Маври
23	С	10	Ап. з 70-ти: Ераста еп., Олимпа, Родіона і Сосипатра
24	Ч	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, Стефаніди
25	П	12	Св. Івана Милостивого патр. Алекс., преп. Ніла пост.
26	С	13	† Івана Золотоустого архієп. Царгород., муч. Манѣфи

Неділя 24. Голос 7. УЄ 2. Літ. Ап. Ефесян 2: 14-22; Євангелія Луки 8: 41-56

27	Н	14	Нед. 24 по Зел. Св. †Ап. Филипа з 12-ти, Григорія Пал.
28	П	15	Початок Пилипівки. Муч. Гурія, Самона й Авіва.
29	В	16	Ап. і еван. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
30	С	17	Григорія еп. і чудтв. Неокесарійського, преп. Никона

Димитрія: УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2; 1-10. Єван. Івана 15; 17-27 і 16; 1-2.
Собор Архан. Михаїла. УЄ Матея 13: 24-30, 36-43. Літ. Жид. 2: 2-10 і Луки 10: 16-21

З а п и с к и :**І. Р. СОЛОМОН****АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК
І НОТАР.**

Перепроводжують всякі судові справи —
карні, цивільні, спадкові, розводів,
позичкові і інтабуляційні.

J. R. SOLOMON, LL.B., M.L.A.
711 McIntyre Block,
Winnipeg, Man. — Phone 93 071
Телефон 93 071

ДР. А. Г. КОТИК**ДЕНТИСТ**

Найновіші прибори для забез-
печення цілковитої сатисфакції
пацієнта.

Канцелярії під числом
802 Toronto General Trust Bldg.
Winnipeg, Man.
Телефон офісу 95 821

Записки:**ДР. Г. НОВАК****M.D., C.M.****ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР****Dr. G. NOVAK****459 Selkirk Ave., cor. Powers St.****WINNIPEG, MANITOBA****Телефон: 54 351****ДР. П. ЗАКУС****ДЕНТИСТ****веде свою канцелярію
під числом:****592 SELKIRK AVE.****WINNIPEG, — MANITOBA****Телефон офісу 55 043**

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1949

має 31 днів

1949

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА

Свят. Кал. н.о.	Дні тижня	Церк. Кал.
--------------------	--------------	---------------

1	Ч	18	Листопад. Св. муч. Платона, Романа, Варула
2	П	19	Прор. Авдія, преп. Варлаама ігумена Печерського
3	С	20	Преп. Григорія Декаполита, Прокла арх. Царгород.

Неділя 25. Введення в Храм Пресв. Богор. Гол. 8. УЄ 3. Літ. Ап. Єфесян 4: 1-6 і Жидів 9: 1-7. Єван. Луки 10: 25-37 і Луки 10: 38-42; 11: 27-28

4	Н	21	Нед. 25 по Зел. Св. — ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПР. БОГ.
5	П	22	Ап. Филимона і з ним Архипа та муч. Апфії й Кикилії
6	В	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора, Антіохійсь.
7	С	24	Влкмч. Катерини, Порфирія і 200 воїн., цариці Августи
8	Ч	25	Климента еп. Риму, Мартиніяна діякона
9	П	26	Преп. Якова пуст., Алипія стовп., муч. Георгія Хіос.
10	С	27	Влкмч. Якова перського, преп. Паладія, Романа чуд.

Нед. 26. Гол. 1. УЄ 4. Літ. Ап. Єфесян 5: 9-19. Єван. Луки 12: 16-21

11	Н	28	Нед. 26 по Зел. Св. Прпмч. Стефана Нов., мч. Іринарха
12	П	29	Муч. Парамона і з ним 370, преп. Нектарія Печер.
13	В	30	† Андрея Первоз., Фрументія, архіеп. Індійського.
14	С	1	Грудень. Прор. Наума, Филарета Милост., муч. Ананії
15	Ч	2	Прор. Аввакума, Атанасія затвор. Печерського
16	П	3	Прор. Софонії, преп. Івана Мовчал., еп. Колонійск.
17	С	4	Влмч. Варвари і з нею Юліянії, преп. Івана Дамаскина

Неділя 27. Голос 2. УЄ 5. Літ. Ап. Єфесян 6: 10-17. Єван. Луки 13: 12-17

18	Н	5	Нед. 27 по Зел. Св. †Преп. Сави освящ., Гурія арх.
19	П	6	НИКОЛАЯ МИР-ЛИКІЙСЬКОГО ЧУДОТВОРЦЯ
20	В	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., Преп. Павла посл.
21	С	8	Преп. Потапія, Ап. з 70-ти: Состена, Аполоса, Кифи
22	Ч	9	Зачаття Пресв. Богородиці від св. Анни, пр. Самуїла
23	П	10	Муч. Мини, Ермогена й Евграфа, муч. Маріяна
24	С	11	Преп. Даниїла Стовп., Луки муч., Леонтія, Варсави

Нед. св. Праотців. Голос 3. УЄ 6. Літ. Ап. Колосян 3: 4-11 і Колосян 1: 12-18. Єван. Луки 14: 16-24.

25	Н	12	Нед. Св. Праотців. Спиридона чудотв., Александра еп.
26	П	13	†Муч. Евстаратія, Авксентія, Евгена й Ореста.
27	В	14	Муч. Тирса, Левкія, Калиника, муч. Аріяна і Теотиха.
28	С	15	Свщм. Елевтерія і матери його Анфії, Стефана археп.
29	Ч	16	Прор. Аггея, блаж. Теофанії, мч. Марина
30	П	17	Преп. Даниїла і трох молодців: Ананії, Азарії і Мих.
31	С	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, Модеста арх. Єрусал.

Введення: УЄ Луки 1: 39-49 і 56. Літ. Жидів 9: 1-7. Єван. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28
Зач. Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49, 56; Літ. Гал. 6: 22-31; Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Николая Чудотв. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Ап. Жидів 13: 17-21. Єван. Луки 6: 17-23

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Ні одна українська організація в Канаді не зробить для вас більше, як

Українське Товариство Взаємної Помочі

В цім Товаристві можете заасекурувати себе, свою жінку, своїх дітей на такі суми, як \$250, \$500, \$750, \$1,000 і \$2,000 за оплатами, які будуть найдогідніші для вас —

РОДИ АСЕКУРАЦІЇ:

життєва асекурація, платна до смерти
життєва асекурація, платна 20 літ
життєва асекурація, платна 30 літ
життєва асекурація, платна до 65 року
ендавмент на 20 літ
ендавмент до 65 року.

Поліси Українського Товариства Взаємної Помочі признають їх власникам зворотні й невтратні вартости, а це значить, що ваша асекурація не пропадає, коли по якімсь часі не зможете на ню більше платити.

ВИ НЕ МОЖЕТЕ БУТИ БЕЗ ЦЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ АСЕКУРАЦІЇ.

Ukrainian Fraternal Society of Canada

BOX 3512

Winnipeg, Man.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС”

Виходить від 1910 року кожного тижня.

ПАМ’ЯТАЙТЕ, ЩО „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС” Є:

ПЕРШИМ українським часописом в Канаді незалежним від чужих.

ПЕРШИМ, який вчив русинів, що вони українці.

За ним є 38 літ громадської праці і тим він заслугує на довіря і піддержку.

В кожній УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ повинен бути „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС”.

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА: В Канаді \$2.50; в Зєдинених Державах \$3.00; в інших краях \$3.50.

Адреса:

UKRANIANIAN VOICE

BOX 3626 Sta. B.

WINNIPEG, MAN.

ХОЛОДНИЙ ЯР.

У всякого своє лихо,
І в мене те лихо ;
Хоч не своє, — позичене,
А все таки лихо.
На щоб бачся, те згадувать,
Що давно минуло,
Будить Бог знає колишнє?
Добре, що заснуло...

Хоть би Яр той! Вже до його
І стежки малої
Не осталося, і здається,
Що ніхто й ногою
Не ступив там... А згадаеш,
То була й дорога
З монастиря Мотриного
До Яру страшного.
В Яру колись гайдамаки
Табором стояли,
Лагодили самопали,
Ратища стругали...
У Яр тоді сходилися,
Мов із хреста зняті,
Батько з сином, і брат з братом
Одностайнє стати
На ворога лукавого,
На лютого Ляха.

Деж ти дівся, в Яр глибокий
Протоптаний шляху?
Ти сам заріс темним гаєм,
Чи то засадили нові кати,
Щоб до тебе люде не ходили
На пораду: що їм діять
З добрими панамі,
Людоїдами лихими,
Новими Ляхами?

Не сховаєте! Над Яром
Залізник вітає,

Тай на Умань позирає,
Гонту виглядає.

Не ховайте, не топчіте
Святого Закона,
І не кличте преподобним
Лютого Нерона!
Не славтеся царевою
Святою війною,
Бо ви й самі не знаєте,
Що царики коять.
А кричите, що несете
І душу і шкуру
„За отечество”!

Йй Богу,
Овеча натура!
Дурний шию підставляє
Й сам не знає за що,
Та ще й Гонту зневажає,
Ледаче ледащо!
„Гайдамакі — не воїни,
Разбойнікі, вори,
П'ятно в нашєй історії!”

Брещеш людоморе!
За святую правду, волю
Розбійник не встане,
Не розкує закований
У ваші кайдани
Народ темний; не заріже
Лукавого сина;
Не розібе живе серце
За свою Вкраїну.
Ви розбійники неситі,
Голодні ворони!
По якому правдивому
Святому Закону,
І землею всім даною
І сердешним людом
Торгуєте?

Стережіться ж,
 Бо лихо вам буде,
 Тяжке лихо! Дурить дітей,
 І брата сліпого,
 Дурить себе, чужих людей,
 Та не дурить Бога!
 Бо в день радості над вами
 Розпадеться кара,
 І повіє новий огонь
 З Холодного Яра.

Тарас Шевченко.

Пояснення:

ХОЛОДНИЙ ЯР — належить до опису в „Гайдамаках”, де збиралися гайдамаки, коли мали вирушити проти ляхів. Там сказано: „У темному гаю, в зеленій діброві на припоні коні отаву скубуть...” Це було в околиці Мотриного монастиря, в якому, по опису Шевченка, святити ножі для гайдамаків.

НЕРОН — римський цар, що панував від 54 до 68 р. по Христі, і був дуже жорстоким та лютим. Він вбивав своїх рідних, матір жінку, своїх учителів і дорадників. Він жорстоко мучив християн. Спалив місто Рим. Вкінці тікаючи з Риму, він відобрав собі життя. Нині жорстоких людей звуть Неронами.

Московські слова по нашу: „Гайдамаки не вояки, — розбійники, злодії, пляма в нашій історії”.

Значіння поеми — Коли перенести зміст висше поданого вірша на ни-

нішні часи, то він дуже точно змальовує те, що нині на Україні діється. Нагадує Шевченко Холодний Яр, в якому колись Гайдамаки готовились йти на ворога, але і ворог і Яр той є донині. Дорога і стежка на землі до нього заростає, але він лишається давним живим Яром в людських споминах, в людських серцях. Тут дорога до Яру ніколи не заросте; найлютіїши ворог тої дороги перед українцями неховає. І над тим Яром, що в людських душах, уноситься безнастанно дух Залізняка, дух Гонти, тих оборонців української справи.

Тут чуємо заклик звернений до нинішних українських зрадників, що би отямилась і не вихваляли теперішнього Нерона, що з Москви неволить Україну. Заклик, що би не славилися тим, що нинішній Нерон виробляє. Заклик, що би не зневажали і не називали розбійниками тих українців, що борються проти Нерона, — бо дійсними розбійниками є самі Нерони і ті, що їм служать та їх величають.

Вкінці поет каже, що коли можна одурювати дітей і несвідомих людей, то Бога одурити не можна; отже на тім будує поет свою велику віру, що в хвили, коли Нерони будуть найбільше радіти, думаючи, що вже ніхто проти них не стане, над їх головами розсиплеться належна їм кара, а з Українського Холодного Яру повіє новий огонь на освободження України.

СТАРИЙ ПАЛАМАР.

ВСТУПНІ УВАГИ.

При поділі Польщі в 18-ім віку Росія забрала західно-північні українські землі. Українське населення тих земель було тоді уніятське (греко-католики). Але було тут чимало поляків, що за Польщі панували над українцями, були польські костели, ксьондзи (священники польські). Росія довгий час не інтересувалася уніятами, отже поляку і даліше уніятів кривдили, як лише могли.

В 1839 р. зібрався в Полоцьку Собор уніятських єпископів. На тім соборі вложено письмо, де представлено положення уніятської Церкви і Собор звернувся до царя, щоби той прийняв уніятів назад до православія. Так унія закінчилася.

Але були і такі люде, що занадто перенялися унією, отже і даліше вважали себе уніятами. Аж опісля Росія постановила всіх до православія звести, вживаючи до того священників москалів та поліційної сили.

Церква на тих землях була Українська, а треба знати, що між Українською, а Московською Церквою було багато ріжниць. В тім, що дуже важне, обі Церкви були однакові, але в менше важних, в дрібних справах ріжниць було багато,—українці мали деякі свої окремі звичаї, окремі обряди, відповідні їх вдачі і їхній культурі.

І це не був ніякий гріх. Кожний нарід в дрібних, не надто важних церковних справах, уводить в церковне життя свої питоменности, свою культуру. Це ж природне. Одні москалі не хотіли з тим годитися. Для них

правовірним було лише те, що було в церквах московських, отже вимагали, щоби і в Українській Церкві було таке саме.

Це зводилося до того, що Українська Церква має бути не то Православна, але Московська. Це українці бачили і відчували, в яким вони труднім положенню. З одної сторони поляки напихають їм своє польське, а з другої москалі своє московське. А на те, що їхне власне, нема місця.

Невдоволені були ті, що стояли вже при Православній Церкві, а хто ж уважав себе уніятю, тому ще тяжше було наблизитись до Церкви Православної.

Ходить тут головно про Холмщину. Наслав туди московський уряд москалів священників і ті старалися силою привертати уніятів до православія. Хто ж не хотів за ними піти, того звали „калакутом”, „перекінчиком”, та ще як. Звало воно так і православних, які хотіли задержати свої українські звичаї в церкві. Де ж нарід сильно обороняв своє, там вживано жорстокої поліційної сили.

Таке діялося до 1905 року, коли то оголошено в Росії маніфест про релігійну свободу. І та московська дика робота довела до того, що коло 200,000 уніятів перейшло до костела, до поляків.

Та не можна не згадати, що в великій мірі до того причинилося і католицьке духовенство, що рівно ж не перебирало в способах, щоби свого досягнути.

До таких часів належить даліше наше оповідання.

О П О В І Д А Н Н Я :

I.

У той час на Холмщині було немало сел, де, як у побожній семі, панувала згода, мир та тишина.

Перше місце серед цих сел, безумовно, належало Верховинцям: Тут народ здебільшого був тверезий. Ледацюга пан, зайнятий полюванням та картами, дуже мало „дбав” про селян і, коли стара коршма завалилась, він, на сором собі й селу, нової не збудував.

Зате у Верховинцях ніщо не мутило життя, не порушало спокою й не виводило народу з рівноваги. Все тут робилось спокійно, просто, без тертя й без хвилювання. Навіть при такій надзвичайній події, як смерть паламаря Гуди, верховичане не втратили, як кажуть, голови.

Паламаря, розуміється, з честю похоронили, вшанували його пам'ять добрими поминками, на яких був у вдові не тільки дяк, але й сам священник, і почали думати про нового паламаря.

— Кого ж ми візьмемо? — турбувалися братчики.

Але небіжчик панотець Йосип Глиняний, який за все своє священствование всього один раз похвилювався, — спокійно відповів:

— Чого турбуватися! Бог сам дасть.

І дійсно, Бог дав такого паламаря, який нікому й не снився й який на протязі кількох років відігравав більшу роль, ніж братчики, ніж старости.

Сталося це так.

У неділю після Служби Божої панотець казав парафіянам:

— А по почекайте там коло церкви, побалакаємо, кого б нам на паламаря взяти.

Звичайно, ніхто до дому не пішов. Було ясне, Боже літо. Посідали люде на паркані, на мураві, під дзвіницею. Чекають та мирно балакають про те, що кого болить. А дівчат аж пече від нетерпіння.

Нарешті вийшов з церкви священник. Почалась нарада. Звичайно, балакають старші, а молоді слухають та вчаться.

Так кого ж ми візьмемо? — каже пан-отець. — Треба, щоб людина була й розумна, й побожна, й росторопна, бо мусить й до престолу наблизитися, й святу річ у руки взяти, й взагалі не забути язика у роті підчас Служби Божої. Так кого ж, кажіть?

— Долянка Миколу! — сказав хтось з присутніх.

— Я не можу. Я раз-у-раз грішу; що посту забуваюсь і скоромлюсь... Вибирайте кого іншого.

— То може Івана Брилу.

— Я теж не можу, почервонів Брила, — ви ж знаєте... в „козі” сидів... за те, що на шальварож не виїхав то-рік.

Перебрали ще кількох парафіян, але за кожним був якийсь гріх. А як важкого гріху й не було, то або Бог численною сем'єю наділив, або щось іншого перешкоджало.

Зажурилися парафіяне. Та й їсти вже хотілося.

Враз виходить наперед старий Василяк.

— Як що нікого нема, то може мені дозволите тимчасово бути паламарем.

Всі аж здивувалися. Василяк — найповажніший, найбагатший і найчесніший з усіх господарів села. Йому б старостою бути, а не паламарем.

— Де ж вам куме, — почав сусід.

— Не кажіть; нічого путнього не

скажете. У господарці — мене сини заступили, робити нічого, то й хотів би Богові послужити, бо може швидко й помирати прийдеться.

Парафіяне з радістю прийняли пропозицію Василяка, й дуже пишалися своїм паламарем перед іншими парафіянами.

— Хоч цілий світ обійди, такого другого не знайдеш.

Всі з паламаря були задоволені, а Бог уділив йому довгого віку, — то й прослужив старий Василяк аж дев'ять років.

II.

Уділив Бог довгого віку й священикові Глиняному. Отже й служили двоє старих, як голуби сиві — егомость та паламар. Священик кроку не зробив, не порадившись з паламарем, а паламар на крок не відходив від егомостя, щоб бачити, як і що він робить. Звичайно два українці, два брати, два сини одного народу.

І чого не міг зробити священик, то вже напевне зробив паламар.

Траплялося, що о. Глиняний переконує якогось уніята, що його предки були православні, що віра православна походить ще від самих Апостолів, але переконати не може. І тоді звертається він до паламаря:

— А тепер говорите ви, Сидоре, ви то вмієте на свій лад говорити. Дав вам Бог такий талан, що не всякий його має.

І бували випадки, що паламареві й справді вдавалося. Як почне говорити отак по-простому, то й зрозуміє людина.

— Хе-хе-хе! — сміється бувало о. Глиняний, — жаль, що в вас, Сидоре, освіти не має; священиком, або місіонаром би вас зробили.

— Може й краще, що освіти не-

маю, — сміючись відповідає Василяк, — бо як би я був ученим, то може б й мене люде не розуміли...

Егомость робив суворе лице, а сам сміявся, при чому, замість звичайних звуків з його уст неслося:

— Ну, ну, ну!

Найбільше радилися старі перед Великими Святами та відпустами. В цих нарадах завжди брав гору Василяк; як тільки священик почне висловлювати свої міркування щодо прикраси церкви, щодо світла або порядку, Василяк раз-у-раз перебиває його:

— Це вже моя справа. А ваше діло, прошу егомостя, добре Богові молитися та людей навчати. Ні, ні. Краще не втручайтеся, бо гірше вийде...

Священик корився, бо паламар все одно від свого не відступився б. А це переможцеві давало ще більше духу. Не спить старий, не їсть. Усе працює. Зате як одягне церкву на Різдво ялинками, або на Зелені Свята берізкою, — як у раю, тільки пташок Божих бракує. А кращого „Гробу” у страсну п'ятницю ні в одній парафії не було. Чужі приходили дивитися. Правда, Василяк не все робив сам: йому помагали й хлопці, й дівчата, й навіть старші люде, але головою всього був старий паламар.

Взагалі Василяк служив церкві з відданістю та щирістю. Коли він, сивий з білою бородою й добрими блакитними очима, подавав кадило, або запалював свічки, або щось інше робив, у церкві теплішало та яснійшало. Бо робив він все те так побожно, так поважно, що начеб не звичайний чоловік це робив, але велекий богоугодник. Дивисься і голова твоя перед його роботою сама схиляється. Бо і справді дуже гідним чоловіком він був.

Особливо впливало на парафіян те, як він дзвонив. Не знаю, чи всі зрозуміють це явище. Але, справді, Василяк дзвонив не так, як дзвонять звичайні паламарі. Здається, вдарити у дзвін і все, бо це ж не струмент який. Та ні. Старий паламар дзвонив якось особливо. В його руках дзвони промовляли, як живі; промовляли чоловічими голосами, просто до серця. В них чулося щось таке, чому немає назви. Здавалось, що у відповідь на натхнені мідні звуки дзвонів довкола у природі — у садках, луках і далеких полях і лісах — промовляла якась велика-велика любов, якась безмежна ласка, якась цілюща тиша, що м'яко лялася в душу й лікувала її від усякого тягару та болю.

Особливо прекрасний був цей дзвін у суботу ввечері. Ще горить робота довкола, ще людське серце беться у буденній горячці, а з дзвіниці вже злетів перший удар.

— Буммм... — промовив найбільший дзвін, і цей могутній аксамитовий звук донісся далеко-далеко по селу й за село.

За ним полинув другий, третій, четвертий.

Почули селяне у полі ці звуки. Здіймають капелюхи та шапки, хрестяться. Де-не-де чується:

— От, як старий промовляє!...

III.

Якось у середині пилипівки о. Глиняний помер.

Наближалось Різдво. Парафіянам хотілося по-божому відсвяткувати це велике свято, а священика не було. Зібралися, порадилися тай післали до єпископа післанця. Цим післанцем і був старий Василяк. Що він казав єпископові, парафіяне не знали. Але через кілька день священик вже був.

— Як ви це так, куме? — цікави-

лися приятелі: — мабуть, щось таке закрутили єпископові, що так поквапився.

— Гм... Сказав, що як за кілька день священика не буде — всі до костьола підемо...

Селяне сміялися, а Василяк, викресуючи огня до люльки, не моргнув навіть.

Нового священика паламар зустрів попростому.

— А як, прошу егомосця, звати вас? — спитався, він як кажуть, з копита.

— Отець Карп, — відповів священик по російському.

— Карп? В нас так називають панську рибу. А на людей кажуть Карпо.

— То так по-вашому, а по-русски Карп.

— Ага. А прізвище ваше? Яке буде?

Священик здивовано глянув на паламаря.

— У мене прозвіща нет. Мене називають по фамілії — Баранов.

— Так, так, — прошамкав Василяк, — Баранів... а в нас таких нема.

— А ти хто будеш? — спитався у свою чергу священик.

Тепер зморщилося чоло в старого Василяка; він не призвичаєний був до „тикання”, але стерпів.

— Я, — відповів він поважно, — тутешній паламар. По своїй волі дев'ять років прослужив й дев'ять років панотець мене слухався.

Священик глянув на старого з-під брови.

— Не всьо розумію по-вашему.

— Навчитесь. Ось який оттой стражник Звірив — він теж з Росії, — а навчився. Бог поможе

Не знаю, чим закінчилась би перша розмова Баранова з Василяком, як би не почувся голос матушки:

— Отец Карп! треба меблі розставляти.

— То я вам поможу, — заговорив Василяк і взявся до роботи.

Де-який час йшло гладко. «А як дійшло до ліжок, у спальні, скоївся інцидент. Батюшка хотів поставити своє ліжко біля зовнішньої стіни, а матушчине ліжко біля стіни внутрішньої. А Василяк хотів зробити навпаки.

Нет, так не будет, — заявляв священник.

— А я вам, кажу, пане єгомостю, що так повинно бути. Матушка буде спати на правому боці й світло не буде разити їй очей. Небіжка матушка так спала...

— Не хочу, не хочу!

І батюшка з матушкою поставили ліжка по своїому.

Цей факт нічого доброго Василякові не предвіщав. Добра воля його болюче це відчула, бо він не призначений до такої поведінки священника. Настрій в нього впав. І він, поправившись ще кілька хвилин, пішов до дому.

Тяжко було в нього на душі. Хотілось зайти на плебанію (до дому священника), щось порадити панотцеві, як це бувало колись, побалакати про церкву, — а серце не тягло туди. Чужий чоловік, тай годі. Не українець — москвин!

— Не з наших він. І не розуміє нас і балакає так, що не второпаш, — повторяв собі паламар.

IV.

Дальші відносини священника з паламарем вирішила неділя.

Отець Карп правив першу Службу. Народ, як звичайно, пильно придивлявся до кожного його кроку, прислухувався до кожного звука. Йі це

хвилювало його. Він напружував усі сили, щоб стримати свої хвилювання й показати себе з найкращого боку. Про це саме старався й старий паламар. Йому теж хотілося дати до розуміння, що він не аби-який паламар і добре знає, як і що робити.

На цьому пункті й стукнулися єгомосьць з паламарем.

Перед Євангелією старий взяв аналой та поставив перед царськими вратами.

— Не нужно, — шелпнув священник, — убері.

— Як не треба. Будете ж Євангелію читати.

— Євангеліє читается на престолі...

— Це неправильно, — авторитетно зауважив паламар, — треба читати лицем до народу. Христос, як проповідував, то не відвертався спиною.

— Делай, как велят, — спалахнув священник (Роби як приказують).

— Але, прошу єгомостя, ви помиляєтесь. Весь народ знає, що Євангелію треба читати тут, а не там. Небіжчик завжди так читав.

Священник замовчав. Євангелію він прочитав на престолі, а аналой простояв сиротливо на солеї. Парафіяне все це бачили й, розуміється, були по боці паламаря, бо він робив „що треба“.

Далі Василяк все робив так, як „завжди робилося” за часів небіжчика Глиняного, різко підкреслюючи, що верховичане, мовлявши, не в тім биті й добре розуміються на Службі Божій... Священник кипів, але мовчав, побоюючись непорозуміння.

Але воно все ж таки сталося.

Після „отпусту” священник увійшов у вітвар і почав роздягатись.

— Треба ж хрест людям дати, — звернувся до нього паламар, трима-

ючи в руках свячену воду та кропило. люде.

— Какой крест?

— Та поцілувати. Чекають же

Священик виглянув з вітваря: дійсно парафіяне чогось чекали.

— Ідіть же швидше, — наказуючи сказав Василяк, — бо будуть гніватися.

— Не розберьош вас, — буркнув егомость і почав одягати фелон.

А вода зачем? (Вода на що?).

— Кропити людей.

О. Карпо не знав, як кропити — чи всіх разом, чи по одному, а паламаря питатися не хотів.

— Кропіть не буду.

Паламар вийшов до народу й оголосив:

— Хрест дасть, а кропити не буде.

Серед парафіян перебігла хвиля невдоволення. Священик це бачив і відчував. І в душі його спалахнуло недобре почуття до старого паламаря.

Виходячи з церкви о. Баранов холодно й різко сказав Василякові:

— Ви Василяк, не в свої дела не вмешивайтесь. Чтоб етаво больше не било. (Ви більше в несвої справи не мішайтесь. Щоби того більше не було).

— Хіба ж Служба Божа не моя справа? — здивувався Василяк, — та я девять років добровільно прослужив. І девять років мене небіщик о. Глиняний в неодному слухав. А коли треба, то слухав і я його. А він старший був за егомостя. Тай вам треба слухати, коли хтось добре радить, коли вам правду кажуть — бо правда тільки одна на світі, хто б не казав її, чи пан, чи хлоп.

Василяк був відважним чоловіком, певним себе, а тут же він бачив, що священик зневажає те, що їм святе, що їхне. Бачив, що священик

не прийшов з ними жити, але їм приказувати, їх не питаючи.

Бачив і священик, що Василяк не хоче коритися, отже говорить:

— Давольна, старик, глупості гаварить. Вам нужна отдахнуть. Патому я завтра наймаю нового паламаря. (Досить, старче, дурниці говорити. Вам час спочити. Длятого я завтра наймаю...).

У голові Василяка сталося щось таке, наче б хто пошматував його ціпом. Одну хвилину він стояв непорушно, як непритомний. Отямившись, він змірив священика від рудої бороди до ніг і мовчки вийшов.

— Шановні парафіяне, — звернувся він до людей, — егомость якраз звільнив мене з паламаря. Заявляю вам, бо ви ж мене вибрали... ви ж повинні...

Старий ще щось хотів сказати та голос його затремтів. Він відвернувся й почав витирати полою очі.

Це селян зворушило. Замовчало все, як перед хуртовиною. Момент був небезпечний.

— Та ми!... ми повинні! — хтось вигукнув... і замовк...

— В цей момент вийшов священик. Деякі поздймали шапки, повставали. Діти підбігли поцілувати руку.

Священик кланявся, благословляв, а сам швидче відступав, боячись неприємної розмови...

Василяк окинув оком селян, покивав головою та пішов до дому.

У цей день він не вийшов на вулицю, не показався нікому на очі, навіть унікав дітей та внучат...

На другий день священик взяв свого парубка на місце паламаря й почав його вчити дзвонити. Що дня ходили вони до дзвіниці й, обмотавши дзвони шматтям, довго вправлялися.

При чому дзвонили не по-тутешньому, а по російському.

Василяк, бачучи це, аж нігті собі гриз. Зхуд неборак, змарнів, згорбився. Селяне одверто шемрали проти священика. У повітрі дихнуло за колотом. Хмари чорнішали.

В суботу новий паламар вже за-дзвонив голосно. Село ахнуло. Такого дзвону ніхто тут ніколи не чув.

— Бе в душу, як у бубен, — ворчав старий Василяк.

— Гопака можна танцювати, — всміхнувся лянця Скикай.

Починаючи з неділі пішли в церкві нові порядки. Через них селяне майже не пізнавали власної церкви. Щось і своє і чуже. Й хочеться молитись — і холодно в душі. А Василяк став у далекому куточку й завмер. Не сміє очей підвести. Аж жаль його було...

— Треба піти до єгомосця, — чулись несміливі голоси, — побалака-ти, вияснити. Бо він, значить, не знає, до чого люде призвичаєні.

— Іди, іди, — передразнювали деякі прихильники Василяка, — побалакаєш як гуска з водою.

V.

Прийшло Різдво. Величаве на Холмщині свято. Величаве не тільки книшами, пирогами, „звіздою”, „вертепом”, — але найбільше колядками.

Нігде колядки не досягли такого розвитку, як на Холмщині. Нігде вони так не приросли до серця селянина, не уявляють собою такої національної сили, як тут. І ніхто їх так не любить, як Холмщак.

Скінчилася літургія. Молебень. Священик вийшов дати поцілувати хрест.

Завмерла церква.

Враз здригнулося повітря, але ще міцніше — серця парафіян. Звукові хвилі могутньо вдарили у всі стіни старої церкви. Й полились жваві, бурхливі, гарячі:

Небо і земля,

Небо і земля

Нині торжеству-у-ють...

Проспівали другий куплет — і вдарили як грім весняний, могутній і ніжний:

Христос родився,

Бог воплотився.

Ангели співають...

Як небесні ліри бреніли жіночі голоси. А басы, неначе вириваючись не з грудей, а з глибин землі, гаряче наступали за ними, як залізом підкреслюючи кожен думку, кожне слово.

Бог воплотився...

Царіє витають...

І сталося щось надзвичайне. У мить сотні голосів злилися в один велитенський орган. Співала вся церква: всі старі й молоді, жінки й дівчата, діди й діти... Широкою стихійною лавою загуділо:

Чудо, чудо повіда-а-ють!

Священик одразу й не стямився. Несподіванка зачинила його уста, скула волю й звязала язика. Нічого подібного ніколи він не чув. Стихія побідила, але не надовго. Коли стихли останні звуки першого куплету, єгомось дав знак дякові. Дяк зрозумів заборону й хотів колядку обірвати; але народ продовжував співати сам.

— Ви устава не знаєте! — накинувся священик на дяка після Служби Божої. — Нельзя петь таво, что не палагається, а тем балее какіято язичеекія песні. (Ви уставу не знаєте...

Не можна співати того, що не приказане, а ще більше якихсь то поганських пісень).

— Колядки пісні релігійні, — відповів дяк, — народ їх співає споконвіку і дуже їх любить.

— Ну і даврільна напелса. Что б їх більше не било. (Ну і досить наспівався. Щоби їх більше не було).

Вістка про заборону колядок у кілька хвилин пролинула по всьому селу. Пролінула, як жалібний дзвін. Свято було зіпсовано. Майже в кожній хаті йшли гарячі розмови з приводу заборони. Селяне хвилювались.

— Як же так? — Наші діди й прадіди співали, а нам забороняють? Цього не може бути!

На вечерню зібралось людей, як звичайно, повна церква. Ждуть, що буде. Ось кінчається вечерня. Наближається час співати колядки. Чи будуть співати, чи ні?

— А ну, — шепчуть на крилосі.

— Я не можу — каже дяк, — мені заборонив.

Селяне починають хвилюватися. Відчувається напруження.

— То співаймо самі, — враз почувся голос Василяка. — А ну, за мною.

І старий затягнув:

— Ни-и-ні, Адаме, возвеселися...

Церква, як одна людина, підхопила:

— Е-ево прамати!

Від сліз отри-ися...

Колядка знеслася з такою силою, з таким огнем, що дяк не втримався й почав непомітно вистукувати такт ногою.

Священик вибіг з вітваря.

— Перестаньте, перестаньте!

Але церква співала ще міцніше.

— Перестать! — гримнув священик.

Колядка обірвалась як струна, тільки щось заболіло у грудях...

— По уставу не помагається. По-етому нельзя. К тому і гріх, еті пісні не церковнія. (По уставу не приказується. І тому то не можна. А дотого і гріх, це не церковні пісні).

— Батьки наші співали, — несподівано відозвався Василяк, — і ми будемо співати.

— Не будете, я запрещаю. (Забороняю).

— А ми будемо, бо ми господарі у своїй церкві, — відпер Василяк.

— Я не позволю.

— А як не дозволите тут колядки співати, то ми перейдемо до костела співати коленди.

Священик не втримався:

— Что ето бунт! В храме! В храме Божьем! Совращение! Кошунство! Я севодня ж начальству донесу!... (Що то бунт? В храмі Божім. Блуд! Насміх над святощами!...).

Почувши слово „начальство”, селяне почухали потилиці та почали виходити з церкви.

VI.

Через кілька день прибула поліція з повітового міста. Списали протокола. Старого Василяка арештували та повезли до міста. Проводити вийшло все село. Плакали, цілувалися, хрестили на дорогу.

А сивий паламар спокійно дивизся на селян і тихо промовляв:

— Нічого. Прийде час — і подзвонимо, й колядок поспіваємо. Та так поспіваємо, що аж сам Бог відчинить у небі віконце та послухає нас.

Священик Баранов у ту ніч міцно позачиняв всі свої двері та вікна і довго перед сном молився. Матушка теж довго трусилася. Врешті — даремно.

Верховчане разом з іншими парафіянами кілька раз подавали до єпископа та до консисторії прохання про призначення другого священника та не з Росії. Але просьба їх не була задоволена. Щоб не було іншим парафіянам спокуси та для престижу (поваги) духовенства, кожний раз ухвалляли Баранова залишити на місці.

Через де-який час, старого Василяка судили в окружному суді за совращення православних та за образу священника й храму підчас Служби Божої. Але, через відсутність злочину, виправдали.

З того моменту пройшло чимало часу. Багато життя зтерло, згладило. Багато уляглося в душі та забулося.

Але прірва, вирита рукою священника Баранова між парафіянами й церквою, росла та росла. Авторитет священника падав. Ті нитки, що колись привязували селян до церкви, одна за одною рвалися. Церква пуста. Молодіж холонула та відпадала.

А коли в 1905 році проголошено було маніфест про релігійну толеранцію, чимало парохіян перейшло до католицтва.

Священик Баранов, тоді вже старий і сивий, поясняв все те працюю ворога. Та якось не міг зрозуміти він, де скривався той ворог української Холмщини. А тим ворогом був він самий; була ним чужа українцям Московщина, було тим ворогом чуже московське церковне начальство, що забиравалося по своєму господарити в чужій йому Українській Церкві. І воно то розганяло Український Нарід з Церкви та заганяло до костела.

Старий Василяк не дожив до 1905 року, отже і не знав, що тоді діялося.

Вол. Островський.

Кінцеві пояснення.

ПАЛАМАР, ПОНОМАР — вдавнину зачислявся до нижших служителів Церкви, до нижшого священничого стану. І тому паламарами ставили поважних і ревних християн, людей побожних і щирих й уряд та праця паламара уважалась дуже поважною і відвічальною і для самого паламаря і для громади. Томуто дехто в цій повісті вважає себе негідним такого уряду.

ЕГОМОСТЬ — польське слово, яким звать священника. Українці уняти за польським впливом прийняли ту назву і для себе.

ДЗВОНЕННЯ — в Церкві належало до окремої штуки не тільки в українців, але і в інших народів, прим. в англійців. Кожна українська церква мала більше дзвонів, три, п'ять, а то і більше, а між ними оден великий, другі менші, та ще менші, щоби мати ріжні голоси. І треба було знати, як при яким Богослуженню дзвонити, на який лад і кількома дзвонами, та ще так, щоби виходила гарна музика, дійсна гармонія.

Дзвонення в суботу над вечір (перед неділю), або вечером перед більшими святами, було загальним обовязком. Бо в церковній рахубі вечір належить вже до неділі та до свята і тоді правиться Вечірня, що до будучого дня належить; перед святом Вечірня, з Всеноч им. Так було по всій Україні, отже було і на Холмщині, і в Галичині, і на Буковині і всюди. Лише в Канаді цей звичай забувається, отже треба би його відновити.

А ТИ КТО БУДЕШ — питав священник старого паламаря, — це звичай московський говорити комусь старшому, а то і старому через „ти“.

МАТУШКА — московська назва; так звать москалі дружину священника. А священника звать „батюшка“.

ПЛЕБАНІЯ — з польського, дім священника. Плебан в поляків — місцевий священник.

ХРЕСТ ПЛУВАТИ — по Богослуженню, це загальний звичай Української Церкви.

КРОПИТИ ЛЮДЕЙ В НЕДІЛЮ — це був більше місцевий звичай. Кроплення вірних буває звичайно при Водосвяттю, а не в звичайні неділі і свята.

ЧИТАТИ ЄВАНГЕЛІЮ НА ПРЕСТОЛІ — це звичай московський, і тому паламар звертає увагу, що коли Христос проповідував, то не обертаяся до народу плечми (спиною), але лицем.

АНАЛОЙ — столець, на якому Євангелія читається, або лежить образ до цілування. Кажуть і Тетрапод.

ОТПУСТ — закінчення Богослуження, коли людей „відпускається” з церкви.

КНИШ — різдвяний святочний хліб, з „душею” на верху, кругом якої накидали цибулі з олією і так пекли.

ВЕРТЕП, ЗВІЗДА — Був звичай, що ходили по хатах колядувати з Вертепом, — ніби тою стаєнкою, де Христос народився. До

Вертепу додавалися окремі драматичні церемонії. — Ходили колядувати і з Звздою, зробленою з кольорового паперу. В середині Звізди світилася свічка.

КОЛЯДИ, КОЛЯДКИ — Московська Церква не допускала в себе ні Коляд, ані взагалі яких других релігійних пісень, що не належали строго до церковного Богослуження. Вона уважала їх поганством.

УСТАВ — постанови, як правити Богослуження.

ВЕЛИКА КРАМНИЦЯ.

Приїхав до Москви купець з Америки і там питає його хтось:

— Чим ви займаєтесь в Америці?

— Крамницю маю.

— Велику?

— Середню з великих.

— Кілько людей працює в вашій крамниці?

— Лише 150.

— Що? І щож вони роблять?

— Всякі роблять всяке. Одні продають, другі сидять при телефонах, рахунки провадять, привозять і відвозять річі...

— О! То у вас так. Але і ми маємо тут також велику крамницю, одна з найбільших.

— А кілько людей в вас працює?

— Оден чоловік.

— Оден? Якже він сам раду всему дає? Хіба що в вас все так змеханізоване, що замість людей машини все роблять.

— Ні, в нас просто, без машин. Посходяться перед крамницю люде і той, що крамниці доглядає, виходить і питає:

— Чого хто хоче?

— Чобіт! — обзивається оден.

— Нема чобіт! — відповідає той. Ще хто чого?

— Полотна на сорочку...

— Нема! Ще хто чого?

— Муки...

— Нема! Ще хто чого?

— Масла...

— Нема!...

І так оден чоловік може всіх обслужити.

ЩО ТО ЗНАЧИТЬ — ПЯТИЛІТКА!

Приїхав до Москви з Аргентини чи Бразилії визначний чоловік на оглядини, — хоче знати, що в Росії тепер є, а що буде. Отже водить його якийсь комісар по місті і показує.

Прийшли вони до місця, де було багато деревляного матеріалу, отже комісар пояснює:

— За пять літ тут будуть такі величаві мешкання для робітників, яких нігде на світі нема.

Приводить до купи цегли:

— Тут за пять літ буде такий хмародер (будинок, що сягає під хмари), якого нема і в Нью Йорку.

Приводить до купи заліза:

— Тут за пять літ буде така фабрика, що в ній багато чужих фабрик можна буде сховати.

Веде дальше, а тут стоїть довжезний ряд людей перед будинком.

— Що це? — питає чужинець.

— То чекають на хліб, — пояснює комісар, — кождий чекає своєї черги.

— А як довго вони так чекають?

— Як довго?... Це залежить від того, коли хто прийшов і чи є хліб. Хто прийшов перед сходом сонця, той довше чекає, а хто недавно, той коротше.

— Але ж довгий ряд! — дивується чужинець.

Подивився комісар та:

— Вам дивно? Прийдіть ви за пять літ, а тоді побачите, що це буде за ряд, буде такий, що кінця не побачите, — від Москви аж до самого Ленінграду! Пятилітка, брат, от що!

ДЕЩО ПРО ПАНА КАНЬОВСЬКОГО.

Про Каньовського ходило багато оповідань між українським народом, Це був польський пан, богач, а його імя було Потоцький. А що був він старостою (начальником) в місті Каневі, то люди звали його Каньовським.

В часах, коли жив Каньовський, кожний польський пан мав неограничену волю робити, що забаглося. І чоловіка за ніщо вбє, коли забачеться, і ніхто йому за те лихого слова не скаже.

Багато люде від Каньовського натерпілися, бо видумував він всякі причини, щоби людям допікати. Але коли хтось йому подобається, то він найперше набе, а потім добре заплатить, щоб чоловік не нарікав. А було таке, що і Каньовському облатали боки.

Через те нарід уважав його не так ворогом, як радше буйним гольтіпакою, диваком, і тому оповідання про Каньовського мають форму інтересних веселих оповідань.

Як Каньовський пробував дідв.

На відпуст сходиться багато народу з дальших сторін, отже сходяться також діди-жебраки, щоби в людей випрошувати для себе поміч. Отже раз на відпусті почав Каньовський до тих дідв приглядатися. І бачить він, що є між ними сліпі, криві, горбаті, та всякі каліки, є старі, слабосилі люде, але є також здорові, які пустилися на жебранину тому, щоби не працювати. Приглянувся Каньовський і каже:

— Я вас навчу!

І зараз каже слугам:

— Скажіть всім тим дідам, щоби на такий то день всі були в моім дворі.

Назначеного дня все посходилося. Одні сподівалися, що Каньовський щедро їх обдарує, другі боялися, що коли не прийдуть, то лиха собі напитають.

Поки ж вони посходилися, казав Каньовський* викопати широкий і глибокий рів, а тоді каже дідам:

— Тепер перескакуйте через той рів. Як хто скочить, то таку заплату дістане.

І почали діди скакати. Хто слабосилий, старий, або каліка, таж той відразу падав на дно рова, але були такі, що мов заяці рів перескакували.

Коли та ціла церемонія скінчилась, каже Каньовський тим, що в рів попадали:

— Вам належиться заплата, бо ви найліпше скакали. Ви заслужили собі на те, щоби вам помагати, бо ви самі не можете собі помогти, отже всі дістанете від мене належну поміч. По дукатови дам, тай ще дещо.

Звертається він тоді до тих, що добре попереокакували, але вже на такий лад:

— А ви драбуги, нероби, дармоїди! Ви тільки людей дурите! Скакати можете, а працювати не хочете! Ану хлопці! — крикнув він до слуг, — дайте їм по п'ятнадцять буків, а потім беріть їх до ціпа (до молочення), до рубання дров, нехай працюють!

Брама Каньовського.

Думав Каньовський, думав і видумав таку штуку, — казав недалеко

дороги на полю збудувати велику і гарну широку браму. Дивувалися люде, що нащо там тая брама кому придасться, а не знали, що то для них.

Коли вже брама була готова, ставить Каньовський коло брами своїх посіпак...

Аж надїзджає чоловік і їде дальше дорогою, а на браму хїба що глянув. Та от панські посіпаки спиняють такого та:

— Сякий такий... Хїба ти не бачиш брами?

— Та бачу, — каже чоловік, — але не знаю, на що вона.

— Не знаєш?! Так от ми тобі скажемо: на те вона, щоби такі дурні, як ти, через тую браму їхали, а не як небудь. Ти думаєш, що паң дармо

гроші витрачав? Це для вас дурнів, тая брама! А щоби ти не забув, то от ми тобі...

Кладуть тоді чоловіка і дають йому десять, чи п'ятнадцять буків. Після того чоловік встає, звертає з дороги на поле, переїздить через браму, виїздить знов на дорогу і дальше собі їде.

Рознеслася зараз чутка про ту браму, почали люде оден другому переказувати:

— Памятай, їдь через браму, коли не хочеш бути битим, бо от вже і того били, і того...

Нввдовзі вже все через браму їхало, отже і бити не було кого. Тоді казав Каньовський браму розібрати і почав шукати другого дивацького способу, щоби людам робити клопіт.

ЧОМУ ШИЛО З МІШКА ВИЛАЗИТЬ.

Коли брехня виявиться, що вона брехня, то люде кажуть: „Шило з мішка вилізло”.

Треба памятати, що правда має лише одну стежку, одну бесїду: біле є біле, чорне є чорне, два а два є чотири... Правда інакше сказати не може. І кілька б ви її не запитували, то вона вам завсїгди те саме скаже.

Не те з брехнею. Вона має десятки дорїг, стежок та викрутасів. Вона на ріжні лади може одну і ту саму справу переповїдати.

І буває, що брехун оповїдає вам щось нині так, а за тиждень вже трошки інакше, бо забув, як він вам перше оповїдав. А за пів року так вам оповїсть, що мало буде подібне до того, що ви вже чули.

Він й іншим людам оповїдає на ріжні лади так, як вам. Отже коли люде позводять його бесїду до купи, то бачать, що чоловік бреше. Тоді кажуть: „Вилізло шило з мішка”.

СМАЧНІ ЖЕРИМОВЧКИ.

Є пироги варені, а є і печені. Щоби не казати „варені пироги”, то кажуть також „вареники”. Можна би казати і „печеники”, але так не кажуть.

Було це на Придніпрянській Україні. Приходить салдат (вояк) на квартиру з муштри і просить їсти.

— Там є в макїтрі в печі, витягни собі сам, — каже господиня.

Витяг салдат і питає:

— Да как же ево есть? (Та як же його їсти?).

— Бери в руки та їдж.

— А как же воно прозивається?

— Ат, жери мовчки! — говорить жінка, не хотячи з салдатом в бесїду заходити.

Попоїв салдат, аж пальці облизав, та тоді:

— Хароші, бабка, тваї жеримовчки, жаль только, что маловато.

Опісля оповїдав він другим салдатам, що їв „жеримовчки” і були дуже смачні.

І жінка була в нього розумна. Може вже при нім вона розумною стала, та хіба не всеодно? Була вона собі звичайна добра дівчина, та при розумнім чоловіці і сама побачила, що це таке розум, тай почала сама розумно думати.

Каже наша приповідка: „З яким пристаєш, таким ся стаєш”, — і так воно тут було і всюди буває. Опинишся між розумними, то зпочатку тобі ніяково, бо так і чуєш, що ти їм не рівня, хоч вони про тебе і не думають; але поволи ти їх починаєш щораз більше розуміти, починаєш перебирати від них спосіб думання, спосіб поведінки, — і за час ти вже стаєш до них подібним. Це той вплив, що добре оточення робить на чоловіка, а головно на дітей та молодих людей.

Минуло вже кількох літ і Микола став найбагатшим чоловіком в околиці, — тай всі його хвалять, всі поважають, і ніхто йому не завидує. Кожний каже: „Такому належить ся те, що він має”.

Але оба брати себе не відвідували. Писали до себе, час від часу, але листи були короткі, — Микола не хотів хвалитися, що вік дає собі раду, а Матвій не хотів ані питати, ані оповідати, як йому живеться.

В тому часі повдовіла їх сестра Маланя. Чоловік зоставив її з двома дітьми, підлітками, тай сама почала слабувати. І каже їй тоді Микола:

— Не добре тобі, Маланю, самій жити, бо хто тобі господарства догляне. А ти сама не дуже сильна. Отже дай фарму в винайм, а сама приходи до мене. Бо де ж ти підеш? За татових та маминих часів жили ми разом, то і тепер будемо жити.

І перейшла Маланя до Миколи, — рада, що такого брата має. Не дасть

він їй пропасти. Нема чоловіка, зате є рідний добрий брат. Тай братова дуже добра.

Одного дня, коли ніхто не сподівався, приїздить Матвій до Миколи. Мабуть совість так довго стукала до його душі, що вкінці не міг опертися і поїхав, куди вона йому казала.

Зрадів Микола. Довго ж вони не бачилися, тай все ж він брат. А те, що колись було, давно забулося так, що начеб то був лише неясний сон. Тай хіба ж зле, що сталося, на зле вийшло? Може так мало бути... Може це було на добро...

Але ніяково було Матвієви. Було видно по його лицю, по його очах, по його мові, по його поведінню.

Щоби виручити ніяковість брата, почав Микола перший:

— Як же в тебе — всі здорові? А як сусіди, — як Петро Зимчук, як Розум, як Вербовий, як Павлів Семен, як цей, і той, і та друга знакома... А от бачиш, Маланя щось нездорова, все скаржить ся... І по ній видно. Вже і до доктора їздила, то трошки стає здоровша...

Так дав Микола Матвієви матеріял до бесіди. А про Матвієве господарство не питає, ані про своє не оповідає, наче б то були дуже маловажні справи.

Зрозумів це Матвій, — зрозумів, що Микола не хоче його вразити. Та вже як були оба на самоті, почав сам Матвій:

— Недобре в мене, Миколо...

— Ну, а чому недобре...

— Чому? Багато оповідати. І в господарстві не ведеться, то оден випадок, то другий, то третій... Прийде так, що і не сподієшся. Тай жінка... Клопіт я з нею маю, сварлива, ве-

редлива. І діти так виховуються, — що я забороняю, вона дозволяє, що я дозволяю, вона забороняє, що в мене зле, те в неї добре... Бачу, що твоя жінка інша...

— Еге, Матвію, моя жінка така, що треба за нею Богу подякувати. Вона радиться зі мною, а я з нею і сварки між нами ніколи нема. І дітьми добрими нас Бог поблагословив, послушними, чемними...

— Та може і я, Миколо, трохи завинив колись...

Махнув Микола рукою:

— Не треба давного і згадувати, бо що воно... Нічого собі! Коби ми нині були здорові, бо без здоров'я нічого доброго нема. Нехай!

— То правда! Але і при здоров'ю лихо гризе тебе, коли воно є...

— Так! Поміг би я тобі, та сам скажи, як я тобі поможу? Міг би дати тобі дещо грошей, бо дещо в мене знайшлося би, але чи тобі воно може.

— Ні, Миколо, не в грошах справа. З грішми я даю собі раду...

Так говорили оба брати зачепивши властиву справу поверху, бо до коріння не хотіли сягати. Коли б же і сягнули, то хіба це нині допомгло би?

При такій балачці повів Микола Матвія до пасіки.

— Бачиш, — каже — що за інтегесна річ пчола! Я давно не знав, але як роздобув її, то тепер дуже рад. Дивишся, як пчола працює, то і клопоти забудеш. Коли хочеш, дам тобі кілька улив, тоді побачиш. І всі твої заінтересуються... Славна річ!...

Побув Матвій в Миколи кілька днів, а як відїздив, то каже:

— Знаєш Миколо, я з одної сторони відпочив в тебе, б ов тебе інший воздух, все інше. Тут все якось так

гладко вперед посувається, що одно другому вдорозі не стане, одно другого не зачепить. Не так, як в мене...

— Ти приїзди до мене ще колинебудь, тай з усіми своїми приїдь, а не самий...

— А ти до мене приїдеш?

— Приїду.

— Добре! Я приїду, а ти до мене приїзди. Тільки нашого. І нехай моя жінка побачить твою жінку.

Наговорившись брати розходилися жаліючи оден другого. І раді, що зникла вже далечина, яка ділила їх цілі літа. Раділа і Маланя, бо знала вона цілу історію, — **це ж була** всіх їх родинна історія.

Від того часу брати вже відвідували себе, як були обіцяли, — з усіма своїми приїздили одні до других. І при одних таких відвідинах каже Матвій:

— Знаєш Миколо, моя жінка заінтересувалася твоєю жінкою і вже сама починає на ліпше змінятися. Каже, що в тебе не так, як в нас. Вже трошка і в нас починає поправлятися.

Минуло ще трохи часу і вся та далекість, що була між братами, цілком зникла. Вже відвідували себе не тільки, як брати, але як ті, що пережили важку життєву пробу і не пригнулися. Як було, а все ж зуміли вкінці стати знов на твердім здоровім ґрунті.

А вже окремо радів Микола, що за впливом його дому і в Матвія родинне життя на красше налагоджується.

Ось такі події, такі переживання бувають в людськiм життю, та не всі вони, на папір збираються. А багато науки було би з них для дальших поколінь, коли б їх позбирати.

ВСЯЧИНА

ВЕЛИКІ МУЖІ НАУКИ І МИСЛИТЕЛІ.

Як деякі великі люде виглядали, покажуть оці три приміри.

В Англії жив визначний математик, Авраам Шарп (1653-1742) і про нього записано таке:

Для своєї наукової праці мав він чотири чи пять кімнат і туди навіть ніхто з його родини не смів зайти. Він хотів якнайбільшого спокою, щоб вся його увага була звернена на наукові справи.

Побіч одної з тих кімнат була одна, до якої було віконце і поличка, — туди приносили йому їсти. Якнайтішійше ставили їжу на поличці і відходили. Їсти він йшов аж тоді, коли захотів; а бувало і таке, що по довшім часі приходили забирати начиння, а він нічого і не кушав. Забув, або часу не мав.

Визначним італійським письменником був Данте (Алігієрі Данте, 1265-1321), а найславнішим його письменницьким твором є „Божественна Комедія”.

Про Данта оповідають таке...

Одного дня мала перейти через місто величава процесія і Данте хотів її бачити, отже вийшов на вулицю, і, читаючи книжку, чекав на процесію. Та зачитався він так, що процесія перейшла попри нього, а він не бачив. А коли пізніше почав допитуватися в людей, коли процесія буде йти, йому сказали, що вже пішла.

Про великого грецького філософа, Сократа (жив перед Христом, 469-339) є оповідання, що одного ранку він став на якомусь місці і всі бачили, що він над чимсь глибоко задумався. Так стояв він цілий день і цілу ніч, а зі сходом сонця пішов з місця.

ГУТЕНБЕРГОВА БІБЛІЯ.

Давно всі книжки були писані руками. Аж коли в Німеччині Гутенберг (1397-1468) винайшов рухомі черенки, які можна складати, отже винайшов друкарську штуку, почали люди книжки друкувати. Тай опісля ще довгий час люде книжки писали, бо первісне друкарство поволи поширювалось, поволи вдосконалювалось.

В Вашингтоні в конгресовій бібліотеці є тепер три Біблії, надруковані Гутенбергом, — це перші друковані Біблії. Їх надруковано між роками 1450-1455, отже несповна перед 50 роками. За них заплачено понад 30 тисяч доларів.

Надруковані вони на овечих шкірах, відповідно до того приготували їх, а на три книжки треба було шкіри з 300 овець. Отже і книжки в тих часах були дорогі.

ЯК ДОВГО НАСІННЯ Є ДОБРИМ.

Американське міністерство хліборобства робило досліди над тим, як довго насіння різних рослин може бути добрим до сіяння. Виявилось, коли насіння закопали на 20 літ у землю, то воно по 20 літах сходило і росло.

Дехто може сказати, що в нього насіння по трох, чи чотирох роках не хотіло вже кільчитися, тільки треба пам'ятати, що звичайні люди тримають насіння на верху в теплі і сухім воздусі, де воно скоро пересихає і нищиться. Коли ж закопати в землю, де завжди холодно і воно там воно не пересихає, отже лише спить. Японські дослідники кажуть, що насіння по 400 літах може ще бути добре, бодай деяке.

Однак ж насіння з перед тисяч літ, що знаходиться в стародавніх гробах, нині вже не росте.

Г У М О Р.

ЗЛОДІЙ ТА САЛО.

Був чоловік, що звався Сава, а в нього на бантах висіло сало в мішку. Раз нічю закрався туди злодій, відв'язує сало, та воно висмикнулось і впало на землю в снігах. А за ним зараз скочив згори (з вишки) і злодій.

Сава спав, та почув, що щось стукнуло і питає:

— Хто там?

Злодій не дурний був та каже сміло:

— Сава, прислав тобі чорт сало! От я його приніс та скинув на землю.

А Сава:

— Геть з ним! Я з чортами не братаюсь, то і сала їх не хочу.

— Не хочеш, так не хочеш — каже злодій, — це не силувана річ. Не хочеш ти, так я занесу кому другому. Тільки щоби ти не жалував...

— Забирай, забирай! — крикнув Сава, — я чортівського сала не хочу.

— Ну, коли так, — говорить тоді злодій, — то піддай мені на плечі і двері відчини.

Піддав Сава, відчинив двері і злодій пішов. Аж другого дня Сава побачив, що завдавав своє сало.

І таке на світі буває.

ЦИГАН ЛИШЕ ЖАРТУВАВ.

Високо на дереві було дупло і в нім вивелися пчоло.

Побачив циган, що там є мід, але ж високо і дуже незручно туди лізти.

— Боже, Боженьку, — каже він, — коли б Ти поміг мені туди вилізти, то всучу до церкви таку велику свічку, як я сам.

Поліз циган туди, видрапався. Як вже наївся добре меду, то каже:

— Можна і Бога одурити, щоби душу засолодити.

Ледви те сказав, як якось посовгнувся і гепнув на землю.

— Ей, Боженьку, — каже він тоді, — якже Ти жарту не знаєш. Я тільки так жартом сказав, а ти вже за правду взяв.

БРАТНЯ МОСКОВСЬКА МОВА.

Кажуть москалі, що українська мова, це відміна московської, отже мало від московської різниться. Та от було воно таке...

Вчить українець москаля такої української поговірки:

— Як ішов я у Полтаву, то найшов холяву, та пішов на вечорниці і вдарив об лаву, — ось вам дівчата на славу!

Приходить опісля москаль до своїх тай розказує, що він знає українську поговірку, і почав ту поговірку переказувати:

— Как ігол я малай у Палтаву, да нашол галянйшшу, пашол на пасіделкі, да ударіл аб скамейку, — вот вам дефкі на деваванньо-та!

Така близька московська мова українській.

І СМОЛА БУДЕ ДОБРА.

Польський ксьондз говорив раз довгу проповідь про пиятику і все повторяв:

— Пияки будуть на другому світі смолу пити.

Слухав того дуже пидьно оден мазур, і як тільки вийшов з костела, так йде до крамниці, чи до коршми.

— А дай но мені шинкарю чарку смоли!

Шинкар подав, мазур випив, та:

— Дай ще другу.

Випив другу і каже:

— Гірка вона, то правда, але ж і горівка зпочатку була яка гірка, а тепер яка добра! Таке буде і з смолою. Як привикне до неї чоловік, то може і горівки не схоче, а все буде смолу пити.

— Куди ваш син поїхав?

— До міста.

— А коли вернеться?

— Не знаю. Як буде кругом обїздити, то нині, а як поїде простою дорогою, то може аж завтра.

ЩО КУМ ОСТАП ГОВОРИВ НА ВЕСІЛЛЮ.

Була погідна листопадова днина, біленький сніг покривав святу земельку, як мати-господиня накриває хатний стіл. Мов говорила до проходжих: Дивись, як я гарно вбрана в білу сорочку, як той чоловік, що рано в неділю йде до церкви.

Той Божий біленький сніг справив для новоженців і гостям велику приємність, як вони до церкви вибиралися. Молоді тішилися, що йдуть до святого шлюбу по білій застеленій дорозі, ніби їм зладженій — чистій як хрусталь. А гості були раді, що саями легко їхати, а не возом гардиганити.

Шлюб був призначений аж на третю годину в Українській Православній Церкві, бо так виходило для панотця вигідніше. А тому, що гостей було дуже велике число, то на саме весілля нанято салю Українського Народного Дому недалеко від церкви.

Гостей була повна сая, майже самі всі українці зроду, але не однакових поглядів, не однакової церковної приналежності, не однакових поглядів на світ і життя. А були мабуть і такі, що до релігії ставилися байдужо, і не думали, що життя без релігії, як страва без соли. Їсти її можна, але смак єї — смак трави.

На згаданому весіллі був оден чоловік, що на нього казали „Лилик”. Був він зприроди дуже м'якого серця і такої вдачі, що хто би йому чого не наговорив, то він послухає і туди хилиться, куди хто каже. Давніше належав він до церкви, був примірним християнином, але з ходом часу, як почали заходити до нього різні безбожники, то вговорили в нього, що мати віру в Бога, бути членом цер-

кви, жити по християнськи, це „буржуазна видумка”. І якось все те так прилипло до Лилика, що до церкви не ходить тай ще висміває тих, що до церкви належать.

Але життя не слухає мудровань нерозумного чоловіка. Воно має свої закони і свої потреби. Так і тут було. В останній світовій війні згинув його син і це так вплинуло на Лилика, що він забув своє невірство і справив по синові Поминки. Нахапані чужі балачки говорили одно, а душа його, совість його говорила що друге. І вийшло таке, що чоловік дійсно чувся розбитим, покаліченим.

Це був оден видний випадок. Але дещо було менше видне, але воно було.

Було таке, що Лиликові діти почали йому казати, чому в них нема свят, як в других людей, — нема Різдва, нема Великодня, нема коляд, нема паски.. Яку ж відповідь дати дітям. Що він має на місце Різдва, чи Великодня, яке вдовило би дітей.

І не було іншого виходу, як сказати дітям: „Та вже коли так хочете, то святкуйте”. І ніби вже святкували, але це вже було ніби свято і не свято, ніби Великдень і не Великдень, ніби неділя і не неділя. Таке вийшло, як казав Шевченко, до того домудрагулювалися, що: „ ми — не ми, і я — не я”.

Та лиштво тепер того Лилика і вернімся до весілля.

Я був на весіллі також запрошений, але прийшов, коли сая була вже повніська самих гостей. Дехто вечеряв, а декотрі сиділи й говорили. Розглядаюсь де хто сидить, і побачив що мій кум Остап сидить під стіною тай

щось говорить з Лиликом, та мабуть дуже цікаве, бо Лилик слухаючи його розмови, аж рот отворив, щоби мабуть все захопити, що Остап говорить. І я рад був також того послухати, але господар зробив мені ту „приємність”, що попросив мене сісти і по вечеряти. Розумієсь, що я вечеряв на скору руку, щоби не втратити, що кум Остап там розказує Лиликови, бо кума Остапа я зблизька знаю. Отже як тільки скінчив вечеряти, зараз пішов послухати, що там говорять.

Слухаю я, і каже кум Остап до Лилика:

— Чи ви читали твори нашого поета Степана Руданського?

Лилик скривився та:

— Може колись десь щось читав, та вже призабув. — Тоді Остап:

— Руданський писав для свого народу, але що вороги забороняли нашим розумним людям писати так, як би хотілось і як треба, то Руданський написав один розумний вірш, що має заголовок: „До дуба”.

— До дуба? — запитав Лилик — а що він про дуба для народу писав?

— Писав він ось як, — каже кум Остап — послухайте... — І він почав деклямувати:

Нехай гнеться лоза,
Куди вітер погне,
Не обходить вона
Ні тебе, ні мене.
Нехай гнеться лоза,
А ти дубе пріпись,
Ти рости, та рости,
Не хились, не кривись.

Коли Остап скінчив, питає Лилик:

— А де ви таке читали? Це вартати..

— Коли хочете мати — відповідає Остап — то в книгарні Українського

Голосу є два томи віршів під назвою „Сніп”, отже там воно є і там познакомитесь з багатьма творами наших письменників. Там багато інтересного знайдете.

— Воно гарно написано — каже Лилик. — Але як це розуміти? Що воно та лоза, а що той дуб?

На те Остап:

— Лоза, це ті люде, що гнутьсь, куди вітер повіє, точно як в тій поезії сказано. В них нема ніякої твердості, ні певности. Тай користь з них, як з тої лози, — бо що важного з неї зробите. Це ніякий вартний матеріял... Таке і з людьми. Беріть Канаду... Тут є воля, тут і люде багатіші, однакж кілька тих, що мають вартість лози, а не більше. Ніякою громадською справою не интересуєсь, на громадську працю не дасть цента, отже його імя не буде нігде записане, — ні в Церкві ані в якій іншій громадській інституції... Точно, як та лоза, що памяти по ній не застається. Є вона, чи нема — хіба не однаково? Хтобудь прийде, наломить лози і загатить на дорозі калабаню, щоби віз не застряг. Таке і з людьми, до лози подібними. Прийде до них навіть їх ворог, нагне їх в свій бік і ті, що на свою справу цента не дали, дадуть ворогови більше, ніж своя справа від них вимагала би. Це ті лози, по яких хіба комар заспіває, коли їх не стане.

— А кого ви маєте за дуба? — питає Лилик, хоч мабуть він вже розумів хто вони, та хотілось йому почути ширшу думку. Подумав тут Остап і каже:

— Це ті люде, що розуміють себе, що знають, при чім вони стоять і що мають робити. Їх ніхто і ніщо не зведе з дороги, ані чужа бесіда, ані особиста жадоба майна, ані невігоди і

клопоти. До таких людей звертає Руданський свої гарні слова:

Нехай гнеться лоза,
А ти дубе кріпиль,
Ти рости, та рости,
Не хились, не кривись...
І у силі, в добрі
Як скала затвердій,
І як Бог світовий,
На сторожі ти стій...

Такі люде дійсно стоять на сторожі свого народу, своєї народної справи. Вони на те дають своє майно, свою працю, дають журбу свою. Нераз їх свої не розуміють і кидають колоди під ноги, кленуть їх, прозивають; чужі їх ненавидять, та це тих сильних людей не зупиняє. Вони працюють, бо обов'язок каже їм працювати, бо справа їх до того кличе. Вони не питають, чи буде їм за те яка нагорода, чи буде подяка, чи що. Їх нагородою є їм власна праця...

— А де ж такі працівники в нас є? — допитується Лилик, перебивши бєдіу Остапа.

— Де є? Були вони там, на нашій історичній українській землі, є вони і тут, але треба їх знати. Вони самі поодинокі є тими дубами, а всі разом вони є тим великим Українським Дубом, що стоїть на сторожі цілого Українського Народу.

— Ну, а що ті люде роблять? Яка їх робота?...

— Робота? Робота їх, це хочби ті інституції, що Український Нарід має, це ті робітні, де їх праця виявляється постійно. Ось беріть тут в нас, — є Союз Українців Самостійників, є Союз Українок Канади, є Сумківська організація; а дальше є Інститут Петра Могили в Саскатуні, є Інститут Михайла Грушевського в Едмонтоні... Подумайте лише: коли б всего тогось було, то де ми нині в Канаді стояли

би? Що ми мали би? Хто нас бачив би і знав би? Яка була би наша сила?

Бачу, призадумався Лилик, знак, що бєсіда його заінтересувала. А дальше каже:

— Дуб... Може справді він такий, як кажете. Але й дуби є нераз дуже миршаві. В мене такий є. Стоїть якраз коло воріт. Все до нього чіхаєсь, все зачіпає, то цілком змиршавів...

Похитав головою Остап і каже:

— Наш дуб обгороджений другими дубами — той наш Великий Дуб...

— А якими? — перебив Лилик.

— Наша преса! От візьміть Український Голос і Вістник, тай люде, що там працюють. Вони того дуба стережуть, обгороджують, підливають. Це сторожі і робітники...

— Ну, коли ми про дуба думаємо, — говорить дальше Лилик, — то де та земля, що на ній той дуб стоїть і яка дає йому поживу?

— Землею тою є Українська Церква. Вона гуртує людей в громади, ось що важне, а вже громади є силою. Пониште церковні громади, а що буде? Кожний буде жити одинцем, а це ніяка сила. Як та цегла, що всюди порозкидана. А зберіть її і збудуйте дім, тоді навіть кожна окрема цегла має велику вартість, а всі разом — це вже велика вартість і сила. Це вже той дуб, що на вітрі не хилиться.

Подумав Лилик, а там:

— Про те я не думав. А воно справді так. Що оден чоловік? Та чи справді наш дуб такий великий, щоби ним можна похвалитися?

— Великий! — каже Остап — як на нас то дуже великий! Його і чужі люде здалека бачать. За морем бачать. А його верх вже таки дуже далеко видно...

— Його верх? Який же це верх? Що є його верхом?

— Верхом його є нині Комітет Українців Канади. Це той верх! І його знають, його бачать навіть чужі люде. От візьміть справу скитальців, візьміть ту поміч, що звідси через Комітет Українців Канади за море йде. Дальше треба брати в рахунок, що багато разів Комітет Українців Канади звертався до уряду з важними справами, а звертався в імени всіх українців; це всі українці нараз зверталися через Комітет — через той найвищий верх. І коли треба, то ще будуть звертатися... Хиба не так воно? — звернувся Остап до Лилика з прямим запитом.

— Ну, годі сказати, що не так, — відповів Лилик, — але є ще інші справи, про які хоч вас запитати...

— А що таке? Питайте!

— Говорять люде про безсмертну душу, отже скажіть мені, чи той дуб має душу також?

Подумав хвильку Остап, а там каже:

— Питання починаєсь від того, чи кожний чоловік, чи кожна одинця має безсмертну душу. Коли люде мають душу, то і їх праця має душу. Коли їх душа безсмертна, то їх добра праця безсмертна. От були на світі люде, що посвячували себе для великої гідної справи, давали для неї свою працю, а навіть своє життя, — чи їх праця не є безсмертною? Візьміть Шевченка, — чи в його праці нема безсмертя? Він вірив в безсмертя і тому душа його була безсмертною; і він в те безсмертя вложив свою працю і свої ціли. Але хто сам не має безсмертної душі, то він ніякої душі не має, отже він не може мати перед собою великих справ. Він є лише чоловік тіла, а не душі, а що тіло ко-

ротко тревале, то і всі його справи такіж маленькі, вузьенькі і коротко тревалі. А для великих справ треба ще мати і велику безсмертну душу. А чоловік, що лише з тіла складається, не є навіть дійсним чоловіком...

Хотів би я був бути в голові Лилика і подивитися, що він тоді думав. Це ж впрост зачіпало його самого. Він же чоловік без душі. І він мусів розуміти, що це до нього відноситься. І тому то коли Остап перестав говорити, Лилик вже не починав балачки. Аж почав балачку таки Остап.

— Про дуба ми говорили, отже скажіть мені, чи ви є частиною того дуба?

— Я... Я є його листком...

— Добре! А яку вартість ви маєте, як листок?

— О, я є листком ще більшого дуба — почав начеб то хитрувати Лилик, — я є членом цілої Канади.

— Канади... Значиться — ви є громадянином Канади, а не більше.

— А що більше? Ціла Канада є моїм домом.

— Воно так, коли не входить в справу. Але чим ви з цілою Канадою звязані?

— Чим? Я тут жию...

— Того замало. Я тут жию, але ще окремо звязаний з багатьома місцями і справами Канади, а ви ні.

— Як?

— А так, що я маю по Канаді багато своїх домів і багато своїх справ.

— Яких справ?

— Всяких. От був я нині в церкві, бо я є її членом. Піду я до Едмонто ну, чи Саскатуну, чи Виннипегу, чи Торонта, чи Монтреалу, чи в якубудь околицю, то і там шукаю за „моєю“ церквою. І там я церкву маю. Вона наша, отже і моя. Я є членом Народ-

ного Дому, отже побіч моєї хати це мій дім..

— А що більше? — скоро перебив Лилик.

— Є ще більше. Є в Едмонтоні Інститут Грушевського і я там є членом, отже це мій дім. Я є членом Інституту Могили в Саскатуні, отже це мій дім. Я є членом колегії в Виніпегу, отже це мій дім. Отже бачите, як я з Канадою звязаний?!

— Ну, як зайдете в околицю, де нема ані церкви, ані Народного Дому, то де ваш там дім?

— І там він є. Я зараз допитуюсь до чоловіка, що читає „Український Голос”, або „Вістник” і заходжу до нього і чуюся там, як в своїм домі. Бо коли чоловік такий, як я, то і дім його мені близький. От як в мене! А тепер подумайте і скажіть мені пане Лилик, де ваші такі дома? До яких організацій ви належите Кого ви де маєте і знаєте і хто вас, крім муніципального секретаря, що знає ваше ім'я, як податковця?

Кум Остап скінчив і, як видно, ждав відповіді, а Лилик ще передумував, що має відповісти. Вкінці підніс голову і сказав сміло:

— Остапе, я признаюся, що я про-

винився перед Богом і моїм народом. Тепер я врочисто заявляю, що вертаюсь на наш рідний ґрунт і буду щиро працювати для нашої справи. Красше пізно, ніж ніколи. Я бачу, де я опинився, коли відійшов від Бога, від Церкви тай від нашого народу, а ви отворили мені очи. Від нині я буду іншим чоловіком!

Чуючи таке Остап стиснув руку Лилика і каже:

— Осьтак з весіллям і ми в нове життя входимо. Тільки твердо держіться вашої постанови!

Після того Остап почав розглядатися, глянув на мене та:

— Ну, я не бачив, що мій кум сидить коло мене. Що ви на нашу розмову скажете?

— Не чув я вашої розмови від початку — кажу я — але багато чув, і думаю все списати і надрукувати, нехай люде читають. Розумна бесіда всім придасться.

— Так і напишть, коли думаєте, що воно щось варта.

—Таки напишіть! — потакнув також Лилик, — бо такого не тільки мені, але багатьом людям треба.

Отже я і написав.

Смоки Лейк, Алта.

Михайло Галіцький.

НА РОЗЛУКУ.

Коли вертати-меш з чужини
Назад у наш той славний край
Згадай про тих, що тут лишились,
Про наші бесіди згадай.

А як прийдеться затужити
Нераз і там, — то над Дунай
Пусти соколом сумну згадку
І красші хвилі спогадай.

Коли недруги люті стануть
Тобі троїти жизни май, —
Тоді про тих, що там далеко
Тобі прихильній, — згадай.

І коли найдеш другів вірних,
Любови найдеш чистий рай, —
Тогди часом в розмовах щирих
Про давних другів споминай.

Володимир Шашкевич.

ТРОЄЖЕНЕЦЬ.

За тридев'ять земель,
У тридес'ятім царстві,
Якийсь відважний молодець
(Чи дворянин був, чи купець,
За те я вже не буду братись,
Щоб іноді не пробрехатись) —

От що він втяв!

Послухайте! — Уз'яв,
Покинув жінку, тай поллівся
Хто знає вже куди й чого...
Аж потім чують про його,
Що десь він там

З двома жінками оженився...
Такий пройдисвіт був!

От цар якось про те почув,
Йї бумагу посилає,
Щоб беззаконника схопити,
Привести в суд і там судити,
А суддям приказ дав,
Щоб ділом не вертіли
(Видно, цей гріх у них бував!),
А так поганцю присудили,
Щоб більше вже ніхто
Не важивсь так робити,
Коли на світі хоче жити.

„А як що зробите не так,
Повішаю вас мов собак!...”

Не знає суд, за що вчепиться,
Усіх циганський піт пройма,
А ділови ладу нема.

Що не присудять — не годиться,
Бо вже нераз оттак судили,
А людям все страху нема,
І дальше роблять — як робили.

І довго так судді журилися
А все таки вмудрилися,
Як горлоріза осудить.

Зійшлися пани, поприбігали люде
Дивитися, що буде...
А суд гуртом рішив::
„Щоб беззаконника провчити,
Опреділити,
Щоб він з трома жінками жив!”

Нарід здрігнувся від ухвали:
Судді напевно всі пропали, —
Повішають дурних!

Аж ні! Поперед всіх
Повісився пройдисвіт на осиці
(Видно, жінки були завзяті птиці!)...
Тай що ви думаете?

Примір цей
Так налякав людей,
Що більше вже ніхто
із глузду не скрутився,
Ніхто вже більше в царстві тім
з трома жінками не женився.

Леонід Глібів.

Пояснення до вірша.

ЛЕОНИД ГЛІБІВ — народився 19 лютого (церковного) 1827 року в селі Веселім Подолі, Полтавської губернії, в стародавній поважній українській родині. Початкову науку дістав від матері і священника, опісля вчився в Полтаві і Ніжині. Учителював, видавав по російськи й українськи „Черниговський Листок” в Чернигові. Опісля переслідували його за українство і багато він перетерпів. Помер 29 жовтня (церк.) 1893 року.

Ще студентом писав Глібів вірші по російськи, та як зустрівся з передовими українцями, як прочитав Шевченкового „Кобзаря” та Гребінчині „Приказки”, почав писати по українськи. Писав віршовані байки та інші поезії і написав три комедії.

Побіч Гребінки єсть Глібів найбільшим українським байкарем й одиноким автором загадок і жартів. Також деякі його пісні співаються, а найбільше знана і найкрасша його пісня то „Журба”, що починається:

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.

ДВОРЯНИН — шляхтич, пан.

БУМАГА — папір по російськи, тут значить: царське письмо, приказ.

БЕЗЗАКОННИК — грішник, той, що не вважає на закон, не слухає закону.

ЦИГАНСЬКИЙ ПІТ — страх.

ВМУДРИЛИСЯ — розумилися, зрозуміли, що їм робити.

ОПРЕДІЛИТИ — рішити, постановити.

БІДНИЙ, АЛЕ ГІДНИЙ.

Діялося це в Старому Краю, діялося між Українським Народом. І тому не важне, де воно діялося. Український Нарід всюда оден і життя його всюди подібне, — як подібні всюди людські потреби, людські почування, людські характери, людські вдачі і невдачі...

Село було, а в тому селі жила вдова, Олена Семенишина. Повдовіла ще молодою, але заміж вже не виходила, хоч і могла вийти.

Господарство було маленьке, — хатина, город, невелика нивка поля і то все. До того, що мала, запрацьовувала дещо в багатіших від себе.

Так жила вона з самотнім сином; Миколою, на якого переливала всю своєю материнську любов. Та не тільки любила його, але і виховувала, вчила. Всі добрі прикмети, які були в неї, передавала синові. На кожному кроці вона вчила його:

— Отак, синку, повинно бути, а так ні. Так гарно, а так негарно. Так добре, а так ні...

То допитується малий Микольцьо:

— Чому воно так мамо? Я бачив там і там инакше...

То вже вона толкує йому, розяснює, вкладаючи всю свою щирість в кожне слово.

Дуже ще малим був, як почала вчити його молитов, а як вже три роки йому скінчилося, почала вчити письма. Помалу, потрошка, але кожної вільної хвилини. То дитина ще малою була, чотири роки кінчилося, як вже ціле село дивувалося, що Оленин Микольцьо вже читає. Про таке дотепер ніхто і не чував.

Дивувався й учитель, коли Микольцьо прийшов перший раз до шко-

ли і показав, як він читає. Він відразу посадив його між тими, що вже другий рік починали до школи ходити. Та і тут він знав більше, ніж другі.

Яка радість була матері, того розказати не можна. Вона сином тішилася, вона за нього молилася, вона хотіла його мати таким, щоби на старости він про неї дбав і щоби всі люде його поважали.

І слухав син доброї матері. З усього перед нею сповідається, в усім шукає її поради. Як вже був старшенький, то каже матері:

— Мамо, я попрошу дяка, щоби мене вчив співати.

— Та як же він буде тебе вчити, коли?

— Вечерами. Я знайду ще кількох добрих хлопців і будемо вчитися. І самі навчимося і дякови в церкві поможемо.

А мати тому рада.

— Добре сиону. Я рада, що тобі така розумна думка прийшла. А дяка і я за тебе попрошу.

Минуло кількося часу і Микольцьо вже в церкві дякови потрошки помагає. Голос в нього ще діточий, молодий, але гарний-гарний. А вже як старшим став, то красшого співака нігде не знайти.

Тай до роботи хлопець був щирий і завзятий. Гарний хлопець, гарний робітник. Богачі хотіли його брати на службу, та мати не дала.

— Нехай буде коло мене — бувало каже — та нехай поденно помагає, кому буде треба. Як мені самій без нього жити.

Мав Микола багато праці, як поденний робітник. Бо і зробить він все гарно, і скоро, і вдатно, і робить щиро та дбало.

Як почав він заробляти, то Олені вже полекшало. В хаті є господар, є помічник. Він уже всім журиться.

Призбирав Микола кількох грошей і каже раз матері:

— Підемо мамо до міста, вам же на зиму кожуха треба.

Олена наче не зрозуміла.

— Що ти кажеш про кожух?

— Кожуха вам треба на зиму...

— Ні, синю, — почала Олена — тобі треба, а не мені. Ти молодий, тобі треба між людей вийти, а я що? Мені вже однаково, молодого не стану.

— Ні мамо — каже тоді Микола — вам скорше треба. Ви старі, то змерзаєте, а мені зимно байдуже. А колись я і собі куплю...

Пішла Олена з сином до міста і вернулися вже з кожухом. Якже вдягнулася в кожух, то ревно заплакала.

— Чого ж ви плачете мамо?

— Чого? Як же мені не плакати, коли ти так про мене дбаєш...

І Микола розумів, що це плач з радости. Це була материна подяка йому за його дбалість і щирість для неї. Словами вона не сказала би того, що серце її говорило.

Ціле село любило і поважало Миколу. Одні хвалили його, як щирого робітника, а другі за те, що він такий поважний і розумний; треті за те, що він так широко про матір дбає; четверті за те, що і гарний він на вроду, а всі хвалили за його спів у церкві. І навіть в сусідних селах його знали, або про нього чували.

Та от приходять „бранка”, до війська беруть парубків, можуть взяти і Миколу, а що тоді буде? Журилася Олена, та за порадою громади внесла „реклямацію”, як вдова, що має одинокого сина і реклямацію прийняли та Миколу до війська не взяли. І тут

знов материна журба в радість перемінилася.

В селі Борі був літом празник, а то якраз на Петра і Павла. Люде з дальших сторін сюди на відпуст приходили. Певна річ, що всі йшли з побожності, але притім бували і другі причини, — побачити нових людей, нові околиці, щось почути, від дому відірватися, щоденні клопоти забути...

І на відпуст збиралася ціла громадка з Соснівки — так звалось село, де жив Микола — отже і Микола пішов з другими.

А в Борі була церква, а ще подальше була капличка під лісом, що уважалась для відпустовців важнішою, ніж сама церква. Там було і гарне жерело з погожою водою. Ось тут поставлено Престій, все прилагоджено і саме тут було головне Богослуження.

Почалася утренья. Співають дяки, а позаді Микола повагом підтягає, вторує. Зауважили його голос дяки і Миколу втягнули між себе.

Почалась Служба Божа. Старий дяк прочитав Апостола, а Миколі казав читати „Вірую”. Якже почав Микола читати, то слух всіх на нього звернувся. Не багато на світі є таких голосів. А дівчата, — так ті вже й перешіптувались і допитувались між собою, хто це, звідки, та як він зветься, і чи він жонатий, чи ні.

Після Богослуження просить місцевий дяк других дяків до себе на обід, просить він і Миколу.

— Дуже дякую — почав відговорюватись Микола — але я не дяк. Я навчився, отже співаю, але я дяком ніколи не був...

— Дай Господи, щоби і ми так спі-

вали, як ти співаєш. Хто так співає, той і без дяківства дяком зветься. Отже будь ласка загостити в мою хату...

Та Микола не пішов. Він пояснив дякови, що до дому йому далеко, що він хоче йти з своїм гуртом, і дяк згодився, але з тим, що колись хоче таки Миколу в своїй хаті гостити.

Розійшовшись з дяком, почав Микола оглядатись за своїми, коли несподівано приступає до нього незнакома дівчина і каже:

— Не гнівайтесь, реєнти, що вас запитаю...

Миколі знов стало ніяково, що і дівчина має його за дяка, отже говорить:

— Ні, я не дяк, а так собі...

— Але ж ви так гарно співали, так гарно читали, і я хотіла вам це сказати.

— Змалку мене навчили, а Бог дав голос, то гріх було би не співати.

— А звідки ви? — питає дівчина.

— З Соснівки, коли знаєте.

— З Соснівки, — повторила дівчина, — знаю, хоч там не була.

— А ви звідки? — запитав Микола дівчину.

— Я з Заставя, коли знаєте. Може чували про мого тата, Гарасима Слободу.

Хоч це була для Миколи несподіванка, що дівчина так сміло з ним говорить, але було йому подвійно інтересно. Раз те, що дівчина дуже гарна, а друге, що з поведення смирна, розумна і відважна. І здалося йому, що такої гарної і гідної дівчини ще нігде не бачив.

Тут підійшов до нього хтось з його гуртка, кличуть, але Миколі ще хотілося ближше з дівчиною познакомитися.

— Йдіть, сказав він, — а я вас зараз здогону.

І дивувалися дівчата з його гурта, що тут Микола вже собі „якусь” знайшов, бо в селі він до дівчат не залицявся.

Ще хвилю говорив Микола і довідався, що батько дівчини найбільший богач в селі, що вона одначка, а дівчині сказав, що він ще не жонатий. І так вони вже познайомилися, так зрозуміли себе, немов вони змалку знакоми.

Це мабуть і правда, що коли зустрінуться люде однакової вдачі, однакової думки, то вони відразу чують що вони собі близькі. Інші ж знов цілі літа будуть знакоми, але стоять від себе далеко, бо вдача їх далека.

— Не гнівайтесь, що я вас затримала, — каже дівчина, — а ваші вже далеко зайшли...

— Нічого! Дорогу ж я знаю... А вам куди дорога?

— Ось туди через ліс ми йдемо. І моя компанія вже пішла, — каже дівчина, — а ваші вже далеко...

— То хіба я вас проведу...

— Добре! А за лісом вже видно моє село...

І пішов Микола з дівчиною. Поволи вони йшли, щоби дороги продовжити, щоби наговоритися. І договорилися до того, що дівчина призналася, що любить Миколу так, як ще нікого не любила. Тому і зацепила його на балачку.

Як з одної сторони Микола був рад таке почути, так з другої це його засмутило. Воно б нічого, думав він, коли б і я був багатий, але ж я бідак, а вона багатого батька дочка. Вона мені не рівня, ані я їй... І каже він тоді дівчині:

— Марусю (бо так вона звалася), і тебе я люблю так, як і не думав я,

що можна когось любити, але то ще не все...

— А що? — перебила Маруся.

— Мушу сказати тобі одну річ... ти дочка багатого батька, а я ніякий богач. Батько твій за мене тебе не дав би...

Маруся здригнулася:

— То що ж це? Хіба багатство, то вже все?...

— Так воно в людей буває. Отже те, що ми любимо себе, то одно, але треба і розумом думати, і я скажу тобі, як я це розумію: ми лишаймося вже близькими знакомими на ціле життя, я буду твоїм братом, а ти мені сестрою, і це вже буде для нас дорогим...

Здавалося, що Маруся слухаючи того, наче замерзла. Якже помовчала хвилину, то каже:

— Ні Миколо, воно не так. Батько мій не тільки багатий, але і розумний. Я знаю його думки. Він не раз говорив, що нехай би його зять був і бідний, але гідний, отже я за те не боюся. Лише мама не хочуть того розуміти, але батькова воля все зробить.

Трошки полекшало Миколі, але не цілком. Дівчина так думає, їй так здається, але що самий батько сказав би. А проти волі батька йти нерозумно, не по людськи. Хіба, що сказав би батькови: „Дайте мені Марусю, а майна я не хочу”, але і це не виходить. Вкінці стало на тому, що Маруся оповість батькови всю правду, а тоді напише Миколі, що батько скаже.

З тим Микола з Марусею розійшовся. Це вже мало розв'язати цілу справу. Коли батько згодиться, тоді вони будуть могли побратися.

Довго виглядала Олена Миколу і

дивувалася, що його ще нема. Може щось сталося. А може що його десь задержало. Нехай би прийшов на хвилинку, а там знов пішов собі в село, так се б нічого...

Вже було пізно в ночі, як Микола прийшов, але мати ще не спала.

— Чи не мав сину якого клопоту? — запитала вона.

— Ні мамо.

— А казали мені, що ти там з якоюсь дівчиною говориш.

Микола всміхнувся та:

— Сподобалося дівчині, що я гарно співаю, тай хотіла знати хто я такий...

— А звідки та дівчина?

— З Заставя. Якогось Гарасима Слободи дочка.

Мати похитала головою.

— Ой сину, де тобі до них. Чула я, що богатир. Там тільки коней, волів. Правда, кажуть люде, що він дуже розумний чоловік, але жінку має недобру. Не знати яка дівчина.

— Дівчина, мамо, і гарна, а що важне, дуже розумна. Таких мало. Але до короваю, мамо, ще далеко...

Вернулася Маруся до дому і зараз все батькови розповіла. На те батько:

— І ти будь обережна. Треба ближше пізнати, бо за один раз на ніщо добре не приглянешся. Але я кажу: Коли добрий, розумний і чесний, то він тим багатий, хочби вбогий. Бо саме убожество не є гріхом, а саме майно не є ще великою заслугою. Найбільше майно міститься в самім чоловіці, який він. Коли він гідний, то ти маєш майно, а тоді він твого майна варта...

Треба було і матері сказати, але тут Маруся вже іншої почула:

— Що? З жебраками свататись? — крикнула мати.

Минав час і Маруся все Миколі описувала, все в листах розказувала. Але сама ніби вянула, журилася. Бо хто ще знає, як буде. Це і батько зауважив.

На Покрову в Соснівці празник, про те знала Маруся. І каже вона батькови:

— Така я несильна чомусь... Привезить Миколу, нехай я ще з ним поговорю, а то хто знає, що зі мною буде. Може прийдеться і вмерти.

Розумів батько дочку і каже:

— Завтра раненько їду до Соснівки. Коли хочеш, їдь зі мною.

— Ні тату, ви самі їдьте.

І батько поїхав.

Допитався до Миколового подвіря, поставив коні на подвірю і пішов до церкви, бо в хаті не застав нікого. По дорозі запитав сусіда і довідався, що якою гідною жінкою є мати Миколова, а яким гідним сином своєї матері є Микола. Того було Гарасимови досить.

Став Гарасим в церкві назаді, як чужий чоловік і слухає: що гарний голос в того дяка! І каже до чоловіка, що стояв побіч нього:

— Гарного дяка маєте.

— Це не дяк, — відповів чоловік, це син одної тут вдови, Микола. О, він гарно співає! Таких мало, як він!

Вийшовши з церкви, побачив Микола з горбка віз і коні на своїм подвірю і каже:

— Мамо, якісь гості в нас є. Хто би це? — А самому серце забилося.

Ледво він з матір'ю увійшов до хати, як тутже за ними високий, ставний поважний чоловік: Поздоровив та:

— Я Гарасим Слобода з Заставя, чи приймете на празник?

— Прийемо, прийемо! — заговорила Олена — гість в дім, Бог в дім.

Сідайте... — А Микола і не знав, що казати.

Почала Олена заставляти стіл та каже:

— Гість ви в нас дорогий, але вибачте, що нема нічого випити, бо ані я, ані син напитків не вживаємо. Або побіжи Миколу, та дістань...

— Ні мамо, не знаю, як там двері отворяються. Нехай вже так...

— Не треба, не журіться, — каже Гарасим, — бо і я не з тих, але я привіз питущого меду, це вже що інше. Так ради празника святого.

Гарасим вийшов і приніс барильце доброго меду своєї роботи. Бо в нього і пасіка була.

— Ну, на здоровля свахо, — почав він, звернувшись до Олени, — я бачите приїхав вашого Миколу сватати за свою дочку. На таке вже світ зводиться, — додав він жартом.

Обідали, як свої, як близькі, як рідня. По обіді каже він Миколі:

— Ти знаєш, як моя Маруся до тебе ставиться. А вона добра дочка, благослови її Боже! Що вже інше моя жінка, вона не така, як я хотів би... Та це ніщо! Щож до тебе, то коли думаєш, так бери собі Марусю, а все моє буде ваше...

Вислухав Микола і каже:

— Ви вже знаєте, як я з Марусею стою, бо вона вам розказала. Та ось що я від себе скажу: не ходить мені про вас маєток, бо я і так не голодую. Заробляю і маємо з мамою все, чого нам треба. Та Марусю вашу я поважаю за її вдачу, за її розум... Вона без маєтку щось варта... Але я маму маю...

— Нічого! Маму заберемо до Заставя...

— Ні, батечку, це неможливе. Мама тут жили дотепер, привикли, тут їм тихо, спокійно... Куди їм тепер хо-

дити... А там у вас не знаю, як було би...

Слухає Гарасим та:

— Гідний ти син своєї матері! Таких синів щоби було багато на світі, то добре було би. Та знай, що і мені давати з дому одиноку дочку кудись, то так, як серце вирвати. Та що ж... Ти збирайся, поїдеш до нас, відвідаєш Марусю, то і їй буде краще і ти нас побачиш...

— Їдь, сину, — додала Олена, — може треба, щоби ти поїхав. Не треба, щоби дівчина журилася.

Вже добре вечоріло, коли приїхали до Гарасима. Їх зустріла перед хатою Марусина мати і зараз:

— Вже привіз зятя? А має він хоч чоботи? Не босий?

Гарасим запровадив її до сіней і каже з натіском:

— Добре слово тобі не допоможе, отже я тобі ось що скажу: Він мій зять і я завтра записую на нього весь маєток, а ти лишишся без нічого. Чуєш?!

Випрягає парубок коні і питає Миколу:

— Ви не знаєте нашої газдині?

— Не знаю:

— То побачите! Коли б не газда, то тут би пес не втримався. А газда добрий чоловік, розумний. І дочка в нього вдалася.

Поки прийшов Микола до хати, то Гарасимиha вийшла до комори журитися, що буде, коли справді весь маєток забере зять.

А в хаті була Маруся, то вже можна знати, як одно другим раділо. Як одно другому оповідали про пережитий окремо час.

Другого дня Гарасимиha знов почала:

— Такè мені за мою працю. Я гарувала, я працювала, а ти якомусь жebraкови все хочеш дати...

— І дам, — каже Гарасим, — все дам.

— Мою працю?

— І мою. Ще нині їду до міста і запишу. — А вийшовши на двір, крикнув до наймита:

— Запрягай дві парі! Одною завезеш Миколу до дому, а другою я їду до міста.

Почула Гарасимиha, що не жарти і почала вже просити:

— А май же чоловіче Бога в серцю. Коли записуєш, то і мені щось запиши, я ж тільки літ працювала...

Ти йди перше до хати, та з зятем звитайся.

— Не мала бим роботи з голопятиками витатись!

— Ну, що звариш, те будеш їсти!

І Гарасим вийшов та каже:

— Їдемо!

Та поки Микола сів, як тут з'явилась побіч нього Гарасимиha.

— Слава Ісусу Христу, матусю!

— Еге! Нема до кого казати: Слава на віки.

Поїхали. Микола до дому, а Гарасим на друге село до цегольні, щоби купити матеріялу на будову нової хати зятеви в Соснівці.

Благословила Олена свого сина під вінець, але не говорила з свекрухою, бо та як сіла в коморі, так і не виходила на двір. Така натура. Вона ненавиділа зятя та хотіла знати, як старий записав маєток, чи весь на зятя, чи ні.

Як вже гості на весіллю забавилися, каже Гарасим:

— Ви вже забавляйтеся без мене, а мені треба молодих відвезти до їх дому. — І почав виносити на віз всячину для дітей.

Вийшла Маруся зза стола, пішла

до комори, обняла матір і заплакала. А мати і слова не сказала.

Коли Маруся вийшла, каже Микола:

— Ніяково мені так їхати, треба з мамою попрощатися. — Йї увійшов він до комори з Марусею і каже: „Бувайте мамо здорові!” — і хотів поцілувати Гарасимиху в руку, але вона крикнула:

— Геть мені з очей! Ти загорнув все, а я без нічого zostалася.

— Ні, мамо! Коли вам про те ходять, то цілий маєток собі затримайте.

— Ага, затримайте, як ти піддурив старого і він тобі все записав.

— Я такого запису не приймуся.

— А правду кажеш?

— Правду! — Тоді Маруся:

— Мамо, тато навіть не їздили до міста, але за матеріалом нам на хату.

— Еге! От знов втопить кілька соток, — зойкнула Гарасимиха.

Молодята вийшли. За хвилину вже були вдорозі.

Як жилося молодим, як жилося Олені, можна вгадувати. Зібралися добрі і щирі люде, то чому б їм не жити по людяному.

Дуже любила Олена Марусю. Стара вже була, а десь в неї сила бралася про невістку дбати. Раненько встає, на пальцях ходить, щоби Марусі не збудити.

Аж тут Маруся побачила і зрозуміла, яке то велике майно добра, щира та розумна мати. А вона дотепер наче не знала.

Гарасим частенько навідувався до дочки, казав, що він вже став тепер ще багатішим, бо має вже дві господарстві. Коли ж запитували його, як там мама, то відповідав: Яка була, така є!

— А тобі добре дитинко? — запитував деколи Марусю.

— Добре, тату, дуже добре! — була відповідь. І свекруха моя любить мене і жалує. Свята в неї душа. І Микола такий, що лучший і не може бути.

— Коли так, то і я тішуся. Ти знайшла великий маєток, коли знайшла добрих людей. А я своїм супружжям життям не міг ніколи похвалитися. Та хоч твоїм щастям тепер тішуся.

І не раз сльоза суму та радості з'являлася в його оці.

За Ш. — Ц-ий.

Г У М О Р.

В школі.

Учитель: Яка держава найбільша в Полудневій Америці?

Учень (потихо): І нащо мені те знати?

Учитель: Ану, ану! Повтори голосно, може ти добре сказав.

Адвокат і злодій.

Адвокат: Я обороняв вас, як свого рідного сина.

Злодій: То ви вже і свого сина обороняли?

Які будуть сусіди.

Оповідає чоловік другому, що він перебирається в іншу околицю і каже:

— Тільки мені одно, — не знати, які там будуть сусіди.

— А які були ваші сусіди там, де ви дотепер жили?

— Дуже добрі!

— Коли так, то не журіться, — вони і тут будуть добрі.

(Значить — коли ти вмів з сусідами добре жити, то і тут будеш вміти).

РЕМІСНИЧА ШТУКА В АЗІЇ Й АФРИЦІ.

Французський губернатор в Шандернагорі, в Бенгалю, М. Шеваліє, дістав був з Парижу вазу такого гарного мистецького виробу, що її можна було вважати цінним архитвором.

Коли показав він її знакомому гіндусови, той каже:

— Я заложуся з тобою, що наші гіндуські золотарі зроблять таку саміську другу, та таку, що не можна буде і знати, котра перша, а-котра її копія.

Заклад зроблено і вазу відслано до золотника в Пондішері, який казав, що треба йому три місяці часу, щоби зробити другу подібну.

По трох місяцях прислав він губернаторови дві вазі, такі подібні, що годі було вгадати, котра з них перша. Шеваліє почав вгадувати і за першу взяв якраз тую, що була в Пондішері зроблена. І розуміється програв заклад.

Хто бодай на образках бачив гіндуські старі святині, то мусить признати, що такої краси в Європі, ані Америці нема.

Китайці видумали письмо мабуть ще тоді, коли ніхто на світі письма не мав. Правда, що тяжке воно до науки, бо має багато тисяч знаків і довго треба його вчитися, однакж писані тим письмом книжки читають і розуміють всі читайські народи, хоч мови їх цілком відмінні й одна другій цілком чужі. Таке те письмо, що кожному здається, що то якраз його мовою книжка писана. І коли б ми раз того письма навчилися, то могли б всі писані (не словами говорені) китайські мови розуміти.

Китайці знали друкування книжок давно ще перед Христом, хоч воно було трохи відмінне від нашого.

Вони вміли вже дуже давно робити гарне порцелянове начиння і навіть були вибудували велику порцелянову вежу.

Там виробляли шовкові матерії вже в далекій давнині, а також і гарні сукна. Від того наше „китайка“, що

накривали померших, також стяжка на капелюсі, що звали також „китайкою“.

Японці винайшли спосіб виховувати з великих дерев, як сосна, або дуб, такі маленькі дуби, чи сосни, що їх можна мати в хаті, як вазонки. І мають вигляд великих дерев, такі листки, таку кору.

В Єгипті перед Христом побудовано величезні будівлі, піраміди, в яких є камені 12 ярдів довгі, широкі і високі, та й ще дуже гарно оброблені. Нинішні техніки не можуть собі пояснити, як тоді і чим ті камені можна було піднимати і на потрібне місце класти.

Отже давна людська культура була велика і різнородна. В ній було багато такого вартного, якого нині нема. Нині ж все зводиться до виробу машин, а вже машини все виробляють.

ЯК АСТРОНОМИ ДОВІДАЛИСЯ.

Сидить двох кумів коло стола, забавляються. І кожна нова чарка нову думку приносить. А за якоюсь чаркою зачепили астрономію.

— Не знати куме, чи то правда, що наша земля крутиться? — каже один.

— Ну, а ти ще й питаєш? — каже другий.

— Ну, питаю... Але в мене на думці, як ті астрономи довідалися, що земля крутиться? От що!

— Ех ти куме недогадливий! Ану випемо ще по дві, по три, а ти сам почувеш, як вона крутиться.

— Та я вже ніби трохи і тепер чую...

— Отож і бачиш! Таке було і з тими астрономами. Забавлялися, як от ми з тобою, і завважили, що земля крутиться. Зачали тоді робити дальші і дальші проби і переконалися, що вона справді обертається. То бач, треба робити часті такі проби, тоді і ми почуємо, хоч ми не астрономи.

ДО ВІЗДУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КИЇВА.

Картка з Історії України

Богдан Хмельницький, пізнійший славний гетьман України, був чигиринським сотником. Року 1646, польський шляхтич, чигиринський підста роста, Чаплинський, напав на хутір, Хмельницького в Суботіві, забрав його господарство, пасіку, млин, взяв собі його жінку, а сина так побив, що той від побоїв помер.

Це показує дику сваволлю і знущання поляків над українцями. Коли з сотником не числилися, то можна собі уявити, як поляки відносилися до звичайного народу.

Поки та подія сталася, то Польща, перемігши козаків, дуже була козацтво придушила. Поляки дозволяли козакам мати 6,000 людей, а наділі і тільки козаків не було. До козаків позаписували багато поляків. Виборну старшину поляки скасували і настановляли поляків козацькими старшинами. Польські пани мали правити козаками. І здавалося полякам, що все вже навіки в їх руках.

Але коли Чаплинський напав рабунком на Хмельницького, то присипана польським попелом українська іскра спалахнула великим огнем.

Хмельницький вдався з своєю кривдою до короля, але там його висміяли. При повороті поляки його арештують як бунтівника, але йому вдалося втекти. Він дістається на Січ до козаків, а там підготовляє війну проти Польщі.

Що Хмельницькому ходило не тільки про свою кривду, але про кривду цілого українського народу, видно з його бесіди, коли прибув на Січ, як її подає історія:

„Висміяна наша віра; в єписко-

пів і чернців (монахів), гідних великого поважання, відобрали щоденний хліб; висмівають священників, уніяти стоять з ножем над горлом (православних священиків); єзуїти переслідують віру наших батьків. Сойм насміваєсь над нашими просьбами, відповідає нам погордою, називаючи нас схизматиками. Нема такого, чого шляхтич не поважився б з нами робити. А що робить військо?

„І не досить того, що грозять невинним нашим головам; виступаючи нібито проти непослуху, ходять по селах, і часто цілі місточки цілком руйнують, немов задумали винищити цілий наш рід...

„А щоби доповнити ті муки, віддали нас в неволю... жидівському роду. Гляньте на мене, писаря війська запорожського, старого козака! Я вже сподівався увільнення і спокою, а мене гонять, переслідують тільки для того, що так тиранам (мучителям) захотілося. Сина мого по варварськи вбили, жінку обезчестили, майно забрали, взяли також військового коня, а вкінці на смерть засудили. Нема мені від них іншої нагороди за пролиту кров для їх користі. Нічого не лишаєсь для тіла, покритого ранами, крім невинної смерти під рукою ката. Вам віддаю душу і тіло, захистіть мене, старого товариша, бороніть себе, бо і вам те саме грозить”.

Хмельницький говорив про ті польські знущання і насильства, про які всі знали, всі бачили. Хмельницький говорив про те, що всіх мучило, що було загрозою для всіх.

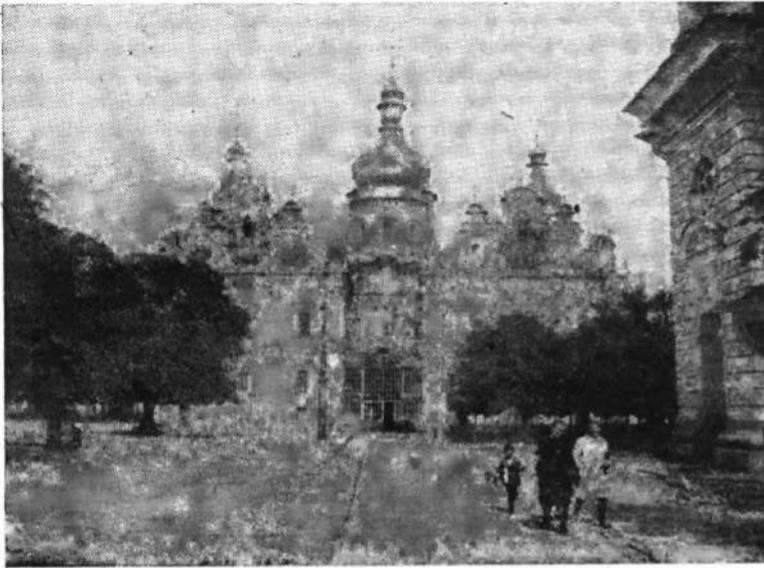
Тому не диво, що коли пізніше Хмельницький видав універсал до українського народу, в яким закликав

всіх ставати проти польських панів, то зараз тисячі ставали під його провід.

Після того 2 травня, 1649 р., Хмельницького вибирають гетьманом, і починається війна з поляками. І Хмельницький побивав їх всюди, — на урочищу „Княжий Байрак”, на Жов-

тих Водах, під Корсунем, під Пилявцями, під Львовом.... А вже 14-го січня, 1649 р. вернувшись з походу, Хмельницький, як великий переможець, візджав величаво до Київа, де весь народ з митрополитом і духовенством витав його, як визволителя українців з польського ярма.

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА.

Дуже велике значіння мала Києво-Печерська Лавра. Це було святе місце від перших часів заведення християнства на Україні, бо почалася вона в 11-ім столітті монастирем в печерах. Першу деревляну церкву збудовано тут 1062 року, а 1073 збудовано тут кам'яну головну церкву.

Опісля Києво-Печерська Лавра стає також важним осередком боротьби за незалежність Української і культурної праці. Тут була друкарня

й школа, що в злуці з братською школою дала початок Могилянській Колегії. Це був великий свідок тисячлітньої Історії українського життя.

Нині Києво-Печерська Лавра поруйнована. Большевики одно цілком понищили, друге поперемилювали на всякі большевицькі музеї, то що. Однакж того значіння, яке Лавра мала для України на протязі віків, ніяка сила знищити не зможе.

ЧЕРНИГІВ.

(Зі Споминів проф. Дм. Дорошенка.)

ВІД АВТОРА: Ще перед першою світовою війною, в роках 1911—1913, я любив відбувати літнім часом мандрівки по рідному краю, щоб пізнати його цікавіші міста і закутки, особливо ті, де збереглися історичні пам'ятки. Вражіння з тих мандрівок я друкував на сторінках київської „Ради”, а потім зібрав свої статті до купи і видав їх у Києві в 1919 році окремою книжечкою під назвою „По рідному краю (подорожні вражіння й замітки)”. Та книжечка була видана другим виданням в р. 1930 у Львові. Сьогодні деякі з міст, які я відвідав, лежать напів зруйновані, особливо церкви, і пам'ятки, які я бачив, уже більше не існують; одні з них знищені большевиками, а що не знищили большевики, те поруйнували німці. Може сьогодні не зайвим буде пригадати, як виглядала стара передвоєнна і передреволюційна Україна й те її життя, яке вже відійшло до історії і напевно вже не вернеться, — принаймні в такому вигляді, як було колись. Може буде цікаво прочитати і канадійським українцям оці мої дорожні спомини, які сьогодні являються немов картинами, образками з якогось старого альбому, котрі до певної міри відзеркалюють наше українське недавнє життя. — Д.Д.

Загальний вигляд Чернигова — Два старинні собори з князівських часів — Дім Мазепи — Церкви гетьманської доби — Чернігівські монастирі — Троїцький монастир з його друкарнею — Гробни визначних українців — Український Музей Тарнавського, де зібрано річчї великої історичної і культурної вартости.

Чернігів — місто великих історичних споминів. Оповите розкішною зе-

ленью садів, поки що в стороні від залізничних шляхів, тихе губернське місто, він зберіг багато памяток минулого, зберіг у значній мірі й власну фізіономію, якої не встигли стерти нівеляційні форми новітньої культури. Для туриста, особливо для українського, Чернігів має великий інтерес.

Здалеку, зза Десни, він виглядає дуже гарно. На невисоких зелених горах, на фоні гайків і садів красуються золоті бані старинних соборів, білі мури та високі дзвіниці монастирів. Коли ви відете в саме місто, вас приємно вражає велика сила садів, скверів, бульварів, взагалі — зелені. Весною тут просто чудово: соловії співають у центрі міста коло соборів, повітря напоєне пахощами свіжого листя, яблуневого й вишневого цвіту.

Перше, що звертає вашу увагу і з чого кожен турист починає сгляд міста — це два старинні собори. Спасо-Преображенський і Борисо-Глібський. Обидва стоять поруч, в одній садибі, в осередку міста, біля головної площі, вкритої зеленою травою.

Спасо-Преображенський собор одна з найстарших святин Русі-України: заложив його 1031 р. могутний князь Мстислав Тмутороканський, син Володимира Святого. Але не встиг докінчити. 1036 року, як оповідає літопис: „Мстислав ізиде на лови, і розболіся і умре, і положиша в церкві святого Спаса, юже бі сам заложил; бі бо соділана при нем више, неже на коні стоячи, рукою досячи”. (Мстислав вийшов на лови і заслаб, і умер, і положили в церкві

святого Спаса, котру був сам заложив; була бо вибудована при нім (за його життя) висше, ніж стоячи на кони, рукою можна досягнути). Закінчено церкву аж кілька років пізніше. В ньому поховано також цілий ряд князів, серед них великого князя Святослава Ярославовича, великого князя Ігоря Ольговича, вбитого князями в 1147 році, героя „Слова о полку Ігоря” Всеволода Курського й Трубчевського та князя Михайла, замученого татарами в Орді.

Спасо-Преображенський Собор.

Але даремне булoб шукати їх гробовищ; усе зруйновано підчас Батієвого погрому. Зосталися самі стіни. І тільки в кінці XVII-го віку відновлено великокнязівську святиню заходами й коштом генерального обозного Василя Дунін-Борковського. В 1750 році прибудовано з лівого боку храму другу башту для симетрії а старинною баштою на правім боці.

Спасо-Преображенський собор зі своїми п'ятьма півкруглими візантій-

ськими банями, вузенькими довгастими вікнами, дуже нагадує старі церкви передмонгольської доби, які збереглися на півночі — в Новгороді й Володимирі. Оригінальний вигляд надають йому дві круглі башти зі спічастими, стіжковатої форми, дахами. Переказ каже, що з поверха однієї з цих башт кинулася в низ княгиня Домінікія, не бажаючи віддатися живою в татарські руки підчас Батієвого погрому 1239 року. Від осені 1896 року лежать в храмі мощі святителя Теодосія Углицького, архієпископа Чернігівського й Новгород-Сіверського. Вони приваблюють до себе багато прочан.

Ліворуч від Спасо-Преображенського собору стоїть другий давній собор Борисо-Глібський, збудований в першій чверті XIII століття. За польського панування він був повернутий в католицький костел при Домініканським монастирі. Архієпископ Лазар Баранович знову зробив його православним. Okремо від собору стоїть висока дзвіниця, збудована вже при кінці XVIII віку.

Від цих пам'яток князівської доби ідемо дивитися на пам'ятки доби козацької. Переходимо зелену площу, на якій раз-у-раз бавляться в мяча школярі сусідньої гімназії й пансіону, і виходимо просто на городський вал, який колись був валом чернігівської фортеці, або „Замку” і захищав місто з південного боку. Тепер він обернутий в бульвар і служить місцем для прохідки й гулянок. На валу стоять старі гармати й нагадують про його колишнє призначення. З валу гарний вид на Десну й далекі задеснянські поля й луги. На валу ж стоїть і давний будинок XVII віку, який всі звать „домом Мазепи”. Але в дійсности він має з Мазепою такий

лише звязок, що в ньому за Мазепиних часів містилася полкова канцелярія. Тепер переховується в ньому губернський архів, який містить у собі дорогоцінні матеріали до історії Гетьманщини. Будинок має характеристичну фасадну, усю вкриту ліпним орнаментом.

В Чернигові значна частина державних будинків поставлена ще на початку XIX століття і має характеристичні ознаки стилю т. зв. Олександрівської доби, з його клясичними карнізами (піддашками) й кольонадою на фронтоні. Такі будинки — гімназії, пансіону при ній, дворянського зібрання, губернського правління, приватний будинок графа Милорадовича. Їх строгі контури й білий колір гарно виступають на фоні зелених дерев.

Та однак найбільше милує око українця стиль чернигівських старих церков гетьманської доби. Ось при самому візді до міста, через дорогу від старого валу, Катерининська церква, збудована в 1715 р. бунчуковим товаришем Семеном Лизогубом. Її п'ять струнких бань, надзвичайно пропорціонально що до самого корпусу, легко й зграбно стремлять у гору, надаючи церкві радісний і бадьорий вигляд. В середині міста на базарі, відмежувавшись від нього круглим муром, стоїть Пятницька церква з характеристичними ознаками українського барока — трикутними фронтонами, густо прикрашеними ліпним визерунком.

Але найцікавіші — з погляду архітектури і зв'язаних з ними історичних споминів — чернигівські монастирі. Ближче до міста, ще в його межах, стоїть монастир Єлецький, заложений р. 1060 в. кн. Святославом Ярославичем. Нераз його руй-

нували татари і турки, і аж в 1674 р. обновили його відомий український письменник Йоаникій Галятовський, який був у цьому монастирі архимандритом. Головний храм і дзвіниця, поставлена доволі далеко від нього, збудовані в строго-українському стилі. В Єлецькому монастирі крім Галятовського були настоятелями Теодосій Углицький і Дмитро Ростовський. В монастирі головна святість — образ Божої Матері, про який і літописи й давні письменники оповідають багато чудес.

Ще далі на захід від Єлецького монастиря з верству починаються так звані Болдині гори. Це найдавніше заселена під Черниговом місцевість, уся вкрита курганами, яких більшість розкопали археологи й познаходили в них чимало пам'яток передхристиянської доби. Тепер Болдині гори поросли деревами, — дубом, горіхами, березами й уявляють собою чудовий закуток, куди варто спеціально заглянути, щоб помилуватись видами на луги, левади, гаї й на тиху Десну.

Звідси найкращі види на Деснянську долину й на самий Чернигів. Під горою притулилася стара Іллінська церквя, поставлена ще в XI столітті. А на горі розкинувся величавий Троїцький монастир із високою дзвіницею, яку видно, їдучи з Києва на 30 верст, і з великим головним храмом, розпочатим будівлею 1679 р. заходами Лазаря Барановича, а закінченим уже Теодосієм Углицьким 1695 р. при щедрій допомозі гетьмана Мазепи. Під головною банею церкви довго зберігався старий напис, який у віршах свідчив про дати її будовання.

Дзвіницю, в стилі українського ба-

рока, збудовано аж геть пізніше — в 1778 році.

Троїцький монастир у другій половині XVII віку зробився значним культурним огнищем на лівобережній Україні. Заходами того-ж Лазаря Барановича тут ґаложено друкарню, яка постачала книжки на всю Україну. Цілий ряд видатних творів Галятовського, Барановича, Стефана Яворського, Дмитра Ростовського, Йоана

Успенська церков Єлецкого монастиря.

Максимовича та ін. випечатано в цій друкарні, крім того багато підручників і різних книжок церковного змісту. Тяжкий удар культурній роботі Троїцької друкарні завдав цар Петро I, заборонивши 1720 р. друкувати книги українською мовою й наказавши всі рукописи перед друком відсилати до цензури в Москву й Петербург. Всі видані перед тим книги заборонено продавати. Доконала (докінчила нищити) друкарню цариця Катерина II, причепившись знов таки

до відмін і „несходствъ противъ московской печати” (неподібностей до московського друку).

Монастир зазнав на собі великих добродійств гетьмана Мазепи. Окрім того, що він дав кошти на будування головної церкви, найкращої й найбільшої з усіх чернігівських церков, гетьман справив на свій кошт чудової різби іконостас у ризничній Введенській церкві. На цьому іконостасі збереглися до нашого часу герби Мазепи. Він-же щедро обдарував монастир маєтностями, млинами й перевозами.

Біля головної церкви поховано поета-байкаря Леоніда Глібова. На могилі дуже гарний мармуровий пам'ятник. З одного боку портрет поета й написи з іменем і датами, а з другого вибито слова Самійленка:

Ласкавим голосом пісень
ти нам давав
У наше чесне діло віру,
І голос радощів й надії провожав
Твою тепер розбиту ліру.
І от замовк твій глас,
погас промінь ясний,
Що в темному світив околі,
Але не вмре поет
у памяти людській!
Згадаємо тебе в недоленці лихій
І в кращий час нової долі.

На високій горі, відділеній ярмом від монастирської обителі і вкритій кучерявими дубами, понад Деснянським лугом, розкинулось невелике кладовище. Тут дві дорогії для українця могили: Опанаса Марковича і Михайла Коцюбинського. Над Марковичевою могилою поставлено 1899 р. громадським коштом пам'ятник — металевий хрест на камяному постументі, й прибито таблицю з написом, кого саме поховано. Але тої таблиці вже нема, її вирвала рука якогось хулігана. Та всеж таки могилу Марко-

вича знайти можна по ознакам; вона стоїть над кручею, в її головах два старі дуби. Але вже ніяким способом не можна знайти могили Коцюбинського. — На ній нема ніякісінького напису, не знаю, чи є хоч деревляний хрест; а від часу смерти письменника пройшло вже кільканадцять років.

Саме під кручею, де Марковичева могила, стоїть давня Іллінська церква, яка збереглася від домонгольських часів. Був тут і монастир, зложений ще Антонієм Печерським, коли він утік на якийсь час з Києва від гніву князя Ізяслава. Монастир зруйнували татари, а відновив його аж у 1649 році чернігівський полковник Степан Пободайло. Він був першим титарем обновленого монастиря. Але через двадцять років після цього Лазар Баранович переніс монастир на гору, і замість старого Іллінського, повстав Троїцький монастир. Від Іллінської церкви і аж до головного храму в Троїцькім монастирі йдуть старі печери, де жили ченці від Антонієвих часів — аж до татарського погрому. Тепер у тих печерах є три підземні церквці, окремі келії й коридори.

З Троїцького монастиря їдемо через увесь город, аж на другий кінець його, подивитись на музей української старовини В. В. Тарновського. Хоч лиха доля загнала його Бог зна куди, аж на самий край міста, в далекий кут, де вже починається підгородне село Бобровиця, але варто задля музею Тарновського туди помандрувати, варто навіть задля його одного спеціально в Чернігів поїхати, бо це-ж покищо найкращий національний музей на Україні. Минаємо будинок духовної семінарії, збудований ще відомим Павлом Полуботком, коли він був полковником Чернігівським, переїздимо через річку

Стрижень по Красному мості, з яким звязана легенда, наче на ньому колись провалився в пекло разом із каритою, шістьма кіньми й машталіром, генеральний обозний Василь Дунін-Борковський. Їдемо улицею, яка по обидва боки уявляє з себе безперервний парк, і підїздимо до одноповерхового камяного будинку готицької архітектури. Це й єсть музей Тарновського

Іллінська церковця під Черниговом.

Кому здається дивним, що такої ваги національний скарб, як музей Тарновського, загнано на край міста і впаковано до тісних і вогких закамарків, тому треба нагадати, що свій музей небіжчик Василь Тарновський подарував губернському Земству з тим, щоб воно дало помешкання й річне удержання музеєви. Пропозиція Тарновського викликала чимало

протестів з боку радних-ділчихів, які не хотіли давати на музей грошей і всякими способами старалися довести, що Земству не слід приймати музею. Коли більшість радних стала все таки на тому, щоб музей прийняти, то 26 радних склали „особое мнение” (окрему думку) проти того. Ці радні здебільшого були родовиті українські пани, представники старих старшинських фамілій... І хоча ці панове не могли зовсім провалити справи музею, то зате вони постаралися запроторити український музей на край міста і обставити його з матеріального боку як найгірше.

Та все таки і в таких обставинах, і в дуже скромній обстанові, музей робить велике вражіння. Це переважно музей козацької України. Тут бачимо велику колекцію портретів гетьманів, полковників і взагалі козацької старшини. Далі — збірка клейнодів, на чолі яких: чотири гетьманські булави, бунчук, кілька пірначів, козацькі хоругви; розкішний відділ зброї — більше півсотні гармат, луки, сагайдаки, шаблі, рушниці, пістолі; кінська зброя і усяке військове причандалля. Велика колекція річий господарського, домашнього вжитку: кубки, чарки, келехи, поставці, ложки і т.п. —

Чимало цих річей мають ознаки приналежности відомим історичним особам, наприклад: дві чарки Семена Палія, чарка генерального хорунжого, відомого мемуариста Миколи Ханенка, чарка й ложка Івана Мазепи, ложка Івана Скоропадського та інші. Багато каламарів і різного причандалю до писання. Вбирає в себе очи колекція старої одежі: цілі гар-

нітури жіночого убрання, контуш гетьманівни, дочки Данила Апостола, сукня Полубетчихи, пишні золотом і сріблом зеткані слуцькі пояси; богата колекція гаптування й вишивання і всяких жіночих окрас. Старе скло, фарфор (порцеляна) з українських заводів; кахлі, килими, дерев'яні вироби — всі роди народного мистецтва.

Але справжня краса і гордощі музею — Шевченківська колекція. Тут зібрано по змозі все, що належало великому поетови: його листи в автографах; рукописи творів; малюнки олівцем, акварелі і олійними фарбами; його гравюри й мідяні кліші власної роботи Шевченка; папери Шевченкові і кілька його книг; ряд річий, що йому належали: мальбрет, палітра, фарби, скриньки з малярським припасом, каламар, пера, ножі, боклажка скляна, складаний стільчик, сорочка, червона китайка, що нею вкрита була труна поета; колекція портретів Шевченка, бюстів і барелефів.

Окрім Шевченкового відділу є ще менші відділи: Куліша й Костомарова. Колекція великих портретів старих українських письменників і дуже гарна бібліотека з українських стародруків і книжок новіших. Усе те розміщено так густо і так тісно, що ніде повернутися. Кожний куточок, кожний провіт між вінками зайнято то шафою, то вітриною, то малюнком. Багато річий зложено до купи. Багато (особливо малюнків) лежить у схованці, бо нема де повісити або покласти. Зимом в музеї холодно страшенно.

Д.Д.

ПРЕМУДРИЙ СОЛОМОН.

(З народних оповідань)

В українських народних оповіданнях всюди підноситься значіння розуму, значіння геройства. І про Соломона нарід зложив оповідання, в яких Соломон виступає як розумовий герой, що всюди своїм розумом хоче досягнути того, чого другий не досягне. Ось тут маємо дещо з тих оповідань...

Ще Соломонови і три роки не було, а він вже важив жіночий розум. Зробив вагу і на одну шальку (мисочку, підставку) кладе материн чопець (очіпок), а на другу клоче. Коли ж побачив, що клоче тяжше, то почав сміятися.

— А чого ти смієшся? — питає мати.

— Чого? А вот жіночий розум не варт і жмені клоча.

Закипіла мама. Пожди погане песеня!...

І приказує слугам:

— Заведіть Соломона в ліс, вбийте, а мені на знак принесіть його серце і мізинний палець.

Ведуть слуги Соломона, а він:

— Дайте мені ще пожити. Відотніть палець, без нього обійдусь, а серце візьміть з собаки. Мати не пізнає.

Слуги так зробили і Соломон пішов у світ.

Та що з того, коли йому назначено лише три роки дальшого життя.

Сів Соломон і плаче, а Святі з неба дивляться і також журяться. „Чому би такому розумному довше не жити?” Почув Господь їх журбу і каже:

— Коли жаль вам Соломона, то йдіть на землю і просіть людей, що-

би йому своїх літ вділили.

Довго Святі ходили, але ніхто своїх літ дати не хоче. Кожний хоче як найдовше жити. Вкінці прийшли до старої бабусі, що сто літ вже прожила, а ще сто літ жити мала.

— Бабуню! — кажуть вони, — вділіть Соломонови хоч півкопи ваших літ.

Бабуся згодилася, і почав Соломон жити жіночими літами. Дарма, що перше жінок за ніщо не мав.

Довідався якимось Соломонів батько, що Соломон живе, і хоче його відпитати. Але як? І надумав він таке: зробив золотого плуга і каже слугам: „Везіть його по світі і питайте людей, кільки той плуг варта, та записуйте, хто що скаже”.

Возили слуги той плуг, возили і всі люде ставлять йому високу ціну. Коли ж верталися вже до дому, питаються ще якогось пастуха:

— Як думаєш парубче, кільки цей плуг варта?

А пастух:

— Як в маю не буде дощу, то плуг той не варта нічого. Це вам — гнівайтесь, або ні!

Вернулися вони до дому.

— А що люде казали? — питає Соломонів батько.

— Всі казали, що це дуже дорогий плуг, а тільки оден нерозумний пастух казав, що коли в маю не буде дощу, то плуг нічого не варта.

— Правду він казав, — каже Соломонів батько, — то був мій син Соломон. Шукайте його.

Пішли слуги шукати, та де ти його знайдеш...

Видумав Соломонів батько, — а

він був царем, — таку штуку: наспрошав людей з усіх сторін на празник, понаставляв страви, але дав такі ложки довгі, як стіл широкий. Сидять гості, і думають, що як можна такими ложками їсти?

Коли цар вийшов на хвилину, каже оден з гостей людям:

— Годуйте через стіл одні других!

— Сказав і зараз вийшов.

Коли цар вернувся і побачив, що всі їдять, питає:

— Хто вас так порадив?

— Якийсь тут чоловік, — кажуть.

— А де ж він?

— Кудись вийшов...

— Шукайте його, бо це Соломон, мій син...

Знов дармо шукали. І цар помер не знайшовши Соломона.

Як вже Соломон став царем, то задумав змірити небо. Поробив якісь крила і піднісся до самої хмари. Аж св. Петро по хмарі ходить і каже:

— Тут твоя границя, Соломоне!

Коли дальше шійдеш, то не вернешся. Вертайся і не опускайся на сине, бо то море, але на чорне, бо то земля.

Спустився Соломон на землю і знов думає:

— А море я таки зміраю!

І каже зробити склянну хату, сідає в ній і каже її на грубим ланцусі опускати в море. Вже глибоко він був, як пливе величезний рак і каже:

— Не зміраєш ти моря. Я вже двадцять літ шукаю дна моря і ще не знайшов. Вертайся, а то який мо-

лодий рак ланцюх тобі перетне, отже пропадеш.

Послухав Соломон і вернувся.

Та нагадав він, що вже з тих бабиних літ не багато лишаєсь. І якось почув він, що десь в Безсмертна Гора, отже почав туди добиратись. Думає, що коли на ту гору дістанесь, то смерть його вже не досягне.

От він вже коло тої гори. А там чернці (монахи) монастир будували. Отож каже Господь тим чернцям:

— Лишіть будову і робіть домовину та гріб копайте. До вас йде премудрий Соломон вмирати.

От вони і роблять.

— А що ви люде добрі робите? — питає їх Соломон.

— Домовину на Соломона, — кажуть.

Почув Соломон і думає: крути верти, а треба вмерти.

— А маєте ж ви міру? — питає їх.

— Ні, не маємо.

— То беріть з мене міру. Він такий, як я.

Взяли міру, збили домовину.

— Ану чекайте, я ляжу і зміряю, чи добра.

— Ну, — каже. — добра. Тепер спустіть в яму.

Чернці спустили.

— А тепер засипайте, — говорить їм Соломон, — а Соломона не ждїть, бо це я Соломон.

Ось так перед Божою Мудрістю і Соломонів розум не мав ніякої сили.

ПЕТРІВ ВЕЛИКДЕНЬ.

(За лемківським оповіданням Гр. Гануляка).

I.

Васько Дзюбай гандлював кіньми, та ціле село вважало його мантієм. Всі знали його, як несумлінного чоловіка, тому свої ніколи в нього коней не купували. Бо він купував коні, що мали ганч (ваду), а потім продавав за добрі.

Оден клопіт мав Васько вдома, що синови його щось в голові бракувало.

Був ще другий клопіт, а то його сусід Петро, зайшлий з гір, тут оженився та заводить нові порядки. І Васькови скаже не раз гірке слово.

— Смоттеся (дивіться) люди, што тот гірнячиско си мислит! Він мене кунірує, же я шпіритайки (горівки) випю, же я до читальні не ходжу. А йому што до мене!

Порадили Петрови, щоби купив коня в Васька, то Васько буде ласкавійшим, і Петро купив. Та коли другого дня прийшов до стайні, то побачив, що коня хтось підміняв, — купленого взяв, а гіршого хоч і подібного, лишив. Та хто ж, як не Васько?

Пішов Петро до Васька та каже:

— Подме до стайні, я зараз пізнам, котрого коня я си вибрав.

— Ти не пізнаш, — каже Васько, — бо мої коні погнав Юдка до Стрижова.

— А так! Тос вкрав... Оддай пінязі (гроші), бо буде зле!

— Смот (дивись), жеби з тобом не било зле...

Радився Петро людей, і всі певні, що Васько коня підміняв, але за руки ніхто не схопив. І більше Петро на Васькову хату не дивився.

II.

Завзявся тепер Васько ще більше на Петра і наговорив жандармови, що Петро непевний чоловік, комуніст, і Петра арештували. Правда, невдовзі випустили, але всеж міг тепер Васько казати:

— Ти вже сидів в криміналі, а я ні.

А мав Петро брата в Америці! і пише він звідтам Петрови:

— Знайди мені гарне господарство і купи. Я грошей пришло. Хочу там господарити.

Шукав Петро довго, а вкінці таке господарство само знайшлося. Юдка, що разом з Васьком гандлював кіньми, дістався за обманства до арешту. Правда, його випустили, але зараз почав шукати купця на своє господарство, бо збираєсь їхати до Палестини. І Петро Юдкове господарство для брата купив.

• Але і Васька засягнуло лихо.

Була весна. Вибрався Васько до міста, а жінка пішла в поле, наказавши синови сухе листя в городі позгортати. І син позгортав під стодолу, запалив, і так згоріла і та стодола і хата. Вечером застав Васько з усього купу попелу.

— Кара Божа! — казали люде, і ніхто Васька не жалував. Лише оден Петро ніби Васьком зажурился. Бо от і Великдень надходить... Застав він Васька на згарищу.

— Та што будете ляментувати! — каже він Васькови, — збертеся і подте (пйдіть) до мене. Великдень іде, та треба яжось по християнски одсвяткувати. Моя хижка (хата), тота, штом купив г (в) Юдки, порожна стоїт,

то зак брат приїде з Гамерики, то си там сидте...

Васько глянув і мовчав. А там і каже:

— Сусідо, возте (візьміть) си обу-ха (голова сокири) та по голові мене зайдте, жебим ани не зяпнув, то мі лекше буде.

— Нема часу на бесіду, — каже Петро, — така зяб (холод) на дворі; берте (беріть) газдиню і хлопчиска та подте до хижі, а моя Ганя спече даяку паску і для вас...

На Великдень пішов і Васько до церкви. Якже заспівали „Христос воскрес”, підходить Васько до Петра, похристосувався, і витягає з ременя (з череса) три сотки золотих і каже:

— Возте сусідо, то ваші пінязі (гроші). Я вас ошукав на жони і я заміняв г ночі здорового коня за каліку. Ганьба мі гнесь (днесь, нині) велика! Возте пінязі і забудте.

— Не возму, я уж забив о шиткім (вже забув о всім), схойайте назад, — каже Петро.

— Не схойам, сусідо, я не годен тих пінязи носити г ремени (в ремени, в чересі), тимчасом берте то за коня, а пак я дам іщи за комірної (ще за хату).

— Нич мі ся од вас не належит.

— То я шмарю (кину) тоти три стівки (сотки) до огня, як ви не вознете.

— Колистеса так наперли, то не мечте (не кидайте) до огня, лем (тільки, лише) дайте на церков.

— Дам на Божу хвалу за отпушення гріхів, лем ви сусідо опусте мі...

З церкви на Великдень вертали оба недавні вороги, як добрі приятели, як брати. Добрий, чесний лемко Петро і навернений з блудної дороги Васько. Великодушне поведення Петра перемогло грішну впертість злого сусіда.

І тому Великдень для Петра був ще величавішим, ніж коли передтим, — бо ж з Христовим воскресенням йому вдалося воскресити до життя мертву душу довголітного грішника.

Кілька пояснень:

Лемки, це українці, що живуть в полуднево-західнім куті української Галичини, і напрудне за Бескидом (за Карпатами). В Галичині живуть між ріками Попрадом і Сяном в повітах Сандецькому, Горлицькому і Гривівському, а на Закарпатті від ріки Попраду по Уж. Всіх лемків було несповна чверть мільйона.

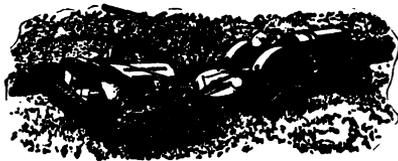
Назва „лемки” походить від слова „лем”, яке воли вживають замість „лиш”, або „тільки”.

Сусідами лемків є поляки і словаки, отже на їх мові є великий вплив польський і словацький. Головно ж їх акцент завсідги на передостаннім складі, як в поляків.

Мають вони в своїй мові також багато стародавніх слів (архаїзмів), які в інших українських сторонах забулися.

Перед послідною війною у Львові видавалася газета „Наш Лемко”, де побіч загальної літературної української мови були також оповідання щоденною мовою лемків.

Між лемками було багато ширих українських патріотів на Лемківщині, були і є вони також в Канаді. Згадати б тут покійного Олексу Жилича, що був між першими основниками „Укр. Видавничої Спілки”, яка видає „Український Голос”, і поки жив, дуже щиро „Українським Голосом” клопотався.

НАРІД — А ЙОГО МОВА.

(ПРИСВЯЧУЮ СУМКІВЦЯМ).

Нема на світі народу, який стра- тив би свою мову і був би да- льше тим народом, яким перше був. Бо хто тратить мову, той бере чужу, а нею перебирає поволи все чуже.

Яке значіння має мова, показують заходи чужих, що завсігди силувалися накидати українцям свою мову.

І так Москва не дозволяла в школах на Україні вживати української мови, а лише московську. Вона ввела до читання церковних книжок (писаних старо-болгарською мовою) московську вимову, а викинула вимову українську. Вона приказала, щоби проповіді в церквах на Україні виголошувати по московськи. Вона 1876 р. видала була закон, що забороняв друкувати щобудь по українськи, а навіть заборонено в театрах співати українські пісні. Москва хотіла, щоби українці прийняли московську мову, а тоді вони як нарід пропадуть.

Те саме робила Польща і давно, а вже всею силою після недавньої першої війни. Вона замінювала українські школи польськими, а українських учителів висилала на мазури, між поляків.

Подібно робили румуни на Буковині і мадяри на Закарпаттію.

Всі вони знали, що коли молоде покоління прийме чужу мову, то цілий нарід пропаде.

Знов же український здоровий розум, українська гідність, українська справа наказувала українцям берегти свою мову як найцінніший скарб, — як саме життя народу. Розум той ка-

зав, що лише при своїй мові можна зберегти всю культуру народу і що лише своєю мовою може чоловік висловлювати те найглибше і найдорозше, яке є в його душі. І лише при своїй мові може чоловік почуватися культурно самостійним чоловіком, якому ніхто не скаже: „Ти злегковажив своє, а взяв мое; ти моїм послугуєшся, бо свого вже не маєш”.

Дійсне відродження Українського Народу починалося аж тоді, коли українську мову поставлено на перше місце між найважливішими українськими справами.

В 1798 р., отже перед 151 літами, появляється на Придніпрянщині перша книжка чистою українською мовою, а то „Енеїда”, яку написав Іван Котляревський (1769-1838), а побіч неї його ж „Наталка Полтавка” і „Москаль Чарівник”. Від появи тих писань починається розвивати і рости українська самоповага, українська думка, українська свідомість й українська праця.

Українська мова стала тим широким ґрунтом, на яким все инше будувалося.

Розумів добре значіння „Енеїди” та „Наталки Полтавки” Шевченко, отже присвятив Котляревському окремий вірш („Сонце гріє, вітер віє), в яким каже:

Будеш батьку панувати,
Поки живуть люди,
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть.

Але й тоді ще не всі українці зрозуміли значіння рідної мови. От прим. Квітка (Основяненко, 1778-1843) писав зпочатку по московськи, хоч і

думав, що українці повинні би по українськи писати.

Є оповідання, що раз в якомусь товаристві каже Квітка:

— Чому би то не писати такою мовою, як народ говорить? А то пишуть лише по чужому...

На те якийсь професор, українець, що там був:

— Е, що народною (українською) мовою напишете? Хіба байки та сміхованки, а поважного написати не можна. Поважне можна писати лише мовою русскою (московською), німецькою, французькою...

— А я кажу, що і дуже поважне можна народною мовою писати — каже Квітка, бо ж нарід і про поважне говорить. Він важні справи обдумує, він радиться, плянує, журиться, тішиться... Отже треба про все те так писати, як він говорить.

— Ні, таки не можна, бо се проста мова, — каже професор.

— Отже я напишу і вам покажу, що і поважне можна писати, — сказав Квітка і з тим пішов додому.

Кількоє часу минуло, аж знов тойже гурток зібрався. Пригадав Квітка, про що колись говорилося, і каже:

— Я вже написав поважну річ по нашому і тут її маю.

— Так прочитайте! — просили всі.

І почав Квітка читати, — а це була повість „Маруся”. Всі уважно слухали, а вкінці і заплакали. Заплакав і той професор, який казав, що по українськи поважного написати не можна, і каже він вкінці:

— Правду ви казали! Аджеж так гарно не напишеш ані по московськи, ані по німецьки, ані по французьки, — лише по нашому так можна написати. Се такий твір, що на вашім гробі досить написати: „Він написав Ма-

русю”, а вже всі будуть знати, хто ви такі...

Котляревський зробив стежку для української мови, але ще треба було багато працювати, щоби ту стежку розширяти, аж поки вона не стане широким українським шляхом. Так розширяв її Квітка, так розширяли другі.

Шевченко присвятив вірш і Квітці („До Основьяненка”), де величає Квітку за його українські писання та просить дальше писати:

Співай же їм мій голубе
Про Січ, про могили,
Коли яку насипали,
Кого положили,
Про старину, про те диво,
Що було й минуло...

Українська мова для Шевченка була дуже великою справою, — і він вважав, що хто з українців української мови цурається, хто її легковажить, той зрадник і ворог власного народу. Тому вже в листі до свого брата Микити пише (1839 року) з Петербурга:

„Як получиш моє письмо, зараз до мене напиши, та напиши до мене так, як я до тебе пишу, не по московському, а по нашому. Нехай хоч через папір почую рідне слово...”

Таксамо в „Сні” дорікає тим, що навчившись мови чужої, не хочуть по українськи говорити. Він каже:

Пявки, пявки! Може батько
Останню корову
Жидам продав, поки вивчив
Московської мови.

Він то лишив українцям прямиий Заповіт:

Учіться брати мої, —
Думайте, читайте,
І чужого наuczайтесь,
Й свого не цурайтесь,

Бо хто Матір забуває,
Того Бог карає...

І всюди в Шевченкових писаннях знаходимо, як він радів, коли хтось своєї української мови не цурався. Так дуже сердечно згадує він Андрія Обеременка, що навіть на заслання вживав своєї мови; „що він за 20 літ огидного салдатського життя зостався вірним своїй прекрасній національності”.

Він високо поважав Марію Марковичку (Марка Вовчка) за її українські писання і присвятив їй окремих вірш. Він пише до Куліша 1857 року: „Спасибіг тобі за „Чорну Раду”. Я вже її двічі (два рази) прочитав, прочитаю і третій раз. Добре, дуже добре ти зробив, що надрукував „Чорну Раду” „по нашому...”

Тай ще можна би згадати чимало подібного.

Багато з українських щирих патріотів присвячувало окрему увагу українській мові, як найважнійшій народній справі.

От згадати б Амврозія Метлинського (професор, письменник, 1814-1870), що, — „як він журився, що українська мова забувається і мовкне. Він в віршу „Рідна мова” розказує, що коли почує рідне слово, то здається йому, що:

Обізвався батько рідний,
Що умер за козаків;
Мов народ, учулось, бідний
Застогнав із під Ляхів.
І здається: кінь ретивий
Топче наших ворогів,
Й бачиться: Дніпро спесивий
Спину гне ізза човнів...

Згадати б дальше відомого поета Степана Руданського, — він обороняючи українську мову, розійшовся навіть з своїм батьком, який хоч і був

з роду українцем, але стояв за чужою московською мовою.

Згадати буковинського письменника, Ізидора Воробкевича (Данила Млаку), що писав:

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має...

Згадати в Галичині Маркіяна Шашкевича (1811-1843), що почав перший свідомо вживати української мови в письмі і слові, як тої, що в українському життю повинна бути одиною. За те ж він і витерпів багато лиха. (А тоді вченіші українці вживали або польської мови, або мішанини старої церковної мови з московською та польською).

Звертаючись до українців в справі мови, Шашкевич каже:

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила:
Чому ж мова ей не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбаєм?

(Руська, це було в тих часах те саме, що українська).

Згадати Антона Могильницького (1811-1873), сучасника М. Шашкевича, що дуже клопотався українською мовою, яку вченіші українці тоді легковажили. В передмові до своєї великої поеми „Скит Манявський” каже Могильницький:

„Бючися, яко митар, в груди, ісповідаюся сокрушенням серцем, що і я самоук! — бо учив-ем ся русчини (себто української мови і письма), в тих часах, коли не було где, від кого і з чого (вчитися), протое сам своїм трудолюбієм і пильністю (навчився)! Горджуся тим славним іменем (зн. іменем „самоук”) і всім честним

і трудолюбивим братіям самоукам
братное цілованіє пересидяю...”

А в віршу „Рідна мова” от що він
між іншим говорить:

Лиш невдячний син Бескидів
Згордив свій любимий рід,
Зичив мови від сусідів,
А до своєї, чужої встид.

А коли нам чужі слова
Так припали до смаку,
Відречімся! — руська мова
Най загине до знаку.

Нове собі імя даймо,
Вже не Русин, — якесь инне!
Але братя пригадаймо,
Що з язиком племя згине.

Може мовлю вам замного?
Нудить вас мій простий стих?
Я не мовлю ніщо злого,
Бо що правда, то не гріх!

(Пояснення до вірша: „СИН БЕСКИДІВ” — українець, бо Бескиди є частею українських гір Карпат; ИННЕ — инше; ПЛЕМЯ — нарід; РУСИН, РУСЬКА МОВА — тут розумілося: українська мова).

Подібних примірів можна би навести багато-багато. Всі ті, що були добрими, щирими, гідними українцями, уважали українську мову головною, найважнішою справою Українського Народу. Вони знали, що коли нині Український Нарід є, то лише тому, що він не заміняв своєї мови за чужу.

Шевченко знав добре російську мову, але яка користь була би для Українського Народу, коли б він буз писав для українців не по українськи, але по московськи? Навіть коли б він був писав московською мовою про українських гетьманів, про Україну, писав би „Кобзаря” мовою російською, — чи був би Український Нарід тим заінтересувався, чи був би захоплювався? Ні! Українці див-

лись би на Шевченка так, як дивляться на Гоголя, і кажуть: „Змосковщений українець”.

Це треба памятати, коли чуємо балачку, що нарід може лишити свою мову і взяти чужу, але народом він не перестане бути. Страта мови, це смерть народу!

Всі ті українці, що приймали мову московську, польську, румунську, чи малярську, згубилися серед того народу, якого мову взяли.

Нераз за примір ставить дехто жидів, що нібито забули свою стародавню (єврейську) мову і почали вживати інших мов, але жидами не перестали бути.

Однакож воно не так. Жиди задержали свою стару мову в Біблії, в молитвах, в богослуженнях, в інших важних своїх писаннях, отже в найважніших справах, і всі потрохи мусіли її завсігди розуміти; а вже рабіни і жидівські вчені знали її завсігди добре. І цілий час жиди звали стародавню єврейську мову своєю „святою мовою”.

Крім того вони затримали своє стародавнє письмо і кожний жид його знав і знає. Також до тих чужих мов, що вони ними говорять, вони подмішували потрошки слів з своєї старої мови.

Отже вдійности вони завсігди стояли тісно при своїй старій мові і тому як нарід, — не згубилися.

Але пропали ті жиди, що як прим. в Александрії, прийняли були вповні мову грецьку і навіть Біблію перевели на грецьку мову. Злегковаживши свою мову, вони з чужою мовою пропали. Навіть Біблія їм не допомгла.

Нині жидівська молодь по цілому світі, головно ж хлопці, вчаться в

приватних жидівських школах своєї стародавньої мови, щоби жиди цілого світа могли між собою лише своєю мовою говорити.

Все дотепер сказане повинні мати на увазі Сумківці, як члени тої організації, що має перед собою поважні українські цілі. Сумківці, це молоді люде, що готовляться на тих старших поважних громадян, які мають бути в дальшій проводі українського культурного життя, і тому вже нині

повинні вони твердо ставити в свою писану і неписану програму ті найважливіші справи, на яких українське культурне життя засновується.

Вони перші повинні розуміти ті справи, вони повинні їх берегти, повинні стояти на сторожі коло них і дбати, щоби нерозумні байдужі руки тих справ не нищили. Сумківці повинні бути живим приміром такої культурної дбалості, а тоді і других поведуть за собою.

К. П.

ВЕРЕДЛИВА ДІВЧИНА.

Була собі Галя,
Дівчинонька краля
— і багата і вродлива,
Тільки дуже вередлива, —
Усякому зась.

Багатая доля,
Веселая воля, —
Одна стежечку топтала,
Друга тирлич розсипала
Куди вона йшла.

Не всеж дівувати, —
Сватів стали слати;
Чорнобривка гордувала,
Гарбузами надіяла,
Соромила всіх.

Той не до любови,
Не так вуса, брови,
Той носатий, той кирпатий,
Той невдатний, небагатий, —
Не треба таких!

Весна за весною
Летіла стрілою,
Дівчинонька ряст топтала,
Загулялась, — не вгадала,
Як стала марніть.

Чи куди б летіла,
Чи кого б просила,
Що почати, що робити,

Як самотній в світі жити,
Не знала сама.

У віконце гляне,
За ворітьми стане,
Щоб розважить свою тугу,
Чи не йти-ме козак з Лугу, —
Нема тай нема.

Колись був слідочок, —
Зсипав пісочок,
Була стежечка горою,
Та глухою лободою
Вона заросла.

Сиділа, сиділа,
Тай наворожила,
І якраз після Михайла
За якогось шкандибайла
Насилу пішла.

Дівчатонька-діти
Рожеві квіти!
Я вигадав вам брехеньку,
Щоб головку молоденьку
Звеселить на час.
А ви собі смійтесь,
За вітром не вийтесь,
Щиро правдоньку шануйте,
І не дуже вередуйте, —
Будуть люде з вас.

Леонід Глібів.

СКЛАД НИНІШНЬОЇ РОСІЇ

Нині загальна думка така, що ціла Росія є комуністичною державою. Сталін є великим комуністом, весь уряд Росії комуністичний, вся правляча машина комуністична, весь лад комуністичний.

Та коли добре застановитися і взяти на увагу все, що про нинішню Росію відоме, то виходить от що:

На самім верху Росії сидять головні правителі, яких ми навіть імен не знаємо. Це „олігархія”, себто пануюча група, яка сама собою творить в Росії окреме для себе тіло, і для якого Росія є лише пасовиском для випасу худоби тої ж олігархії.

Ціла та олігархія цілком не є комуністичною, — це великі властители приватної власности, це володарі, визискувачі, властители Росії. В руках тих правителів є все майно, відобране від загалу, в їх руках є вся сила, в їх руках є невольники.

Тії правителі мають свою власну політику, якої не виявляють ані перед Росією, ані перед світом, але яку видно, коли хто вміє її бачити.

Комунізм є для тої олігархії лише способом для закривання своєї власної політики і для забезпечення власного пановання. Комунізмом вона баламутить тих, що даються збаламутити. Вона і Сталіном закривається, як одиноком, що нібито про все в Росії рішає, і за все оден одинокий відповідає.

Низше під правителями (під олі-

гархією) є **комуністична партія**, що складається з двох чи трох мільйонів вишколених, збаламучених і розагітованих комуністів (дрібні урядовці, більша часть чекістів, агітаторів, шпіонів і др.) Комуністична партія, це машина, при допомозі якої правителі все держать в руках і все провадять.

Побіч комуністичної партії правителі мають ще армію, на верху якої стоять члени правлячого верха.

На третім місці, на самій долині, є мільйони і мільйони рабів, мільйони невольників, поставлених низше, як стоїть звичайна худоба. Всі ті мільйони позбавлені всіх людських прав, й одиноке, що їм дають за їх примусову невольничу працю, то „прожиточний мінімум”, себто тільки, щоби чоловік держався при життю.

Т тих невольників позбавлено навіть людського імени, бо по урядовому вони вже звуться „їдцями”, себто таким сотворінням, що їсть, їдунами. Аджеж бачилося в большевицьких газетах, що прим. якийсь колхоз, чи що має тільки „їдців”. Та певна річ, що „їдцями” не називають тих правителів, що сидять на верху.

Ось так я уявляю собі нинішню Росію: на верху група правителів, що мають свою некомуністичну політику — політику поневолювання і пановання; низше є машина, якою правителі все тримають в руках, а на самій долині мільйони невольників, закритих „залізною куртиною”.

К. П.

ЯК В ЛЮДЕЙ БУВАЄ.

Звичайна річ, що ані в вас, ані в нас таке ще не діялось, бо ми, рахувати до тих не належимо, але в інших людей то таке вже бувало нераз. А що воно бувало, тому пізніше його письменні люде в книжку записали на науку дальшому людському родови.

Отже в тій книжці (а ви ж слухайте!) написано, що Гарасимів син, Роман, переказує Копачеви як то в його знакомих, в Пузирів, коли знаєте, на самому таки весіллю побили зятя, який допоминався обіцяного приданого. А ще дальше, як відбувалася подібно весільна церемонія і в Романового батька, в Гарасима Калитки.

Отже слухайте, а я вам дословно прочитаю...

Роман: Обіцяли (Пузирі) пять тисяч, а після весілля дали дві пари волів, десяток овець, пару коней, хвурга (візок, тарадайку) і дві корови.

Гарасим: Обіцянка — цяцянка, а дурневи радість.

Роман: Та ще на придачу всі гуртом пббили зятя тай вирядили.

Гарасим: А нас хіба нє били? Били й нас.

Копач: Цікаво. І зятя били? Я де-що чув, але мало чого люди не на-брешуть. Ану розкажи, будь ласка:

Гарасим: Та що його слухати!

Копач: Ти розкажи, якто було діло на весіллю (в Гарасима).

Роман: Як було? Так було: зараз сват Іван зчепився з батьком, щоб давали обіцяне придане, а батько відмовили своєю поговоркою: обіцянка-цяцянка. Сват назвав батька ошуканцем; батько свата за бороду, а він батька; я кинувся батька обороняти,

а сват Панас вчепився мені в чуба; я почав викручуватися, — оттак шкіра з волоссям витягнулась, а я кручусь, та до того докрутився, поки добрий жмут чуба не зістався у свата Панаса в руках, а таки викрутився.

Копач: Викрутився?

Роман: Викрутився.

Копач: Молодець запорожець! Ну, і щож потім?

Роман: Тимчасом у другім кутку наші мати зчепилися з свахою Горпиною і розчіпчилися; тут підступив зять наш, щоб розборонити, значить — матір і тещу, а дядько (вуйко) Олекса, не розбираючи діла, по уху його, а він дядька... Ну, й пішло, пішло...

Гарасим: Чорт зна що слухаєте! Хіба ви не бачили, як бьются?

Копач: Та не в тім сила. Тут опит (досвід) получається. От я не знав, як викручуватися, коли тебе схоплять, а тепер знаю. Вік живи, вік учись... Ну... Ну?

Роман: Вмішались всі родичі (вся рідня) і пів дня бились: слово по слову — знов зчепились. Оттаке то придане! Нарешті батькови два зуби вибили...

Гарасим: Та брешеш, бо тільки одного! Другий випав сам на третій день.

Копач: Та це прямо сраженіє (війна) було!

Роман: О тож! Волосся літало по хаті, як павутина в осени. Доволі того сказати, що як розіхалися свати то в хаті назмітали волосся на землі цілу куделю.

Копач: З такої вовни добрі рукавиці були би.

Роман: Щоб дурно не пропало, то

я зробив з того волосся аж два квачі (шітки до мащення воза).

Копач: І це по хазяйськи!

Роман: І досі ними вози підмазуємо.

Копач: А хтож битву виграв?

Гарасим: Виграв я, бо пять тисяч зісталося у калитці, — не дав таки зятеви...

Ну скажіть, чи не интересно було? І чи не гарно описано? А все на велику науку і нам і вам. На добро.

Бо, як самі знаєте, весілля, то, сказати — безконечна щоденна річ. Нині ви женете свого Степана, завтра я даю за муж свою Теклюсю, а тимчасом другі підростають і треба буде їх женити і віддавати. Побіч того женять і віддають своїх дітей наші

свояки, наші сусіди, наші знакомі, отже і туди нам треба на весілля йти. І так з року на рік. Тай при кожному весіллю є те придане, як самі знаєте...

Отже кілька тут нам науки. Всеодно, чи це в нас весілля, чи ми на чужім весіллю будемо. І там треба знати, як поводитись, щоби без потреби не вмшуватись, а то ми хоч і не зяті, а можемо придане дістати. Отже найкрасше: починається щось, так ми з вами зараз на двір і лише через вікно дивимосся. Це вже можна. І воно більше интересне.

Взагалі отте, що я вам з розумної книжки прочитав, може вам нераз в пригоді стати. І нераз ви мене згадаєте, як прийдеться вам весілля справляти, або на чужім весіллю бувати.

Г. Ч.

РОЗУМНИЙ АСТРОЛЬОГ.

Колись люде вірили, що зі звезд можна вичитувати будучність, можна ворожити. І були такі, що тим займалися. Їх вважали великими мудрцями і звали астрольогами. (По грецьки „астер” — звізда; від того астрольогія).

Такий астрольог предсказав раз французькому королеви, Людвикуви 13-му (1423-1483) щось неприємного, отже король задумав на астрольогови пімститися. А король був взагалі жорстокої вдачі.

Отже покликав він до себе астрольога з наміром, — кинути його з вікна і так вбити. Коли ж астрольог прийшов, каже Людвик:

— Ти говориш, що багато знаєш і що вмєєш другим людям відкривати їх будучність, отже мусиш знати щось і про себе. Скажи ж, коли і якою смертю ти вмрєєш? Як довго ти будєєш жити?

Астрольог зміркував, що воно не

до добра йде, отже каже ніби цілком спокійно:

— Я і про себе багато знаю. Я знаю, що маю вмрєєти три дні скорше, ніж ти. Коли я вмру нині, то ти вмрєєєш зараз три дні пізніше.

Це так поділо на короля, що він не тільки не вбив астрольога, але обсипав його всіми достатками, щоби якнайдалше продвжити життя астрольога. Бо коли астрольог прожєє довше, то й король буде довше жити.

Що не кажіть, але астрольог був таки разумним чоловіком.

Бо він старший.

Розбирається двох коло води, будуть купатися.

Оден з них: — Але ж ти багато бруднійший від мене...

Другий: — Е, бо я старший.

ВЕЛИЧАВІ ІСТОРИЧНІ УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.

Про невмирущу силу душі українського народу і про його широку українську свідомість свідчать найкраще ті величаві народні свята, яких відбитки маємо на поданих тут образах.

Просвіти, і тут бачимо, як величаво і з якими настроями це українське святкування виявляється.

І це на тім Закарпаттю, яке до першої війни засуджувало майже на загибель. Здавалося тоді, що на Закар-

В Рівному на Волині в 10-ту річницю смерті Симона Петлюри.

Оден образок показує частинку свята в 10-ту річницю смерті Симона Петлюри, — а це свято владжене було в Рівному на Волині, 1936 р. В святі взяло участь 8,000 зорганізованої молоді і тисячі українців з цілої Волині. Всі стоять на колінах під час співу Вічна Память.

Другий образок, рівнож показує свято спомину по Петлюрі в Рівному, де на Панахиді співав злучений хор з 250 співаків, під проводом С. Кальмуцького.

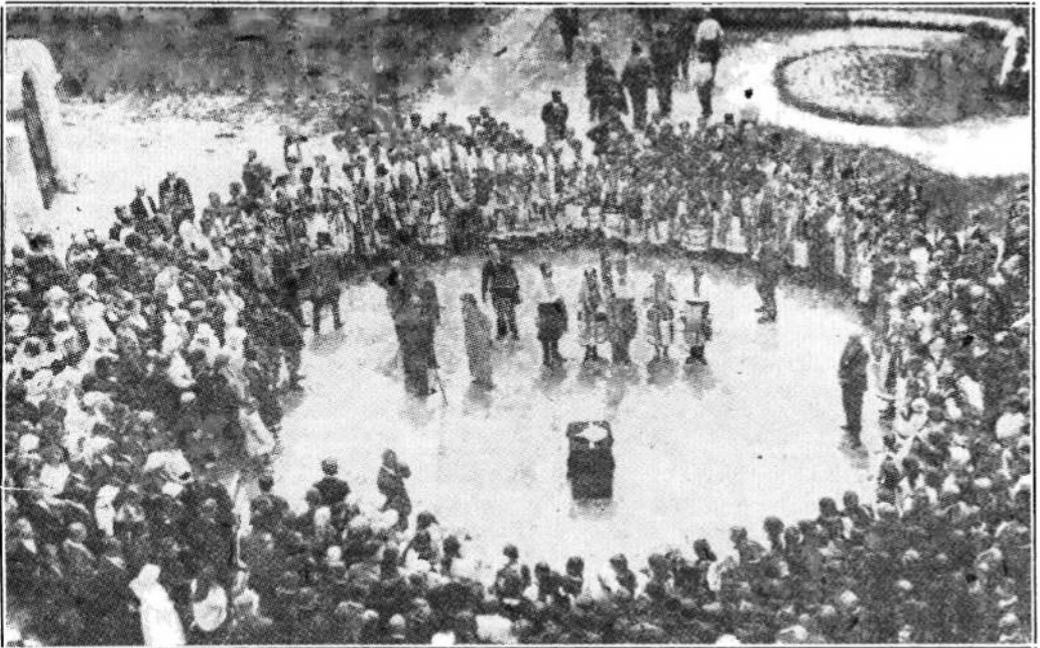
Образок третій показує нам частину величавого свята в м. Перечині на Закарпаті, з 1934 року. Це свято

патті така вже мала і невиразна українська свідомість, що вже так мало там українських почувань, що невдовзі все потоне в мадярським морю.

Аж ні! Ледви зпоза хмар засвітило теплійше сонце, як українська душа пробудилася і заговорила своєю власною невмирущою мовою.

Так воно бувало завсігди, так воно є тепер, і так буде до віку. Бо, як казав наш великий Шевченко:

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля!
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої,
І слова живого...

Спомин по С. Петлюрі в Рівному на Волині. Співає хор з 250 осіб.

В Перечині на Закарпаттю — Сято Просвіти 1934 року.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПАНУВАННЯ НА УКРАЇНІ.

ДВА ГОЛОДИ

Взявши Україну в руки, почали її більшовики зараз обрабовувати. Вимагали від села тільки хліба, коров, курей, полотна..., а щоби людей примусити, брали з селян заложників, яких розстрілювали, коли село більшовиків не вдовило. Таке розбишачтво викликало опір.

Дальше почали більшовики засновувати по селах „комнезами” (комітети незаможних), як початок до колхозів.

Посуха навістила в 1921 р. в полудневій Україні 5 губерній, і звідси почали більшовики забирати те збіжжя, що від посухи лишилося. Коли ж все забрали, то почали потрошки говорити про голод, про поміч голодним, про поміч, яку дав голодним уряд.

А дав він півтретя мільйона пудів зерна (а забрав з голодних губерній 18 мільйонів). Дав цілий мільярд (тутешній більйон) рублів, що в очах дальшого світа було величезною сумою. Та наділі той мільярд був тільки варта, що 250 рублів за царських часів. Бо в січні 1922 р., фунт хліба коштував 33 тисячі рублів, а в лютому 200 тисяч.

Голод почався вже 1921 року, а в 1922 р. прибрав страшні розміри.

Ось кілька примірів голоду... Більшевицька „Помощ голодним”, з 10 марта, писала:

„Білоцерківська волость, Херсонського повіту: голодує 90 процент населення, весь інвентар (господарські прилади, коні, корови...) проміняний на хліб. Продналог (податок хлібом) виповнено на 97 процент (!). Щоденно вмирає десятки людей в на-

слідок голоду і населення тікає, полишаючи дітей на волю судьби”.

Отже стягнуто 97% продналогу (хліба) там, де щоденно десятки людей вмирають з голоду.

„Український Червоний Хрест” писав про голод на Запоріжжю так:

„Кількість населення 1,125,000 (мільйон і 125 тисяч). На лютий (1922 р.) зареєстровано 891,117 зовсім голодуючих .... Зіджено все. Коти, собаки і ріжна падаль (здохлі сотворіння) є звичайний харч. Бували випадки, коли варили юшку з упряжі і сиромятої шкіри (з сирівцю). Зауважено, що голодні в їдальнях їдять столи. Урядово занотовано 7 випадків людодства”.

Про Бердянський повіт писала „Пролетарська Правда”, 5 травня 1922:

„Андрієвська волость: з 12,135 душ, померло до 6 квітня 3,467. Решта абсолютно голодує (їдять глину, курай, мертвечину; занотовано кількість випадків труподства).

„Берестовська волость: з 8,948 осіб померло 2,118. Голодує 96%. Зареєстровано випадки людоджерства.

„Новоспасовська волость: вимерло 40 процент. Голодує майже все населення. Було багато випадків людоджерства. Труподство стало звичайним явищем...”

Це все на тім однім Запоріжжю, з якого більшовики забрали 600,000 пудів, отже яких 600 вагонів збіжжя.

Подібне було всюди. Але коли таке діялося, то, як подавав „Нахріхтенблят ібер Остфраген”:

„До порту Одеси приходять майже виключно самі малі грецькі па-

роплави. Все те, що вони привозять, то по більшій часті виключно люксові (панські), одначе дуже покупті товари, як цитрини, помаранчі, фіги, вино, горівка, кокаїн і т. п. — З другої сторони помітно, що з одеського порту вивозиться на тих малих пароплавах ладунки збіжа....”

Бюлетень ч. III закордонної місії радянського „Українського Червоного Хреста” каже про Катеринослав:

„Всюди чути стогін голодних дітей і дорослих. Діти виснажені до тої міри, що вже трудно повірити, що це живі діти, а не трупи.

„Там сидить чоловік і вже не просить, і вже не кричить, він вие. Вие з голду.

„Там лежить селянка, що вже не плаче і не вие. Вона непритомна.

„Там здохла коняка, на неї кидається декілька голодних, ще нім кінь зовсім здох, і відрізують шматки мяса, і тут же їдять. Там їдять не тільки трупи коней і собак, але їх шкіри.

„Оден божевільний зів тіло свого помершого батька (27 лютого, 1922). Другі поїдають своїх дітей...”

Таких страшних описів з тих часів можна би подати цілий довгий ряд.

Згадати треба, що покликуючись на поміч голодним, большевики почали забирати з церков всі дорогі річи, за які мали нібито діставати хліба для голодних. Так перше обрабували людей з хліба, потім рабували людські церкви.

Заговоривши про голод, почали большевики збирати поміч голодним по других краях, з якої, як виходить, користала трохи москавська Поволжщина. А про поміч українцям занотує І. Герасимович („Голод на Україні”) таке:

„В цілій тій низці (ряді) всіх пожертвовань з закордону, одну тільки рубрику находимо, а саме: „Готовлять жидівські кухні для 1,000 дітей на Україні”. — Це по кінець липня 1922 року.

Ще треба згадати одно... На вістку про голод на Україні почали українці в Галичині збірки, але польський уряд почав робити труднощі, вимагаючи великих формальностей і так спинюючи збірки. Однакож від польських допомогових організацій таких формальностей не вимагав. Значиться — поляки були раді, що українці гинуть.

В березни 1922 р. було записано 4 мільйони голодуючих, отже кілька було до кінця року? І з них певно мільйони померли.

Другий голод був на Україні 1933 року.

Вже 1929 р. постановили большевики все від селян повідбирати ніби на власність держави, і позасновувати „колхози”, де мали би селяне працювати.

Через те в 1930—31 роках почалися селянські повстання, які большевики жорстоко придушували. Ось приміри:

Село Михалівку, Камянець-Подільської області, большевики знищили гарматним огнем, а чекісти вилунали людей і вивезли понад 300 чоловіків і 50 жінок.

Подібного було багато. От на Кубанщині з Полтавської станиці коло Краснодару (Катеринодару) вивезли понад 15,000 душ на Сибір, а сюди привезли бувших вояків москалів.

Вкінці Москва рішила вжити голоду.

Рік 1932 не був злий. І тоді Москва насилає на Україну цілі хмари вишкочених комуністів-москалів („уполномочені ЦК ВКП(б)”, і ті поорганізували гурти грабіжників, т. з. „бригади по хлібозаготівлі”.

Такі бригади, 8 до 10 чоловіків, ходили з залізними заостреними палицями, і в хатах, по подвірях, по городах, а то і полях шукали в землі, чи люде дещо з хліба не поховали. І все забирали, — збіже, муку, крупи, пшоно. А то і всякими муками допитувались, чи хто де збіжа не заховав. Так прим. в селі Федорівці замикали селян в льох, напускали диму і так допитувались.

До весни 1933 р. ще люде трималися, різали худобу, мали деяку родину. А дальше стали масово пухнути і мерти. Що тоді діялось, знов покажуть приміри:

В Дяківці, Винницької області було 856 дворів (хат) і 3,540 душ мешканців. Весною 1933 р. вмерло від голоду 1,238 душ; 50 хатів лишилося пустою. А 54 родин заслали на Сибір.

В селі Озаринці вимерло 80 проц.

Оріхово мало понад 300 дворів, а по 1933 р. лише третина хат була з людьми.

Цілі родини вимирали, як прим. Вдовиченка Яреми 12 душ, Тарасюки 7 душ, Свінціцькі 6 душ — все в Оріховім.

Страшна була доля родини Війто-

вичів. Тут 16-літний хлопець з голоду на дорозі помер. Старша сестра Параска померла на колгоспному полі. Мати померла на вулиці, йдучи в колгосп на роботу. Труп батька знайшли обгризеним в лісі.

А найстарший син Війтовича був в Владивостоці енкаведистом (чекістом). Після жнив 1933 він приїхав в Оріхово відвідати рідних і застав пустку. Питання, — що він повіз назад до Владивостоку?

Щоби себе ратувати, люде їхали в ті сторони, де було більше хліба і там послідний лах з плечей за хліб давали. Але большевики їх спиняли, або куплене відбирали. Лікарям було приказано, щоби не помагали голодуючим, бо то „врагі советской власті” (вороги сов. власті).

Загально обчислюють, що голодом большевики винищили 5 до 7 мільйонів українців.

Поданий тут матеріал взятий з книжки „Голод на Україні”, І. Герасимовича, виданій в Берліні, 1922, та зі статті проф. О. Степового в „Братськїм Листку” з Лондону.

Український нарід повинен пам'ятати, хто є його смертельними ворогами, а яничарі, що вихваляють большевицьке пановання на Україні, нехай, ті два страшні голоди додадуть до тих похвал, — буде їх більше....

Придчин.

ШЕВЧЕНКО І ДРАГОМАНІВ.

Нераз в нас ставлять Драгоманова нарівні з Шевченком, а бодай другим до Шевченкови, однакож Драгоманів до Шевченка цілком неподібний. Вони є собі повним противенством. Коли в нас висунено Драгоманова на видне місце, то висунули його ті, в яких соціалізм і „всесвітнє соціалістичнє братерство” стояло на першому місці, а українство на місці другому.

Шевченко був самостійником. Він хотів бачити Україну вільною від чужих, свобідною, і тому проповідував, що лише:

В своїй хаті своя правда,
І сила, і воля.

Шевченко був чоловіком релігійним. В його писаннях є більше релігійного змісту, ніж в якого іншого українського письменника.

Цілком іншим був Драгоманів.

Він був соціалістом-федералістом, і голосив, що Україна повинна бути в вічнім союзі з Московщиною, а дальше і з цілим соціалістичним світом.

Він був соціалістом-анархістом, отже був проти такої української держави, як Шевченко міг її розуміти, і як ми нині розуміємо. Україна, як частина соціалістичного світа, мала би правити в Драгоманова якимись громадськими радами, що між собою, тай з цілим світом порозумівались би.

Драгоманів був за скасуванням приватної власности (до того стремлять всі соціалісти) і заведенням громадських спільних господарств (нинішних колхозів, колгоспів).

Драгоманів не вважав української народної культури чимсь неминуче

важним і конечним для життя народу. Коли при українська мова була для Шевченка великою справою, то Драгоманів осуджував тих, що українську мову уважали народною святощею. Він казав, що українцям не треба цуратися московської мови.

Драгоманів був за знищенням релігії, за знищенням Церкви, бо казав, що наука, театр, гарні штуки заступлять релігію.

Отже по лінії Драгоманова йде нині комуністична Росія. Вона звязала Україну в „союз” з собою; вона не дала створитись самостійній українській державі; вона окусувала приватну власність і завела колхози; вона московщить українську мову; вона нищить Церкву...

Драгоманів теоризував і фантазував, і його фантазії принесли багато лиха українській справі. Він збаламутив багато добрих українців. Його прихильники насліпо вірили большевицьким кличам і давали себе большевикам в руки, а ті їх опісля „ліквідували”. Драгоманові поклонники, які живуть, ще і нині стоять на большевицьким ґрунті.

Не так було, і не так нині є з поклонниками Шевченка. Вони і колись і нині стоять на ґрунті вільної, незалежної від чужих України.

(Що Драгоманів був таким, як висше сказано, бачимо з його писань, як хочби його „Чудацькі думки”, або його Програма з 1880 року, не згадуючи вже інших. Бачимо також з писань Мих. Павлика про Драгоманова. І бачимо з писань ще інших людей, що з Драгомановом годяться, або не годяться.)

3 ЛИСТІВ ШЕВЧЕНКА.

Вже хтось з писменних людей казав, що щоби добре знати Шевченка, то не досить знати його „Кобзаря”, але треба знати й його „Денник” та його Листи, бо тут видно щоденні його переживання, його радощі і смутки, його бажання, тут видно, чим він інтересувався, що поважав, чого не любив і яке було його відношення до всяких справ і до людей, з якими він жив.

Маючи це на увазі, ми низше подаємо дещо з його Листів.

3 листа до брата Микити.

Санктпетербург,
марта 2, 1840.

Брате Микито! Прости гроший — більш менш чи багато тобі їх треба? Ну, та гроші, як матимеш, така річ, що їх і сто рублів, то не пошкодять, а коли їх у мене не трапилось, то возьми покищо 50 рублів; а коли треба буде, то ще напиши, та знай, що мені гріх позичати братам гроші: коли трапляться, то так дам, а коли ні, то вибачайте.

Поцілуй старого діда Івана за мене і поклонися всій рідні нашій; доглядай сестру Марусю, та коли можна, помагай бідній Ярині...

Скажи Іванови Федорці, нехай до мене напише письмо окреме, та тільки не по московському, а то і читати не буду...

3 листа до Гр. Тарнавського

С. П-бург, 25 январа, 1843.

Спасибіг Вам Григорію Степановичу, що Ви мене таки не забуваєте. А я вже думав, що мене всі одцура-

лись, — а бачу ні. Есть ще на світі хоч оден щирий чоловік. Чув я, що Ви нездужали, але думав, що так тільки; аж як розказав мені Дараган, то я аж злякався. Слава Господеви, що минуло...

Ще ось що: намалював я цього літа дві картини (образи) і сховав, — думав, що Ви приїдете; бо картини, бачте, наші, то я їх кацапам і не показував.

Спасибіг Вам і за ласкаве слово про дітей моїх „Гайдамаків” (поему). Пустив я їх у люде, а до цієї пори ще ніхто й спасибіг не сказав. Може й там над ними сміються так, як тут москалі. Зовуть мене ентузіястом, сиріч (себто) дурнем. Бог їм звидить! Нехай я буду і мужицький поет, аби тільки поет, то мені більше нічого не треба. Нехай собака лає, вітер рознесе...

3 листа до Осепа Бодяньського

Новопетровський форт,
1852 р., листопада 15-го.

Вітаю тебе мій добрий, мій єдиний друже! Найкраще б мовчати, як нема чого доброго сказати, та ба... треба чоловікови горе своє сповідати, а горе моє велике. І кому, як не тобі я його висповідую.

Уже шестий рік, як я в неволі й шестий рік не пишу нікому ні слова...

Покійний Данте (італійський поет) каже, що нема в життю націм грішого горя, як у нещастю минуле щастя згадувати. Я тепер цього на собі зазнаю. Хоч правду сказати, небагато було радости в моїм колишнім життю, та все таки було воно бодай трохи на свободу схоже, а одна тінь

свободи чоловіка підносить. Колись бувало хоч на людські радощі подивившись, а тепер і чужого щастя не бачиш. Навкруги горе, пустиня, в пустині казарми, в казармах салдати, а салдатам яка ж радість до лица?

Окрім салдатської порції нічого зайвого не маю, не маю того вбогого карбованця грошей, щоб хоч святці виписати, не кажу вже про журнал. Оттаке то горе посіло! Просити сором, а красти гріх. Що тут робити? Думав я, думав, тай видумав ось що: витраться трохи вязня ради (для вяня, для заслання) та пришли мені літопис Кониського, або Величка. Велике тобі скажу Спасибіг!

Від часу мого заслання ні букви я про нашу вбогу Україну не прочитав, тай те, що колись знав, швидко забуваю...

З листа до Миколи Осипова

Ви мені пишете, щоб я Вам писав про своє життя-буття. Ось вам оден епізод.

В 1850 р., коли мене перевдили з Орської кріпости до Новопетровського форту, я підняв на вулиці в містечку Гуреві свіжу вербову палицю й привіз до форту, і в Гарнізоновому городі ввіткнув її в землю тай забув про неї; уже на весні городник нагадав мені, сказавши що моя палиця росте.

Вона й справді почала броститися (розпукатися). Я давай її поливати, а вона — росте, і вона тепер в діаметрі верхків із шість затовшки (в промірі 6 цалів) й сажнів зо три заввишки (понад 20 стіп), молода й пишна; щоправда я води чимало на неї вилив, а зате тепер у вільний час з дозволу фельдфебля розкошую собі в її густому затінку.

Верба моя часто нагадує мені легенду про покаяного розбійника... Я вже сивію й лисію...

З листа до Марії Максимовичевої

С. Петербург,
22 Ноября, 1858.

Вельми шановная Маріє Василівно!

Спасибіг Вам, моє серце єдине, за Ваше щиро ласкаве привітання. Я думав, що Ви давно вже в Москві, аж бачу, що Ви тепер на Михайловій Горі походжаєте, з Дніпром розмовляєте...

Якби ще Ви згадали про те, що я просив Вас в Москві, а Ви мабуть забули, то я Вам нагадаю: я Вас просив, щоб Ви мене оженили. Оженіть, будьте ласкаві, а то як Ви не ожените, то й сам Бог не, оженить, — так і пропаду бурлакою на чужині.

На те літо, як Бог pomoже, я буду в Києві і на Михайловій Горі, а Ви там денебудь під явором, або під вербою і поставте мою завітчану княгиню, а я пійду погулять та й зустріну її. Й поберемось. Бачите, як просто і гарно!...

Всіх відомих нині Шевченкових листів є 225, а понад 200 листів писаних всякими людьми до Шевченка. Між Шевченковими листами є листи до Квітки (Основяненка), оден до Марії Марковички (Марка Вовчка), до добре відомих його приятелів: До Кухаренка 13, до М. Лазаревського 23, до Куліша 4, до Графині Толстої 5, до Вартоломея Шевченка 16.

Коли Шевченка арештовано, то багато Шевченкових листів його приятелі понижили, щоби через них не мати клопоту.

ЗАСПІВ.

Ой ви мої співаночки,
Де я вас подію?
Ой по горі, по долині —
Там я вас розсію.

Розсію вас скрізь Бескидом,
Засаджу степами;
Виростаєте мої діти
Дрібними квітами.

Ростіть діти, не журіться,
Холоду не бійтесь,
Ходіть тутки, близ серденька
Мойого нагрійтесь!

Я вас буду обгортати
Батьків могилами,
Я вас буду підливати
Рясними сльозами.

А хоч будуть вас приймати
Всілякі люде:
Той до 'серця вас пригорне,
Той лаяти буде, —

Не журіться! Дарма діти!
Най здорові лають, —
Та ж нераз вони за правду
На хрест розпинають.

Процвітайте ж небожата
У „Зільнику” разом, —
Хоч те зійшло під хатою,
Те за перелазом.

Те ярами, обологом,
А тее над морем,
Те розвилось утіхою,
А тамтее горем.

Одно зросло на могилі,
Під липою друге,
Одно з жалю виростало,
А друге з наруги.

Те кохання ізростало,
А тее розлука,
В того мати — туга була,
А в того — розпука.

А деяких квіток-діток
Надія родила, —
Та надія, що розкриєсь
Раз уже могила,

Її підійметься **Удовиця**,
Мучениця встане,
І опадуть тяженькі
Зелізни кайдани.

А сини їй рани змиють
Втішними сльозами,
І пропаде раз неволя,
А воля настане.

Володимир Шашкевич.

Пояснення:

ВОЛОДИМИР ШАШКЕВИЧ — син Маркіяна Шашкевича, будителя українського життя в Галичині, родився в селі Нестаничах, Каменецького повіту (опісля Радехівського), 7-го червня, 1939. Батько його помер 1843 року і тоді вдова з сином перебувала в свого батька, священника Крушинського, в Деревни, в Жовківському повіті.

Скінчивши права, вступив до суду 1869 р., служив в фінансовій дирекції то ще де. Помер 16 лютого 1885 року у Львові.

Змалку виховувався в українським дусі, отже почав писати вірші ще в гімназії. Опісля був якийсь час редактором „Вечерниць”; сам видавав „Русалку” і др.

Писав поезії, написав драму й одно оповідання, дещо перекладав, зложив для Т-ва „Просвіта” дві читачки, а цінними були його дописи „З Мостів Великих” в „Руси”.

ЗАСПІВ — сим віршом починався його збірник віршів „Зільник”. Під квітками він розуміє свої вірші, свої думки.

БЕСКИД — частина Карпатських гір.

ОБОЛОГОМ — Оболіг, обліг, це полишене на якийсь час незасіяне і незоране поле.

НАРУГА — насміх.

УДОВИЦЯ — Україна, Український Нарід.

Г У М О Р.

І МОВЧАНКА ДОБРА РІЧ.

Кажуть люде, що була колись така пригода...

Несе чоловік якийсь кріслате дерево в місті вузькою вулицею, де було багато людей, і все покликує:

— Уважайте, люде, уважайте, бо зачепите.

Та надійшов панок і не зважає на остерогу, бо хіба простого хлопа треба ще слухати? Але дерево деревом воно його зачепило і роздерло сурдут.

Наробив панич крику, покликав поліцая і той забрав чоловіка до суду.

Розпитав судія панича, як і що було, а далі питає чоловіка:

— Як то сталося, що ви роздерли сурдут?

Чоловік дивиться і мовчить.

— Як ви роздерли сурдут? — питає судія з натиском.

А чоловік дивиться і мовчить.

— Чи ти чоловіче німий, що не говориш? Чи ти не чуєш, про що я тебе питаю?

Чоловік мовчить.

— Видно, що чоловік німий — каже суддя до панича. На те панич:

— Не вірте йому, пане судде — добре я чув, як він викрикував: „Уважайте, люде, уважайте, бо зачепите”.

Тоді суддя до панича:

— Коли ти чув, як він накликав, щоби уважати, то чому ж ти не уважав? Отже ти сам собі винен, а чоловік тут нічим не провинився.

Нащо рибу полоскати.

Мати: Чому ж ти Горпинко не сполощеш риби?

Горпинка: А нащо її полоскати, коли вона цілий час жила в воді?

Жие, як не жие.

— Ти казав, що його батько не жие, а я довідався, що він сидить в криміналі.

— Ну, хіба ж воно не те, що я казав?

— А вжеж, що ні.

— Кажі, що ні! Нехай би тебе посадили до криміналу, а ти побачив би!

КЛОПІТ ЧЕРЕЗ ВОЛІВ.

Післала жінка чоловіка сметану продавати. А це було ще тоді, як наші батьки та діди волами їздили.

Їхав чоловік і зголоднів. А що мав хліб з собою, то думає:

— Спиню воли, розв'язу сметану, тай трохи підім. Це ж моя сметана.

Та тільки він ту сметану розв'язав, як воли віз потягнули і вся сметана на землю вилася.

Дивився чоловік, думав, а там каже:

— От що ті бісові воли вміють! Тепер мені ані на ярмарок їхати, ані до жінки вертатися! Воли завинили, а я мушу відповідати.

Що сказати?

Лікар (до слуги): Коли хто прийде, то скажи, що мене нема.

Слуга: А що сказати, коли ніхто не прийде?

Нікому не вірить.

1-ша сусіда: — Чи чули ви сусідо, що говорять про Семена Півника, який минулого року забрався до Бри-тиш Коломбії.

2-га сусіда: Або що?

1-ша: Та одні говорять, що він вмер, а другі, що він жие. Коли і ви чули, то що ви про те думаете?

2-га: Та чула я, чула, але скажу вам правду, що я ані одним, ані другим не вірю. Всі вони брешуть, тай тільки.

Він себе знає.

Припрошує господина гостя:

— Ви таки беріть, на те ми поставили, щоби їсти.

Гість: Дякую, дякую, але ви не турбуйтеся. Я ще не памятаю, щоби я пішов з чужої хати голодний.

Не люблять гостини.

Одна к ма: Я вам признаюся, що дуже не люблю гостини. Коли де просять, то хіба змусу піду.

Друга кума: Ви так і я так. Як тільки йдуть до мене гості, то я зараз ховаюся.

ЗІ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ГАРАСИМА ЧОРНОХЛІБА

Не пишу я тепер часто, як колись, та до Календаря треба таки написати.

Але про що? Про політику пишуть всі часописи — то вам і без мене все відоме. Про атомічну бомбу знаєте. Про наради в Москві, Парижі, Берліні вже чули... Словом — про все знаєте, що по широкім світі діється. Мені лишаєсь хіба написати вам дещо про те, що до широкої політики не належить, — написати що діється в нашій околиці.

От берімо празник, храм... -

В старім краю з празником не було клопоту. Ви знали, коли празник є в сусідних селах, люде знали, коли в вас. Хоч про те і в газетах не писали, ні листами не повідомляли, ні через радія не оголошували. Люде мали все те записане в памяти.

І томуто до празника там ще два тижні, а ви вже готовитеся їхати. І думаєте: Щоби погода була гарна, бодай така, „щоби туди щасливо заїхати...” Знов же ті, до яких ви їдете, головно жінки, цілий день перед празником заглядають, чи не хмариться, — нібито щоби знати, кільки чого варити і напикати. Бо ану ж буде дощ... і ви не приїдете, ще дехто не приїде...

Не те тут в нас. Тут маємо свої клопоти.

От скажімо, що в вас празник на Петра і Павла. Але і в сусідній громаді тоді ж; тай в третій громаді таксамо. Як тоді дістати священика до церкви на празник до трох громад в оден день? І хто тоді до кого на празник має їхати?

Отже одна громада хотіла би конче мати священика в себе кожного празника, а про інших байдуже. І дру-

гі громади такого ж хочуть. З того невдоволення.

А вже певно самому священикови тоді не до празника, бо як йому всіх вдоволити?

Я говорю це з досвіду, бо в нашім окрузі три громаді мають празники разом. Та в нас нема клопоту, ні нам, ані другим громадам, ані священикови. і празники в нас славні бувають.

Вже то було давно. Як тільки третю церкву в нашій околиці присвячено апостолам Петрови і Павлови, то вже заносилося на клопіт. І каже мені тоді кум Павло:

— Гарасиме, треба справу з празниками налагодити, бо інакше, то празник не буде празником, але нещастям.

— Але чи вдасться? — кажу.

— Чому ж би ні? Коли обдумати, то вдасться. — І кум Павло переповів мені побіжно свій плян.

Невдовзі скликав кум Павло представників трох громад до сусідної громади (не до нашої!) на наради. Від нас був кум Павло, я і Демко. І на зборах кум Павло почав так:

— Знаєте, що в нашій околиці три громаді мають празник на Петра і Павла, отже клопіт...

— Та клопіт, — потакнув дехто.

— І як тоді ви до нас, а ми до вас на празник пійдемо?...

— Та вже ж, — каже хтось — ніяк нам буде зійтися. Тай як тоді з-священиком... одні хочуть, другі хочуть...

— Отже бачите, — потакнув кум Павло — недобре воно, і тому ми зійшлися, щоби все полагодити.

— Тут ніхто вже не полагодить, — сказав хтось голосом повним безнадійности.

Глянув тоді кум Павло на всіх і каже:

— Люде добрі, все можна зробити між розумними людьми. Коли подумаємо, то всі будуть дивуватися, що як ми розумно все придумали. І я від себе висуваю такий плян: Не вимагаймо неможливого; не вимагаймо від других того, чого не хочемо другим дати. Ми розгляньмося ширше і порозсуймо празники, а все буде добре...

— Як порозсувати? — каже хтось.

— Як? Приблизно так: цього року в нас празник буде в неділю тиждень перед святом Петра і Павла; в другій громаді на Петра і Павла; в третій в неділю по Петрі і Павлі.

— Ну, а як Петра буде в понеділок, або в суботу, як тоді? — питають люде — це занадто близько.

— Тоді відсунути празник на дві неділі перед, або по Петрі. Хіба ж не можна?

— А в нас в старім краю так не було, — зауважує хтось.

— Там були інші відносини, — каже кум Павло — а тут сторона місійна, де не все можна робити, як хочемо, а треба робити, як можна.

— Але ж тоді в неділю не буде свято Петра і Павла.

— Ні! Ми зробимо в неділю Свято. Ради празника відправимо Всеночне, Тропарі візьмемо з Петра і Павла, дяк перечитає Апостола, а священник додаткову Євангелію празничну, буде празнична проповідь... Так належно ми пошануємо святих Апостолів і будемо мати празник як треба.

— Та чи можна так робити? — питає хтось.

— Можна, люде добрі, можна, — відповідає кум Павло. Я пригадаю вам, що багато більших свят мають Предпразденства і Попразденства, —

то значить, що частина Богослуження, яке належить до Свята, правиться якийсь час вже перед Святом, а також по Святі. Берімо Йордан, — він припадає на 6-го січня, церковного, але 2-го січня бересь на Богослуженню частину Богослуження йорданського. Це звемо Предпразденство. А по Йордані є Попразденство, що кінчиться 14-го січня церковного, отже до того часу в Богослуженню Йордан згадуєсь. Все триває разом 13 днів. Успення Діви Марії має таких 10 днів; Вознесення 8; а прим. Великодні Свята мають аж 39 днів Попразденства, бо до передодня (навечеря) Вознесення, До того часу співаєсь „Христос Воскрее”. Отже з конечности додаймо таке Предпразденство і Попразденство до свята Петра і Павла, а все буде добре, і по Божому і по нашому.

Це було головне, що кум Павло говорив. Були ще запити, а вкінці всі згодилися на те, що кум Павло радив.

І тепер в нашій околиці нема клопоту. Нині всі знають, котрого року і де священник буде на празнику в день Петра і Павла, де празник має бути перед Петром-Павлом, а де після Петра-Павла. Додатково священник проголошує це в кожній громаді, отже всі знають.

І дотепер не було випадку, щоби хтось до нас на час на празник не приїхав, або щоби ми приїхали до когось на празник аж по празнику. Словом — з празниками в нас все дуже добре.

Подібно ми вирішили і про інші Свята.

От хочби Великодень... Може вийти таке, що з якоїсь причини священник не може посвятити нам Пасок ані перед Великоднем, ані не буде в нас

на Великдень, — отже ціла наша околиця виробила собі (за порадою кума Павла) таку розумну постанову:

„Коли б до Великодня Паски не були в нас посвячені, а таксамо на самий Великдень священник не зможе в нас бути, то кожний член церкви повинен на Великдень рано мати Паску в Церкві. Після Утрени всі Паски врочисто розставиться в церкві, або на дворі, запалюють свічки, і дяки співають Ірмос кожної пісні, Ангел Звістив, Світися, О Паско великая, Слава... і ніні.. і Воскресення день (при кінці Утрени) та Христос воскрес (три рази)” — Кум Павло називає це „Малим Посвяченням”, що виконується лише молитвами вірних.

Отже як бачите, ми ніколи не будемо без Великодного Свяченого.

Подібне буває в нас і з Йорданом. Де священник не може посвятити води в Навечеріє Йордану (в передодень), ані на Йордан, там посвячує пізніше. І ми тоді доми окроплюємо.

Подібне і з виношенням Хреста на свято Воздвиження Чесного Хреста. В нашій околиці буває винесення Хреста по черзі в кожній церкві з відповідною проповідю. Свято Воздвиження має з Предпразденством і Попразденством 9 днів, а в нас Попразденство продовжує відповідно до потреби. Кум Павло каже, що це „Місійне Попразденство”.

Такий наш лад пояснює кум Павло так:

— Це не лише справа обовязку старших, не сама справа сповнення

букви Уставу, але це справа виховання молодого покоління по релігійному, по церковному. Отже треба завести такий лад, щоби діти і молодь мала завсігди нагоду бачити все, знати все, брати участь в усім, що в нашій Церкві робиться. Треба, щоби молоді з усім тим зживалися, привикали, бо інакше Церква буде для них чужою, а вони будуть чужими для Церкви і релігії. Не повинно в нашій Церкві бути одної важної події, одного важного обряду, в яким молодше покоління не брало би участі. От що ми повинні завсігди мати на увазі!...

Заїхав був в нашу околицю свого часу чоловік з Алберти, і як розвідався про цілий наш нинішній святочно-церковний лад, то каже:

— До такого не додумалась би ані покійна Ліга Націй, що була по першій війні, ані нинішні Обеднані Нації. Далеко їм до того! Хоч може і не диво... Їх клопіт, як завести лад в чужих людей, а тут українці самі без втручання чужих, заводили лад в себе і тому завели. Бо ж вони найкраще свої потреби знають.

Думаю, що наш лад, багатьом вам на науку придасться, тому я про нього вам розказав. Треба про політичні справи дещо знати і говорити, але коли наші домашні справи не будуть налагоджені, коли навіть з нашими Празниками і Великоднями будуть труднощі і ми не будемо знати, як їх налагодити, то нам і міждержавна політика ладу не заведе.

Це мав я на гадці, коли отсе писав.

І ЦЕ І ТЕ.

НАЦІОНАЛЬНІ ГИМНИ.

Люде виявляють патріотизм промовами, кличами, прапорами, красками, гімнами (піснями). Гімни мають держави, мають їх і недержавні народи; мають їх політичні партії та інші поважні організації.

От які можуть бути гімни:

Гімн в честь пануючого мають — Англія, Данія, Швеція, а мала Австрія, Німеччина, Росія.

В честь народу — Злучені Держави, Голандія, Норвегія, мала Угорщина.

Революційні гімни — в Франції „Марсилеза”, в Бельгії „Брабансон”, в Ірландії „Боже збережи Ірландію”.

Англійський гімн починається: „Гад сейв да Кінг” — Боже, збережи короля; також „Рул Британія”.

Канадський гімн „О Кенада”, повстав з гімну французького: О Канадо, твій голос несесь по морю”.

Російський гімн за царя — „Боже царя храни”, слова Львова, музика Глінки.

Польський гімн — „Єще Польска не згіне(н)ла”.

Жидівський гімн „Гатіква” (Надія), став 1898 р. національним гімном всего жидівства на світі. Слова до нього склав Нафталі Герц Імбер (родився в Золочеві, в Галичині, 1856 р.).

Чеський гімн: „Кде домов муй.

Словацький „Над Татров са блиска”.

Український гімн „Ще не вмерла Україна”, слова Павла Чубинського (1839—1884), а мелодія Михайла Вербицького (1815—1870). Другим українським гімном є „Не пора”, слова Івана Франка, музика Дениса Січинського. На Наддніпрянщині уважали також національним гімном „Заповіт” Шевченка, що має музику Миколи Лисенка (1842—1912). Нині на Україні большевики співають „Інтернаціонал”.

ЧУЖІ ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ.

Визначні чужі вчені, що знали українську мову, ставили її дуже високо між другими мовами.

Польський учений, Бандтке, ува-

жав українську мову найкрасшою між всіма слов'янськими мовами.

Великий польський поет Міцкевич, казав, що українська мова красша від московської і білоруської.

Польський учений, Мацейовський, уважав українську мову гарнішою від чеської; другий польський учений, Раковецький, жалував, що українська мова не стала мовою цілої Росії.

Московський письменник Даль-Луганський, признає українській мові перше місце перед московською.

Вислови згаданих учених про українську мову ще більшого значіння набирають тим, що і поляки і москалі назагал настроєні до українців ворожо.

Подібних висловів про красу української мови можна би навести багато більше.

Коли в 14-ім віку литовці були підбили українців оружною силою, то українці перемогли литовців силою культурною, бо в литовській державі стала українська мова урядовою, і її вживали литовські князі. Нею писалися урядові письма. Також української мови вживалося колись в зносинах з Туреччиною і Молдавією.

СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ.

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє;
Радіють люде, що одпочинуть,
А я дивлюся і серцем лину
В темний садочок на Україну.

Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай, і гори,
На сине небо виходять зорі...

Ой зоре, зоре!—і сльози кануть—
Чи ти зійшла вже і на Україну?
Чи очи карі тебе шукають
На небі синім, чи забувають?...

Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку щоб і не чули.

Тарас Шевченко.

ДЕЩО ПРО ТОРГОВЕЛЬНУ ПОЛІТИКУ.

Коли про звичайну мирово-воєнну політику багато пишеться і говориться тай загал нею інтересується, то про торговельну політику пишеться мало і загал нею не інтересується. Однак торговельна політика дуже важна, — це політика загального краю, чи державного добробуту.

А державний добробут не спочиває на якійсь одній клясі населення, — лише на хліборобах, або лише на плекателях худоби, або на риболовах, на властителях копалень, чи на фабрикантах. Ні! Добробут мусить обнімати всі верстви, всі кляси. Бо коли одна кляса збідніє, то це відбиваєсь зараз на других клясах. Коли прим. рільники збіднюють, то не будуть купувати господарських машин. І так спиниться праця в тих фабриках, що машини виробляють і багато робітників лишиться без роботи. Тоді залізниці будуть мати менше чого перевозити, отже і тут треба буде менше робітників. Тоді рільники менше будуть купувати будівельного матеріялу, менше одежі, менше всего. І для рільничих робітників не буде праці, ані для тих, що приготавляють будівельний матеріял.

З тим усім мусять зменшитися ті податки, — звичайні, доховоді і др., які для держави конечні.

Так зубожіння одної кляси розтягається на другі кляси, на цілий добробут держави.

Але держава не живе сама собою. Вона продає свій матеріял другим державам, і купує в других те, чого сама подостатком не має. Така міждержавна обміна йде і готовими виробами і матеріялом на виробі.

Деякі держави мають більше одного матеріялу, другі другого, треті

третього. В одних може бути більше хліба, більше заліза; в других більше худоби, цини, чи міді, чи будівельного каменя, чи лікарського матеріялу; в третих є такі овочі, які в інших державах не ростуть ітп., отже одні в других мусять завсігди купувати.

І кожна держава має завсігди точно обчислені і погруповані всі ті матеріяли, які вона купує і які продає. Вона провадить точні рахунки кожного роду річей, які вона продала другим і кому, і кілько чого від других купила та по якій ціні.

Певна річ, що таку торговлю провадить не сам державний уряд, але торговельні фірми, фабрики, купці, однак уряд контролює вивіз і привіз річей, а таксамо кількість висланих за границю грошей і присланих зза границі. Як також і місцевий промисл.

Рівночасно уряд слідить за матеріяльним станом других держав, за їх виробами, продажею, цінами, коштами виробу, платнею тамошних робітників...

Державна машина, що всім тим займається, дуже велика, і мусить вона мати вишколених людей, що на таких справах розуміються.

Державна торговельна політика, це управління торговельних відносин з заграницею. І є кілька систем, кілька ладів, кілька способів, якими така політика провадиться.

От є система прогібіційна (забороняюча), — держава забороняє деякі свої продукти за границю вивозити, або до себе привозити з заграниці. **Забороняєсь прим. вивозити деякі матеріяли, щоби не забракло їх вдома, або щоби ціна з тих матеріялів на рі-**

чах для домашнього виробу занадто не піднеслася. Може бути заборона збіжжя, сіна і др. в часі неврожаю, або війни. Може бути зборона чужих дуже таних виробів, які можуть спиняти промисл домашнього виробу.

Одна справа в міждержавній торгівлі дуже важна, а саме — платня робітників в різних краях. Коли платня робітників в якимсь краю дуже низька, то і тамошні вироби дуже тані для тої держави, де платня робітників висша. Отже коли б чужа держава засипала своїми таними виробами державу, де платня робітників висша, тоді виробничий промисл (фабрики, рільництво і др.) в тій другій державі зупиниться і велика частина загалу не буде мати праці. І не буде мати за що і тих таних річей купувати. Це буде занепадом для такої держави. Бо не буде і тих податків, що держава дістає від своїх промисловців і виробників.

Говориться про систему свобідного торговельного міждержавного обороту, — себто таку, що кожна держава везла би до другої держави на продаж, що хоче, і купувала би що хоче. Але така торгівля одних держав нищила би другі держави. З торгівлі держава мусить мати податки на ведення цілого державного ладу, а вільна торгівля нічого державі не давала би. Бб чужий промисл міг би спиняти промисловий рух в других державах; чужа держава могла би закупити матеріал конче потрібний для нашої держави ітп.

Отже така вільна міждержавна торгівля в повнім змісті неможлива. Конче треба контролі, рахунку, обмежень, або цла на привезені чужі вироби.

Пануючою нині на світі є система протекційна, охоронна, себто така, що кожна держава охороняє промисл в себе в дома. Це така система, що встановляє, кільки чого можна продати другим, а кільки чого від других купити і на яких услівях. Ця система стоїть на двох способах, — на власнім миті (оплатах) наложенім на чужі вироби і матеріали, без уваги на другі держави, і на торговельних договорах.

Тогровельна політика на світі йде в тім напрямі, щоби між державами встановити такі услівя привозу і вивозу, щоби не було кривди для одної, чи другої сторони. Тут беруться під увагу різні товари і встановлюється висота оплат, висота цла, чи мита ітп.

Ось так в загальному представляється міждержавна торговельна політика. І коли читаємо, що прим. в Швайцарії була велика міждержавна тогровельна нарада, то вже можемо собі уявити, яка була ціль такої наради і над чим там говорилося. Розуміється, що такі наради, як і всяка політика, можуть бути намаганням одних здобути для себе користи коштом других, і тому такі наради не завсігди кінчаться успішно. Однакож найбільше торговельних справ таким ладом полагоджується.

Т. П.

АНГЛІКАНСЬКІ КАТЕДРИ Й АНГЛІЯ НЕЗНАНІ.

Я проїхав Англію як сорока, яка збирає що блищить. А багато дечого в Англії є гарного й гідного уваги. До якого б села або місточка, чи міста, я не заглянув, я любив зайти до церкви, на цвинтар, до музею, до бібліотеки й там учитися англійської історії. Таким чином я відвідав всі ті міста, що творили історію англійського народу.

Катедри англіканські відіграли велику роль в життю англійського народу, і хто хоче зрозуміти Англію, мусить обов'язково відвідати також всі катедральні міста. Треба пізнати Університетські міста як Оксфорд й Кембридж з їх церквами, побачити такі катедри як Кентерберійська й Солсберійська, такі міста колись славні як Глестонбері й Велс, а тепер напівзабуті, — щоби зрозуміти красу минушини й теперішнє багатство англійської культури.

Тільки відвідини таких міст, як Оксфорд й Кембридж дають можливість відчутти й зрозуміти, яку велику роль відіграли ці два університетські й релігійні осередки в життю Англії. Вони дишуть тією атмосферою науки й релігійного життя, яке одуховляло Англію в Середньовіччю. Вони й сьогодні являються для цілої Британської Імперії центром культурної сили й релігійним осередком.

До цих двох культурних осередків треба долучити майже всі катедральні міста. Хто перебуває в Англії, а не загляне до таких міст, як Кентербері, над яким пишається славна, одна з найгарніших в Європі катедр; як Салісбері з суворою, але гарною катедрою; як Йорк, Велс, Линколн, Глестонбері, або Вінчестер — той тратить дуже багато. Він не тільки

не побачить краси англійського містечтва, але й ніколи не зрозуміє розвитку англійської культури. Бо власне тут, а не в Лондоні, ані в великих промислових містах будувалася й росла Англія; власне тут, разом з англійським селом, ми зможемо знайти серце й початок теперішньої Англії, промислової, зовсім модерної й дев'ятнадцято-столітньої. Але за всім тим треба самому шукати, бо англійці не люблять своїх цінних річей виставляти на показ, як народи молоді, а показують їх тільки тим, що потрудяться їх зобачити.

Оглянути цікаві міста й катедри в Англії — не трудно. Знаменита система доріг, що біжать по лінії колишніх старих римських доріг, роблять важку колись подорож легкою і милою.

Першою англіканською катедрою, яку я зобачив, була катедра Кентерберійська. Прибув я сюди 23-го жовтня, 1936 року й опинився на студентському ліжку в місійній Колегії св. Августина, в Кентербері, Кентського повіту.

Кентербері є одним з найстарших міст Англії. Це матір цілої Англії й Імперії, бо тут на самих початках повстав осередок англійської культури й джерело християнської віри. Це як би наш Київ з його Печерською Лаврою, або Св. Почаївська Лавра для лісистої, чудової й широкополої Волині.

В давних часах тисячі богомольців зі всіх сторін Англії приходили сюди на прощу. Відомий поет Чосер гарно змаджував ті часи в своєму творі „Кентерберські оповідання”, з богомольцями та подорожніми, з кінями й крамом, з прочанами, знатними й простими. Тут з маленької гори, так як

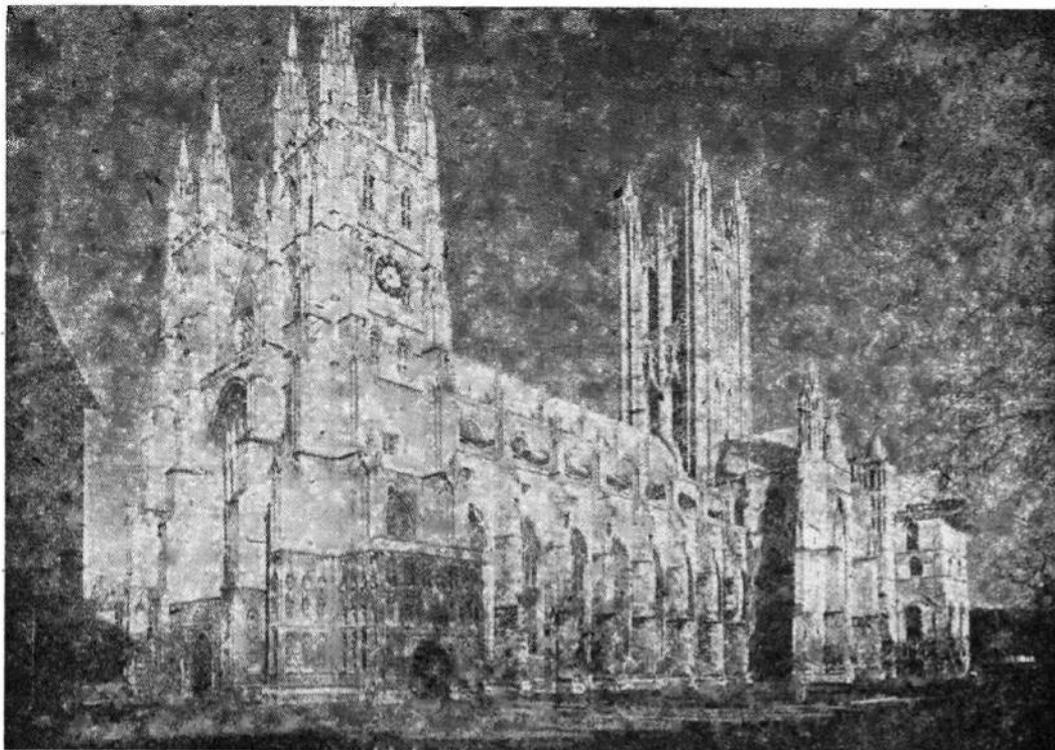
у нас на Волині з Божої Гори, або в Києві з Володимирівської — видно як на долоні велику катедру, що немов корабель на морі, гарно пишається поміж малими хатками міщан цього міста.

Кентербері сьогодні мале, провінційне місто, де нема більше, як 20 до 30 тисяч мешканців. Займаються вони скотарством, садівництвом, хлі-

хміль, що зі своїми хмелярнями та сушарнями надає окремий краєвид цьому закутку Англії.

Подібних овочевих садів не має ціла Англія. А тут цілий повіт заповнений вишневими й яблочними садками, що коли цвітуть — змінюють цілу околицю в справжній рай.

Коли я їхав до Кентербері, то була осінь. Світило гарно сонце, повівав

Кентерберійська Катедр — головна для Англійської Церкви.

боробством й дрібною торгівлею. По середині міста знаходиться славний з творів письменника Діккенса ринок (маркет плейс), де привозять на продаж худобу з цілої провінції. Навколо міста Кентербері розтягаються гарні пасовиська, садки та поля, маленькі ліси, річка Старрі й кругом неї зелені левади. Клімат гарний й тут росте всякий овоч, різна городина, особливо

теплий й тихий вітерець. Видно було симетричні лінії овочевих садків. Розкидалися вони по косягору, добігаючи до ріки й кінчаючись перед містом, — вони неначе вінком оточували середину міста, де на видному місці піднімалась до неба величезна катедр Кентерберійська, мати англійських церков й духове й християнське серце цілої Бритійської Імперії.

Знимались над містом її гарні вежі та стрункі шпилі, а навколо неї виростили як гриби менші церкви й церквці ще з Середньовіччя, по п'ять, або по шість на кожній вулиці.

Місто Кентербері стало місцем прощі з кінця XII-го століття. В 1170 році повернув з Франції архієп. Тома Бекет, якому король простив провини й дозволив повернутись до краю. Після його смерти мученицької 29-го грудня на сходах каплиці, та ще й тому, що св. Августин з 6-го віку, пізніший Архієпископ, жив, працював, та молився на цьому місці — Кентербері стало особливо дорогим в очах кожного англійця.

Знівечене тіло християнського мученика й народного провідника ще й сьогодні є предметом нетільки цікавості, але й пошани англійців до своїх мучеників.

Кентерберійська катедра своєю величчю красить цілу провінцію. Для країни, оточеної морем, ця величезна будівля являється природнім маяком для моряків, летунів й пішоходів. Її годинник кермує життям в місті; її дзвони одуховляють мешканців, або говорять їм про небезпеку підчас війни або іншого нещастя. В середині, як ви йдете серединою катедри, то так, як серед великого смерекового ліса, по двох боках стоять височезні колоумни, викуті з сіротемного каменю з камінним накриттям над вашою головою. Середина заповнена повагою, тишою, сумерком і святістю. Людина відразу відчуває іншу атмосферу в цій святині, ніж в якій іншій англійській церкві, менше важній. Нераз люди, яким тяжко на серцю, приходять сюди й відразу знаходять розраду й полєкшу для душі.

В цій катедрі ховають англійських єпископів, тут хрестять визнач-

них й королівських дітей, тут відбуваються великі релігійні конференції, тут вибирають й затверджують на Катедрі св. Августина — Англійських Архієпископів. Їх всіх можна переглянути на спискові на стіні при вході з Заходу. Теперішній голова Англійської Церкви носить історичний титул цієї Катедрі й тут має він свою Архієпископську палату.

Другою катедрою, яку я пізнав в першому році мого перебування в Англії, була величезна як скеля катедра, кована з міді й олова — Катедра Рочестер. Положена на предвічному голівному шляхові Лондон-Схід, вона має цікаву й багату минувшину. Вона також була заложена св. Августином, й є одною з катедр, яка має норманську будову, особливо гарні луки в середній наві (нава — середна часть) з гарно вирізбляними норманськими зубцями на дверях й вікнах, як рівнож на луках стін поміж колюмнами. Однакож нинішня вежа була збудована в 1904 році, й своїм простійшим виглядом говорить про творця з пізніших часів й менше славного, ніж Коттінгам, творець першої вежі, яка не витримала довгих літ й впала.

На Різдво я переїхав Лондон й оглянув Катедру св. Павла, правдиве чудо новішої англійської архітектури. Завдячує вона своє повстання великій пожежі, яка навістила Лондон в 1666 році. Після пожежі започаткував цю будівлю великий англійський архітект, який багато залишив після себе церков й будинків в Лондоні, а також в Оксфорді, особливо два бльоки баптистської Колегії св. Івана й Шелдоніянського театру, що збудовано по пляну церкви св. Маркелії в Римі. Стеля того театру кілька десятків метрів широка й довга, і по обчисленню багатьох вчених мусіла б вже давно

впасти, однак висить вона і не падає. Її цілу на окремих возах привезено з Лондону й завішено над театром. В цьому театрі роздають дипломи студентам, всякі признання й докторати визначним особам.

Катедра св. Павла будувалась роками й сьогодні вона є найбільшою й найгарнішою будівлею в столичному місті — Лондоні. Тепер вона, а не

Катедра св. Павла в Лондоні.

Кентерберійська Катедра є серцем Імперії, і сюди в важні історичні дні звертаються очі цілого англо-саксонського світу. Підчас війни цю катедру двічі ушкоджено, раз бомба впала просто на вітар, але її кремезна будова не подалась. Що звертає увагу всіх, які її відвідують — то величезна баня з великим хрестом на горі. Зовнішнім виглядом вона дуже пригадує

Базиліку Святого Петра в Римі. Має вона також грецькі коринтські колони, архітрав (сволок) й статуї навколо зовнішньої стіни.

На Різдвяні свята я був в катедрі Личфілдській, в середущій частині Англії. Мій господар був настоятелем цієї катедрі, отже я багато чого від нього довідався. І так довідався я від нього, що кожна катедра Англії має своїх членів-приятелів, які її утримують й нею опікуються. Рік річно вони на зборах усталюють, скільки кожний з членів має дати на покриття коштів й прикрасу катедрі.

Личфілдська Катедра висока, з трома струнками Готицькими вежами, з широкою, гарно прибраною й вирізбленою підставою. Кругом ростуть високі, з розлеглими гіллями вязи, а перед самою катедрою рукою плекані темно-зелені кущі. Кажуть, що ті три вежі також збудував той самий Христофор Врен, який побудував Катедру св. Павла в Лондоні. Сама катедра підчас громадянської війни в 1643 році пережила страшні хвилини й цілий будинок був цілковито знищений з південної сторони руками фанатичного Лорда Брука.

Дальше я подався зовсім на Захід до катедрі Линколн та до місць, які памятають саксонські часи та діла норманських ватажків й королів.

Місто Линколн представляє цілком середньовіччя, з маленькими хатками, з маленькими віконцями та вузькими кривими вуличками. Так вам й привиджуються давні возики з ліхтарями, вояки на баських конях, сторожа в сталевій зброї, візники з середньовічними панами й панями. Сама катедра велика й довга, що ніби приглушує своєю величиною ціле місто. З білого каменю, з чорними маленькими вежами, нагадувала мені ан-

глійських овечок з маленькими чорними вушками, що всюди в середущій Англії, — на полях пасуться. Линколн відомий з широко розгалуженого вовняного промислу.

На Заході я знайшов одну з найгарніших—Катедру в Веллс, Вона така мила, що не дивувала мене історія про професора, який так „закохався” в тій катедрі, що жінка його мало що не покинула. Він щодня їздив на місто тільки для того, щоби подивитися на ту катедру і захоплюватися нею. Жінка довго підозривала його, поки не переконалась, що він йде до катедрі, яку так дуже поважав.

Тут є також єпископська палата, що має на сходах понад милью довжини килимів. Війна її не зачепила, і вона виглядає нині точно так, як в середновіччю за Тудорів. Окружена муром і водою, має міст з підношеною брамою. Є тут годинник з 1390 року, найстарший в Європі, крім одного в Німеччині.

Місто дорожить цією катедрою, високою, прекрасною, з стрункими статуями. Вона літом приваблює тисячі англійців й американців. Статуї значно ушкоджені, деякі без рук, ніг, або голів. Це свідoctво релігійних війн в цій частині Англії, в Сомерсет. Готик (готицька будівля) єпископа Регінальда де Богун (чи не рідня наших Богунів), що згинув з руки князя Монтмавнтшаера, який нищив все, що лише міг.

Оцілілі статуї знаменито гармонізують з шістьма підставами вежі і приваблюють туристів культурного світа.

В цій частині Англії я перебував підчас посту й Великодніх Свят. Загально кажучи, англійці посту не дотримують. Але багато мають вони звичаїв й традицій з часу реформації.

Ударами в великий дзвін проголошують останні дні й початок Великого Посту. Однак мало хто знає, що цей дзвін означає.

В школі Вестмінстер, одній з найславніших приватних шкіл в Англії — кухар підкидає налисники вгору на високу сітку, й дає \$5.00 нагороди студентам, що їх зловлять. Серед перед постом, таксамо як в католиків, є великим святом. В деяких місцях тоді віддають велику пошану Божій Матері, й серед католицьких англійців посипають голову попелом.

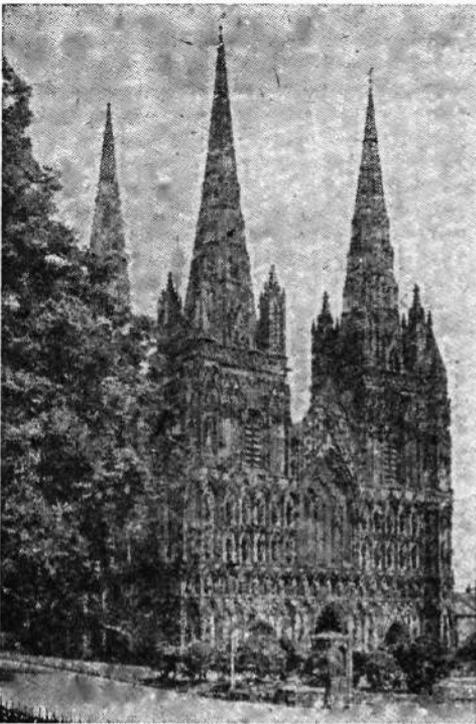
Частина середини Катедрі св. Павла в Лондоні.

В Лондоні в Вестмінстерському монастирі є ще звичай роздавати стільки грошей бідним, скільки літ має пануючий король. Гроші, вартости двох, трох й чотирьох пенсів спеціально вибиваються в Королівській мінниці й в це йдень роздають бідним.

В околицях Велс ще й сьогодні печуть білі булки й вішають їх під стелею. Звичай цей отримали англійці

від греків й римлян, які на свято весни пекли вівсяні коржі.

Підчас Великодних Свят я відвідав всі околичні катедри й більші святині. Одного дня вибрався до Глястобері, де є парафіяльна церква й монастир й гріб Йосифа Ариматейського. На гробі дійсно знаходиться напис Й. А., але чи Йосиф міг тут бути, то інша річ. Кажуть, що він посадив тут терен, який приніс з Єрусалиму з того куща, з

Катедра в Личфілд.

якого зробили римські вояки вінок для Христа. Я бачив той терен, але коло куща не було ні одної каплички, ні одного хреста, ніякої будівлі, ні монастиря. В долині було джерело, що колись, казали, стояло на місці середньовічної святині й гостинниці для богомольців. Тепер там є готель.

Глосестерська Катедра й Бристольтська вражають своєю масивністю й

якістю каменя. Бристольтська довший час оставалась незакінченою, бо страшна пошесть забрала головного будівничого й майстрів, так що ця катедра отримала свою головну назву аж щойно в 1868 році. Катедра має гарні аркади на зовні й геометричні вікна, й зовнішні стіни дуже подібні до частин, які ми бачимо в Глосестері. Глосестерська вежа є одна з найвищих в Англії, має 225 фітів вишини. В цій катедрі, як і в парафіяльній церкві Батс, де підчас війни перебував Селясій з родиною, є найгарніші бальдахини з масивного каменя й цілі стелі з папороті, що нагадують вам ліс й величезні дерева. А наділі вони зроблені з важкого й масивного портландського каменя, біло-жовтого коліру. Цілий кружганок навколо є зроблений з такого штучного ліса, найгарніший, можна сказати, в цілій Англії.

Далі на південь знаходимо катедру Трусську й Ексетерську. Це дві масивні великі будівлі. Перша з них зовсім модерна, друга походить з норманських часів. Трусська катедра є готицької будови з 1887 р., й разом з катедрою в Гілдфорд і Ліверпул є найновіща в Англії. Її остаточно закінчено в 1903 році, а Ліверпулську ще й тепер докінчують в середині. Обі вони вражають своєю величиною й масивністю. Їх величезна, середня вежа зливається гармонійно з контурами оточуючих гір, лісів й рік околиці. Кожна з них є знаменитим вкінченням панорами.

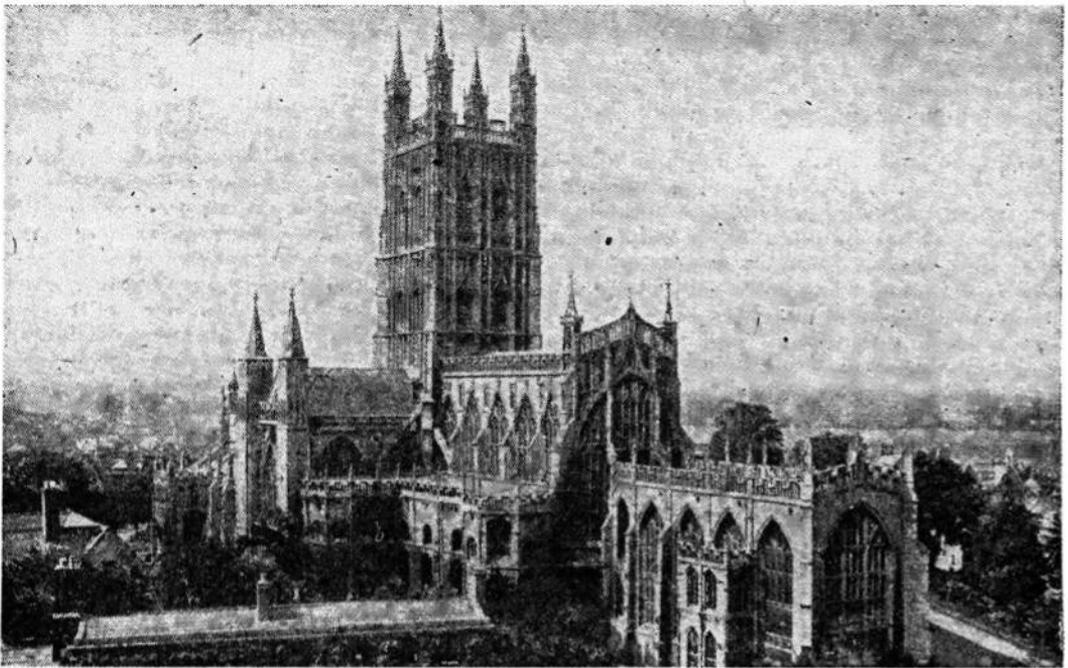
Великодні свята одного року я провів недалеко Солісбері й Вінчестеру й тут мав нагоду зазнайомитися з цими двома катедрою на схід від Велс.

В протестантській Англії Великдень не має того настрою, ні вигляду,

ні запаху, що в нас. Дні Великодня тут мало чим різняться від звичайної неділі або свята. „Істер” в них, то давня германська назва богині весни „Еастри”. Великодні свята не мають отже християнської ідеї радості. Нема святочних поздоровлень, обміни яйцем, хочь нераз можна зустріти в Англіїців на Великдень яйце з цукру або чоколяди. Різдво Христове є тут більшим святом християнським, ніж

Катедральний шпиль, високий на 404 стіп, і його видно на кілька миль кругом.

Далі на схід ми маємо катедру Вінчестерську, довгу, масивну, як корабель, що простягається понад дахами домів міста. Історія цього міста сягає далеко в романські часи. В цьому місті знаходиться відома публична школа, „Вінчестер Публік Скул”, одна з найліпших й найдорощих в цілій Ан-

Катедра в Глосестер — її початки в 11-ім віку.

Великдень. В цей день англійці люблять проводити час серед гір, лісів й рік. Спорт весняний є головною справою Великодніх свят.

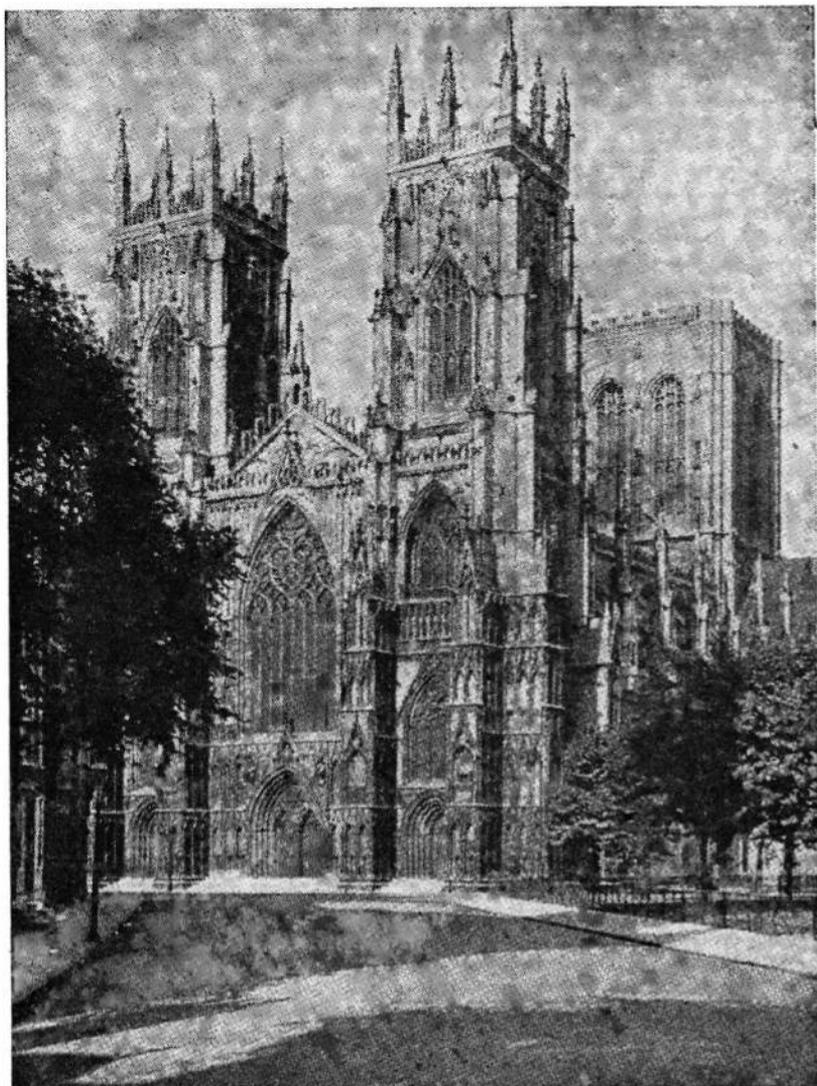
Катедра Солесберійська відрізняється від інших гарною, закінченою високим шпилем вежою, яка прикрашує околицю так званих Солесбері плейнс, відомих з останньої війни, бо тут знаходяться бараки й військові магазини, школи британської армії.

глії, яка разом зі школами в Ітон й Гарров видає найліпших провідників й державних мужів Англії. Її збудував й грішми обдарував славний єпископ Виліям Вайкам з XIV століття, який заложив також Нову Колегію в Оксфорді для учнів своєї школи, коли вони будуть в Університеті.

З інших головних катедр варто ще згадати катедру в Ковентри й дві катедри на півночі, Йорк і Дарам. Пер-

ша з них вже не існує, бо пропала підчас німецького бомбардування Ковентри. Частина стіни й приземна частина високої вежі — це все, що зосталося. Ціла середина міста ціл-

тестантського відламу, щоби кожної неділі тут відправлялось богослуження пастором, який належить до іншого протестантського відламу, або Церкви.

Катедра в Йорку — друга по Кентерберській

ковито знищена, а з катедри зостались тільки стіни й каміня. Англійська Церква думає відбудувати цю катедру й перший раз в історії хоче поставити тут окремі вівтарі для кожного про-

Катедра Йоркська відома тим, що тут має резиденцію Архієп. Йоркський, другий високий представник Англійської Церкви, яка поділяється на дві провінції: полудневу з осід-

ком в Кентербері й північну з осідком в Йорку.

Катедра Йоркська своїм зовнішнім виглядом дуже пригадує катедру Парижську „Нотр Дейм”. Вона була збудована протягом віків, але остаточно викінчена в XVI столітті, чому й має в вигляді багато середньовічних прикрас й артистичного викінчення. За часів римських Йорк, який тоді звався Еборакум (ще й сьогодні Архиепископ Йоркський підписується: Кирил Ебор), був головним осередком римського поселення на півночі.

Йоркська катедра є одною з найбільших, своєю будовою, і що до стилю, то найбільш дотримана в рамках пізнішого середньовічного артистичного розвитку. Вона не має в собі нічого особливого, крім крипти (підземної кімнати), що була збудована перед 1227 р.; вона цілковито дише середньовіччям, його старовиною, його красою й архітектурою.

Далі на північ катедра Дарам домінує над цілою північною країною, аж до Гадріяньської Стіни, названої від Імператора Гадріяна, який поставив стіну на далекій півночі, що мала б відділяти Англію від Скотляндії й значити північні границі Римської Імперії. Три сотки літ ця часть країни знаходилася під військовою окупацією римських вояків, серед яких один тільки правдивий римлянин траплявся на одну милю, а решта були Дакійці, Тракійці, Маври й інші люде, яких тоді називали. Скитами. Цікаво, що старі історичні документи говорять про знаменитий хор римських жовнірів, який був дуже популярний в Дева й Еборум й напевно складався зі Словян й Маврів. Дуже мабуть багато Скитів зосталося тут, бо ще й нині є тут тили дуже подібні до українців.

Високо на червоній скелі з черво-

ного піскового каменю в Дарам видніється старий норманський замок поза мурами. Поза тими мурами знаходиться сьогодні висока з червоно-брунатними вежами Норманська Катедра, що росла роками й ширила свій релігійний вплив на стару північну Англію, яка пам'ятає ще поганських богів, Вотана й Тора. Катедра в цілості захована й стиль й архітектура є найліпшим зразком норманської величності.

Катедра в Дарам збудована на костях св. Касберта й на могилі Блаженного Беди. Ніде так я не відчував величі минулого й пошани до своїх святих й апостолів Христової віри, як в цій катедрі. Історія оповідає, що до первісної церкви на цій горі король Канут ходив босий, щоб поклонитися й віддати честь св. Касбертові. Сама катедра є розкішна. Це велич й могутність! Це є найгарніший норманський взірець, який я коли небудь бачив. Величезна нава має по двох боках величезні камінні колюмни, які страхом наповняють кожного, хто на них дивиться.

На цьому я скінчу мою історію про англіканські катедри. На закінчення хочу сказати, що мені шкода було минувшини, шкода було тих великих єпископів й королів, що будували ці святині, бо в них сьогодні видно дуже мало народу. Колись тисячами прибували паломники й заповняли Кентерберійську катедру, а сьогодні яких 50 або 80 ви побачите на Вечірні в неділю. Відправляє її відомий декан Кентерберійський, якого інакше „червоним” називають, й тільки раз, чи два до року відбувається тут урочистість, що згромаджує більше людей. На 25,000,000 членів Англіканської Цер-

кви небагато є тих, що ходять до церкви; решта до церкви не ходить. Шкода мені було тих прекрасних будинків, коли згадав я, як спішили наші люди в краю, щоб послухати Служби Божої.

Англіїці самі признають, що їм бракує „релігійного інстинкту” й немало турбуються теперішнім положенням Церкви й релігії в своїй країні. Життя їх стає щораз більше світське, а релігія відсувається на бік.

Економічна й індустріяльна революція Англії минулого століття зробила з неї край матеріялістів, що мають висушені релігійні почуття.

Хоч і це правда, що англійський підхід до життя не зробив з англійця звіря, як в Німеччині, або Росії. Велика культура англійців навчила їх толеранції й пошани людських прав й переконань. Ніхто в Англії не скаже, що катедр не треба, як в Росії, що треба їх замінити на шпихлір, або музей. Вони стоять для поваги й потіхи

тих, що релігійної помочі й надтхнення шукають, або просто для зовнішньої краси міста й околиці!

Англіїці розуміють значіння культу й символів в життю, хоч самі того не мають. Англіканська Церква студіює сьогодні причини відчуження вірних від релігії й старається лихові зарадити. Відчитами, концертами, дискусіями, навіть фільмами стараються англіканські провідники затримати старших й молодих при церкві. Запроваджують безплатні снідання для тих, що придуть на Службу Божу в неділю рано, дітям улажують чайні прийняття з морозивом й солодощами. Час від часу організують конференції, зїзди й екскурсії.

Можна сказати, що під деяким зглядом англієць є мало релігійним, є поганином, але одно має він — вирозумілість, розсудок, толеранцію в відношенню до питань релігійних. А це велике! Це важне!

Що Розум Робить.

Розговорився раз старий, дуже низького виховання чоловік з розумним молодцем, і мова зійшла на „розум”. А що молодець дуже розум хвалив, то питає його старий чоловік:

— Коли ти так розум поважаєш, то скажи мені, де розум сидить.

Молодець подивився та:

— А чому він має сидіти?

— То скажи де лежить, коли не хочеш, щоби він сидів.

— А чому він мав би лежати, коли він розум?

— Ну, то щож ти про нього скажеш?

— Скажу те, що він ані сидить, ані лежить, він лиш ходить і працює.

— Ну, як це?...

— Ну... Він ходить до школи і вчиться, щоби бути ще більшим ро-

зумом. Він читає розумні книжки. Він говорить з розумними людьми. Він розумних людей слухає. Він сам над усім застановляється і думає. Він береться за корисну працю. Він щадить. Він на марне ані часу, ані грошей не пропускає. Він з ледачими не компанує. Він береже своєї поваги і своєї чести і поваги свого народу. Він найперше радиться себе, коли хоче знати, що доре, а що зле, або питає мудріших від себе. Він так поводитьсь, що його всюди можна пізнати. Замішайте його між десять тисяч звичайних людей, а ви зараз побачите його, — бо він не такий, як всі. Отсе в мене розум!

Дав би Бог, щоби в нас було багато таких молодих людей, а тоді ціла наша справа стояла би дуже добре.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ В КАНАДІ.

Першим дійсно загально-народним часописом в Канаді був „Український Голос”, який видається і нині, отже виходить вже 39 літ.

Першим часописом в Канаді, видаваним українською мовою був Канадійський „Фармер”, який в осени 1903 року почала була видавати англійська політична ліберальна партія.

Мабуть 1904 року почали англійські пресбритеріяни видавати „Ранок” (пізніше „Канадійський Ранок”) для ширення протестантизму між українцями. Коло 1905 року консервативна англійська партія почала була видавати „Слово”, що не довго вдержалося.

В 1907 році почав гурток українських соціалістів видавати „Червоний Прапор”, примітивний і вузький змістом, отже і виходив не довго. За ним почали соціалісти видавати „Робучий Народ”, що вже кращий був виглядом, але вузький змістом, без української душі, отже і його вплив на широкий український загаль не розтягався. Опісля його рідним потомком були большевицькі „Українські Робітничі Вісти”. Це мабуть була уся преса, видавана по українськи до того часу. А поза нею свідоміші читали американську „Свободу”, що була тоді інтєресно редагована.

Першим дійсно народним часописом став „Український Голос”, що появився на весні 1910 року в Виніпегу.

Але приготування до видавання „Українського Голосу” припадають на 1909-ий рік, отже 40 літ тому назад (1909—1949).

Основателями „Української Видавничої Спілки”, що почала Український Голос видавати, були головню галицькі українці, що на той час були найбільше свідомі, отже й мали найбільше

потреб для видавання такого часопису. Буковинські українці, коли і були, то їх було небагато. А українців зпоза Галичини і Буковини тоді майже не було. Коли були одиниці з Придніпрянщини, то це були соціалісти. З придніпрянців, оскільки пам'ятаю, з видавничим гуртом стояли тісно брати Сліпченки, Андрій й Гаврило (зі Стеблева, на Київщині), що щиро видавничою справою клопоталися.

Матеріальних засобів для видавання Українського Голосу було тақ мало, що він довгий час, бо цілі літа, держався більше посвятою і працею одиниць, ніж матеріальними засобами.

Треба ще згадати, що в засновників не було досвіду в тій праці, до якої забиралися, отже треба було самим власною працею вчитися. Все, що в них було, то гаряче бажання мати потрібний часопис, було завзяття, і воно було тою основою і тою силою, що 1909 року приготувляла перші основи для великого діла.

Як було дальше, це належить до ширшої історії, а тут досить зазначити, що Український Голос є найстаршим й одиноким українським часописом, що від 1910 року видається в Канаді дотепер, отже 39 літ.

Невдовзі після появи Українського Голосу з'являлися інші українські часописи (як катол. „Канадійський Русин”), та вони за якийсь час зникли. Котрі ж є нині, то вони появились багато пізніше. Побіч Українського Голосу є ще православний „Вістник”, що почав виходити 1924 року, отже має за собою 25 літ.

Український Голос, що завсїгди стояв на самостійнім широко народ-

нім ґрунті, здобув собі те, що на його стороні стоять тут нинішні найважніші українські організації й інституції, — Союз Українців Самостійників з союзними організаціями (Союз Українок Канади, Союз Народних Домів, Союз Української Молоді Канади), Інститути — П. Могили і М. Грушевського і все те українське життя, що стоїть на широких щиро українським культурним ґрунті.

Український Голос набув вже власний будинок і 1948 р. почав його переробляти та прилагоджувати для нинішних своїх вимог. І ту перерібку думає він закінчити цього року (1949), отже в 40-ліття заснування Української Видавничої Спілки.

Це і буде 40-літний Ювілей засновин Українського Голосу.

В.

ДАВНИЙ ДОБРОБУТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Як народови живеться, так він думає, про те він говорить, про те пісні складає.

Отже і з давних пісень можна бачити, як народови жилося, коли він ті пісні складав. Є пісні, в яких бачимо добробут, волю, певність себе, відвагу, геройство. Є пісні про татарську і турецьку неволю. Є пісні про лихо, про нужду...

Наші стародавні коляди були складені в тих часах, коли українці були вільним народом, отже був в них і достаток, тому про достаток тоді в тих колядках співали. От послухаймо...

Господареві:

Чи вдома-вдома пане господар,
Пане господар . . . (ім'я)?
А пан господар здоров є вдома,
Ще й сидить собі поконець стола,
В дзвоночки дзвонить, Богу ся
молить.

В него подвіре сріблом леліє,
А його двори усе комори;
А його стайні усе тесані;
Загородочки в два-три рядочки;
А кошарочки без рахубочки.

Ходить му Господь коморочками,
Міряє гроші полумисками,
А нарік буде він без рахуби.
Ходить му Господь стаєночками,
Парує воли паровичками,

А нарік буде вже без рахуби.
Ходить му Господь кошарочками,
Рахує вівці отарочками,
А нарік буде вже без рахуби.
А за сим словом . . . .

Господини:

Гой знати, знати, де господиня,
В неї в світлиці, як в веселиці,
В неї на столах колачі в стогах;
В неї челядка в золоті ходить,
В золоті ходить, у добрі бродить.
У неї вози все ковані,
У возах коні все вороні.

Рано в неділю до церкви їде...

Ой на перший віз лиш світло клала,
А на другий віз проскури брала,
А на третій віз сама сідала.

Приїхала ж в'на перед світлий двір,
Перед світлий двір, перед Божий
Дім.

Самі ся двері їй отворили,
Усі святії їй уклонили.
На Райських Дверях сам Господь
стоїть,
Сам Господь стоїть, три службі
править,

За господаря, за челядочку,
За челядочку, за худібочку,
В своїй Святині за господиню,
За їй цілий дім, на здоровля всім!
Вінчуємо . . . .

МОСКОВСЬКА КОМУНІСТИЧНА АГЕНТУРА ПІД УКРАЇНСЬКОЮ ВИВІСКОЮ.

Як довго забирає західному демократичному світові пізнати дійсний характер московської совітської імперії, ми мали найкращий приклад в самій Канаді в 1946 р. В лютому того року вийшла на яв совітська шпигунська афера, але що ми чули тоді з уст нашого прем'єра В. Л. Мекензі Кінга? Цей досвідчений політик заявив був у парламенті, що він не вірить, щоби прем'єр Сталін знав щонебудь про це совітське шпигунство. Кінг мав навіть намір полетіти до Москви й особисто залагодити цю справу зі Сталіном.

Західні демократичні державні мужі не могли уявити собі, щоби країна, яка була союзником у війні й діставала від західних держав таку велику допомогу, могла відплачуватися шпигунством ще таки в тому році, коли провадилася війна проти спільного ворога.

Та не лише це. Коли в літі того самого року приїхала до Канади т. зв. „культурна делегація“ з України, вислана совітським урядом з метою паралізувати погане враження після викриття шпигунства, то канадський уряд вислав міністра рільництва, Дж. Гардинера, формально повитати ту делегацію. Канадський уряд не міг, чи не хотів ще тоді зрозуміти, що все в Світськiм Союзi вирішує комуністична партія, а на її чолі стоїть Сталін, який рівночасно є головою уряду. Отже й совітське шпигунство в Канаді і вислання „культурної делегації“ було ділом Політбюра компартії і совітського уряду.

Треба було аж два роки часу, щоб погляд канадського уряду на Світський Союз основно змінився. І в 1948 році в канадському парламенті виголошували вже промови проти комуністичної загрози, яку очолює Світський Союз, прем'єр Мекензі Кінг, Сан Лоран та інші члени уряду. Нині офіційна Канада говорить іншою мовою про комунізм і про ССРСР, як говорила в 1946 році.

Україна перша впала жертвою московської комуністичної агресії. Український нарід на рідних землях і сьогодні зводить тяжку боротьбу з московською оку-

паційною владою. Ми є свідками, як явні й масковані вислужники Москви баламутять в Канаді українських людей захвалюванням совітського режиму на Україні, який вони представляють як „українську радянську державу“. З наміром кинути де-що світла на ту протиукраїнську і проти-канадську роботу, я й пишу цю статтю.

Коли хочемо говорити про комунізм серед українців в Канаді, мусимо говорити про Українські Робітничі Доми та про організації, що в тих домах льокуються. Мусимо також згадати про роботу членів і симпатиків тих організацій поза домами.

Найстаршою і найбільшою з цих організацій є Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім (ТУРФДім), яке мало вже різні назви і тепер називає себе Товариством Об'єднаних Українських Канадців (ТОУК), та яке є власником всіх УР-Домів в Канаді. Що ТУРФДім і ТОУК є одне і те саме товариство, про це написав самий „Крайовий Виконавчий Комітет“ ТОУК у своїм поклику святкувати 30-ліття тої організації, що був надрукований в комуністичній пресі в серпні 1948 року. Про це писала та преса і пізніше.

Але в поклику сказано, що ТУРФДім був „культурно-освітньою“ організацією і що такою самою є ТОУК. Комуністичні газети накидаються на кожного, хто поважиться сказати, що ТУРФДім-ТОУК є комуністичною організацією, або що є під контролею комуністичної партії. Вони зараз покликаються на мистецьку роботу товариства та доказують, що воно є не політичне і дбає лише про плекання „української культури“ в Канаді. Але чи так воно є в дійсности?

В інтересі правди треба сказати, що Стіварищення Український Робітничий Дім (СУРД — така була перша назва ТУРФДому) засновано, коли комуністичної партії в Канаді ще не було. Отже ця партія і не могла його контролювати. Але як засновано партію і вона почала розвиватися, її рука стала посягати на ТУРФДім, а потім і на інші організації, що потворилися в

УРДомах. Робила це при допомозі партійних членів, що були в проводі ТУРФДому, та безпосередно при допомозі своїх організаторів і відповідних партійних комітетів у центрі (у Вінніпегу) і всюди на місцях.

Що року відбувалися зїзди ТУРФДому, а потім і інших організацій, як Робітниче Запомогове Товариство (РЗТ) і Тодовирназу (Т-во допомоги визвольному рухові на Зах. Україні), та річні збори Робітничо-Фармерського Видавничого Товариства. І ось пару днів перед тими зїздами завсіди відбувалися тайні комуністичні наради делегатів. Це були немов всекраєві конвенції української секції комуністичної партії, на яких вирішувало всі справи, що були на програмі зїздів, включно до назначення центральних комітетів усіх організацій. А що майже всі делегати на зїзді були членами комуністичної партії і брали участь в тайних нарадах, то потім вони автоматично переводили в життя всі рішення комуністичної конференції на зїздах ТУРФДому та інших організацій.

Але в тайних комуністичних конференціях брали участь не лише українські партійні члени — делегати на зїзди, члени центральних комітетів і редактори газет. В тих конференціях брали також провідну участь — або правильніше сказати: **нерівну** участь — представники Комуністичної Партії та Ліги Комуністичної Молоді. Завсіди був представник від Полкому (Політичного Комітету) компартії з Торонта, а пори нього були ще інші представники й організатори партії і Комсомолу як з Торонта, так і з Вінніпегу. Часом таких представників назбиралося до 10 осіб. Вони не були українці, але їх голос був важливіший, як делегатів українців. Найбільшим авторитетом, з якого голосом мусіли всі рахуватися, був представник Полкому.

Представниками Полкому на тайних комуністичних конференціях в часі зїздів ТУРФДому були в різних роках: **Джен МекДоналд**, основник комуністичної партії в Канаді, її довголітний секретар і провідник, потім виключений з партії як „правоухильник”, пізніше троцькіст (вже помер); **Майк Бюгей**, виключений пізніше з партії як „правоухильник” разом з МекДоналдом, потім прийнятий назад і вибраний членом міської ради в Монтреалі, кандидат на посла федерального парламенту

з рамени прогресивної партії праці на місце **Фреда Ровза**, засудженого на в'язницю за шпигунство в користь Росії (Бюгей також помер); **Стюарт Смит**, вишколений в московськiм Ленiнськiм унiверситетi, унiверситетi, бувшии алдермен i контролор в Торонто; **Сем Кар**, також вишколений в московськiм Ленiнськiм унiверситетi, один з лiдерiв совiтськoї шпiонажi в Канадi, який втiк перед арештуванням; **Тим Бак**, теперiшнiй секретар i лiдер прогресивнoї партiї працi, та iншi.

Крім них провідну участь в тайних комуністичних конференціях брали також: **Леслі Моріс**, тодішній дистриктовий організатор комуністичної партії у Вінніпегу, тепер редактор комуністичного тижневика в Торонто; **Норман Фрід**, тодішній представник езекутиви Ліги Комуністичної Молоді з Торонта, тепер комуністичний алдермен в Торонті, та інші менше відомі.

Бюгей, Кар і Фрід походили з жидів, інші були англо-саксонці. Але це зовсім не перешкаджало їм мати **вирішальний** голос в справах організації, що називала себе українською і культурно-освітньою. Тим Бак, Сем Кар, Майк Бюгей, Стюарт Смит і Леслі Моріс виступали також явно на зїздах ТУРФДому і це є зареєстроване у звітах зїздів. Інші комуністичні головачі обмежували свою діяльність в рамках тайних партійних конференцій.

При допомозі тайних конференцій канадійська комуністична партія контролювала зїзди ТУРФДому і подібних йому організацій, а через вибрані на зїздах центральні комітети поступово захоплювала контролю над самими організаціями. У Вінніпегу та в інших місцевостях, де були відділи ТУРФДому, існували ще фракції комуністичної партії, відомі як „партфракції”, і через них партія керувала роботою в УРДомах. У Вінніпегу було головне, всекраєве бюро партфракції на цілу Канаду, а також місцеве партфракційне бюро. А крім цього були ще всюди загальнопартійні комітети, яким мусіли підчинятися всі українські члени партії. Та сама система керівництва т. зв. мовними масовими організаціями з боку комуністичної партії існує й до сьогодні.

Та це не значить, що комуністична партія відразу захопила повну контролю над

ТУРФДомом і подібними організаціями. Довгі роки український комуністичний провід у Вінніпегу не хотів цілком підчинитися проводові комуністичної партії в Торонті, хоч і виконував його інструкції. Він хотів затримати для себе свого рода „автопомію” так далеко, як це відносилось до роботи в ТУРФДомі й інших організаціях. А партійний провід в Торонті постійно нападав на Вінніпег за те, що українські організації, мовляв, не є досить революційні, що не беруть активної участі в класовій боротьбі, а лише займаються концертами і представленнями в чотирьох стінах своїх будинків.

Вдійсності було навпаки. Все те, що комуністичний провід в Торонті називав „революційною класовою боротьбою”, виконували якраз члени ТУРФДому, РЗТ і Тодовирназу, але попри них майже не було робітників інших національностей, а головню англо-саксонців. Через те вся та „революційна” робота в очах канадійців виглядала цілком чужинецька і кидала погане світло на всіх канадійських українців. Підчас ріжних демонстрацій, що відбувалися на поклик комуністичної партії, поліція біла по головах переважно українських робітників, вони були найбільше дискриміновані в роботі, а провід компартії в Торонті ще й нападав на українців, що вони не досить „революційні”. Українці майже самотні виконували роботу комуністичної партії — і за це партія ще біла їх.

Вистарчило побачити перитотравневий похід у Вінніпегу, або яку іншу демонстрацію на Маркет Сквер, чи коло будинку парламенту, а її учасниками були переважно українці. Не лише чоловіки йшли в такі походи, але й жінки і діти зі школи в Робітничім Домі. Навіть жінки з візками, в яких були немовлята, „машинували” на чолі походу. Ніяких інших жінок і дітей не було там, тільки українські! І тими демонстрантами, що завжди виходили на вулиці на поклик комуністичної партії, були члени й симпатички ТУРФДому і подібних організацій.

Ті члени й симпатички з наказу комуністичної партії організували по містах т. зв. Воркерс Юніті Ліг (Лігу Робітничої Єдності), а на фармах — Фармерс Юніті Ліг (Лігу Фармерської Єдності). Творення першої організації було вдійсності роз-

биванням трейд-юнітного руху в Канаді. Але комуністична партія робила це на приказ Комінтерну. Фармерс Юніті Ліг організували на фармах лише українці, члени й симпатички ТУРФДому.

Але з тої муки не було хліба. Ніхто інший не хотів приставати до тих штучних організацій. І хоч на зїздах ТУРФДому ухвалювано формальні резолюції, щоб члени організували всюди Воркерс Юніті Ліг і Фармерс Юніті Ліг, і члени виконували це доручення, то з тої роботи вийшов цілий шик. Хто чує нині про ці організації?

Провід комуністичної партії не мав впливу серед робітників інших національностей і свою головну увагу звертав на „українські масові організації”. Але тих його безпідставних нападів на ці організації було вже таки за багато — і нарешті українські провідні члени партії сказали: досить того! На тайну комуністичну конференцію в часі зїзду ТУРФДому в січні 1930 року приїхав Стюарт Смит, який недовго передтим повернув з Москви, де закінчив курс в Ленінським комуністичним університеті. Він всюди почав проводити свою лівацьку політику і так само поступив на конференції у Вінніпегу. Привіз з собою лист від Полкому партії до української зїздової партфракції, в якому були ще гірші безпідставні напади на українців, як колибудь передтим. В подібнім тоні Смит виголосив також свою промову.

І тут перший раз українські члени партії — делегати на зїзді — відважилися поставити спротив партійному проводові. Після дискусії над листом і промовою Смита, в якій делегати заперечували закиди партії, — лист Полкому відкинено! З партійної точки погляду це була нечувана річ, бо всі рішення й постанови партійного проводу мається приймати безапеляційно навіть тоді, як рядові члени і нижчі органи партії з ними не погоджуються.

Цей спір між Вінніпегом і Торонтом опинився аж в Комінтерні в Москві. Полком партії вислав туди обвинувачення проти бюро української партфракції, а бюро вислало зажалення проти Полкому, що він неправильно провадить партійну політику. Були й представники Полкому і Бюра на місці, які обороняли свої позиції. Але тоді в Комінтерні мав ще досить сильний голос старий український комуніст Микола

Скрипник, тодішній народний комісар освіти на Україні, і завдяки йому справу полагоджено компромісово. Комінтерн признав дещо рації одній і другій стороні, але не казав нікого викидати з партії, ані усувати з відповідальних позицій. Однак між проводом партії і проводом українських організацій мала наступити повна кооперація і, розуміється, українські члени партії мали вповні підчинятися партійному проводі.

І ось на слідуючій зїзді ТУРФДому в 1931 році почався „зворот на шлях клясової революційної боротьби”. Той „зворот” був накинений ТУРФДомові та іншим організаціям. Його не хотіло рядове членство організацій, ані навіть їх провід. Кілька лідерів плянували формально ухвалити „зворот” і після того виїхати до СРСР. Мовляв, хай інші переводять його в життя. Вони мали на думці молодих українців комуністів, яких комуністична партія вислала була на вишкіл до Москви і до Харкова і які уважалися цілком надійними і лояльними до партії. Вони мали без найменшого спротиву виконувати все те, що прикаже їм партійний провід.

Та плян кількох лідерів виїхати до СРСР не здійснився, бо над ними була вища рука, що їх туди не пустила. Крім того в Канаді створилася ситуація, що не дозволяла на візді партійних членів з країни. Було це арептування провідників комуністичної партії, між ними одного і з тих українців, що плянували з Канади виїхати. І „зворот” почали переводити в життя.

Це значить, що члени ТУРФДому й подібних організацій мусіли безапеляційно виконувати ту роботу, що була призначена для членів комуністичної партії. А як хто відмовлявся, того називали „правохильником”. Розуміється, не всі члени „масових організацій” виконували партійну роботу. А ті, що виконували, робили це примусово, щоб збутися клопоту. І „зворот” довів до того, що на слідуючій зїзді рішено скоротити всю пресу (тоді виходила „Українські Робітничі Вісти”, „Фармерське Життя”, „Робітниця” і „Бойова Молодь”), а також зменшилося членство у всіх організаціях.

Після такого гіркого досвіду, на „зво-

рот” почали менше натискати — і з часом положення поліпшилося. Прийшов знову зїзд і на ньому рішено повернути пресу на давні позиції, що й зроблено в наступних пресових кампаніях.

Тут треба для пояснення додати, що на зїзді в 1931 році, коли рішено зробити „зворот”, на приказ партійного проводу не „вибрано” до центральних комітетів тих членів, що ставили на перше місце свої організації і не хотіли цілком скапітулювати перед комуністичною партією. А на слідуючому зїзді — після року „звороту” на практиці — коли треба було ругувати пресу й організації, тих самих членів знову покликано до центральних зарядів.

Розуміється, лідери капітулянти, що хотіли втікати від „звороту” до СРСР, пояснювали скорочення преси економічною кризою і безробіттям. Та це не цілком відповідало правді. Бо криза й безробіття були вже в 1930 і 1931 роках, а преси не скорочувано, і криза й безробіття були ще в 1933 році, коли рішено повернути пресу на давні позиції. Той „аргумент” про кризу і безробіття уживано лише для замилення очей рядовим членам. Дійсною причиною занепаду преси й самих організацій була „лівацька політика” в цих організаціях, подиктована комуністичною партією.

Розмір короткої календарної статті не дозволяє мені навести обширніше цитати із звітів зїздів, а читач побачив би, що ці зїзди виглядали більше на конвенції комуністичної партії, ніж на зібрання „культурно-освітньої”, неполітичної організації.

Наприклад, на 12 зїзді ТУРФДому в 1931 році Сем Кар виразно сказав: „Вже недалеко той день, коли під проводом КПК (Комуністичної Партії Канади) . . . ми візьмемо владу в свої руни”. Він заявив також: „Всі наші робітничі організації приймають заклин до світової революції і стають під провід компартії, щоб знищити цей капіталістичний лад”.

Лесли Моріс заявив на тому самому зїзді: „Фармери разом з робітниками мусять організуватися в революційні організації й боротися за повалення капіталістичного ладу, а за встановлення ладу радянського”.

А в „тезах” того зїзду ТУРФДому між іншим читаємо: „Ми повинні дочкасти усіх

наших старань, щоб. . . зробити ТУРФДім могутньою зресою в політичній й економічній боротьбі трудящих мас Канади під проводом Комуністичної Партії Канади й Ворнерс Юніті Ліг”.

В резолюції п. н. „Економічна і політична клясова боротьба та участь в ній масових організацій” (така була партійна назва для ТУРФДому, РЗГ і подібних організацій) є підтвердження, що в минулому культурно-освітню діяльність ТУРФДому уважано „помилково” за самоціль, а тепер це „виправляється” аж на інструкції самої Москви. Ось що там читаємо:

„За проводом Комуністичного Інтернаціоналу та Комуністичної Партії цю помилку наша організація стала вже виправляти і робити зворот на шлях загальної революційної боротьби робітничої кляси Канади. В цьому звороті вже має наша організація чималі успіхи”.

Подібної „резолюції” є у звіті багато більше, а кінчиться звіт резолюцією четвертої конференції Жіночої Секції ТУРФДому, якої останні слова запевняють, що Жіноча Секція „боротиметься під проводом комуністичної партії за встановлення радянської влади в Канаді”.

Такими словами кінчиться звіт зїзду „культурно-освітньої” організації — ТУРФДому — в 1931 році. Про результати цієї гура-революційної політики була вже згадка попередно.

Так прийшов 1933 рік, один з найжахливіших в історії України новітніх часів. Був це рік страшного голоду, створеного московською комуністичною владою, який скошив мільйони українських селян. Був це рік нечуваного терору, коли напів божевільний Постишев, присланий особисто Сталіном на Україну, з доручення „вождя” громив українські культурні кадри, даючи наказ арештувати тисячами цілком невинних людей, комуністів і безпартійних. Був це рік, коли поповнили самогубство славний письменник Микола Хвильовий і старий партійний та державний діяч Микола Скрипник, бувший народний комісар освіти. Дійсний українець, член комуністичної партії, не міг вже тоді сказати, що все на Україні робиться по справедливості, він не міг більше виправдувати того, що Москва чинила на нашій землі.

І ось в осени 1933 року, коли вже не було ніякого сумніву, що вісти про жахливі події на Україні є правдиві, я запропонував членам центральних комітетів „робітничих організацій”, які не годилися з гура-революційною політикою партії в тих організаціях, щоб ми виступили публично із заявою-протестом проти московського комуністичного терору на Україні. Та мене ніхто не підтримав і нічого з того не вийшло. Самому одному виступати я уважав за недоцільне, бо мої „приятелі” були б в один голос заверещали, що я запродався націоналістам, буржуазії і т. п.

Отже довелось мені мовчати. Це значить — про ці справи я не говорив публично. Але в приватних розмовах і навіть на засіданнях певних комітетів я не скривав своїх поглядів на події на Україні, ані на політику комуністичної партії в Канаді.

В 1934 році наспіла вістка про арештування Мирослава Ірчана, якого знали всі в Канаді, а далі про страчення Івана Сембая, який також був тут відомий і якого депортовано з Канади за комунізм, але Радянська Україна довгий час не хотіла його прийняти і він сидів близько рік у Галіфаксі. Та комуністична преса в українській мові вперто мовчала про Ірчана і Сембая. Це непокоїло читачів і членів організацій, і вони почали засипувати центральні комітети запитаннями, що сталося з Ірчаном і Сембаєм?

Особливо велике невдоволення і негодкування повстало серед членів в самому Виннипегу. Вони побачили, що щось тут не так робиться, як треба, що тут є якась крутня, що не все є гаразд на Україні і в самих організаціях в Канаді. А деяким з них ставало вже цілком ясно, що це московська комуністична диктатура розправляється так жорстоко з українськими провідними людьми на Україні.

У відповідь на ці запити почали появлятися пізніше в „Українських Робітничих Вістях” брудні напади на Ірчана, якого називали контрреволюціонером і тим подібними епітетами, але ніяких доказів проти нього не наводили, ані навіть не сказали, що властиво з ним сталося.

В літі 1934 року приїхав до Виннипегу залагоджувати це невдоволення серед членства представник партійного проводу з Торонта, Стюарт Смит, і в його присутво-

сти головне партфракційне бюро відбуло два засідання, на яких я висловив свій критичний погляд на московську політику на Україні. В подібній дусі, тільки з іншого боку, говорив Михайло Смит*) з Транскони, який входив тоді до центральних комітетів організацій. Знов же Стюарт Смит гостро виступив проти всякої критики совітської влади на Україні. Він як найршучіше заявив, що ця політика цілком правильна і що її ніколи не можна квестіонувати. Партійний член не може навіть подумати, щоб на Україні могло щось неправильно робитися. Він домагався від мене і від Михайла Смита, щоб ми зложили відповідні заяви на письмі, що відкликаємо те, що сказали. Розуміється, ніяких заяв ми не писали.

Та щоб зацяткати невдоволене членство і заткати рота мені, на друге засідання Стюарт Смит приніс пропозиції, які він протягом тижня виробив разом з тими, що цілком скапітулювали перед партійним проводом, (Перше засідання відбулося в суботу вечером, а друге тиждень пізніше, також в суботу вечером, і був час на тайні наради.) Пропозиції були такі: 1) Зробити „УРВісти” щоденником і негайно почати кампанію за фондами. 2) Вислати І. Навізівського на Україну, щоб докладно розвідав, що сталося з Ірчаном і Сембаєм.

Передтим завсіди були домагання на зїздах, щоб зробити „УРВ” щоденником, але їх кожного разу відкидали як непрактичні. А ще недавно, бо лише 1932 року, на зїзді рішено було скоротити всю пресу з браку фондів, отже тяжко було видавати „УРВ” навіть три рази на тиждень. А ось два роки пізніше — серед літа і без ухвали зїздів — давай видавати „УРВ” щоденником! Все те придумано для того, щоб члени втішилися таким рішенням і почали кампанію за фондами, а тоді забудуть за Ірчана і Сембая. А як Навізівський поїде на Україну і розвідає докладно що сталося з Ірчаном і Сембаєм, то до його повороту я, як дисциплінований член партії, повинен мовчати.

Навізівський повернувся з України в

*) М. Смит цілими роками дописував безплатно до „УРВ” і „Робітниці” під псевдонімами: Синьооверголець, Драпака, Ігак.

другій половині грудня 1934 року, але не привіз ніяких інформацій про Ірчана і Сембая. Він не виконав і інших обіцянок, які сам зробив перед своїм виїздом. Взагалі його звіт не вдовольнив навіть членів головного партфракційного бюро, які знали про „місію” на Україні.

Так справа затягнулася до березня 1935 року, коли знову відбулися зїзди ТУРФДому й інших організацій. В той час вони вже прибрали одну спільну назву (хоч далі існували кожна окремо), якої вживано в слові і в письмі. Ця назва: УРФМО — Українські Робітничо-Фармерські Масові Організації.

Але перед самими зїздами, згідно з прийнятим звичаєм, відбувалася перше тайна комуністична конференція партійних делегатів, яка обговорювала й вирішувала справи, що мали бути опісля автоматично ухвалені на зїздах. І ось на останній сесії конференції — в неділю вечером, 10 березня, 1935 року — мене покликано нарешті до слова в дискусії. Я зголосився був до слова раніше, ще пополудні, але мене ім'я все відсували надалі, а покликали інших. Нарешті так сфіксували лісту промовців, що після мене мали ще говорити І. Навізівський, М. Попович, П. Лисець і М. Шаткульський. Отже, що я не сказав би, то ці чотири „тузи” мали після мене розбити моє слово в пух і прах. А головою був І. Бойчук, також один з „тузів”.

Ще додаю, що від Полкому комуністичної партії в Торонто на тайній конференції був цілий час Тим Бак, генеральний секретар і лідер партії. Окрім нього були ще інші представники партії і Ліги Комуністичної Молоді як з Торонта, так і з Вінніпегу.

Тайні наради відбувалися в старій друкерні, в пивниці під сеною, в Укр. Роб. Домі. Я мав у кишені брошуру з промовою Постишева, в якій він хвалився, кілька тисяч українців арештовано на Україні за його правління без ніякої вини, лише тому, щоб „забезпечитися” перед „контрреволюцією” на всякий випадок. Думав я дещо навести з неї в разі потреби. Але як почав говорити, побачив, що всі слухають з великою увагою. Коли слухають — треба говорити далі і нічим промови не пе-

ривати. Було поперх 100 присутніх і делегати в задніх рядах (коло дверей) поставали аж на лавках, щоб їм краще було чути.

В цій промові я піддав гострій критиці всю русотязьську політику на Україні, заявивши відкрито, що провідних людей на Україні арештують і винищують за те, що вони українці. Згадав про самогубство Хвильового, Скрипника, Гіряка, про арештування й заслання чи страчення Ірчана, Сембая та багатьох українських вчених і письменників. Навів число арештованих, яке подав у своїй промові Постишев, а яке привіз Навізівський з України, і ці числа не годилися з собою. (Навізівський подавав менше число, як Постишев.) Виступив я проти того, що преса УРФМО безпідставно нападає й очорджує Ірчана, але не вияснює цієї справи річево, як цього домагаються члени й читачі. Виступив також проти того, що в організаціях не дозволена свобода слова і члени мусять лише потакувати за тим, що скаже партійний провід. Якщо так далі буде йти і не знайде зміна на краще, я виразно заявив, що готовий негайно покинути роботу в редакції „УРВістей”, бо абсолютно не погоджуюся з такою політикою партії.

Після мене говорили ще чотири згадані „тузи”. Але ні один з них і не пробував заперечити щось з того, що я сказав. Усі вони говорили коротко і мляво. Попович і Навізівський зовсім не торкалися справ, які я порушив. Лише сказав, що такий самий „кловіт” мали зі мною на засіданнях крайового партфракційного бюро, чим підтвердив, що про події на Україні я вже говорив попередно, а Шатувський сказав так: „Я нотував все, що говорили делегати, щоб зробити підсумок дебати, але після того, що сказав тут Лобай, те все не має тепер ніякої вартости”. І він не робив ніяких підсумків, ані не опрокинув нічого з того, що я сказав. Голова Бойчук, який також забрав слово, без ніякого зв'язку з тим, про що говорилося, заявив, що Сталін ніколи не втік з Росії за границю, як не робили інші. Але проти моїх аргументів не мав нічого сказати.

В теорії в комуністичній партії був прийнятий такий принцип. В партії можна висловити свої погляди на всі справи, але раз є прийняте рішення, його треба дотри-

муватися і проти нього не можна виступити, навіть як би член особисто з ним не годився. Далі, все це можна говорити лише в партії, як ось на такій тайній конференції зїздової партфракції, але не можна того самого сказати на зборах відділу ТУРФДому, ані на краєвм зїзді ТУРФДому чи якій іншій організації. Іншими словами, партія була найвинцим тілом для всіх т. зв. „масових організацій”, в цьому випадку для УРФМО. В партії можеш говорити, але в УРФМО мушиш лише потакувати, що сказала партія.

Та це було лише в теорії, а в практиці вийшло зовсім що інше.

Я був членом партії від самого її заснування. І не лише це. М. Попович і я були делегатами від Товаришення Український Робітничий Дім на конвенції в Торонті, де засновано партію, яку названо тоді Робітничою Партією Канади, хоч вона була комуністичною партією. Отже я уважав, що навіть в партії можу обстоювати своє становище відносно подій на Україні, бо я був настільки певний, що те становище є правильне. Тому якраз на партійнім зібранні зїздових делегатів я порушив українське питання.

Але що далі вийшло? Хоч п'ять найсильніших людей серед українських комуністів (усі на платних організаційних посадах) залишено по мені говорити і вони мали „розбити” мене в пух і прах, то ні один з них і не пробував чогось подібного робити. Але й не можна було залишити справи так, як є, бо тоді це було б підтвердженням з боку лідерів, що я говорив правду і мав рацію. До цього не можна було допустити. І тому рішення, що того самого вечера, зглядно пізно в ночі, відбудеться засідання крайового партфракційного бюро, на якому будеться вирішувати „мою справу”. В засіданні, зовсім зрозуміло, взяла також участь представники партії і Ліги Комуністичної Молоді з Тимом Ваком на чолі.

Нема місця в цій статті розказати докладніше про те засідання, але треба сказати одне: Ніхто не заперечував того, що я говорив на тайній партійній конференції зїздових делегатів, ніхто не домагався від мене відкликання того, що я сказав, а за те при самім кінці засідання рішення не впустили мене більше на сесію тайної пар-

тійної конференції, що мала зібратися в понеділок вечером.

Я побачив тоді, що про події на Україні бояться говорити навіть в партії, я побачив, що лідери будуть відважні говорити брехні про Україну перед зїздовими делегатами лише в моїй неприсутности. І тоді я рішив раз на все зірвати як з комуністичною партією, так і з тим всім рухом, що був під контролею партії. Це означало також покинути роботу в редакції „Українських Робітничих Вістей”, яких я був першим редактором. Це я і зробив, не прийшовши на другий день до роботи в редакції „УРВ”.

Власне на другий день, в понеділок, 11-го березня 1935 року, відбулися „Наради Українських Робітничо-Фармерських Масових Організацій”, що були започаткуванням зїзду ТУРФДому, конвенції РЗТ, конференції Тодовирназу і т.д. І хоч я не виступав на тих нарадах, бо зовсім не був там на програмі, то наради ухвалили резолюцію п.н. „УРФМО в боротьбі з націоналістичним, правим та „лівацьким” ухилами”, якої перша частина звучить:

„Як наслідок недостатнього ідеологічного проводу і притулення пролетарської чужності, в центрі УРФМО укривався в замаскованій формі націоналістичний ухил, який остаточно виявився в ширенні недовіря щодо правильності проведення національної політики на Радянській Україні, в обороні націоналістичних контрреволюційних елементів, яких радянська влада покарала за ведення підривної роботи на користь німецького і польського імперіялізму. Цей контрреволюційно-націоналістичний ухил, виявлений в різкій формі Д. Лобазм, одним з редакторів „УРВ” — **викрито й розбито**. Зїзд звертає особливу увагу на націоналістичну небезпеку в рядах УРФМО та на необхідність нещадної боротьби з нею”. (Підкреслення в резолюції. — Д.Л.)

Ця резолюція, вироблена українськими провідними комуністами в порозумінні і за одобренням Тима Бака, була результатом того, що я говорив на тайній кому-

ністичній конференції зїздових делегатів попереднього дня. Вона підтвердила, що існує прямий звязок між комуністичною партією і ТУРФДомом, РЗТ та іншими організаціями, вона підтвердила також, що провід комуністичної партії безпосередно контролює ці організації, а в першу чергу ТУРФДім і Робітниче Запомогове Товариство.

Резолюція сама по собі не відповідала правді, але була написана так, як вимагала „партійна лінія”. А вже найкомічніше звучало в ній те, що той „страшний” ухил, виявлений мною „в різкій формі” — „викрито й розбито”. „Викрито” так, що всі про нього мовчали і я самий мусів його „викрити”. „Розбито” так, що й слова проти нього ніхто не сказав в моїй присутности, і набрали відваги говорити про нього аж тоді, як мене не впустили більше на зібрання. „Розбили” самі між собою — без участі „ухильника”. „Розбили” ворога, коли він навіть не був на полі бою.

На тих нарадах знов підтверджено, що ТУРФДім і РЗТ є лице оруддям в руках комуністичної партії для ведення підривної роботи в Канаді. Виступаючи з привітани на нарадах, комуністичні лідери і їх попіхачі заявили:

І. Бойчук: „З наших зїздів ми вийдемо з одною думкою. . . спільно боротись. . . за Радянську Канаду”.

Тим Бак: „Я знаю, що українське робітництво і робітничі організації будуть піддержувати комуністичну партію в її боротьбі. . . за Радянську Канаду”. „Бо сьогодні робітничий клас організується до рішучої боротьби під проводом Комуністичної Партії за Радянську Канаду”.

М. Попович: „Наші організації сильні тим, що йшли під проводом Комуністичної Партії і вони будуть надалі йти під тим самим проводом”.

А. Е. Смит, секретар Канадійської Робітничої Оборончої Ліги, на закінчення привіту: „Вперед до класової боротьби — за Радянську Канаду!”

Все те в надруковане в офіційному звіті нарад УРФМО, все те було надруковане в „Українських Робітничих Вістях” в березні 1935 року.

Як гарно це звучить на зїзді організації, що називали і називають себе „культурно-освітню” і „запомоговою”. Як гар-

но це звучить на з'їзді ТУРФДому (тепер ТОУК) і РЗТ, які завжди заявляють, що вони неополітичні і некомуністичні організації. А знаємо, що ця „Радянська Канада” означає комуністичну диктатуру в Канаді — таку диктатуру, в якій скасовані всі партії, за винятком комуністичної, і ця одинока комуністична партія править в країні при допомозі бруталної фізичної сили і терору.

На нарадах пописувався також М. Шатувський. Його мудрощі надруковані у звіті п.н. „Звітна доповідь М. Шатувського про загальний економічний і політичний стан і про участь УРФМО в класовій боротьбі” і займають більше як половину цілого звіту. Є це „революційна” саламаха, якою Шатувський хотів заманіфестувати свою безумовну лояльність до комуністичної партії і Москви. Не можна проминути мовчки бодай деяких його фраз, хоч тої саламахи є дуже а дуже багато. Ось деякі уривки з його балаканини:

„Одинокий вихід з кризи — це шлях революції, шлях всесвітнього Жовтня”.

„Вперед же до боротьби за повалення капіталізму, на оборону Радянського Союзу і за революційний вихід з кризи. (Підкреслення в звіті. — Д.Л.)

„Ми почали активно допомагати в організуванні робітників інших національностей — руських, польських, угорських, німецьких і ін”.

„Пам'ятайте, товариші й товаришки, ми цей зворот зробили тільки завдяки ідеологічному проводу комуністичної партії”.

„У цій нашій роботі ми стрінулися із завзятим опором певної частини членства, яка ніяк не хотіла поривати із старими способами праці, не хотіла вийти з робітничих домів, яка казала, що наші організації неополітичні, не трейд-юніїні, не безробітні — то їх така робота не зобов'язує”.

„Навіть коли ми організаційно не зросли — це наш мінус — ми маємо контакт з трудящими масами та їхніми організаціями”. (Підкреслення мов. — Д.Л.)

А ось говорить Шатувський про „національну політику” „радянської влади” на Україні, при чому без ніяких доказів обкидає грязюкою своїх давніх товаришів Ірчана й Сембая. Він каже:

„Членство наших організацій, йдучи за ідеологічним проводом комуністичної

партії, в національній і у всій політиці радянської влади було й залишається повністю на ленінському становищі”.

А ще далі Шатувський говорить виразніше: „національна політика партії й радвлади на Україні правильна; ми маємо повне й беззастережне довіря й до партії й до влади, рідної нам по класу. . . ”

„Коли радянська влада когось карає й не подає повних чи й ніяких про це звідомлень — то вона знає чому вона це робить і ми її за це квестіонувати не будемо. Ми, як комуністи, як члени робітничого класу, висловлювали, висловлюємо й будемо висловлювати її повне й беззастережне довіря”. (Підкреслення у звіті. — Д.Л.)

Оце говорить чоловік, що називає себе українцем, це говорить чоловік, що живе в Канаді і є лідером організації, від імені якої виступав. Він має повне й беззастережне довіря не до канадійської влади, бо він її на кожному кроці поборює, але має таке довіря до московської комуністичної влади, яка винищувала й винищує український нарід. І такий тип та йому подібні мають відвагу називати себе не лише українцями, але й громадянами Канади.

А кінчить Шатувський свою балаканину такою заявою:

„Наші організації визнають і йдуть за ідеологічним проводом комуністичної партії й надалі ми повинні й будемо визнавати тільки цей провід, бо це одинокий провід, що веде трудящих до визволення з капіталістичного гнету”.

„Наші організації” — це ТУРФДім і Робітниче Заломогове Товариство.

Такою була цілий час політика комуністичного проводу в ТУРФДомі й РЗТ, який слухняно виконував прикази комуністичної партії і був лояльний лише до „радянської влади”, який своєю столицею уважав не Оттаву, але Москву.

Отже не було нічого дивного в тім, що в часі війни, коли Сталін і Гітлер стали союзниками, канадійський уряд проголосив ТУРФДім нелегальною організацією нарівні з комуністичною партією. Бо ця партія, яка активно виступала проти війни, що було рівнозначне із зрадою Канади, вповні контролювала ТУРФДім і провід ТУРФДому ніколи не відрікся її контролю.

Але той самий провід — знову таки на

інструкції комуністичної партії — пізніше заявляв перед цілою Канадою, що ТУРФДім є невинною культурно-освітньою організацією, що він займався лише мистецтвом і спортом, що він ніколи не мав нічого спільного з політикою або з комуністичною партією. І багато визначних канадійців далось тоді зловити на цей бламан і повірило в комуністичну байку про аполітичність (неполітичність) ТУРФДому. Вони домогалися від уряду в Оттаві, щоби повернув організації легальність і сконфісковані будинки, бо, мовляв, ця організація цілком невинна і її вчинено велику кривду. Вони уважали, що дійсно обороняють добру справу. Вони не знали, що їх підійшли спритні комуністичні махери, які комуністичну п'яту колумну представили їм за демократичну українську організацію в Канаді.

Пізніше, коли Гітлер пішов війною на Світський Союз і Москва проти своєї волі стала союзником західних демократичних держав, в тому числі й Канади, канадійський уряд повернув легальність ТУРФДому і передав йому сконфісковані будинки. І лише тому, що Гітлер воював проти ССР, комуністи нагло змінили фронт і стали підтримувати війну, а також почали збирати допомогу для Світської Росії. Цим вони заманіфестували, що захищають інтереси не Канади, але російської держави, що є льояльні не до своєї країни, але до чужої. Таке саме становище зайняли й комуністи українського походження, що були в проводі ТУРФДому, бо вони належали до тої самої комуністичної партії і підчинялися її дисципліні. (Після заборони комуністична партія існувала нелегально, а потім проголосила себе як „прогресивна партія праці”, під якою фірмою існує й сьогодні.)

Але такі ще в тому самому 1945 році, коли провадилася війна проти гітлерівської Німеччини, „союзна” Росія розпочала шпигунство в Канаді. Ця шпигунська афера вийшла на яв в лютому 1946 року. Показалося, що деякі лідери канадійської комуністичної партії грали в шпіонажі головну роль. Фред Ровз, одинокий комуністичний посол федерального парламенту, був засуджений на п'ять років в'язниці. Сем Кар, кравчий організатор партії, втік перед арештом з Канади. Коро-

лівська комісія, що розсліджувала шпигунську аферу, навага досить фактів про участь Сема Кара у шпигунстві.

Але ТУРФДім, ТУК чи ТОУК ніколи не відмежувався від того Сема Кара і не заступив його, хоч він на зїзді ТУРФДому в 1931 році перехвалювався, що „недалеко той день, коли під проводом КПК. . . ми візьмемо владу в свої руки”, коли він заявляв, що „наші робітничі організації приймають заклик до світової революції”. ТУРФДім-ТОУК ніколи не виступив і проти Фреда Ровза. Навпаки, преса цієї організації — „Укр. Життя” й „Укр. Слово” — завсіди представляла Фреда Ровза як великого „мученика”, що, мовляв, потерпів за „робітничу справу”, і закликала збирати фонд на його оборону. Вона ніколи не виступила проти шпіонажі, але напала за її викриття на канадійський уряд. Суд над шпіонами називала „полюванням за відьмами”. Винувала за шпіонажу не Світську Росію, але Канаду, яка була примушена боронитися перед шпигунами. Таке було становище газет, що в органами ТУРФДому-ТОУК і Робітничого Запомогового Товариства і їх утримують члени цих товариств.

А в теперішній „холодній війні” між західними демократіями і Світським Союзом — ці дві газети в українській мові вдійсності виступають як органи світського уряду. Вони кожну справу обговорюють зі становища російської світської імперії і завсіди признають рацію Москві, а в той сам час гостро нападають на Канаду, Зєдинені Держави і Велику Британію. Ще ніколи не сказали вони доброго слова про премієра Мекензі Кінга, його заступника (коли пишуться ці рядки) Сан Лорана, або якого іншого члена канадійського уряду. Навпаки, завсіди п'януть їх як пайбільших реакціонерів і „паліїв війни”. А в той сам час при кожній нагоді і без нагоди підносять під небеса Сталіна, Молотова, Вишинського, Хрущова, Мануїльського. Мається вражіння, що ці газети виходять не в Канаді, але в Світській Росії.

В такім самім дусі виголошуються промови і лекції в Українських Робітничих Домах, в подібнім дусі ухваляються резолюції на зїздах ТУРФДому-ТОУК. Одним словом, вся „культурно-освітня” робота

цієї організації і її преси зводиться до того, щоб на кожному кроці підкопувати демократичну Канаду і підготувати в ній ґрунт для насильного державного перевороту і заведення комуністичної терористичної диктатури. Ця організація та її преса, як виходить з її змісту, є ніщо інше, тільки московська комуністична агентура в Канаді під українською вивіскою.

Мене не раз питають, як поборювати комуністичний рух серед канадійських у-

країнців? Відповідь на це проста: Треба більше оживити роботу в українських національних організаціях, треба більше самопосвятити й дисципліни серед членів цих організацій, треба більше жертвенності на загальні громадські справи, особливо з боку тих, що можуть дати, треба постійно — в слові і в письмі — викривати ганебну підривну роботу комуністів, що на ділі є зрадою як супроти українського народу, так і супроти Канади.

Данило Лобай.

ГУМОР.

ЖУРИТЬСЯ СТРАЙКОМ.

Слухає малий Пилипко, як старші про страйк говорять, що не хочуть робітники працювати, отже вже бракує і сього і того... слухає Пилипко і задумався.

— А що ти синочку думаєш? — питає мати — може ти нездоровий?

— Ні!... А що буде, мамо, як колись і кури застрайкують і не будуть яєць нести, що я тоді буду їсти? — відповів зажурений Пилипко.

Не треба розкручувати.

Синочок: Тату, я зловив блоху.

Батько: А де ж вона?

Синочок: Я її два рази в пальцях покрутив, а вона таки втікла.

Батько (подумавши): Е!... Я вже знаю... Ти її покрутив в оден бік, потім в другий, значить, — ти перше покрутив, а потім розкрутив, тому вона втікла. А то розкручувати не треба.

Чого не буває.

Суддя: Чи ви не знаєте, що хто жінку покидає, хто дезертирує, того закон карає?

Чоловік: Я те знаю, але я жінки не покидав.

Суддя: Як же ні?

Чоловік: Найважливіше, то ви не знаєте моєї жінки. Я її не покидав,

— я лише ратував своє життя. Коли б я був не втік, то нині вже по світі не ходив би. А життя кожному дороге...

НИ ОДНО, НИ ДРУГЕ.

Питає хтось молодого чоловіка:

— Ти жонатий?

— Ні — відповідає той.

— Так ти самотний...

— Ні, не самотний! — відповідає той з натиском.

— Ну, то якжеж, що ні жонатий, ні самотний?

— А так — пояснив запитаний — що нас два, я і мій приятель, винаняли собі кімнату і там живемо. Нас є там два, отже не самотні.

Не диво, що змерз.

Копав грабар гріб, і чи так задумався, чи що, але викопав такий глибокий, що не може вилізти. Сидів він там, думав, а тут вже смеркається. І почав кричати.

Почув якийсь п'яний і підійшов до гробу.

— Поможі мені вилізти, бо я вже змерз, — каже грабар.

Похитав п'яний головою, та:

— Чи диво, що ти змерз? Аджеж на тобі нема ані трохи землі.

Він думав, що то мертвий скаржиться, що змерз.

РОЗВІЙ ПОЧТОВОЇ СИСТЕМИ.

Нинішньому чоловікові здається, що світ завжди і всюди так виглядав, як виглядає нині, однак воно не так. Лад, що є нині, розвивався дуже поволі, не сотнями, але тисячами літ.

Берімо пошту...

Має хтось рідню, чи знайомих в найдальших сторонах світа, в Африці, в Австралії, в Азії, на далеких островах, — отже нині вони не є для нього дуже далеко. Бо напише він до них лист нині, а за кілька днів вони його лист мають; а за других кілька днів він має вже відповідь. І чоловік може дістати від них всі відомости, яких хоче, і про їх життя, і про тамошний світ, може дістати їх фотографії. Але колись ніхто був би не повірив, що це в будуччині буде можливе.

Почт колись цілком не було. Хто хотів з кимсь порозумітися, то посилав з листом післанця. Ще в українських народних оповіданнях згадується, як хтось той лист від післанця викрав і т. п. І в піснях подібне згадується, як прим.:

По садочку походжаю,
Тай сам собі розважаю (2),
Що-далеку милу маю.
Чи до неї лист писати,
Чи самому відвідати?
Як я буду лист писати,
То мя будуть люде знати, —
Не так люде — як сусіди,
Не так тепер — як завсіди...

Значиться, — треба буде той лист через когось передавати, або окремого післанця посилати, а від них люде про все розвідаються і піде безконечна балачка...

За часів давного римського цїсарства були найперше окремі піші післанці, що розносили по провінціях римської держави урядові розпорядження. Через них можна було до якоїсь мѣри передавати й приватні листи, але треба було дуже дорого оплачувати. Пізнійше були післанці кінні.

Також великі торговці мали своїх післанців, що переносили письма з

потрібними відомостями про купецькі справи. Випадкових післанців посилали і багаті люде з листами, коли хотіли когось про важне щось повідомити, або про щось розвідатися.

Аж з початком нових віків почали деякі держави заводити між поодинокими містами почтовий кінний рух, але почтова оплата була незвичайно висока.

Коли з розвоєм життєвих потреб ставало щораз більше konieczним мати якісь легкі способи порозуміння між людьми ріжних сторін і країв, і почтовий лад почав розбудовуватися, то тоді ще було багато труднощєй.

Аж коли стало ясно, що почтова система потрібна однаково всім людем на світі, то держави почали порозуміватися, і 1874 р. заснували міждержавну поchtову унію в Берні, в Швайцарії, до якої нині належать майже всі держави світа. Тоді вироблено спільний почтовий лад і назначено спільний сталий почтовий заряд для унії, що має наглядати над спільними почтовими справами на цілому світі.

Лише одна одинока комуністична Росія з тими краями, що в її руках, вернулася тисячі літ поза ті часи, коли можна було посилати листи бодай післанцями. Нині з Росії і до Росії навіть післанця з листом не пішлете, бо комуністи відгородили Росію від світа непроходимим муром. Нині заборонено в Росії і гадку мати про те, щоби з рідними поза Росією можна думкою обмінятися, щоби дати про себе знати. Там лише уряд може порозуміватися з дальшим світом, а мільйонам і мільйонам люде порозуміватися заборонено.

Це все Росія робить тоді, коли прим. в Канаді навіть звичайні листи перевозяться вже нині літаками; коли до всіх сторін світа можна свобідно слати листи і звичайною почтою і літаками... Одна одинока Росія спихає мільйони люде до таких невільничих низин, в яких в найчорніших часах людство не перебувало.

Р. П. С.

ВІДОМОСТІ ПРО КАНАДУ.

Простір Канади обнімає 3,694,863 квадратних миль.

Столиця Канади — Отава, в провінції Онтеріо.

Населення Канади — 12 мільйонів. Англійці і французи становлять більшість і їх мови є урядовими мовами. Крім того в склад населення входять українці, німці, ісландці, поляки, мадяри, китайці і багато з інших народів. Також індіани.

Більші міста в Канаді: Монреал, Торонто, Ванкувер, Вінніпег, Гемільтон, Отава, Квебек, Віндзор, Едмонтон, Келгарі, Лондон, Геліфакс, Вердун, Ріджайна, Ст. Джан, Вікторія, Саскатун, Трі-Риверс.

Провінції і Території: 1. Принс Едвард Айленд (головне місто Шарлоттаві); 2. Нова Скошія (Геліфакс); 3. Нью Бронсвик (Фредериктон); 4. Квебек (Квебек); 5. Онтеріо (Торонто); 6. Манітоба (Вінніпег); 7. Саскачеван (Ріджайна); 8. Алберта (Едмонтон); 9. Бритиш Колумбія (Вікторія); Нова Фунляндія (Нюфавндленд), головне місто Ст. Джанс.

Територія Юкон, головне місто Давсон.

Північно-Західні Території (Нортвест Територіз).

Найбільші ріки Канади: Мекензі, в північно-західній частині; Саскачеван, що вливаєсь до Лейк Вінніпег (Вінніпегського Озера); Ст. Лоренс, на полудневім сході; Чорчил і Нелсон, що вливаються (впадають) до заливу Годсон Бей на півночі.

Найважливіші озера: Грейт Бер і Грейт Слейв на північнім заході, та Лейк Вінніпег в Манітобі.

Границі Канади: На сході Канада граничить з Атлантийським океаном, на заході з Тихим океаном (Пасифик) й Аляскою, на півночі з Ледовим океаном, а на полудні з Зєдиненим Державами Америки (Стейтами).

Гори: Великими горами Канади є Раки Мавнтинс (Скалісті гори), в яких шпиль Балфур високий 10,875 стіп понад поверхнею моря, Стівен 10,425 і Вікторія 11,500.

Історія: Канаду вперше розслідив Картіє в 1535 р., а перші сталі поселенці в Квебеку належать до 1608 року, в околиці, яку названо Нова Франція. Нову Скошію (Акадію) відступили французи Англії 1713 року. Англійці забрали решту Канади 1763 р. Злуки Канади (Конфедерації) довершено 1867 року, поза якою лишилася Нова Фунляндія, яка доперва тепер стала провінцією Канади.

Галузи промислу: Рільництво для плекання збіжжа стоїть на високому місці. Дальше молочарство, хов овець, для вовни, тютюн, бараболі, кукуруза, буряки; хов лисів і других звірят на кожухи. Риболовля широка.

З фабричного промислу — залізо і сталь. Канада має багато лісів, отже має багато будівельного матеріалу, виробляє багато паперу. Значні ткацькі вироби, хемікалії і презервована пожива.

Між головними мінералами має золото, срібло, нікель, олово, платину, цинк, вуголь нафту і земний природний газ.

Провінції Манітобу, Саскачеван й Алберту звуть пшеничними провінціями, бо тут головними продуктами є плекання пшениці.

Північні сторони Канади ще доси подрібно не розсліжені, а там є великі природні багатства. Сторони ті не заселені, хіба що на далекій півночі живуть ескімоси.

Населення Більших Міст Канади.

(Перепис з 1941 року)

Прис Едвард Айлед:	
Шарлоттаві	14,460
Нью Бронсвик:	
Ст. Джан	50,084
Монктон	22,411
Фридериктон	10,000

Нова Скошія:	
Галіфакс	69,326
Сідней	28,181
Глейс Бей	25,050

Квебек:	
Монреал	903,007
Квебек	147,908
Вердун	66,503
Трі Риверс	41,811
Шербрук	35,651
Гул	32,604
Шовініган Фалс	20,237
Лашін	19,898

Онтеріо:	
Торонто й передмістя	927,398
Гамилтон	164,719
Отава	150,861
Виндзор	104,415
Лондон	77,105
Киченер	35,456
Содборі	31,888
Брентфорд	31,622
Форт Віліям	30,370
Ст. Кетерінс	30,025
Ошава	26,610
Порт Артур	24,217
Киркланд Лейк	21,500
Наягара Фалс	20,371

Манітоба:	
Виніпег	217,994
Брендон	17,172
Флін Флон	8,000
Портедж ля Прері	7,095
Давфин	4,595

Саскачеван:	
Ріджайна	57,389
Саскатун	42,320
Мус Джьо	20,496
Принс Алберт	12,299
Вейборн	6,119
Свифт Корент	5,515
Йорктон	5,586
Норт Бетлфорд	4,694

Алберта:	
Едмонтон	92,404
Келгарі	87,267
Летбридж	14,343
Медисин Гет	10,473

Бритиш Колумбія:	
Венкувер	271,597
Вікторія	42,907

Нью Вестмінстер	21,602
Треїл	9,132

Подане тут належить до перепису з 1941 року, отже дотепер число населення збільшилося, та всеж подані числа показують загальний стан кожної провінції відносно числа більших міст і їх населення, а таксамо дають можливість порівняти провінції між собою.

Найбільше великих міст має Східна Канада, а це показує, що га часть найбільше промислова.

ВІДАЛЬ МІЖ МІСТАМИ КАНАДИ.

За осередок, від якого числимо віддаль поданих тут містів, беремо Виніпег, як місто на середині між Сходом і Заходом Канади.

Подана тут віддаль, це віддаль залізнична, дотого ж подана кількома лініями, що виходять з Виніпегу.

3 Виніпегу на Схід Сіпіярською лінією:

Форт Віліям	426
Порт Артур	430
Содборі	982
Торонто	1232
Отава	1303
Монреал	1423

3 Монреалу на Схід:

Квебек	172
Ст. Джан	481
Галіфакс	756

2. Сіенарською лінією на Схід:

Содборі	940
Торонто	1207
Отава	1241
Монреал	1358

Рейни Ривер	153
Форт Френсис	208
Форт Віліям	434
Порт Артур	438
Торонто	1207

На захід від Виніпегу Сіпіаром:

Портедж ля Прері	55
Брендон	134
Ріджайна	356
Медисин Гет	656

Келгарі	832
Бенф	914
Венкувер	1474

Портедж ля Прері	56
Йорктон	279
Леніган	404
Саскатун	479
Бигар	540
Едмонтон	848

На захід від Виннипегу Сіенаром:

Портедж ля Прері	54
Брендон Норт	128
Риверс	142
Мелвил	279
Ватрос	408
Саскатун	470
Бигар	536
Едмонтон	802

Венкувер	1572
----------------	------

Давфин	177
Роблін	240
Кемсак	278
Канора	302
Саскатун	504
Розтавн	576
Киндерслей	629
Драмгелер	818
Келгарі	903

Портедж ля Прері	54
Шайло Кемп	122
Брендон	135
Ріджайна	356
Саскатун	517
Норт Бетлфорд	613
Вегревил	794
Едмонтон	867

Над Дніпром під Києвом.

Молодці йдуть на базар до Києва, горді, усміхнені, бо тоді були ще господарями на своїй землі.

Фото з 1918 р.

ДВА ОБРАЗКИ НАШОЇ ІСТОРІЇ.

ЦАР ПЕТРО Й УКРАЇНСЬКА МОВА.

Року 1722-го вмер гетьман Скоропадський, передавши гетьманство Павлови Полуботкови, що був Чернігівським полковником. Полуботок був великим українським патріотом, що завзято ставав в обороні прав українського народу.

Задумав тоді цар Петро цілком скасувати гетьманство і знищити окремішність України. Отже приказує він, щоби до Петербурга приїхали: Полуботок, генеральний писар Савич, та генеральний суддя Чорниш.

Приїхавши до столиці вони подали зараз просьбу, щоби цар дозволив вибрати на Україні нового гетьмана. Але цар в відповідь казав арештувати Полуботка з його товаришами і посадити в Петропавловську кріпость.

Коли провадились допити, то сам цар запитав Савича:

— Скажи, чи знаєш про лихі заміри твоїх товаришів?

— Не скажу, Вашеці (Ваша Світлосте)! — відповів чёмно Савич.

Петро обурився і вдарив по лиці Генерального Секретаря України.

Був там Бунчуковий Товариш, Володківський і він пояснив цареві, що „не скажу” в українській мові те саме, що „не знаю”.

Цар успокоївся, але всеж на кошт Савича післав на Україну посланця, щоби переконався, чи по українськи „не скажу” значить „не знаю”.

(Питають: „Коли ваш син приїде?” — а запитаний: „Не скажу, може нині вечером, а може аж завтра”. Значить: не скажу, бо не знаю).

Коли Полуботок заслаб, Петро прийшов до нього і хотів погодитись та простягнув Полуботкови руку, але той своєї руки цареві не подав та сказав: „Невдовзі Петро (цар) і Павло (Полуботок) стануть перед Тим, який не подивиться, що ти цар, а я не цар”.

І МОЛИМОСЬ І ПРОКЛИНАЄМО.

Гетьман Іван Мазена був і великим українцем і дуже релігійним чоловіком. Він дбав, щоби висвободити Україну з московського пановання, він також будував величаві церкви на славу Божу.

Перемігши українське військо, цар постановив, щоби кожного року в Великім Пості священники в усіх церквах при відповіднім обряді проклинали Мазепу, як великого зрадника і злочинця.

Оповідують, що коли цар Микола I був раз в Києві, то зайшов до Никольського Собору (церква св. Отця Миколая), який збудував Мазена 1690 року. В ризниці (в „захристії”) побачив він якийсь портрет і питає священника:

— Чий це портрет?

— Це — каже священник — портрет зиждителя (будівничого) цього храму (цеї церкви), гетьмана Івана Мазепи, Ваше Величество.

— І ви за нього молитесь? — цікаво питає цар.

— О, ми молимося за нього при кожній Службі Божій, як за зиждителя (будівничого) цього храму — щиро відповідає недогадливий священник.

— А в Великім Пості проклинаєте Мазепу? — здивовано питає цар даліше.

— Проклинаємо, точно по Уставу, Ваше Величество — каже збентежений священник, зрозумівши про що ходить.

— І молитесь і проклинаєте! — сказав цар ніби з докором, ніби з насміхом, і забрався з ризниці.

Вийшло таке: оден раз в році Мазепу українці з примусу проклинали, а за те цілий рік за нього молилися, як за великого свого добродія.

ЯК КУМ ПАВЛО ПРОДАВАВ КОЗИ.

На весні 1948 року, приїздить до кума Павла наш чоловік. Приїхав автомобілем, не новим — не старим, десь з того року, що і ваш автомобіль.

А приїхав, щоби пару кіз в кума Павла купити. Треба ж вам знати, що в кума Павла є гарні кози, всіх шість.

Кум Павло дуже поважав Гандія, того гіндуського великого патріота і філософа, отже як довідався, що головною поживою Гандія є козяче молоко, то і собі кіз розстарався.

— Ганді розумний чоловік, — сказав собі кум Павло, — отже знає, що людині на здоровля виходить. Треба і мені козячого молока покушати.

Та інша причина була в того чоловіка, що за козами до кума Павла приїхав. В нього дочка слабувала, отже лікарі сказали, що повинна пити козяче молоко.

Як вже обговорили козячу справу, то бесіда зійшла на світову політику, на атомічну бомбу, на всі ті держави, що на невинну Росію війну готують. І почав той чоловік:

— Яке наше тут життя, подумайте!... Уряд дбає лише про себе, капіталісти лише дивляться, як тебе використовувати, і ти не певний, що буде завтра. Не те там... Там нема капіталістів, нема неробів. Працюєш в колгоспі і знаєш, що уряд журиться, щоби тобі нічого не бракувало. Таке саме, коли працюєш в фабриці, чи в копальні. А заслаб, — посилають тебе на Кавказ, чи на Крим лічитися. Там, де перше лише буржуї лічилися. Колиж здоров то дають тобі вакації і їдеш собі десь над море відпочивати, а все на кошт держави.

Так і повинно бути. Правда, працювати треба, але не тільки, як тут, і за те маєш все, — хату, одягу, поживу, лікарську поміч, конечні вигоди... Не дармо ж нашого батька Сталіна так величають...

Я до бесіди не мішався, а кум Павло уважно слухає і лише головою похитує, притакує. Якже чоловік скінчив, кум Павло ще немов думає та головою похитує.

— Бачу я, — каже тоді чоловік, — що і вас це журить. Так, як нас всіх свідомих.

Хитнув кум Павло ще раз легенько головою і каже:

— Ще і як журить! А знаєш ти, що мене найбільше журить?

— Ну, чому не знати, — те, що нас всіх.

— Еге, еге, — притакнув кум Павло, — журить мене, що ти тут так гірко бідуєш, а до тої щасливої Росії не їдеш. І не доїдаєш, і не допиваєш, і в лахах ходиш, і за завтрішний день не певний, а не їдеш туди, де людям так щасливо живеться. От що мене журить! Коли б я був тобою, то я вже давно був би в Росії.

Побачив чоловік до чого це веде.

— Е, я вже бачу, що в вас на гадці, — каже. — Та хіба ж я досить тут не напрацювався, то ще мені туди волочитися?

— Ні, я цілком поважно говорю, — каже кум Павло, — цілком поважно! Лише подумай: продаєш одного дня, що маєш, гроші в кешеню і за два тижні ти вже з жінкою і дітьми в Росії. І новий світ тобі відчиняється. Всюди лад, всюди правда, визискувачів нема, а лише самі товариші, уряд про тебе дбає, дає всяку поміч...

А невдовзі кличеш своїх тутешних товаришів, щоби туди забиралися. Тоді і я туди їду...

— Е, я вже бачу, що в вас на думці...

— Те на думці, що кажу. Хіба ж я тобі лиха бажаю? Я ж рад, щоби тобі було добре...

— Е! Їдь, волочися... Я вже досить тут наволочився...

— Так, так, але я рад, щоби ти більше не волочився. А їзда до Росії не є волоченням. Як тільки почнеш своє господарство випродувати, ти вже одною ногою в Росії, вже всіх тутешних лих позбувся. А сів на залізницю — вже щасливий. Сидиш собі, покурюєш, відпочиваєш, співаєш і з капіталістів смієшся. А мені дякуєш, що я порадив тебе туди їхати. Хіба нетерпеливишся, що поїзд заповоли йде, що корабель поволеньки сунеться. А захотів би, то можна літаком. Коли ж заїхав туди — ти вже як в рідної матері, — в такому світі де нема ні печали, ні воздыханія, як то на похороні співають...

— Ну, а чому ви не їдете?

— Я? Коли б я думав так, як ти, то давно поїхав би. Я показав би ділом, що я вірю в те, що говорю.. Отже і ти покажи.

— Е! — каже тоді чоловік — бачу я, що і ви до тих належите...

— До яких? Хіба ж я тобі зла бажаю? Я раджу тобі їхати туди, де добре. Сам же ти кажеш, що там добре. Я поважав Гандія, отже як довідався, що він високо цінить козяче молоко, то і я собі кіз роздобув. І не жалую. Так і ти зроби. Кажеш, що в Росії добро, отже їдь і покушай того добра. Я повірив Гандію і не жалую, отже ти повір Росії, а таксамо не будеш жалувати.

Тут встав чоловік, взяв капелюх та:

— Видно, що сватами не будемо. Я собі кіз в інших людей знайду, — і подався з хати. За хвилину тільки за ним задудніло. Тоді кум Павло:

— Маєш Гарасиме, большевицьку правду. Язиком говорить одно, а ділом робить друге. Це тобі маленький взірєць тої великої Росії, що таксамо світови голосить одно, а робить цілком що інше...

Подія та лишилася дотепер живою в моїй памяти, отже і вам я її оповів. А може вона вам придатися, коли б знов той чоловік, або його товариш, заїхав до вас купувати вже не кози (в вас кіз мабуть нема), але приміром підсвинки. Отже почніть ви так, як починав кум Павло, а побачите...

Гарасим Чернохліб.

ПСАЛЬМА 62.

В одному Бозі моє серце
Себе впокоїть й одпочине;
Одна заштита в мене певна,
Спасення в Господі єдине.

Доки будуть на мене злії
Думки ледачі в серці мати?
Доки бажати мені лиха
І під ногами рів копати?

Душе моя! В одному Бозі
Себе впокоїш, одпочинеш;
Надійсь на Нього, він заступить,
І серед лиха не загинеш.

Бо каже Господь—в Його сила,
У Його нам відрада в тузі,
І милосердя, і суд правий,
Усім віддасть він по заслугі.

За П. Кулішем.

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА НАД ПОК. Т. Д. ФЕРЛЕЄМ.

На цвинтарі.

Промова виголошена президентом Українського Народного Дому у Вінніпегу, І. Трачом, на посвяченню пам'ятника над покійним Т. Д. Ферлеєм 19-го вересня, 1948, на знак пам'яті і пошани одного з оснудателів і через довгі роки президента Українського Народного Дому. Посвячення довершив Адміністратор Української Православної Церкви в Канаді, Всеч. о. С. В. Савчук, при участі хору під управою В. Богоноса і при великій участі українського громадянства.

ПРОМОВА

Кожний нарід на світі, великий чи малий, державний чи не державний, має своїх великих і заслужених людей, в різних галузях його життя. Провідники народу, то є очі народу, то є слух народу, то є розум народу. Без провідників нарід не може бути народом в повнім значінню того слова. Без провідників нарід не може осягнути самостійности, а тим більше державности.

Так само і ми, канадійські українці,

що приїхали до Канади 40—50 літ тому і пізніше, видали зпоміж себе і своїх дітей, провідників, громадських діячів, та навіть тисячі інтелігенції обох полів, яка покриває собою всі фахи, знання науки та професії. Здобуток, який українці мають в Канаді на полі просвітнім, культурнім, організаційнім, церковнім, виховавчим та політичним, маємо завдячувати нашим провідникам, громадським діячам. Вони перші клопотались долею українського народу, вони перші заложили основи та підвалини під наше українське життя в Канаді.

Вони посвячували час, свої молоді літа, ночей не досипляли, терпіли фізично через великий навал праці, а нераз занедбували до певної міри свої родинні обовязки. Признання належить українському громадянству, що зрозуміло і пішло за покликком своїх провідників.

Щоби увіковічнити пам'ять великого українського громадського діяча, провідника і патріота, яким був покійний Т. Д. Ферлей, Український

Народний Дім у Виннипегу збудував оцей пам'ятник. Збудував за його працю на просвітно-культурному і організаційному полі. За його відданість громадській справі. Зосібна за працю в Українським Народнім Домі у Виннипегу, в яким Покійний був членом через 34 роки, почавши як член оснуватель, а відійшов від нас минулого, 1947 року, як почесний член і президент.

Покійний Ферлей належав до перших піонерів, які почали орати цей канадійський степ, корчувати ліси, підготовляти ґрунт для кращого завтра, для засіву. І за кілька-десять-літньої їх праці ми бачимо прекрасні плоди. Бачимо Народні Доми, Читальні Просвіти, драматичні гуртки, співацькі дружини, хори. Бачимо виховавчі інститути, бачимо церкви і видавництва. Бачимо заповомогові асекураційні установи, бачимо Українське Товариство Взаємної Помочі, що своїм віттям покрила цілу Канаду. А для товариства Взаємної Помочі покійний Ферлей не мало напруцювався, щоби вона, та Взаїма Поміч, була такою, якою є сьогодні. А Товариство Взаємної Помочі є гордощами всіх українців в Канаді.

Ми бачимо покійного Ферлея послом в провінціальному парламенті 30 літ тому, де він немов той корабель-криголом, перший проломив леди, щоби зробити плян і дорогу для других. Бачимо його радним у виннипегській міській раді, де він своїм пове-

денням і працею зумів позискати симпатію не тільки між своїми, але і між чужими. Його-засада була: бути добрим українцем і добрим канадійцем.

І не диво, що на пам'ятнику, на бронзовій плиті, виписано ось такі слова:

Пам'ятник цей здвигнув Український Народний Дім у Виннипегу на вічну пам'ять і пошану свого оснувателя і президента, який через все своє життя працював на просвітнім, культурнім та організаційнім полі, щоби ми були свідомими українцями та добрими канадійцями.

Бо що ж може бути кращого в життю людини? Бути свідомим, добрим та вірним, працювати для своєї родини, своєї громади. Працювати для добра своєї церкви, для свого товариства. Служити своєму народові і своїй державі.

От і через те саме покійний Ферлей був в нас українців великим громадським діячем, провідником, великим політиком, учителем. А понад все, був великим українським й канадійським патріотом.

Ми, присутні тут, в день посвячення цього пам'ятника, клонимо голови перед могилою Покійного. А цей пам'ятник буде пригадувати шлях, цілі, ідеали й працю в наших організаціях, щоби ми й далі продовжали та старались бути свідомими, зорганізованими, добрими українцями та добрими канадійцями.

ДРУГ ДО ДРУГА.

(Пісня)

Скажи мені друже,
Чому ти так дуже — сумуєш?
Чому так думаєш,
Думаєш-гадаєш — горюєш?
Чому в день і в ночі
Напуваєш очи — сльозою?
Чом не погуляєш,
Чом не заспіваєш — зо мною?
Вже й лице змарніло,
Нидіє все тіло — що днини,

Чи-сь слабій, ох Боже!
Або вмер хто може — з родини?
Вже й зима минула,
Весна ся вернула — наново,
А ти ще думаєш,
Думаєш-гадаєш — тай чого?
— — — — —
Ходи друже милий!...
Бо ти нещасливий — думками,
Ходи погуляєм,
Ходи заспіваєм — лугами.

ДЕЩО ПРО МАТЕРІЮ.

Коли приходиться купувати матерію або убрання, добре знати, що означають різні слова, уживані на таких товарах. Ті слова можуть відноситися до ткальних волокон, або до способу викінчення матерії. Розуміння тих слів помагає вибрати такий товар, який найкраще відповідає потребам.

„Прішранк” на матерії або убранні означає, що в процесі фабричного виробу матерію випрано чи іншим способом затревалено проти корчення в домашнім пранню. Це головню добре мати на увазі при купні готових фабричних убрень для дітей. Слово „сенфорайзд” також означає, що матерія затревалена і менше збігатиметься в пранні.

Способу затревалення найбільше уживають фабрики на бавовняній і реїоновій матерії. В деяких родах реїонових матерії рівночасно затревалюють матерію проти мяття. Така матерія тревалійша і видержує прання та гладкість.

„Вул Шрінкидж”. Звичайно вовняна матерія скорше збігається в пранню ніж яка інша. Щоби цьому запобігти, фабрики затревалюють вовну певними хемікалами і живичними препаратами. Вовняна матерія і вовна в клубках до плетення деколи має наліпку „шринк резистант”, що якраз означає таке затревалення. Буває, що такого викінчення вовняна матерія трошки збігається, але не так багато, як без него. Навіть як збіжиться, то задержує гладкість і вовняні волокна не збиваються туго.

„Спан реїон” це рід реїонової матерії з шорстким волохатим виглядом зближеним до вовни. Нераз помилково уважається „спан реїон” за вовняну матерію. Звичайна реїонова матерія виробляється з односталих гладких волокон витворених штучно з деревної пульпи і така матерія на дотик гладка. Спан реїон виробляється з таких самих ниток тільки дуже коротких наче посічених, з чого матерія має шорсткий вовняний ви-

гляд і волохатість. „Спан реїон” це тревала матерія і придається до широкого ужитку в убранні тим, що довго служить і добре переться. Деякі роди „спан реїону” також затревалені проти мняття і задержують делікатну гладкість помимо своєї волохатости.

„Вотер репелант” марка на матерії або убранню означає, що викінчення протиділає всяканню води. Хоч така матерія не є цілком непромокальною, але настільки відпорною до води, що відкидає від себе воду. Виглядом така матерія цілком не різниться від будь якої матерії. Те викінчення не дає їй ніякої поверховної гладкости або штивности на дотик. Видержаність до води може бути двояка — довго тревала і тимчасова. Довго тревала видержаність не нищиться пранням або сухим чищенням бензиною. Тимчасова видержаність потребує віднови після прання або чищення. Таку віднову дають більші заводи чищення. Цей противодний препарат ще покищо не продається на загальнім ринку для домашнього ужитку. Важна прикмета водонеприймаючих матерії і убрання полягає в тім, що поміж перехрестями ткальних ниток отвори не закриті і крізь них воздух переходить, як в будь яких матеріях. Коли б ті отвори були заліплені, то матерія не могла б надаватися для широкого ужитку ріжного рода убрень. Несприймання води треба ясно відрізнити від непромокальності, яке означається на товарах словом „вотерпруф”. Непромокальне викінчення на гумових, плястикових та інших ткальних виробах складається з відмінного препарату, яким мається на цілі цілкомовито позакривати всі отвори в ткальних перехрестях і витворити гладку фільмову поверхню, до якої вода не може дібратися. Тому між „вотер резистант” і „вотерпруф” є велика ріжниця.

„Вет Дайс” марка на матерії означає тревалість в кольорах проти ділання сонця, прання і хемічного ви-

білювання. Під цєю маркою продаються різного рода кольорові бавовняні матерії.

„Старчлес Финиш”. Звичайно матерія має певне викінчення, що надає їй гладкості, штивности й ваги. Танші роди матерій бавовняних мають викінчення, в яким переважає крохмаль. В пранню те викінчення спирається і матерія стає мякою та рідкою. На дощці роди матерій уживають треваліших живичних препаратів, які видержують прання і не тратять ваги, штивности та гладкості. Такі матерії мають марку „старчлес финиш”. Приміром фіранки такого викінчення не збіга-

ються в пранню, не мнуться і видержують довше ніж без того.

„Кріс резистант” марка означає, що матерія задержує гладкий випрасовний вигляд навіть з довгим недбалим уживанням. Це дуже важна прикмета для убрання тим, що виконують сидячу працю. Затревалення матерії проти зарисів досягається злукою живичних та інших препаратів, які надають навіть мягким матеріям потрібної гладкості і штивности. „Спан рейон” буває викінчений цим способом, а також деякі бавовняні та лляні матерії.

Савеля Стечишина.

Відділ СУМК ч. 102 ім. Ол. Кошиця в Сенді Лейк, Ман.

Сидять в першій ряді (з ліва на право):
Учителька Т. Карліска (інструкторка), Т. Василенко (інструктор і господар), учителька О. Костинюк, Й. Демчук (провідник), учителька А. Березовська (секретарка), учитель Г. Пінюга (інструктор і член Надзірної Ради), пані М. Солонична (членка Надзірної Ради).
На самім переді: Ед. Колцун.

Другий ряд: Ф. Новалковська, П. Пушка, П. Ристофанюк, В. Грегоращ, Катерина Солонична (провідниця), Петруся Солонична (го-

сподиня), С. Вольська, М. Мулявка і Марія Ярич.

Третій ряд: Ф. Солоничний, П. Солоничний, Т. Колцун, А. Федорків, С. Сторожук (член Надзірної Ради), Б. Мулявка, Я. Ярич, Д. О. Дидик (член Надзірної Ради), Е. Яким.

На світлині бракує таких членів СУМК: П. Колтуський, пані К. Колтуська (касирка), Орія Новалковська, Г. Лободовська, Л. Лободовська, А. Демчук.

ДОМАШНЕ ВИХОВАННЯ.

Розумні люде вважають Дім найсильнішою Твердиною народного культурного життя.

Твердиною буде Дім, коли в нім буде зберігатися заповідливо вся народна культура, — релігія, святочні звичаї, мова, письмо, пісня і все інше, що є частею української культури.

Школою буде Дім, коли батько і мати будуть пам'ятати, що їх обов'язком є не тільки вбирати і годувати дітей, але що вони повинні бути дійсними дбалими учителями дітей.

Вони повинні вчити їх найперше добрим власним приміром. Коли батько й мати поважно поведуться, розсудно говорять, не кричать, не клеунуть, то і діти будуть родичів в тім наслідувати.

В добрім Домі є карність (дисципліна), є контроля, є на все міра і границя.

Правдива карність не в тому, щоб тримати дітей залізними руками, але в тому, щоби тримати їх найперше здоровим розумом.

Треба промовляти до діточого розсудку вже з самого малку. Коли розтолкуєте дітям, що щось недобре, що щось погане, і дасьте кілька відповідних примірів з життя, то діти все те приймуть, як добру науку.

А діти хочуть знати, як що є, чому є і длячого. Кілько вони нераз допитуються; хочуть, щоби їм щось оповідати, щось читати, щось толкувати, вчити співати, щось показувати. В дітей є голод на те все, отже треба той голод розумно задовольняти. Дасьте тому голодови добру, здорову моральну і розумову поживу, то діточа вдача виросте на сильну і здорову; дасьте поганой поживи, то і вдача буде поганою; не дасьте нічого, то діти будуть самі задовольняти себе тим, що знайдуть на дорозі.

В житеписах багатьох великих людей читаємо, що перші здорові сильні моральні підвалини дістали діти в ріднім Домі. А що дав добрий Дім, того вже ніщо пізніше не знищило.

Досить пригадати Шевченка, як він оповідає про те, що він малим чув від свого діда, і як глибоко запало воно йому в душу.

Бувають матері, що навіть не раді, коли діти їх допитуються, коли хочуть, щоби їм щось оповідати, щось читати, щось толкувати. Однакж ті самі матері будуть говорити цілими годинами зі старшими про неконечне, про неважне, про непотрібне, коби лише набалакатись. Та кілько добра вони зробили би, коли б своїм дітям щось добре оповіли, щось пояснили, щось прочитали, з дітьми поспівали. Все те зосталось би, як добре зерно для пізніших жнив в життю їх дітей.

Недобре роблять батьки, чи матері, коли приказуючи щось дітям, голосно кричать, погрожують всякими можливими карами і кленуть всякими лихами. З того виходить тільки шкода. В крику нема розуму і діти це бачать, отже крик легковажать.

Коли діти до крику привикнуть, то він їм не страшний. На крик і вони відповідають таким же криком.

Найсильніше буває спокійне, коротке, але розумне і рішуче слово. З таким словом найбільше всі числяться. Самий знак пальцем розумного чоловіка більше має сили, ніж нерозумний крик.

Дітей під карністю треба тримати від самого малку і на хвилину не давати попуску. Те можна, а того не можна, — це повинно бути вічним правилом. Коли ж дітей в таким ладі тримати, то вони будуть до такого ладу достроюватися, тай самі будуть бачити, що такий лад добрий. А ще більше тоді, коли ви будете їм пояснювати, чому такого ладу треба.

Дітей нищить розпуск і попуск.

Не можна допускати до того, щоби дитина зі старшими торгувалася, сперечалася і виборювала собі те, чого захоче.

Дитина є дитиною, а старші є старшими, і їх обох нарівні ставити не можна. В старшого є розум, є досвід,

є обов'язки, а в дитини є лише сліпі забіганки. З того виходить, що або вона мусить старших слухати, або буде старатися, щоби старші її слухали. Або вона має боятися, або її мають боятися.

Коли дитина впреться і раз виборе собі, чого забага, то другий раз буде подвійно впиратися.

Отсе і є давати розпуск, давати попуск. А дасьте їй попуск через тиждень, то так її попусете, що опісля за місяць того не направите. І тому то попуску не треба давати, ані на хвилину. В кожнім випадку повинно бути по вашій волі, а не по її, — і вона буде з тим спокійно і радо годитися, доки не закоштує попуску.

Не треба думати, що дитина нещасна, коли робить лише те, що ви їй дозволяєте. Аджеж ви не держите її на привязі, — ви лише назначуєте межі, поза які вона не має виходити. А між межами вона вільна. Тай хіба ж аж поза тими межами, які дитина напирася переступити, повне щастя?

Ніколи не треба згадувати дитині вчорашніх її прогріхів і помилок. Що минуло, те не існує.

Нерозумно дітей легкодушно ображувати і зневажати лише тому, що вони діти, отже не обороняться. Треба відноситися до них так, щоби вони бачили і відчували, що ваше відношення до них є розумне, щире, поважне і справедливе.

Коли ж дитина впреться на чому, то треба найперше заговорити до її розуму, розтолкувати. Коли ж не послухає і ви її вкараєте, то гніватись на вас не буде, бо її власна совість скаже, що вона на кару заслужила.

Справою, яку треба тут мати на увазі, є справа мови.

Дім повинен бути Школою для своєї мови. Мати найперше, а дальше батько, повинні бути тут учителями.

Матері Бог дав охоту до говорення якраз на те, щоби вона до дітей говорила і вчила їх всего доброго.

І добра, розумна, розсудна мати може виховати дітей на найбільших патріотів, на людей найбільше гідних, характерних, розумних. Історія багато оповідає про таких матерей.

Але мати байдужа, легкодушна, нерозсудна, примхвата виховає дітей лише на моральних і розумових калік.

Є ще одна велика справа, на яку треба покласти сильний натиск.

Всюди на світі неписьменність уважається великою некультурністю, ознакою людської темноти. І нині розумні люде міряють чужі народи, і чужі краї тим, кілько там є письменних, а кілько неписьменних. Це є міра, — а не те, кілько там є багатіших, а кілько бідніших. Бо вже сама неписьменність є великим бідацтвом.

А тепер поставмо питання: чи нема в Канаді багато таких неписьменних між українським загалом?

Є дуже багато. Всі ті, що вміють лише чуже письмо, а свого власного не вміють, — це неписьменні. Це анальфабети. Коли хтось по своєму підписатися не вміє; коли по своєму листа не напише, листа не прочитає, книжки не прочитає, газети не прочитає; коли чужим не може пояснити, як його власне письмо виглядає, то він якраз є тим неписьменним. В своїй власній хаті, між своєю родиною, між своєю громадою, між своїм власним народом, при своїй власній справі він є неписьменним. Чи це не страшне? Чи це не є ознакою великої некультурности, великого нерозуму, великого убожества?!

І це тоді, коли всюди знайдете чужих людей, неукраїнців, які знають українську мову, українське письмо. Є навіть між англійцями одиниці, що українську мову й українське письмо знають. Є такі, які кажуть: „Ви повинні своє знати нарівні з нашим англійським!”

Отже тут Дім повинен подбати, щоби не було тих неписьменних. Треба дітей свого письма вчити змалку, нім ще підуть до публичної школи. Треба заставляти дітей, щоби по своєму читали і писали. Треба їм пояснювати конечність своє знати, своє цінити.

Аджеж нема на світі лекшого письма, як українське. Навчїть 32 букві, а вже дитина буде читати. Тут не треба ніякого „спелінгу”, на який в англій-

ських школах багато часу посвячується.

Це велика справа, великий обов'язок Дому, батька і матері.

Коли ж дитина вміє по своєму читати, то подбати про книжки для дітей. От є „Молодий Вік”, є „Оборона Києва”, є „Козак Дорош” — це все дрібні оповідання. Є ще й інші. І не треба казати: „Дитина ту книжку вже перечитала”. Бо книжку треба читати більше разів, щоби до неї привикнути, щоби її зрозуміти, щоби дещо з неї і напам'ять навчитися. Окремо є „Діточий Куток” в Українськiм Голосі.

І не треба казати: „Мої діти того не хочуть вчитися, не хочуть читати”.

Вони мусять так, як мусять в англійській школі.

Що варта дитина, чи молодь без свого письма? Молитвенника не прочитає, пісні своєї не прочитає, ролі для представлення не прочитає,—отже що такі можуть в своїй церкві, в своїм товаристві, в своїй громаді зробити?

Коли батько і мати будуть все те мати на увазі, то їх Дім буде твердинею українського життя. Такий Дім буде Школою, буде Церквою, буде дійсною Виховавчою Інституцією. І лише з такого Дому вийдуть розумні люде — слава для батька-матері, провідники в громадськiм життю, і вартні громадяне держави, в якій живуть.

Громадянка.

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Богатіла чужа хата,
Лиха там не знали;
Туди й наші українці
Дари доношали.

Лиш ти минав, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Й орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги

Гомоніла твоя кобза
Кругом стороною,
В кожнім серці відбивалась
Чистою луною.

І хоч ти спочив, наш Батьку,
Тихо в домовині,
Твоя пісня розбудила
Думки на Україні.

Най же промінь думок твоїх
Поміж нами сяє,
„Огню іскра великого”
По вік не вгасає.

Щоб між нами все сіяло
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі”
Слово твоє вічне.

Тому й ми минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Леся Українка.

НЕ ПОВІРЮ — ДОКИ НЕ ЗМІРЮ.

Був колись батько і син, — як от і тепер є батьки і сини. Але син той хитрий вдався. Що йому не говоріть, чого не доказуйте, а він вам:

— Не повірю — доки не змірю!
Та як він міряв, ви послушайте.

Приходить він раз до дому з коршми та до батька:

— Тату, а знаєте що?

— Та що? — питає батько.

— Отой Паранчин Степан хвалить-ся в коршмі, що вам в морду дасть.

— Та може й дави, — каже батько.

— А я не вірю, доки не змірю, — каже син.

— Так щож?

— Що? Ходіть до коршми і переконаємось.

Взяв батько капелюх на голову і пішли. Прийшли до коршми і зараз син до Степана:

— Ти казав, що татови дасиш в морду.

— Або що?

— Ану дай! Побачу, чи ти такий.

Тут Степан і не прибирався, але як заїде батька, так той мало не впав.

— О, то ти такий відважний, — каже син.

— Так, відважний! І ще можу раз.

— Ану ще раз!

Степан відвинув руку і батько знов мало на землі не опинився.

— То бачу, що ти таки не жартуєш, — говорить син.

— Жартів в мене нема, — знов говорить Степан — бо я можу і третій раз.

— Ану! Я вже таки не вірю...

Син ще не договорив, як Степан так батька ляснув, що той був би впав, коли б не стіна.

Тоді син до батька:

— Тепер я знаю, що він не жартує. Це розбишака! Тікаймо тату! Коли він з вами не жартує, то він готов навіть мене набити, а не то вас. Тікаймо!

І стрілою вилетіли оба з коршми, а дорогою аж порох за ними закурився.

Правда, що інтересна подія? Історична. Інтересний син, інтересний і батько. Переконалися, тай вдоволені додому забралися.

Кажуть, що і нині можна ще знайти таких синів і батьків, що на такий лад правди дошукуються.

Дехто каже, що до таких синів і батьків належало багато тутешних большевиків.

— Ану товаришу, поїдьмо туди...

— Ану жінко, поїдьмо...

І їдуть. Їздили вже. А як переконалися, то кому вдалося, так не питає чи порох, чи болото, але тікав що сили, — радий, що правди довідався.

Н. П.

ЧИСЛО ВІЙН ДЕЯКИХ ДЕРЖАВ.

(Від 1480 до 1845)

Велика Британія	78
Франція	71
Еспанія	64
Росія	61
Австрія	52
Туреччина	44
Швеція	26
Італія	25
Голяндія	23
Німеччина	23
Данія	20
Зединені Держави	13
Китай	11
Японія	9

ОГЛЯД ВАЖНІШИХ ПОДІЙ.

Українці в Європі.

На Придніпрянщині, оскільки відомо, нема зміни на краще.

В Галичині, на Волині, на Буковині і Закарпаттю большевики беруть щораз тісніше в руки українське життя. Церкву піддано під владу Московського патріарха, а молодь ведуть до безбожництва. Переписка з дальшим світом заборонена. Життя московцять.

Священника Гавриїла Костельника, що як відомо, під примусом організував в Галичині большевицько-православну Церкву, вбито в другій половині 1948 року. Подроблиці вбивства невідомі, та нема сумніву, що вбила його большевицька рука.

Український Музей в Празі большевики зліквідували.

Про Українську повстанчу Армію (УПА) є вісти, але їх небагато.

Важною подією в українським життю на скитальщині є засновання в 1948 році Української Національної Ради, в якій зєдналися всі українські партії, що є в Європі, крім покищо Гетьманців. Так зведено українське життя до одного спільного проводу й одного представництва перед дальшим світом, — отже Національна Рада це продовження Українського Уряду, що повстав за проголошенням Української Держави після 1917 року. На 1-ій сесії Національної Ради, 16—20 липня, 1948 р., вибрано Президію і Виконавчий Комітет. Головою Президії став проф. Борис Іваницький.

Скитальці, що перебувають в Західній Європі, розїжджаються — до Англії, Бельгії, Франції, Аргентини, Парагваю. Гідне уваги, що всюди вони там засновують свої організації церковні і світські, щоби не розгублюватися. Багато скитальців прибуло вже і дальше прибуває до Канади і Стейтів.

Культурне українське життя в Канаді значно розвивається.

Колегія св. Андрея в Виннипегу, що є тут одинокою того роду українською науковою інституцією, дістала двох визначних науковців, а то проф. Дми-

тра Дорошенка (приїхав при кінці 1947 р.) і проф. Івана Власовського. Вони подають науку на Богословському Відділі.

При Колегії створено також Наукову Секцію для приготування підручників та наукових праць.

Колегія купила в 1948 р. додатковий будинок, який названо Дівочим Інститутом, де мають перебувати дівчата студентки Колегії.

Праця в Колегії поширює і набирає сили. В 1948 р. Колегія провадила вже другий раз Літні Курси, на яких було велике число курсантів, хлопців і дівчат. Колегія належить до Української Православної Церкви.

Гідною уваги справою є перебудова всередині і відношу зверху Будинка Українського Голосу. Будинок куплено 1946 року. Перебудова почалася в середині літа 1948. Перебудовано долішню часть, а пізніше прийде перебудова горішньої части. Це дасть Українського Голосові більше простору і можности для праці і більше значіння, як видавничої фірми. „Український Голос”, це найперший український народний часопис в Канаді, що почав виходити 1910 року. Перше його число появилось 16-го березня, 1910. Видає Українська Видавнича Спілка, заснована 1909 року.

Редактором Українського Голосу став в осени 1947 р. Іван Сирник, бувший учитель, а дальше ректор Інституту Петра Могили в Саскатуні. Управителем Українського Голосу є І. Ф. Паламарчук.

Союз Українок Канади (СУК) на Зїзді 1—4 липня, 1948, вибрав головою Союзу Українок пані Ольгу Войценкову на місце бувшої голови, пані Наталки Кугуської. Централю Союзу Українок перебуває в Виннипегу від 1943 року.

Союз Українок Канади має 119 діяльних (активних) відділів, — в Онтаріо і Квебеку 19, в Манітобі 25, в Саскачевані 51, в Алберті 24, в Бритиші Колумбії 3.

Крім тутешньої праці Союз Українок виявив велику діяльність в допомозі скитальцям в Європі, що потвер-

джують листи з Європи і прибуваючі скитальці.

Адвоката Я. В. Арсенича назначено 31 грудня, 1947 р. судією для Давфину в Манітобі, а 1948 він заняв судейське становище. Він був першим українцем адвокатом, а тепер є першим українцем судією в Канаді.

Українська Православна Церква має вже свого власного канадійського голову-єпископа, а ним є Архієп. Мстислав, що прибув до Канади в осени 1947 року. В 1948 р. прибуло з Європи кількох православних священників.

Греко-католицька Церква має нині 4-ох єпископів, з тих двох поставлено 1948 року. Прибуло кількох гр. кат. священників.

Всякі події.

Всі довгі переговори між Західними Державами і Росією кінчилися нічим. Червня 18-го, 1948, Росія замкнула залізничі, звичайні і водні дороги, яких до того часу вживала Англія й Америка для довозу поживи, палива і др. до тої части Берліна, що є в їх руках. Від того часу вони довозять все те лише літаками. Та і тут Росія робить перешкоди.

Від того часу Англія, Америка і Канада готовляться поспішно до оборанної війни, сподіючись, що Росія може несподівано війну розпочати.

Робляться заходи, щоби звязати європейські держави, які є поза контролю Росії, в одну военну силу.

В Греції большевицькі банди дальше роблять напади, маючи поміч головно Югославії.

В Китаю війна з большевиками не перериваєсь.

В Італії і Франції були поважні страйки, організовані большевиками.

В Югославії Тіто наче б то розривав звязки з Росією, однакж наділі все лишаєсь, як було.

Палестинська справа між жидами й арабами ще остаточно не покінчена.

Січня 30, 1948 р. згинув відомий гіндуський провідник Ганді, його вбив вистрілом Натурас Годсе.

Румунський король Михайло зрікся престолу 30 грудня, 1947.

Ян Масарик, чехословацький мі-

ністер закордонних справ, 9-го березня, 1948, скочив з третього поверху і вбився. Причина — насильства комуністів.

Оксана Косенкіна, учителька дітей совітських урядовців в Нью Йорку, 12 серпня, 1948, скочила з третього поверху і сильно покалічилась. Причина — не хотіла вертатись до Росії.

Графа Ф. Бернадота, посередника між арабами й жидами, вбили жидівські терористи в Палестині 17 вересня, 1948.

Княжні Єлисаветі, наслідниці англійського престолу, народився син 14 листопада, 1948.

В Америці 2-го листопада, 1948, вибрано поновно президентом Трумена. Знов демократи контролюють Конгрес. Близьким суперником Трумена був републиканець Дюї.

Премієром Канади став 15-го листопада Луї Сен Лоран, бувший міністер закордонних справ, на місце уступившого доволітного прем'єра, Мекензі Кінга.

ТРЕБА ВСЮДИ ПРИЯТЕЛЯ.

Прийшла в церкву стара баба,
Свічок накупила,
Де була яка ікона,
Всюди поліпила.

Іще пара остається,
Де їх приліпити?
— Ага, каже, пошукаю
Святого Микити!

Найшла баба і Микиту —
Святий чорта ціпить...
Баба одну йому ставить,
Другу чорту ліпить.

Видять люде й роважають,
Щоб там не ліпила;
„Що ти бабо, кажуть, робиш?
Таж то вража сила!”

Але баба обернулась:
— Не судіте люде!
Ніхто того не відає,
Де по смерти буде...

Чи у небі, чи у пеклі
Скажуть вікувати...
Треба всюди, добрі люде,
Приятеля мати.

Степан Руданський.

ВСЯЧИНА

САМОПОВАГА ШЕВЧЕНКА.

Михайло Лазаревський оповідає в своїх Споминах про те, як 1847 року Шевченка вислали до Орської кріпости, і там говориться:

„Жандарм привіз його (Шевченка) в Оренбург у червні 1847 р. вночі просто до вартівні, де Шевченко проспав ніч на годій долівці (на підлозі, чи на землі). —

„Того ж дня рознеслася вістка, що прибув Шевченко і земляки випросили його до себе на квартиру. Зустріч з Шевченком була пам'ятна: і він, і ті, що прийшли до нього, плакали.

„Увесь день він пробув серед земляків і був нібито не дуже сумний, — але видно було, що він багато таїв у душі.

„Другого дня вже було відомо, що його призначено до Орської кріпости. Земляки радили йому, як недужому, записатися до лазарету (до шпиталю) на два тижні, а тимчасом сподівалися виклопотати, щоб його лишили в оренбурському батальоні, де Шевченкові можна було жити хоч трохи вільніше.

„Але він не згодився через те, що ненавидів лазаретів, а друге через те, як він казав, що ніколи ще не обдурював. Просити ж за себе він не дозволив, бо не хотів в таких обставинах принижувати своєї гідности просьбами”.

ГРЕКИ НА УКРАЇНІ.

Десь в 8-ім, або 7-ім столітті перед Христом почали понад Чорне море поселятися греки і там повставали грецькі міста: Ольбія над Дніпром, Тіра над Дністром і другі.

Багато з тих поселенців, це були грецькі купці, що продавали грецькі вироби далеко в Київщині, в Полтавщині, Харківщині. Ще нині в тих сторонах в старих могилах викопуються грецькі гроші з тих часів, давні глиняні посудини, вироби з золота і срібла.

Нині для українців може бути важ-

не те, що грецькі письменники з тих давних часів позаписували, які народи, чи племена жили тоді в українських чорноморських степах.

Дуже давних жителів української землі звали греки Кимеріями, чи Кимерійцями.

В Гомеровій Іліяді говориться, що на чорноморських степах жили славні кобилодоїлці, молокоїди убогі, — „найсправедливіші між усіма людьми”.

Пізніші письменники згадують Скитів, як володарів тих сторін, за тими володарями були Сармати в 4 і 3 віках перед Христом. Коло Христового Різдва згадуються в степових сторонах Аляни, яких вже цілком певно можна вважати предками Українців.

З того виходить, що давна назва українців була — Аляни. Та історики допускають, що всі інші народи, які згадуються на Українській Землі, то були українські племена.

РІЖНІ ТОЛКОВАННЯ.

Перський цар, Дарій I (548-486 перед Христом) пішов був війною проти Скитів в 515 році перед Христом. А скити мешкали на північ від Чорного моря, на українських степах і даліше на схід і були відомі тоді, як сильний нарід. Хто саме вони були, годі нині знати, хоч є припущення, що це були українці.

Щоби чуже велике військо спиняти, скити відступали і все за собою нищили, а тоді Дарієве військо не буде мати поживи.

І тоді то післали скити до Дарія свого амбасадора з загадочними дарунками, а ними були: птах, миш, жаба і п'ять стрілів. На запит, що те все значить, сказав амбасадор:

— Мені казали оце доручити і сказати, що коли добре подумаєте, то все відгадаєте. Більше я не знаю.

Дарій почав сам толкувати так: миші виводяться в землі, отже скити дають мені свою землю; жаби живуть в воді, отже скити дають мені свої

озера, свої ріки; птахи означають все, що живе на землі, а стріли — це скити дають в мої руки свою зброю.

Але був там оден мудрець і той сказав:

— Ти царю вгадуеш відповідно до своїх бажань, але воно не так. Ті дарунки дають тобі знати, що коли перси не будуть так тікати, як птахи літають; коли не будуть ховатися в землю, як миші; коли не будуть хоронитися на воді, як жаби, то назад не вернуться, але згинуть від тих стрілів.

І так сталося. Лише з тяжкою бідною вдалося Дарієви вратуватися з частиною армії, яка числила кілька сот тисяч.

ЗА ЩО СКИТИ ВБИЛИ СВОГО ЦАРЯ.

Грецький письменник, Геродот, що в 5-ім віку перед Христом був в Ольбії над Дніпром, оповідає про таку подію...

Тоді скити жили на чорноморських степах. Мати скитського царя, що звався Скиль, походила з греків, отже навчила і сина грецької мови і письма.

Ставши царем Скиль їздив часто до грецького міста Ольбії, лишав своїх людей на передмістю, а сам йшов до греків і брав участь в цілім їх життю. А потім вертався до скитів.

Він побудував собі в Ольбії дім і мав там жінку, хоч про те скити не знали.

Вкінці скити про все довідалися, та довідалися також, що їх цар святкував разом з греками, — отже збунтувалися і вбили його за те, що він відцурався звичаїв скитського народу. А його брата поставили царем. Так строго осуджував тоді нарід тих, що відходили від свого народу і приставали до чужих.

РИМО-КАТОЛИКИ УКРАЇНЦІ.

В Східній Галичині по селах було багато римо-католиків, які відрізнялися від греко-католиків тим, що по польськи молилися і ходили до поль-

ського костела. А поза тим ціле їх життя було українське, — вони лише по українськи говорили (по польськи і не вміли); лише українські пісні співали, і ціле їх життя було українським, всі звичаї їх були українські.

Однакож тих людей всі звали поляками, тому і вони себе так звали.

А наділі це були українці. Їх предків польські пани буками пригнали до костела, та все ж поза польську молитву не змогли їх нічого більше польського навчити.

Коли б українці були належно свідомі, то на кожному кроці казали би такому римо-католикови, що він українець, отже і він уважав би себе українцем. Таке там, таке і тут в Канаді.

Білоруси є і православні і римо-католики, але білоруські римо-католики уважають себе таки білорусами, а не поляками. Таке повинно бути і в українців.

ПРАЦЯ, А НЕ ТИТУЛИ.

Рубенс (1577-1640) належав вже за свого життя і нині належить до дуже визначних малярів Європи. Родився в Зіген, в Вестфалії (Пруссії).

Ритівник, Джеймс Мак Ардел, зробив дуже добру форму Рубенсового портрету і пішов до найбільшого англійського маляра портретів, Рейнолдса (1723-1792), порадитись, який би титул поставити коло імені Рубенса. Він пригадав, що Рубенс дістав титули від королів — англійського, французького й еспанського. Крім того має ще окремі титули, — отже він хотів би знати, який саме титул був би на портреті найвідповідніший.

Був тоді в кімнаті і др. Джансон. Чуючи, про що саме ходить, він перервав бесіду і каже:

— Чим ви оце непотрібно клопочетесь? Нащо Рубенсови тих титулів? Ви напишіть: „Петро-Павло Рубенс“, а більше нічого не треба. Рубенс і без титулів є тимсамим великим Рубенсом. #

І розумної поради Джансона послухали.

З того може завсігди бути людям наука. Люде нераз багато уваги привязують до титулів, забуваючи, що найкрасшими і належними чоловікові титулами є ті гарні прикмети, які він має і та добра праця, яку він в життю виконує. Вартного чоловіка і без додаткових титулів люде знають, що він вартний чоловік.

(Ритівник — що на дереві, або металевій плиті, дрібненькими рівчиками вирізує портрет, чи інші образи для відбивання. Так зроблені образці бувають багато кращі і дорощі, ніж звичайні образки роблені з фотографії, на яких видно дрібненьку сітку).

ДІСНИЙ ПРИЯТЕЛЬ.

Коли англійський філософ й історик, Гюм (1711-1776), був членом університету, він грошево стояв дуже эле, отже йому дали заняття, що мало принести йому 40 фунтів на рік. В тих часах це була значна сума, отже велика поміч. І він вже дістав писемну заяву, що ту поміч він дістане.

В тім часі зайшов до нього добрий його приятель, Блеклак, що знаходився тоді в великій нужді. І почав Блеклак оповідати про своє убожество, — він самий осліп, родина в нього велика, а заробити на її вдержання він не може.

Вислухав Гюм свого приятеля, і дістає тоді заяву на 40 фунтів та передає свому приятелеви. А пізніше постарався, що поміч, яку він мав діставати, переписали на Блеклака.

КІЛЬКО ВАРТА СИНІВСЬКА ЩИРІСТЬ.

Пруський король Фридрих був строгим чоловіком.

Раз почав він дзвонити, щоби покликати з сусідної кімнати свого прибічного хлопця, але той не приходив. Подзвонив ще раз, але дармо.

Пішов він тоді до хлопця, але той сидів і спав. Він хотів його збудити, але побачив, що з кишені вистає папір, на яким щось написано.

Король виняв папір, аж це був лист

матері того хлопця, в яким вона дякувала синові, що прислав їй мало не всю свою платню, що дістав від короля. Це для неї велика поміч. І мати щиро благословила свого доброго сина.

Тепер король взяв звій дукатів, всунув хлопцеві в кишеню, та пішов до себе і почав так дзвонити, що хлопець пробудився і прийшов.

— Ти спав? — запитав король.

— Спав, — сказав хлопець і почав виправдуватися. Але притім почув, що в кишені щось є, витягнув гроші і ще більше настрашився.

— Це хтось мені всунув в кишеню, хтось хоче мені лихо заподіяти, — почав він казати, але король спинив і каже:

— Це Бог обдарував тебе, коли ти спав, отже пішли це своїй матері, поздорови від мене і скажи, що я буду дбати і про ню, і про тебе.

ЗОЛОТО ВАШНІШЕ НІЖ ЖИТТЯ

Відомий такий випадок:

Коло берегів Бразилії затонув корабель „Британія”. Були на нім пасажирі, але також важне, що там було, то — велика кількість золота.

Коли корабель почав тонути, капітан казав винести кілька скринок з золотом на поклад, думаючи, що трохи золота вратує. Однакож корабель опускався в воду надто скоро і капітан казав покинути золото і всідати в ратункові човни.

Коли вже стояв побіч корабля лише оден ратунковий човен, капітан ще оглянувся і побачив чоловіка, що отворив скринку з золотими грішми,

— Що ти робиш! — крикнув капітан — ходи до човна, бо за хвилину корабель потоне.

Чоловік махнув рукою.

— Нічого, що тоне, нехай тоне! Але золота не покину. Я ціле життя любив золото, хотів золота, але його не мав, отже нехай хоч умру з золотом. Умру богачем. Я знаю, що тепер все золото мое.

Капітан ще щось говорив, забираючись на човен, але чоловік не слухав. Ще хвилина і корабля та богача не стало.

Можна думати, що чоловік був варіятом. Може. Однакж кілько в широкім світі є всюди випадків, де люде більше цінять майно, ніж самих себе, ніж свою честь, ніж свою гідність, ніж своє здоровля, а навіть своє життя.

ДОВГОВІЧНІСТЬ БОЛГАРІВ.

Донедавна бодай наш цілий світ говорив, що Болгари живуть довше, ніж інші люде. Давнійший болгарський консуль в Англії, Данев, оповідав таке:

— Мій прадід помер перед 20 літами і мав 132, або 134 роки. Пригадую, як мій прадід був на весіллі, коли мав 120 літ. Був він ще сильним і заявив, що думає пережити свої діти. Так і сталося. Мав він дві жінки і 26-ро дітей. Другий раз женився в 90-ім році. На згаданім весіллі деякі його сини мали 60 до 70 літ.

Батько Данева, який це оповідав, мав тоді 88 літ, а виглядав, як 40-літній.

Лікарі казали, що довговічність болгар в тім, що життя їх просте, невибагливе, спокійне, а що до поживи, то їдять багато квасного молока. М'яса їли дуже мало.

Як воно тепер в Болгарії, то хіба колись довідаємося.

КОЛЕСО ЩАСТЯ.

Панував в Єгипті давно перед Христом Фараон, що звався Сесостріс. Завоював він був Лібю, Арабію, Єгипцію, Скитію... Князів, що в тих краях були, він зоставив, але вони мали час від часу приїздити до нього з поклоном і великими дарунками.

Коли ж вони до столиці Сесостріса прибували, то він ось що робив: казав випрягати коні з свого повоза, запрягав тих князів і казав себе возити по місті. Дурна була його забаганка, і не розумів він, з якою зневагою дивилися на нього ті князі, що його повіз тягнули.

Та коли раз Сесостріс так парадував, оден з князів почав дуже вперто оглядатися на колесо повозу. Вкінці Сесостріс питає:

— Що ти интересного там бачиш?

На те відповів запитаний:

— Царю! Те колесо пригадує мені змінність людської долі. Його одна часть тепер нагорі, а за хвилину вже надоліні. Таке буває і з людьми. Нині хтось сидить на царськім престолі, а завтра опинюєсь в найбільшім пониженню і неволі.

Приздумався Сесостріс над тим, що почув і вже не вимагав, щоби люде його повіз тягнули.

НАСЕЛЕННЯ СВІТА І ПРОСТІР.

Всіх людей на світі числять 2 біліони і 170 мільйонів (2,170,000,000). Земля (без води), на якій всі ті люде живуть, обіймає 52 мільйонів, 230 тисяч і 217 квадратних миль.

В Африці є 158 мільйонів людей.

В Азії, без російської части, живе 1 біліон і 154 мільйони.

В Європі, без того, що мала Росія до 2-ої війни — 403 мільйони.

Росія має (без того, що забрала недавно) 172 мільйони.

Північна Америка з Мексиком — 185 мільйонів.

Полуднева Америка — 89,000,000.

На островах — 11 мільйонів.

Вода на землі покриває 68,634,000 кв. миль простору.

Християн, Магометан і Жидів разом обчисляли в 1939 р. на 841 мільйонів і 576,479. З того римо-католиків коло 343 мільйони, а православних коло 128 мільйонів.

Всіх протестантів понад 135 мільйонів, а магометан коло 221 мільйонів.

Головнійших мов на світі є 2,796.

Англійську мову знають 270 мільйонів, китайську 500 мільйонів, гіндуську з діалектами 331 мільйонів, еспанську 103 мільйони, японську 97 мільйонів, німецьку 78. Російську, як уряду, приписують 166 мільйонам.

МАТЕРІЯЛ НА ДЗВОНИ.

Головним металем для виливання дзвонів є мідь, до якої домінують найперше цини, а деколи других металів.

Найкрасший, найбільше звучний голос має дзвін, в яким є 78 частей міді, а 22 части цини. Виглядом він

жовточервоний. В Індії з такої мішанини виливають тамошні дзвони, чи гонги.

Трошки гіршим є дзвін вилитий з 77 частей міді, 21 части цини і 2 частей антимону.

Дуже поважний низький, та звучний голос має дзвін з 80 частей міді і 20 частей цини. В Китаю й Індії з такої мішанини виливають великі дзвони-гонги, там-тами і др.

Міді 75 частей, а 25 частей цини, — дзвін синьо-жовтої краски і може скорше розбитися, ніж другі. Звичайно з такої мішанини виливають пересічні церковні дзвони.

З міді 68 частей, а цини 32 виливають малі дзвони. Вони ще скорше розбиваються.

Але беруть також 100 частей міді і 25 частей цини, — з такої мішанини виробляють також дзвони-гонги і цимбали в Азії. По вилиттю розпікають його до червоности і тоді кидають в зимну воду, щоби надати йому потрібної звучности. Такий спосіб взагалі збільшує звучність дзвонів.

Є правило, що оскільки більше в дзвоні міді, остільки красишій дзвін. Також домішка срібла збільшує красу і звучність голосу. Домішка олова, цинку, заліза, антимону та бісмуту, погіршує голос.

НЕБЕЗПЕЧНА БРЕХНЯ.

Небезпечною брехнею є брехня замаскована. Вовк в овечій шкурі є більше небезпечним, ніж явний вовк.

Брехню замасковують тим, що до неї домішують трохи правди. Недосвідчений чоловік побачивши правду, думає:

— Коли б хтось був брехун, то правди не говорив би.

Але брехун знає, що треба себе замаскувати, — показувати себе патріотом, побожним, оборонцем правди, заступником кривджених... Тим він може здобути довіря людей, а тоді вони і в його брехню повірять.

ЯК РОЗУМІТИ ВИСОТУ.

Коли кажемо, що гора тільки висока, то треба розуміти, що ту високу міряєш від поверхні моря. Якраї

поверхня моря є тим місцем, від якого міряєш височину гір, височину землі, або низини озер, долин і др.

Є прилади, які показують висоту, на якій вони знаходяться. Такий прилад є прим. на літаку і летун знає, як він високо. Коли зійти в долину, що є низше поверхні моря, то прилад це також покаже. Окремо недоступні верхи гір обчислюють відповідними вимірами.

ВІТАМІН Ц ГОЇТЬ РАНИ

Одною з чинностей вітаміну Ц є склеювання клітин тіла. Рани гояться і скоро зростаються при довірливій споживанні пожив багатих на вітамін Ц. Цього способу лічення загально уживано у військових шпиталях для раних вояків.

Навіть при поважніших операціях пацієнта годують днями перед операцією поживами багатими на вітамін Ц, щоби тіло було наскрізь пересяклене ним. Це помагає хорому після операції скорше прийти до здоровля.

ПРИКАЗКИ ДО ІМЕН.

Зібрав Бог пару. — Карпа і Варвару. (Коли двоє такі доберуться, що одно і друге не доладу).

Їдж Федьку, хоч хрін, хоч редьку. (Коли чоловік сам напивав собі біди).

Про мене Семене, — а я Іван. (Ти роби собі, як хочеш, а я так робити не буду).

Не для Гриця паляниця. (Коли хтось хоче дістати, що не для нього).

Хапай Петре поки тепле. (Не відкладай, — використовуй нагоду).

Наша Парася на все здалася. (До всего спосібна і добра дівчина).

Який Сава, — така й слава. (Який чоловік, то так будуть його цінити).

Ти мені не Тетяна, а я тобі не Савка! (Так говорив чоловік роззлютившись на жінку).

Казала Феся, що обійдеся. (Кажуть, коли хтось напихаєш з тим, чого другі не хочуть).

Не вмер Данило — болячка задавила. (Коли хто більше говорить про причину, ніж про головне лихо).

НАПРЯМИ ЧАСОПИСІВ.

В Канаді є часописи українські мовою і напрямом, а є мовою українські, а напрямом неукраїнські, або не цілком ясні. Розумієсь, що і між часописами одного напрямку можуть бути ще значні різниці. Отже тут подає часописи з їх загальним означенням:

Напрямок самостійно-український.

„Український Голос”, в Вінніпегу, Ман, орган Союзу Українців Самостійників (СУС) і союзних організацій, — Союзу Українок Канади (СУК), Союзу Української Молоді Канади (СУМК), Союзу Українських Народних Домів (СУНД). Почав виходити 1910 року.

„Новий Шлях”, в Вінніпегу, Ман., орган Українського Національного Об'єднання (УНО).

„Робітник”, в Торонті, Онт., орган гетьманців.

Напрямок католицький.

„Українські Вісти”, в Едмонтоні, Алта.

„Будучність Нації”, в Йорктоні, Саск., орган Брацтва Українців Католиків (БУК).

„Світло”, в Мондер, Алта.

„Голос Ізбавителя”, в Йорктоні, Саск.

Напрямок комуністичний.

„Українське Слово”, в Вінніпегу, Ман.

„Українське Життя”, в Торонті, Онт.

Напрямок протестантський.

„Канадський Ранок”, в Вінніпегу, Ман.

„Євангельська Правда”, в Торонто, Онт.

Напрямок неозначений.

„Слово Істини”, особисте видання митр. Іларіона, в Вінніпегу, Ман

„Голос Правди”, видання одиниці, в Смоки Лейк, Алта.

„Канадський Фармер”, видавництво пристосоване до українського напрямку.

ЯК БИ ВІН БУВ ВІЙТОМ.

Війт, це начальник громади, щось, як тут в муніципалі „ріф”, або в місті мейор. Але в давніх часах війт мав велику владу, — що хотів, те робив. Його слово було законом.

І раз якийсь то чоловік добивається, щоби конче вибрали його війтом.

— Що ж ви куме робили би, коли б стали війтом? — питає його близький кум.

— Що я робив би? Е, я знаю, що робити. Мене вчити не треба...

— Та певно, що вчити вас не треба, бо ж я вас добре знаю. Та все ж таки скажіть, що ви робили би.

— Ну, коли хочете, то я вам скажу... Коли б я став війтом, то — кому схочу, то в морду дам, а кому схочу, то вікна повибиваю! От вам, що я робив би! Мене всі боялись би.

Яка ж з того наука?

Всі люде хочуть сили, влади, майна, але який в чоловіка розум, так він всім тим орудував би. Розумний на розумне вживав би, а нерозумний на нерозумне.

Не вірите? Подивіться пильно по світі, а побачите.

Невелика операція

Сусід: То казав доктор, що вам треба операції?

Слабий: Еге! Казав, що конче треба.

Сусід: А чи казав, кілька буде коштувати?

Слабий: Казав, що 50 долярів. Тільки не казав, чи то буде велика операція.

Сусід: Ну!... І ви за 50 долярів хотіли би великої операції? Де таке буває? Хочете більшої операції, то більше заплатіть.

З М І С Т:

	Стор.
Холодний Яр (вірш)	33
Старий паламар	35
Велика Крамниця — Пятилітка	44
Дещо про пана Каньовського	45
Два неоднакові брати	47
Всячина	51
Гумор	52
Що кум Остап говорив на весіллі	52
На розлуку (вірш)	57
Троєженець (вірш)	58
Бідний, але гідний	59
Реміснича штука в Азії	66
До візду Хмельницького до Київа	67
Київо-Печерська Лавра	68
Чернігів	69
Премудрий Соломон	75
Петрів Великдень	77
Нарід, а його мова	79
Вередлива дівчина (вірш)	83
Склад нинішньої Росії	84
Як в людей буває	85
Величаві історичні українські свята	87
З большевицького панування на Україні	89
Шевченко і Драгоманів	92
З листів Шевченка	93
Засьпів (вірш)	95
Гумор	96
Зі спостережень Гарасима Чернохліба	97
І це і те	100
Дещо про торговельну політику	101
Англіканські катедри (написав Д. Мартиновський)	103
Початки української преси	113
Давний добробут (колядки)	114
Московська комуністична агентура	115
Гумор	125
Розвій поштової системи	126
Відомости про Канаду	127
Два образки з нашої історії	130
Як кум Павло продавав кози	131
Псальма (вірш)	132
Посвячення Пам'ятника над Т. Д. Ферлеєм	133
Друг до друга (пісня)	134
Дещо про матерію	135
Відділ СУМК (образок)	136
Домашнє виховання	137
На роковини Шевченка (вірш)	139

Не повірю доки не змірю	Стор. 140
Огляд важніших подій	141
Треба всюди приятеля (вірш)	142
Всячина	143
Напрям часописів	148
Як би він був війтом	148

УВАГА ДО ПРОПУСКУ — При статті „Англіканські Катедри й Англія незнані” пропущено імя автора, а ним е проф. Д. Мартиновський.

„ВІСТНИК”

Орган Української Православної Церкви в Канаді.

ПОЧАВ ВИХОДИТИ 1924 РОКУ.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦІ.

Побіч справ релігійних і церковних „ВІСТНИК” інтересується справами Української Культури, справами виховання і взагалі громадськими справами українського життя.

В „ВІСТНИКУ” знайдете матеріал, якого не знайдете деінде — і тому „ВІСТНИК” повинен бути в КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ.

ПЕРЕДПЛАТА В КАНАДІ НА РІК \$1.50
В ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ-\$2.00

Адресуйте:

THE HERALD

BOX 3626 Sta. B.

WINNIPEG, MAN.

*De Fehr's
Standard*

**QUALITY
LINES**

Your Best Buy

Anytime for —

- **LASTING QUALITY**
- **COMPLETE SATISFACTION**
- **LOWEST PRICES**

Distributors of:

"DOMO" AND "STANDARD" CREAM SEPARATORS, "FORDS" MILKERS AND HAMMER MILLS, "STANDARD" GRAIN CRUSHERS AND ELEVATORS, "GILSON" — "SNOW BIRD" WASHING MACHINES, REFRIGERATORS, FREEZERS, ETC., "GILSON" FURNACES, OIL BURNERS STOKERS, FANS AND AIR CONDITIONERS, CHICK BROODERS, ETC. "STANDARD" RANGES AND HEATERS, "STANDARD" BINDER TWINE, GARDEN TRACTORS, UTILITY MIXERS, PUMPS, FOOD CHOPPERS, ETC

*Investigate Before You Invest!
See Our Local Dealer or Get Full Particulars From.*

STANDARD IMPORTING & SALES CO.
(C. A. DE FEHR & SONS)
78 PRINCESS STREET WINNIPEG, MAN   9851 JASPER AVENUE EDMONTON, ALTA.

Alberta Hotel
715 MAIN STREET
Winnipeg.
PHONE 91 059
GERRIE and NOWACKI

**YOU CAN ALWAYS
DO BETTER
AT
Wolch's
DEPT. STORE**

881-3 Main St. — Ph. 57 308
Winnipeg

Для Прегарно Зворушливого Весілля . . .

Обслуга Весілля

Від хвили як молода поступить до цього атрактивного, відмінного стору, вона є осередком уважності. І чи вон плянує церемонію в церкві або дома... нааша Обслуга Весілля догляне, щоб всьо пішло якнайкраще. Всі тонкості візьме на свої плечі спеціально вишколений персонал... замовить запрошення і проголошення, добре виправу, пояснить справи етикету.

Обслуга Весілля третя підлога.

Hudson's Bay Company

INCORPORATED 2ND MAY 1870

УКРАЇНСЬКА АПТИКА

1. Виповняємо рецепти.
2. Висилаємо поштою на замовлення медицини, та всякі річи звязані з аптикою.

Пишіть на адресу:

S. W. PERNAROWSKI,
Druggist & Chemist
YORKTON, SASK.

ПРОДАЖ РЕАЛЬНОСТЕЙ І АСЕКУРАЦІЯ РІЖНОГО РОДА

Вдавайтесь до:

**STANDARD
INVESTMENT
COMPANY**

715 McIntyre Block — 416 Main St.
Winnipeg, Man. Ph. 93 892

Властителі:

І. Ю. Карасевич,
і
. П. Крипякевич.

МОЛОДЕЦЬ ЩО ЗАБУВ

Молодого Студента запитали „Що є Електрика?“. Він відповів, „Я знав, але забув“. Почувши це Тома Едисон, Чудодій Електрики замітив, „Який жаль, що лише одна особа від якої я почув, що знала що є електрика, вона забула“.

Хто Перший Раз Достарчив Виннигевони Гайдро Електрику?

Це доконала Виннигег Електрик Компані, коли в 1906 вона вперше провела до Виннигегу електрику в електровні в Пинава, яку вона побудувала на ріці Виннигег, 70 миль дороги з Виннигегу.

Виннигег Електрик Завжди Приготована Давати Обслугу.

В 1906 Пинава почала працювати. Грейт Фалс слідувала в 1923, а електровня в Севен Систерс почала працю в 1929. Ці електровні Виннигегської Електричної Ко. були завжди один скок в переді щодо силових потреб Більшого Виннигегу і тепер представляють найбільшу інвестицію в те і найбільших продуцентів гайдро-електрики в Степових Провінціях одинокої спроможности достачі 393,000 силових коней.

\$8,000,000 було видано на розширення електровні Севен Систерс.

До теперішної пори більше чим \$8,000,000 було видано на розширення електровні Севен Систерс, що зробило її найбільш потужною електровнею в Степових Провінціях.

Winnipeg Electric Company

РЕЧІ ЦЕРКОВНІ

Для наших церков і нашого обряду дістанете в найстаршій і найбільшій українській фірмі

„ПРОВІДІННЯ“

Пишіть по інформації і ціни до:

PROVIDENCE CHURCH GOODS

Company

710 Main Street, Winnipeg, Man.

АПТИКИ

Empire Drug Stores

під управою
СИМЧИЧА й ЗАЛОЗЕЦЬКОГО
на протязі 26 літ.

Обслуговують клієнтелю міста
Виннигегу й Кольонії.

В аптикарських запотребован-
нях можете вдаватися з повним
довірям на адресу:

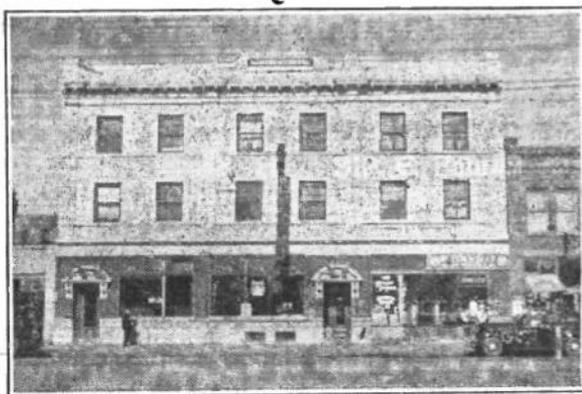
EMPIRE DRUG STORE

597 Selkirk Ave.

also

801 Selkirk Avenue

Winnipeg, Manitoba

NORTHERN HOTEL

“ДЕ ПРИЯТЕЛІ СТІЧАЮТЬСЯ”.

826 MAIN STREET — WINNIPEG, MAN.

Телефон 55 900

J. D. Diamond, Властитель

WARREN'S FLOWER SHOP

ЦВІТИ ДЛЯ РІЗНИХ ПОТРЕБ.

Точна й скоро обслуга на
кольонію.

Телефонуйте чи пишть
до:

WARREN'S FLOWER SHOP
804 Main Street. — Phone 53 914
Winnipeg, Man.

КОЛИ БУДЕТЕ В ВІННІПЕГУ
зайдіть до

NEW CORONA CAFE

674 Main Street, Winnipeg.
(близько сипярської стації)

Першорядні страви. — Обслуга
скора й чесна. — Гарне і приємне
окруження.

Телефон 25 040

УКРАЇНСЬКЕ ФОТОГРА- ФІЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ

Виконує всякі фотографічні ро-
боти, солідно й на час, як ве-
сільні групи, портрети і ама-
торські фільми.

Також побільшуємо й
кольоруємо.

GAVINCHUK STUDIO
Smoky Lake, Alberta.

Office AD. 0630

Rev. ME. 5828

ІВАН ЯРЕМКО

JOHN YAREMKO, B.A.

Barrister, Solicitor, etc.
Адвокат, Повновласник і т. д.

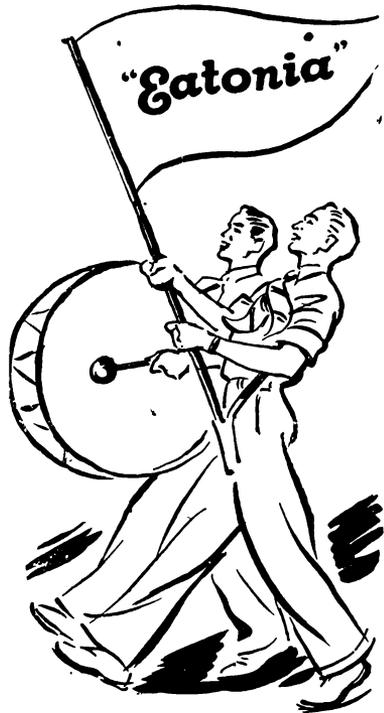
305 Manning Chambers
414 BAY STREET, TORONTO 1

**В Проводі
Могутньої Катальогової
Паради . . . .**

Марка *Eatonia*

- Всі предмети, що означені цим імям мають представляти рівень якості й виробництва.
- Ви не можете перевищити *Eatonia* щодо тривалості і вартості.

THE T. EATON CO. LIMITED
WINNIPEG CANADA

AUCTION SALE

ІВАН ВАХНЯК

випродує форничир і всілякі другі домашні річі, кожної суботи, початок в другій годині. Наколи маєте щось продати, або купити, так зараз зателефонуйте до нас —

Офіс 80 723 — Резиденція 24 169.

МИ РІЧИ ПЕРЕВОЗИМО.

Перепроводжуємо „продажу з молотка“ у вашій хаті чи деби не було.

J. WACHNIAK & SONS
AUCTION SALES ROOM

281 Logan Ave., Winnipeg, Man.

ЯК

прибудете до Виннипегу, заго-
стять до нашої реставрації.
Смачні українські і інші стра-
ви, в чистім оточенню.
Чемна обслуга.

ANN'S GRILL

КОЛО
SUTHERLAND HOTEL
Winnipeg, Man.

Kormilo Service

ГАЗОЛІНА ● ОЛИВА ●
ТАЙРИ ● ЕКСПЕРТНА
НАПРАВА.

- Настроюємо („тунап“) мо-
тор ● Спеціалізоване
Смаювання.

MAIN and FLORA — WINNIPEG.
Phone 51 171

СТЕФАН КОРМИЛО,
власник.

Для Вашої Охорони

ЗІР Є Вашим найціннішим посіданням. Ви уживаєте свої очі постійно, отже хороніть їх уважно.

Перегляньте достачу своїх зимових лямпок тепер. Заовте лямпки Вестінгавз від свого Читача Мітри, Рознощика Більд або Колектора. Ваше замовлення можна вислати С.О.Д. або просто зарухувати до вашого місячного рахунку. **ЗАТЯМТЕ** — „Ліпше Світло, Ліпший Зір”.

CITY HYDRO

SHOWROOMS — PORTAGE and KENNEDY.

Phone 848 131

Western Auto & Truck Body Works, Ltd.

ТРАНСПОРТАЦІЙНІ ІНЖЕНІРИ

702 Broadway Ave.

Winnipeg, Man.

Телефони: 37 284 — 35 200

І. КОВАЛЬ — Президент і Головний Управитель.

ЧИ ХОЧЕТЕ ВИГЛЯДАТИ МОЛОДО?

Позбудьтеся Товстіння й Набудьте Здоровля!

Зільна Гербата має одинадцять різних зел. Кожне зело виконує своє завдання; одні усувають товщ, другі допомагають в переміні поживи в силу, замість наростання поживи, а інші витворюють нову енергію.

ЯК ХОЧЕТЕ ВИГЛЯДАТИ? —

Для зменшення ваги й молодого вигляду пийте зільну гербату ч. 5. Ціна \$2.00

ГЕРБАТА НА ШЛУНОК —

Усуває кваси, газу, відриги і допомагає травленню. Ціна \$2.00

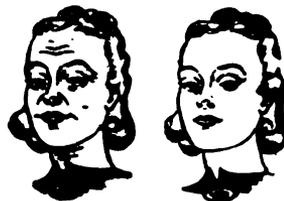
УСУВАЄ З ОРГАНІЗМУ —

флегму, очищує кров і взагалі все тіло. Зільна гербата Ціна \$2.00

РЕВМАТИЗМ — Проти корчення, ревматичних болів. Ціна \$2.00

НА ПРОСТУДУ — грудей, на кашель, бронхіт і коклюш — зела. Ціна \$2.00

Витніть це оголошення й долучіть \$1.00, а дістанете одну з вище поданих зільних гербат.

— СТАРІСТЬ —

Занедбування Здоровля Приносить Скорє Старіння

Де многі ліки недописали, зела принесли добрий наслідок. Зела сягають так далеко, відколи чоловік існує. Це найстарший лік.

БІЛЬ ГОЛОВИ, що повстає в многих случаях задля слабої циркуляції крови, в заворотах голови, нервовості, умучення, нехїть до праці. Зелєва гербата число 9, з різних 9 гагунків зел. Ціна \$2.00

ДЛЯ ЖЕНЩИН — Болі в часі періоду спричиняють біль крижей, безсонність, тягар і тиснення в голові. Гербата 14 зел, ч. 7. — Ціна \$2.00

ГЕМОРОДИ — Причина слабого травлення, збігла кров у відходових жилах. — Гербата з зел, ч. 11. — Ціна \$2.00

БІЛЬ В НИРКАХ — пертя, біль у виданні мочі, біль крижей, заворот голови, нервовість. Гербата з 8 зел, ч. 8 — Ціна \$2.00

СПЕЦІАЛЬНА ОФЕРТА: Витніть це оголошення і залучіть \$3.00, а отримаєте дві пачки з повисше оголошених зел.

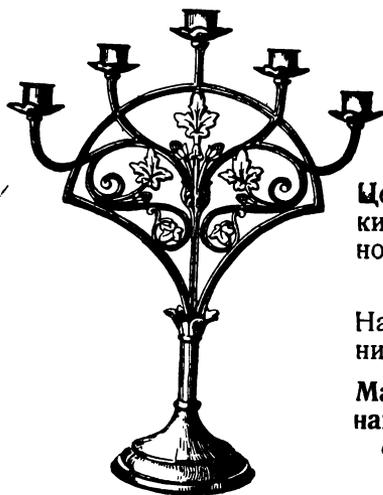
Адресуйте:

Alphian Herb Company

P. O. Box 3541, Station B.

Winnipeg, Man., Canada.

ГУРТОВИЙ СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

МАЄМО ВСЕ НА СКЛАДІ ПОВНИЙ ВИБІР
ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ ПО ПРИСТУПНИХ
ЦІНАХ.

Церковне світло, ліхтарі, хрести, павуки,
кивоти, офірники, вугля, кадило, чаші, все-
ночники, слюбні корони, Патериці, ризи,
фани, плащениці.

Направляємо і позолочуємо чаші, дарохра-
нительниці та інші металеві церковні річі.

Мальовання Церковних Образів виконує
наш артист-маляр, котрий має довгі літа до-
свіду. Ціни і блищі услія на бажання.

О. ЛЕВИЦЬКИЙ, управ.

William Gross & Company

322 MAIN STREET

WINNIPEG, MAN.

J. O. BRUNET

МАРМУРОВІ і ГРАНІТНІ
ПАМ'ЯТНИКИ
РІЖНОГО РОДА.

30 літ вдовілля для українських
людей.

Шапа:

Corner Bertrand & Youville
St. Boniface, Man.

Телефон 201 864
Тел. резиденції ч. 202 448

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ "ПРОСВІТА"

має на складі великий вибір
книжок різного змісту, часопи-
си, грамофонні кружки (рекорди)
Різдвяні й Великодні желання,
стінні й книжкові календарі ітд.

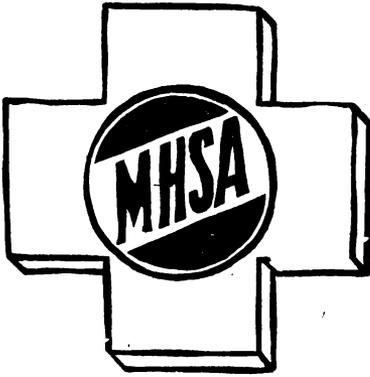
Заходіть або пишіть до:

UKRAINIAN BOOKSELLERS
"PROSVITA"

324 Queen St. W. Toronto 2B, Ont.
Н. ХАБАЛЬ, власник.

WINNIPEG, MAN.

ЗАБЕЗПЕЧТЕ СЕБЕ СУПРОТИ ЗРОСТУ ШПИТАЛЬНИХ ВИДАТКІВ! Нехай BLUE CROSS платить ваші рахунки за шпиталь!

БЛУ КРОС дає ОБСЛУГУ, а не долари і центи. Тепер більше чим коли, з великим збільшенням шпитальних коштів, лише контрактова обслуга запевняє вам і від вас залежним шпитальну обслугу на широкі розміри, якої можете потребувати на випадок недуги.

Як саме БЛУ КРОС робить за вас? Ви вибираєте свого власного лікаря і шпиталь. Нема нічого непевного щодо прийняття. Виказується в шпиталі з своєю платничою картою. БЛУ КРОС платить ваші рахунки.

Це є дуже легко вписатися. За дальшими інформаціями вдавайтесь:

МАНІТОВА:

Manitoba Hospital Service Association,
400 Royal Bank Bldg., Winnipeg.

ОНТАРІО:

Plan for Hospital Care,
135 St. Clair Ave., West, Toronto 5.

АЛБЕРТА:

Alberta Blue Cross Plan,
10412 Jasper Avè., Edmonton.

Red River Motor Coach Lines, Limited

ІДЬТЕ ВИГІДНИМИ АВТОБУСАМИ І ЩАДІТЬ ГРОШІ.

Сіть шляхів (доріг) до слідуєчих осередків:

Narol, Lockport, East Selkirk,
Walkleyburg, Libau, Tyndall,
Beausejour, Lac du Bonnet,
Great Falls and Pine Falls.

АВТОБУСИ на ПРОГУЛЬКИ —
завезуть Вас куди хочете.

Головна Автобусова Станція

336 William Ave. Winnipeg, Man.

Телефон 24 106

ПЕТРО ГУМЕНЮК, президент.

Nugget Hotel

711 MAIN STREET
WINNIPEG.

На головній вулиці — пів блока
від Сіпіярської станції.

Тел. 91 085

Властители:

ІВАН МАРІЯН

і

ВАСИЛЬ ФРЕДРИК.

Memorial Funeral Home

724 SELKIRK AVE.

PHONE 584 911

George Zawidowski, Manager.

Harvie & Yanda

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ
І НОТАРИ.

202 Bank of Toronto Bldg.

Edmonton, Alta.

Можете писати до нас по
українськи.

ДР. М. Г. БОЙКОВИЧ

ДЕНТИСТ

Dr. M. H. BOYKOWICH

Dental Surgeon
403 CANADA Bldg.

Saskatoon, Sask.

Вечерами на замовлення.

Телефони:

Офісу 4774

Мешкання 91669

THE RED & WHITE STORES

Куповання в сторі споживностей Red & White є дійсною приємністю. Поперше, ви знайдете багатий і комплітний вибір річей. Подруге, ви знайдете свіжі овочі і городину — найкращі що мож дістати. Потрете, ви зустрінете ввічливість, приятельське відношення і правдиве заінтересовання у ваших запотребованьях. Зробіть стор Ред енд Гвайт (Червоний і Білий) вашим одиноким і першим місцем, що зайдете за харчевими товарами.

Federal Grain Company

The Alberta Pacific Grain Co. (1943) Ltd.

Елеватори при залізничних стаціях розміщені по цілій
АЛБЕРТІ САСКАЧЕВАНІ МАНІТОБІ

Терміналії в Форт Виліям, Порт Артур
і Венкувер.

Збіжеве і Кормове Насіння на Складі у Вінніпегу.

Запрошуємо вас, щоб ви запитали про всі типи збіжжа,
побічних продуктів, пільних і насіння кормових ростин.

The Western Life Assurance Co'y

З 36 ЛІТНІМ ДОСВІДОМ
СТОП'Я В РЯДІ МІЖ ПРОВІДНИКАМИ
ФІНАНСОВИХ УСТІЙНЕНЬ.

Вміла управа в парі з консервативними інвестиціями дає цій
Компанії змогу задержувати премії, що звертають на себе
увагу.

Провінційальний
Менаджер

Lionel E. WOOD, C.L.U., 502 Paris Bldg.

WINNIPEG, MAN.

Springfield Fire and Marine Insurance Company

МАЄТОК
цеї компанії
вносить поверх
\$40,000,000

ОБЕЗПЕЧЕНЬ
виплатила компанія
поверх
\$235,000,000

ОБЕЗПЕЧУЄ ВІД ВОГНЮ, БУРІ, ГРАДУ І ВІД УШКОДЖЕННЯ
Відшкодування виплачує ретельно і скоро.

ГОЛОВНЕ БЮРО НА КАНАДУ — 460 St. John Street, — MONTREAL, Que.

Ця Компанія має своїх представників по цілій Канаді.

ПРЕДСТАВНИКИ НА МАНІТОБУ:

Constantine Masciuch **Agencies**

АСЕКУРАЦІЯ У ВСІХ ГАЛУЗЯХ —
ФІНАНСУВАННЯ АВТОМОБІЛІВ І МОРГЕДЖІВ.
КУПУВАННЯ І СПРОДАЖЖА РЕАЛЬНОСТЕЙ.
ВИПОВНЯЄМО АФІДЕВИТИ ДЛЯ СКИТАЛЬЦІВ
ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ.

C. MASCIUCH — Manager

Ми радо розглянемо теперішню Вашу асекурацію, аби найти Ваші потреби, і піддамо думку, без зобов'язання з Вашої сторони, як їх стрінути точно й економічно.

Коли Ви не можете зголоситися особисто, наші представники будуть завжди раді і охочі зголоситися до Вас. Ми спеціалізуємося у всіх клясах українського асекураційного бізнесу.

ГЕНЕРАЛЬНІ АГЕНТИ ДЛЯ
FIDELITY LIFE ASSURANCE COMPANY

Constantine Masciuch Agencies

428 Main St. (Just N. of Portage Ave.)

Winnipeg, Man.

Phones: 25 345 — 25 346 — 25 347